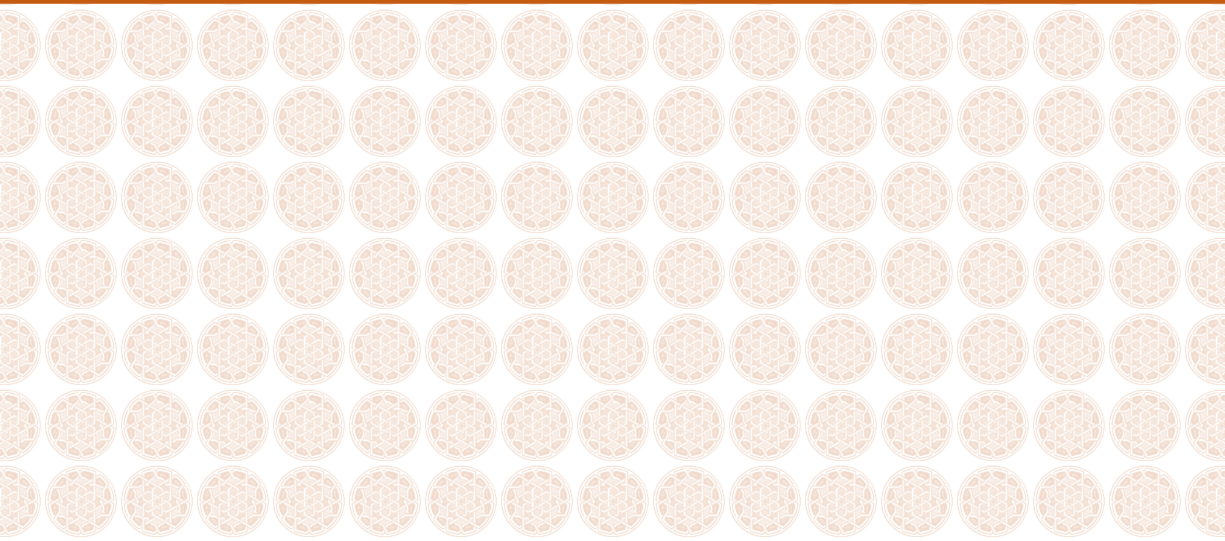

⋮

⋮

کتاب سال قرآن جمهوری اسلامی ایران ۱۴۰۰

نتایج پیمایش ملی سنجش شاخص‌های توسعه فرهنگ قرآنی
و کارنمای فعالیت‌های قرآنی دستگاه‌ها و نهادهای کشور

دبیرخانه شورای توسعه فرهنگ قرآنی
۱۴۰۱

عنوان: کتاب سال قرآن جمهوری اسلامی ایران ۱۴۰۰ (نتایج پیمایش ملی سنجش شاخص‌های توسعه فرهنگ قرآنی و کارنمای فعالیت‌های قرآنی دستگاه‌ها و نهادها در سال ۱۴۰۰) -

تدوین: دبیرخانه شورای توسعه فرهنگ قرآنی با نظارت رضا سلامت‌پناه و مشاوره محمدحسین فریدونی و علیرضا شعبانی‌فرد.

مجری پیمایش: مرتضی سلمانی ماهینی

پژوهشگران پیمایش: احمد جمالی گندمانی، مجید هادوی و حامد جوکار

پرسشگران پیمایش: موسسه پژوهشگران خبره پارس با مسئولیت ابراهیم محسنی (عضو هیأت علمی دانشگاه تهران)

تدوین و تنظیم کارنمای فعالیت‌های قرآنی دستگاه‌ها: احمد جمالی گندمانی و علی‌اکبر هاشمی

طراحی و صفحه‌آرایی: احسان حسینی

نشانی پستی: تهران، خیابان ولیعصر (عجل‌الله)، خیابان طالقانی شرقی، پلاک ۴۳۶

نشانی پایگاه الکترونیکی: SCCF.ir

تلفن: ۶۶۹۷۶۵۵۷-۹

کد پستی: ۱۵۹۱۸۱۴۳۱۳

نشر محدود - ۱۴۰۱ ش.

طلیحه

قرآن کریم به عنوان مرجع اصلی و اصیل در بازشناسی و بازخوانی نظام‌های سیاسی، اجتماعی و تمدنی جامعه اسلامی است که اجابت دعوت انسانی و حیات بخشش موجب انفتاح آفاق حیات طیبه در جوامع خواهد بود: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ» [انفال ۲۴]. انقلاب اسلامی ایران برای دستیابی به این نیاز دیرینه با رهبری بنیانگذار الهی آن حضرت امام خمینی رحمة الله عليه شکل گرفت و با تداوم آن به زعامت حضرت آیت‌الله خامنه‌ای مد ظله العالی طریق تکاملی خود را پیش گرفت.

رسالت این کتاب آسمانی، هدایتگری برای همه مردم و «هُدَى النَّاسِ» [بقره ۱۸۵] بودن است. قرآن همان‌طور که خود گفته: «إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمٌ» [اسراء ۹] به استوارترین راه هدایت می‌کند. هدایت قرآن به شرط اراده برای برقراری ارتباط و تعامل با قرآن، عینیت می‌یابد. تعامل با قرآن در برگزیده معنایی بسیار کلی و گسترده و شامل مراتب و ابعادی متکثر است که برقراری هر نوع رابطه انسانی با قرآن را تحت پوشش می‌گیرد. فعالیت‌های قرآنی در کشور ما زمینه‌ساز تقویت تعامل و ارتباط فردی و اجتماعی با قرآن و مقدمه دستیابی به آرمان‌ها و مقاصد قرآنی است.

در این راستا، کتاب سال قرآن، آینه‌دار نتایج پیمایش سنجش شاخص‌های ملی توسعه فرهنگ قرآنی و فعالیت قرآنی دستگاه‌ها و نهادهای کشور است.

امید آنکه این اثر با بازتابی ظرفیت‌ها و بایسته‌های فعالیت‌های قرآنی برای مدیران و برنامه‌ریزان فرهنگی و قرآنی کشور به مثابه دست‌ورنامه هماهنگ‌سازی و هم‌افزایی امور قرآنی تلقی شده و در تصمیم‌پژوهی‌ها، مبنایی برای برنامه‌ریزی راهبردی و سیاست‌گذاری قرآنی، قرار گیرد. **بهنه و کرمه**

سید سعیدرضا عاملی
دبیر شورای عالی انقلاب فرهنگی
و رئیس شورای توسعه فرهنگ قرآنی

پیشگفتار

سنجش کمیّت‌ها و کیفیت‌ها برای رسیدن به وضعیت بهینه و طراحی الگویی مناسب و کارآمد از دغدغه‌های همیشگی انسان بوده است. ارزیابی وضعیت موجود و هدف‌گذاری آینده‌نگرانه و پیش‌بینی و پیشگیری، همگی نیازمند ابزار است. ابزاری که مشخص‌کننده جایگاه هر عضو و نشانگر نقش هر کدام از اجزا در حرکتی پویا و مسیری روشن باشد. این ابزار با مشخصه‌های ممیزه و سنجش‌پذیر و در دسترس همان شاخص است.

در جامعه‌های بالنده، هدف‌گذاری، شاخص‌سازی از اهداف و ارائه عملکرد و ارزیابی از آن براساس شاخص‌های تعریف‌شده امری معروف و عادی تلقی می‌شود. در این صورت قبول و ردها و تصمیم‌گیری‌ها صرفاً بر اساس شاخص انجام می‌شوند. تعیین شاخص‌های برنامه و اهداف اعم از راه‌بردی و عملیاتی قابل تفکیک از برنامه نیست و مکمل حلقه برنامه‌ریزی است. پس هدف‌گذاری بدون شاخص‌گذاری عملی ناقص و بی‌نتیجه است.

بر این اساس در حوزه امور قرآنی نیز، سنجش و اندازه‌گیری وضعیت فعالیت‌های قرآنی کشور به منظور تعیین میزان موفقیت برنامه‌ها و سیاست‌گذاری‌ها و نیز موفقیت سازمان‌ها و نهادها در اجرای برنامه‌های قرآنی و مقایسه آنها با یکدیگر، از دغدغه‌های همیشگی مدیران فرهنگی و قرآنی کشور بوده است. از سوی دیگر تا کنون مدل پذیرفته‌شده‌ای برای اندازه‌گیری توسعه فرهنگ قرآنی طراحی نشده است. برای پاسخگویی به این مسئله تلاش‌های متعددی از سال‌های نه‌چندان دور صورت گرفته است. دبیرخانه شورای توسعه فرهنگ قرآنی مبتنی بر بند یک ماده ۴ منشور توسعه فرهنگ قرآنی و در اجرای وظیفه‌ی تهیه شاخص‌های توسعه فرهنگ قرآنی، مطالعات متعددی را تا کنون به سامان رسانده است. بخشی از این فعالیت‌ها منجر به طراحی سبد شاخص‌های توسعه فرهنگ قرآنی و در نهایت استخراج و گزینش این شاخص‌ها با عنوان شاخص‌های ملی توسعه فرهنگ قرآنی شده است.

این شاخص‌ها با گردآوری برخی تجربیات جهانی طراحی شاخص و شاخص‌های فرهنگی و علمی شورای عالی انقلاب فرهنگی و همچنین اجرای مطالعات مستقل، در جلسات نخبگانی بحث و بررسی و نتایج جهت تصویب به شورای توسعه فرهنگ قرآنی پیشنهاد شد، و نهایتاً در سال ۱۳۹۹ کلیات این شاخص‌ها به تصویب رسید.

شایان ذکر است از آنجا که شاخص‌سازی نوعی مدل‌سازی است و در مدل‌سازی ممکن است که آگاهانه بخشی از واقعیت کنار نهاده شود، لاجرم در خصوص شاخص‌های انتخابی ادعای جامعیت وجود ندارد، بلکه این پژوهش نقطه عزیمتی برای تشحیذ افکار و ممهّد تشریک مساعی محققان، خصوصاً دانشوران علوم اجتماعی است تا با سنجش توسعه فرهنگ قرآنی در جامعه هم عیار عملکرد و کارآمدی مدیران و دستگاه‌های قرآنی کشور را منعکس نموده و هم برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری امور قرآنی کشور را با دستاوردهای علمی مقرون و مبتنی سازند.

آنچه که با عنوان کتاب سال قرآن جمهوری اسلامی در سال ۱۴۰۰، تدوین و ارائه می‌شود رهاورد فعالیتی مستمر از آغاز سال ۱۴۰۰ تا نیمه ۱۴۰۱ در شورای توسعه فرهنگ قرآنی است. در سومین دوره از انتشار این کتاب، نخستین تجربه از سنجش توسعه فرهنگ قرآنی نیز ارائه شده است. از این رو این کتاب در دو بخش سامان یافته است. بخش نخست، نتایج پیمایش ملی سنجش شاخص‌های توسعه فرهنگ قرآنی است که برای نخستین بار در کشور انجام شده که طی فرایندی از ابتدای سال ۱۴۰۰ شروع شد و پس از تدوین و نهایی‌سازی پرسش‌نامه شاخص‌های توسعه فرهنگ قرآنی، اجرای پیمایش و مصاحبه در تابستان انجام شد. پس از آن تیم محتوایی پیمایش، بر اساس نتایج به دست آمده، اقدام به تحلیل و جمع‌بندی نتایج نمودند. بخش دوم کتاب سال نیز مشتمل بر گزارش عملکرد قرآنی دریافتی از دستگاه‌هاست. لازم است تا بیان شود که از سال ۱۴۰۰ برای اولین بار فرایند دریافت گزارش‌ها از دستگاه از طریق سامانه نظارت و ارزیابی شورای عالی انقلاب فرهنگی (رصد) صورت می‌پذیرد. هر چند علی‌رغم پیگیری چند باره از دستگاه‌ها و نهادهای کشور و تأخیر در ارسال برخی گزارش‌ها، فرایند جمع‌آوری داده‌ها تا مرداد ماه ۱۴۰۱ به طول انجامید.

روند گردآوری و روش تحلیل و تجمیع گزارش‌ها و تدوین کتاب با توجه به نکات و اصول زیر تعقیب شده و به فرجام رسیده است:

۱. کتاب سال ۱۴۰۰ متکفل معرفی اجمالی فعالیت‌های قرآنی اجرا شده توسط ۲۴ دستگاه در این سال است. مسلماً حجم وسیعی از فعالیت‌های قرآنی که هر سال در کشور انجام می‌شود به دلیل عدم ارائه گزارش در این کتاب منعکس نشده است.

۲. اهم تغییراتی که در گزارش‌های اولیه ارسالی دستگاه‌ها به منظور همگن‌سازی ادبیات اعمال شده عبارت است از:

- اصلاح و بازنویسی عناوین فعالیت‌ها در موارد لازم
  - ترکیب و تلفیق عناوین مشابه فعالیت‌ها و بالتبع تجمیع کمیت و اعتبار آنها
  - اصلاح کمیت و حجم فعالیت‌ها
  - ۳. در این بخش میزان مبالغ اعتبارات به میلیون ریال ذکر شده است.
  - ۴. تعدادی از گزارش‌های ارسالی دارای اشکالات ظاهری و محتوایی بسیار بوده که این اشکال روند تجزیه و تحلیل و مقایسه را دشوار و بعضاً با خطا پیش برده است. شایسته است تا دستگاه‌ها برای سال‌های آتی، با دقت بیشتری گزارش ارائه کنند که این مهم جز با ارتقای دانشی و مهارتی عناصر انسانی میسر نخواهد شد.
- در این مجال می‌سزد تا از دستگاه‌هایی که با ارسال به موقع گزارش همکاری کرده‌اند، همچنین از پیگیری همکاران محترم دبیرخانه برای دریافت گزارش دستگاه‌ها و تنظیم و تحلیل داده‌های دریافتی سپاسگزاری شود.

همچنین در این موقعیت مغتنم شایسته است از مجموعه‌ای از کارشناسان و سرمایه‌های قرآنی دلسوز و آگاه کشور قدردانی و حق‌شناسی نمائیم؛ از آن جمله مجری محترم پیمایش، جناب آقای دکتر مرتضی سلمانی ماهینی و همکاران محترمشان دکتر احمد جمالی گندمانی، دکتر مجید هادوی و دکتر حامد جوکار و مشاوران محترم طرح، آقایان محمدحسین فریدونی، رضا سلامت‌پناه و علیرضا شعبانی فرد و مجموعه پرسشگران محترم طرح از مؤسسه پژوهشگران خیره پارس به مسئولیت دکتر ابراهیم محسنی.

همچنین از صاحب‌نظران و کارشناسان محترمی که طی سالیانی در مراحل تدوین شاخص‌ها همکاری داشته‌اند و یا در مسیر این پروژه با ارائه نظر، همکاری و مشاوره همراهی و هم‌رأیی داشته‌اند، صمیمانه حق‌شناسی می‌نمایم، خصوصاً از:

حجت الاسلام و المسلمین جناب آقای سعید بهمنی، جناب آقای دکتر لشکر بلوکی، جناب آقای دکتر ابوالفضل خوش‌منش، جناب آقای مهدی شکری، جناب آقای دکتر مهدی ناظمی اردکانی، جناب آقای عبدالرضا حاجیلری، جناب آقای سید حسین رحیمیان، جناب آقای دکتر مصطفی عباسی مقدم، جناب آقای امیرحسین شیعی، جناب آقای امامیان، جناب آقای دکتر محسن مرادیان، جناب آقای سید علی‌محمد سرسرابی، جناب آقای مهدی قره‌شیک‌لو، جناب آقای مهندس عمار جلالی‌منش، جناب آقای محمد انجم‌شعاع، جناب آقای دکتر سعید نریمان، جناب آقای دکتر میثم علیپور، جناب آقای مهندس مصطفی زمانیان، جناب آقای دکتر فیروز رازنهران، جناب آقای دکتر مسعود عالمی، جناب آقای مهندس حسین حسینی ماهینی، جناب آقای مهدی هاشمی، جناب آقای دکتر رضا بیدی و جناب آقای احسان حسینی.

ان شاء الله که دستگاه‌ها و نهادهای قرآنی کشور استوار و با اتخاذ به قوت کتاب وحی، ظرفیت‌های موجود قرآنی کشور را در ارتقای شاخص‌های فرهنگ قرآنی در جامعه، به کار گیرند تا با هماهنگی قول و عمل قرآنی ایشان، جامعه اسلامی ما در سایه انتشار رایحه جان‌پرور و شمیم دلکش قرآن در تحکیم و تشیید نظام اسلامی خویش، مجدانه و بیش از پیش بکوشد.

حمید محمدی

قائم‌مقام رئیس و دبیر

شورای توسعه فرهنگ قرآنی

.....	طلیعه	۵
.....	پیشگفتار	۶

بخش نخست: سنجش شاخص‌های توسعه فرهنگ قرآنی

فصل اول: کلیات پژوهش

.....	کلیات پژوهش	۱۴
.....	طرح مسأله	۱۵
.....	۱. تبیین ضرورت سنجش شاخص‌ها در نظام توسعه فرهنگ قرآنی	۱۶
.....	۲. هدف پژوهش	۱۸
.....	۳. بررسی پیشینه	۱۸
.....	۴. چهارچوب نظری	۲۶
.....	۵. تعریف شاخص	۲۷
.....	۶. انواع شاخص‌ها	۳۰
.....	۷. فرایندها و روش‌های شاخص‌سازی	۳۶

فصل دوم

گام‌ها و روش پژوهش

.....	۱. مستندات پشتیبان تدوین شاخص‌ها	۵۰
.....	۲. متغیرها (تعریف نظری و عملیاتی)	۷۶
.....	۳. اصول طراحی مدل نهایی	۷۷
.....	۴. مبانی نظری و ارزشی	۷۸
.....	۵. تبیین علل و مبنای انتخاب هر شاخص با توجه به مدل مفهومی	۸۰
.....	۶. ویژگی شاخص‌ها	۸۱
.....	۷. مراحل طراحی پرسشنامه	۸۲
.....	۱۰. روش نمونه‌گیری	۸۲

فصل سوم
یافته‌های پژوهش

۱. اهم نتایج مرتبط با خصوصیات نمونه آماری ۹۱
۲. شاخص وضعیت باور، اعتقاد و علاقه به قرآن ۹۲
- الف. میزان علاقه به قرآن ۹۲
- ب. علاقه به یادگیری قرآن و مفاهیم آن ۹۳
- ج. علاقه به گوش دادن به قرآن ۹۳
- د. باور به وحی‌انیت قرآن ۹۴
- هـ. باور به جامعیت و جاودانگی قرآن ۹۴
- و. باور به اصل جدایی‌ناپذیری قرآن و عترت ۹۵
۳. شاخص وضعیت سواد قرآنی پایه (روانخوانی و درک معنای عموم آیات) ۹۵
- الف. توانایی روانخوانی ۹۵
- ب. درک معنای عموم آیات ۹۷
۴. شاخص میزان انس افراد با قرآن (خواندن متدبرانه‌ی روزانه قرآن) ۹۹
- الف. وضعیت تناوب قرآن خواندن ۹۹
- ب. میزان قرآن خواندن ۱۰۰
- ج. میزان گوش دادن به قرآن ۱۰۱
- د. میزان توجه به ترجمه و معنای قرآن ۱۰۵
- هـ. میزان تفکر و تدبر هنگام قرآن خواندن ۱۰۵
- و. میزان حفظ قرآن ۱۰۷
- ز. میزان یاد کردن از آیه یا مفهومی از قرآن ۱۰۷
- ح. میزان خواندن یا گوش دادن به تفاسیر قرآن ۱۰۸
- ط. میزان شرکت در کلاسهای آموزش خواندن قرآن و جلسات تفسیر ۱۱۰
- ی. وضعیت به همراه داشتن قرآن در محل زندگی ۱۱۱
- ک. وضعیت به همراه داشتن قرآن در خودرو ۱۱۱
- ل. وضعیت به همراه خود داشتن قرآن ۱۱۱
- م. تعداد مصحف قرآن کریم در منزل ۱۱۲
۵. شاخص میزان استفاده روزانه افراد از محتوای قرآنی رسانهها و فضای مجازی ۱۱۳
- الف. میزان استفاده از برنامه‌های قرآنی رادیویی، تلویزیونی و یا ماهواره‌ای ۱۱۳
- ب. میزان استفاده از محتوای سایت‌های خبری قرآنی ۱۱۴
- ج. میزان استفاده از محتوای قرآنی شبکه‌های اجتماعی ۱۱۵
- د. میزان استفاده از محتوای قرآنی شبکه‌های رادیویی، تلویزیونی یا ماهواره‌ای ۱۱۵
- هـ. میزان داشتن متن قرآن بر روی تلفن همراه یا تبلت ۱۱۵
- و. میزان استفاده از محتوای قرآنی تلفن همراه یا تبلت ۱۱۵
۶. شاخص میزان انس و ارتباط خانواده ها با قرآن ۱۱۶
- الف. برنامه خانوادگی روخوانی قرآن ۱۱۶
- ب. شرکت خانوادگی در محافل و جلسات قرآنی ۱۱۶
- ج. میزان تماشای خانوادگی برنامه‌های قرآنی تلویزیونی، رادیویی و ماهواره‌ای ۱۱۷
- د. میزان قرآن خواندن اعضای خانواده ۱۱۷
۷. شاخص میزان پایبندی اقشار جامعه به آموزه‌های قرآنی در گفتار و کردار ۱۱۸
- الف. میزان پایبندی به نماز (نماز روزانه، نماز شب و نماز جماعت) ۱۱۸
- ب. وضعیت گرفتن روزه ۱۱۹

ج. وضعیت راستگویی.....	۱۱۹
د. میزان ضرورت توجه به آموزه‌های قرآن در رفتار و کردار.....	۱۱۹
هـ. میزان باور به حرمت دست دادن به نامحرم.....	۱۲۰
و. ضرورت تنظیم قوانین کشور بر اساس اسلام.....	۱۲۰
۸. شاخص میزان منابع مالی حاصل از وقف و امور خیریه در فعالیتهای قرآنی.....	۱۲۰
الف. میزان کمک مالی یا وقف در حوزه امور قرآنی توسط اطرافیان.....	۱۲۰
ب. میزان کمک مالی یا وقف در حوزه امور قرآنی.....	۱۲۲
۹. مقایسه وضعیت چند سنجه برحسب مشاغل پاسخگویان.....	۱۲۲
۱۰. مقایسه وضعیت چند سنجه برحسب میزان تحصیلات.....	۱۲۴
۱۱. مقایسه وضعیت چند سنجه برحسب سن.....	۱۲۴
۱۲. مقایسه وضعیت چند سنجه برحسب مذهب.....	۱۲۵
۱۳. مقایسه وضعیت چند سنجه برحسب جنسیت.....	۱۲۶
۱۴. مقایسه وضعیت چند سنجه برحسب قومیت.....	۱۲۶
۱۵. مقایسه وضعیت چند سنجه برحسب تماشای شبکه‌های تلویزیونی صدا و سیما.....	۱۲۷
۱۶. مقایسه وضعیت چند سنجه برحسب تماشای شبکه‌های ماهواره‌ای.....	۱۲۷
۱۷. مقایسه وضعیت چند سنجه برحسب میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی.....	۱۲۸
مآخذ.....	۱۲۹

بخش دوم

کارهای فعالیتهای قرآنی دستگاهها و نهادهای کشور در سال ۱۴۰۰

مقدمه.....	۱۳۳
گونه شناسی و طبقه‌بندی فعالیت‌ها.....	۱۳۵

فصل اول

عملکرد قرآنی دستگاهها

لف. دستگاههای عضو شورای توسعه فرهنگ قرآن.....	۱۴۱
اتحادیه کشوری موسسات و تشکلهای قرآن و عترت.....	۱۴۱
معرفی مؤسسه قرآنی فعال: مؤسسه بیت الاحزان.....	۱۴۳
جامعه المصطفی العالمیه.....	۱۴۴
جهاد دانشگاهی.....	۱۴۷
دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم.....	۱۵۰
سازمان اوقاف و امور خیریه.....	۱۵۳
سازمان دارالقرآن الکریم.....	۱۵۶
سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران.....	۱۵۹
سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی.....	۱۶۱
نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها.....	۱۶۴
نهادهای قرآنی وابسته به دفتر مقام معظم رهبری مدظله العالی.....	۱۶۶
وزارت آموزش و پرورش.....	۱۶۹
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.....	۱۷۱
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.....	۱۷۳
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.....	۱۷۴
ب. سایر دستگاهها و نهادها.....	۱۷۶

بنیاد فرهنگی خاتم الاوصیاء (عجل الله تعالی فرجه الشریف).....	۱۷۶
سازمان بسیج مستضعفین کشور.....	۱۷۷
سازمان بهزیستی کشور.....	۱۷۸
سازمان تأمین اجتماعی.....	۱۷۹
سازمان سنجش آموزش کشور.....	۱۸۰
سازمان نقشه برداری کشور.....	۱۸۰
مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی.....	۱۸۱
نهاد ریاست جمهوری.....	۱۸۲
وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات.....	۱۸۲
وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی.....	۱۸۳
وزارت نیرو.....	۱۸۶

فصل دوم

جمع بندی و تحلیل راهبردی عملکرد قرآنی دستگاه‌ها و نهادها

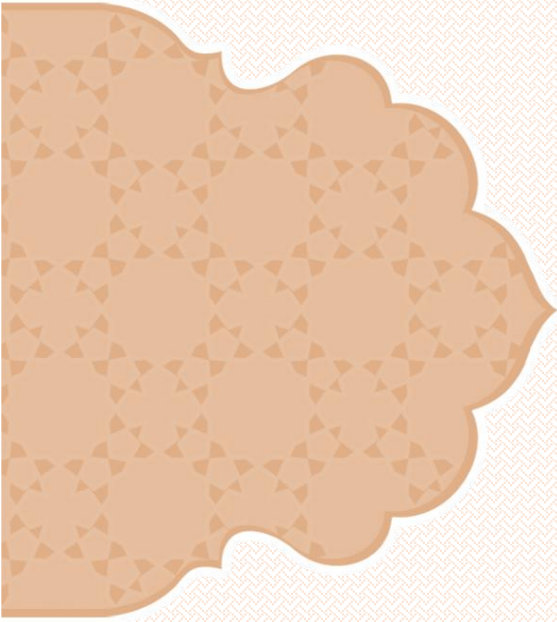
الف. ساختار.....	۱۸۹
۱. تعداد عنوان فعالیت گزارش شده هر دستگاه.....	۱۸۹
۲. تعداد عنوان فعالیت در حوزه‌های تخصصی.....	۱۹۰
۳. هزینه گزارش شده برای هر یک از فعالیتها.....	۱۹۰
ب. محتوا.....	۱۹۱
۱. حوزه آموزش عمومی قرآن.....	۱۹۱
۲. حوزه آموزش عالی قرآنی.....	۱۹۲
۳. حوزه پژوهشهای قرآنی.....	۱۹۳
۴. حوزه تبلیغ و ترویج قرآن.....	۱۹۴
گزارش کمی اهم فعالیتهای قرآنی در سال ۱۴۰۰.....	۱۹۶
خاتمه.....	۱۹۷

ضمائم

الف. مصوبه یکسان‌سازی عناوین و محتوای برنامه‌ها و فعالیت‌های قرآنی دستگاه‌ها.....	۲۰۲
ب. خلاصه نتایج کتاب سال قرآن جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹.....	۲۰۳
فعالیت‌های برجسته و شاخص سال ۹۸.....	۲۰۳
فعالیت‌های برجسته و شاخص سال ۹۹.....	۲۰۴

بخش نخست

سنجش شاخص‌های توسعه فرهنگ قرآنی

فصل اول

کلیات پژوهش

طرح مسأله

مطالعات سنجش دینداری به عنوان یکی از علاقه‌مندی‌های جامعه‌شناسان و روانشناسان در دهه ۶۰ و ۷۰ میلادی در پژوهش‌های غربی مورد توجه بسیاری قرار گرفت. اگرچه سابقه مطالعات دینداری بسیار طولانی‌تر از این زمان است اما مفهوم سنجش دینداری یکی از موضوعاتی است که که بیشتر مورد توجه جامعه‌شناسان دین و روان‌شناسان دین در دوران جدید قرار گرفته است. مفهوم سنجش دینداری در کشور ما نیز از موضوعات قابل توجه و مهمی است که تاکنون تلاش‌های مختلفی در جهت آن صورت گرفته است. طبیعتاً مطالعه دینداری و سنجش آن در جوامعی شبیه جامعه ما که مفهوم دین در آن نقش پررنگ و با اهمیتی ایفا می‌کند از اهمیت و ظرافت بیشتری برخوردار است.

یکی از نکات بسیار مهم در سنجش دینداری ساخت سنجه‌های دینداری است که بتوانند به درستی فرایند دینداری را در میان جامعه مخاطب بسنجند. در فرایند ساخت سنجه‌ها باید به این واقعیت توجه داشت که شرایط اجتماعی و تاریخی کشور ما همین‌طور تفاوت آموزه‌های دین اسلام با بقیه ادیان مانع از کپی برداری ساده و پیش پا افتاده از مدل‌های پیشنهادی سنجش دینداری در دنیای غرب می‌شود.

در یک تعریف از دینداری مفهوم دینداری به معنای داشتن اهتمام دینی است به گونه‌ای که این اهتمام نگرش، گرایش و کنش‌های فرد را تعیین نماید. (Himmelfarb ۱۹۷۵) در این دیدگاه نوع و جهت تأثیر در کنش‌های فرد را محتوای دین تعیین می‌کند و کشف و شناسایی آن نیازمند مطالعات درون دینی است. اما این که دینداری افراد بر اساس رویکرد و محتوای متفاوت ادیان با یکدیگر متفاوت هستند به هیچ عنوان امکان سنجش دینداری را با روش‌های علمی زیر سوال نمی‌برد. سنجش دینداری همواره یکی از دغدغه‌های اساسی پژوهشگران مسایل اجتماعی است. این اهمیت از آنجا ناشی می‌شود که سنجش دقیق دینداری در نهایت منجر به تحلیل و شناخت بهتر رابطه

این مفهوم با متغیرهای دیگر و بررسی دقیقتر عوامل و زمینه‌های مؤثر بر افزایش یا کاهش سطح دینداری یا اوضاع و تغییرات خاص اجتماعی می‌شود که به نوعی متأثر از میزان دینداری جامعه‌اند. در مجموع دو رویکرد عمده در پژوهش‌هایی که به نوعی به سنجش دینداری می‌پردازند وجود دارد. رویکرد نخست مربوط به گروهی می‌شود که می‌گویند می‌توان الگویی برای سنجش دینداری عرضه کرد که با جرح و تعدیل‌هایی در جوامع گوناگون و برای پیروان همه ادیان قابل استفاده باشد. در مقابل، رویکرد دوم بر این باور است که برای هر جامعه یا دست‌کم گروهی از جوامع که مردم آن پیرو یک دین خاص‌اند، باید الگوی خاص آن دین عرضه شود. طرفداران این رویکرد حتی به ویژگی‌ها و ساختار اجتماعی هر جامعه برای ساخت الگوی سنجش دینداری توجه می‌کنند.

البته باید توجه داشت تأملات متفکران در گذشته بیشتر معطوف به محتوای دین و سرگذشت تاریخی ادیان بوده است و کمتر به سراغ مباحثی چون دینداری و تغییرات آن رفته‌اند که منوط به مطالعه در احوال فردی است. در ادوار اخیر، با اهمیت یافتن «عینیت» در دانش و «فردیت» در جامعه و رشد جریان‌ات عرفی، بررسی وضع جامعه و تغییرات دینداری موضوعیت پیدا کرده و متفکران دین‌پژوه را به واکاوی و معرفی شاخص‌هایی برای آن واداشته است. در واقع، دینداری واژه‌ای ملازم با دین است؛ به گونه‌ای که هرگاه در باب تعریف دین به صورتی مبسوط بحث و نتیجه‌گیری شود، تعریف دینداری نیز بر این بنای مفهومی، یعنی تعریف دین، استوار خواهد شد. به عبارت دیگر، تعریف دینداری - با فرض فارغ‌شدن از مسئله تعریف دین - امری است که کمتر محل اختلاف و مناقشه است؛ زیرا به صورتی به حضور دین دلالت می‌کند. (سراج زاده و پویافر ۱۳۸۸)

۱. تبیین ضرورت سنجش شاخص‌ها در نظام توسعه فرهنگ قرآنی

نظام توسعه فرهنگ قرآنی به عنوان یکی از خرده‌نظام‌های نظام فرهنگی کشور، مجموعه‌ای متشکل از بخش‌های قرآنی دستگاه‌ها و نهادهای دولتی، عمومی و مردمی است که برای توسعه فرهنگ قرآنی

یعنی تعمیم و تعمیق شناخت و ایمان به قرآن و ارتباط و انس با آن و تحقق مضامین آیات قرآنی در رفتار فردی و اجتماعی اقشار مختلف جامعه فعالیت می‌کنند. نظام توسعه فرهنگ قرآنی از طریق ارائه محصولات به کمک توسعه آموزش عمومی قرآن و توسعه فعالیت‌های تبلیغی ترویجی قرآنی به فرهنگ‌سازی قرآنی در عامه جامعه می‌پردازد و با رصد، تولید و انتقال مضامین قرآنی مورد نیاز به نظام‌های چهارگانه مذکور در جهت حرکت این نظام‌ها به سمت قرآنی شدن کمک می‌کند.

برای این نظام در سطح افراد، جامعه و نظامات مختلف کشور، هدف‌گذاری‌های متعدد کمی و کیفی توسط رهبران عالی نظام و اسناد مختلف (به طور خاص منشور توسعه فرهنگ قرآنی و اسناد راهبردی سه‌گانه اجرای آن) صورت گرفته است. به طور مثال مواردی از بیانات مقام معظم رهبری مرور می‌شود: «اگر ما پنجاه میلیون نفر هستیم - غیر از چند میلیون بچه‌های کوچک زیر پنج سال - بقیه باید بتوانند قرآن را از رو تلاوت کنند»^۱ «آن وقتی که کسی در این کشور و این جامعه حرفی زد و مطلب گفت. هر کسی از جوان‌های این مملکت بتواند با آشنایی با قرآن، تشخیص بدهد که این حرف، غلط یا درست است! آن وقت ما با قرآن آشنا هستیم و فرهنگ قرآنی بر زندگی ما حاکم است.»^۲ «ان شاء الله ما باید ده میلیون نفر حافظ قرآن داشته باشیم.»^۳

مطابق مدل کارکردی نظام توسعه فرهنگ قرآنی مندرج در کتاب آشنایی با منشور توسعه فرهنگ قرآنی، کارکرد اساسی (غایی) این نظام دارای سه مؤلفه اصلی می‌باشد: ۱. تعمیم و تعمیق ایمان و شناخت قرآن؛ ۲. تعمیم و تعمیق ارتباط و انس با قرآن؛ ۳. تحقق آموزه‌های قرآنی در رفتار فردی و اجتماعی.

علی‌رغم این هدف‌گذاری‌ها و با گذشت بیش از چهار دهه از پیروزی انقلاب اسلامی، تاکنون مطالعه‌ای در سطح ملی که نشان دهد میزان تحقق کارکردهای اساسی توسعه فرهنگ قرآنی در چه سطحی است،

۱. بیانات مقام معظم رهبری در پایان مراسم قرائت قاریان قرآن ۱۳۶۹/۰۱/۱۹

۲. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با جمعی از قاریان کشور ۱۳۷۸/۰۹/۲۰

۳. بیانات در دیدار قاریان و حافظان و اساتید قرآنی ۱۳۹۰/۵/۱۱

صورت نگرفته است. بدیهی است که لازمه سیاست‌گذاری درست، داشتن تصویری مناسب از وضعیت موجود است. بر این مبنا، برای شورای توسعه فرهنگ قرآنی با عنوان عالی‌ترین سیاستگذار تخصصی قرآن کشور، ضروری است که این پیمایش را در بازه‌های مشخص (سالانه یا دوسالانه) صورت دهد.

بر این اساس ضرورت انجام چنین پژوهشی به خوبی نمایان می‌شود. اما برای توضیح بیشتر توجه به این مسئله ضروری است که مجموعه‌های مختلف سیاستگذار مانند مجلس شورای اسلامی، هیئت وزیران، سازمان برنامه و بودجه، شورای عالی انقلاب فرهنگی (و شورای توسعه فرهنگ قرآنی به عنوان شورای تخصصی آن) و دستگاه‌های اجرایی اصلی شامل آموزش و پرورش، سازمان تبلیغات اسلامی، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان صدا و سیما و وزارت علوم به سیاست‌گذاری و مدیریت کلان فعالیت‌های قرآنی مشغول هستند ولی اگر از هر یک از آنها سؤال شود که پیامد فعالیت‌های شما در عموم جامعه در چه وضعیتی است، پاسخ روشن و یکسانی نخواهند داشت. این ضعف بزرگی است که سیاست‌گذاری فعالیت‌های قرآنی بدون داشتن وضعیت فعلی جامعه صورت گیرد و از آن مهمتر، ندانیم که این شاخص‌های پیامدی در طول سال‌ها افزایش یا کاهش داشته است. با داشتن وضعیت پایه و بررسی روند تغییرات آن قطعاً سیاست‌گذاری بهتری خواهیم داشت.

۲. هدف پژوهش

- تعیین وضعیت پایه شاخص‌های پیامدی توسعه فرهنگ قرآنی در محوره‌های ایمان به قرآن و آموزه‌های آن، شناخت قرآن و آیات آن، ارتباط و انس با قرآن، عمل به قرآن
- تعیین وضعیت پایه شاخص‌های پیامدی توسعه فرهنگ قرآنی با توجه به جنسیت، تأهل، گروه سنی، میزان تحصیلات و...

۳. بررسی پیشینه

چنانکه در مقدمه اشاره شد توجه به مسئله سنجش دین‌داری در سال‌های اخیر میان صاحب‌نظران خارجی رو به افزایش بوده است. به

تبع همین در فضای علمی کشور ما نیز این موضوع مورد اقبال و توجه قرار گرفته و این مسئله از زوایای گوناگون و با ابزارها و روش‌های متعددی بررسی شده است. اما نکته اساسی این است که مباحث سنجش وضعیت قرآنی جامعه چنان که بایسته است در پژوهش‌های صورت گرفته، مورد بررسی و کنکاش نبوده است. با این توضیح در ادامه به برخی از مهمترین پژوهش‌های صورت گرفته در این زمینه اشاره می‌شود:

در مطالعه‌ای با عنوان «بررسی رابطه میزان و انواع دینداری با مدارای اجتماعی» که در سال ۱۳۸۵ انجام شده، دین‌داری به عنوان متغیر مستقل و تاثیرگذار بر مدارای اجتماعی در نظر گرفته شده است. در این پژوهش هم میزان دین‌داری و هم انواع آن مدنظر بوده و با استفاده از مدل گلاک و استارک بررسی شده است. نمونه آماری این پژوهش ۳۳۵ نفر از دانشجویان دختر و پسر دانشگاه محقق اردبیلی است و نمونه‌گیری به صورت خوشه‌ای چند مرحله‌ای انجام گرفته است. بر اساس نتایج به دست آمده ۲۷٫۵٪ دانشجویان اظهار کردند بیشتر اوقات، ۳۷٫۶٪ گاهی اوقات و ۳۴٫۹٪ به ندرت قرآن می‌خوانند. (سراج زاده، شریعتی مزینانی و صابر، ۱۳۸۳)

حسن‌پور (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان «بررسی وضعیت دینداری دانشجویان: مقایسه تطبیقی موج اول و دوم پیمایش دینداری در ایران (۱۳۸۹ - ۱۳۹۵)» نتایج دو پژوهش در خصوص سنجش دین‌داری با عناوین «دین‌داری ایرانیان؛ موج اول» در سال ۱۳۸۹ و «دین‌داری ایرانیان؛ موج دوم» در سال ۱۳۹۵ را به صورت تطبیقی مقایسه نموده است. پژوهش نخست با مطالعه بر روی حدود ۱۸ هزار نفر از مردم کل کشور به مطالعه وضعیت دین‌داری در ایران پرداخته است. بر اساس یافته‌های این پژوهش، وضعیت دین‌داری افراد در شاخص‌های مختلف دینی متفاوت است. به عنوان نمونه در خصوص احساس باور و رفتار نسبت به قرآن کریم این موارد در زمره نتایج پژوهش ذکر شده است. ۸۱٫۴٪ پاسخگویان از کسی که به قرآن توهین کند کاملاً متنفر و ۱۵٫۱٪ متنفر هستند. حدود ۲٪ مطمئن نیستند که در این موقعیت چه

حسی خواهند داشت و تنها ۱,۶٪ از این مسئله احساس تنفر نمی‌کنند. در خصوص باور به حقانیت قرآن نیز ۸۷,۲٪ پاسخگویان کاملاً باورمند و ۱۱٪ بر این باورند قرآن کلام خداست و هرچه می‌گوید حقیقت محض است. پژوهش دوم که با مطالعه بر روی ۵۰۰۰ نفر از مردم کل کشور انجام شده، پژوهش‌گران وضعیت دین‌داری افراد در شاخص‌های مختلف دینی را بررسی نموده‌اند. به صورت خاص درباره احساس باور و رفتار نسبت به قرآن کریم می‌توان به نکات زیر در این پژوهش اشاره کرد: ۶۴,۸٪ از پاسخگویان از کسی که به قرآن توهین کند بسیار زیاد، ۲۲٪ زیاد و ۷,۷٪ تا حدودی، ۳,۶٪ کم و ۲٪ خیلی کم احساس تنفر خواهند داشت. در خصوص باور نیز ۷۶,۱٪ پاسخگویان کاملاً معتقد ۱۶,۹٪ معتقد و ۵,۲٪ تا حدودی بر این باورند که قرآن کلام خداست و هرچه می‌گوید حقیقت محض است. به علاوه ۱۳,۳٪ از پاسخگویان اصلاً قرآن نمی‌خوانند، ۲۵,۳٪ فقط زمان‌های خاص، ۲۵,۵٪ چند بار در ماه، ۲۲,۴٪ چند بار در هفته و ۱۳,۵٪ هر روز قرآن می‌خوانند. (حسن پور ۱۳۹۷)

پژوهش «نگرش‌ها و رفتارهای دانشجویان؛ موجود دوم» به مطالعه دین‌داری دانشجویان پرداخته است. جامعه آماری این پژوهش دانشجویان دانشگاه‌های دولتی تحت پوشش وزارت عتف است. در این پژوهش که بر روی ۱۲۸۶ نفر از دانشجویان انجام شده دو سنجه برای تعیین باور و عمل دانشجویان در خصوص قرآن وجود دارد. نخست قرآن کلام خدا و راهنمای سعادت بشر است و سنجه دوم قرآن خواندن. در این میان ۸۷,۴٪ زیاد، ۹٪ متوسط و ۳,۶٪ از دانشجویان به صورت کم به این گزینه اعتقاد داشتند. در خصوص قرآن خواندن نیز ۱۹,۳٪ زیاد، ۵۵,۴٪ متوسط و ۲۵,۳٪ از دانشجویان گفته‌اند که کم قرآن می‌خوانند. (سراج زاده، جواهری و فیضی، ۱۳۹۵)

سازمان تبلیغات اسلامی سال ۱۳۹۶ در پژوهشی با عنوان «پایبندی به قرآن کریم» کوشیده بر اساس پژوهش میدانی، وضعیت قرآنی مردم در شهر تهران را بسنجد. در این پژوهش که البته به صورت عمومی منتشر نشده، از روش مفهومی گلاک و استارک برای تعیین مدل مفهومی

استفاده شده است. طبق اعلام مدیر این طرح، پرسش‌نامه حاوی ۷۰ سوال در ابعاد گوناگون بوده است. (فروغی ۱۳۹۶) اطلاعات دقیق از نتایج این پژوهش در دسترس نیست اما نکته مهم در خصوص آن محدود شدن جامعه نمونه به شهر تهران و گستردگی زیاد پرسشنامه است که می‌تواند در نتایج به دست آمده از آن اثر منفی بگذارد.

ملکی و تمیمی‌عرب (۲۰۲۰) در گزارش نظرسنجی درباره «نگرش ایرانیان به دین» که توسط گروه مطالعات افکارسنجی ایرانیان (گمان) انجام شده با نظرسنجی از افراد بالای ۱۹ سال با سواد ساکن ایران، کوشیده‌اند علاوه بر به دست آوردن گرایش‌های دینی ایرانیان، میزان باورمندی و پایبندی جامعه آماری خویش به مفاهیم و مناسک دینی را بسنجند. بر این اساس گرایش از دین‌داری به بی‌دینی در میان جوانان بیشتر بوده و نیز گرایش به تغییر در نگرش‌های دینی در میان مردان بیشتر از زنان است. حدود ۶۰٪ از جامعه آماری این پژوهش اعلام کرده‌اند نماز نمی‌خوانند و حدود ۴۰٪ به تناب نماز می‌خوانند. اما در مورد این نظرسنجی دو نکته باید مورد توجه قرار گیرد. نخست اینکه این پژوهش از طریق شبکه جهانی اطلاعات و به صورت آنلاین انجام شده و دیگر اینکه به اذعان نویسندگان یکی از اشکالات آن اثر شبکه‌ای (network effect) یعنی احتمال نزدیکی فکری شرکت‌کنندگان با برگزارکنندگان نظرسنجی است. (ملکی و تمیمی‌عرب ۲۰۲۰)

در مجموع باید گفت کاستی‌ها و اشکالات روشی به بخش اعظم پژوهش‌های حوزه سنجش‌دین‌داری در کشور ما وارد شده است (شجاعی زند و شجاعی زند ۱۳۹۵) که همین مسئله نشان‌گر لزوم انجام مطالعات بیشتر در این خصوص با رعایت اصول علمی و پژوهشی است.

چنانکه گذشت مطالعه‌ای ملی برای سنجش شاخص‌های پیامدی قرآنی در سطح رفتار فردی و اجتماعی صورت نگرفته است. اما مطالعات زیر که توسط برخی از پژوهشگران انجام شده، برای طراحی شاخص‌ها و پرسش‌نامه تحقیق، بسیار مفید است. از جمله تلاش‌های صورت گرفته درباره شاخص‌های قرآنی که تا کنون توسط پژوهشگران مختلفی بدان پرداخته شده است. به عنوان مثال طرح پژوهشی «شاخص‌های مطلوب

قرآنی» که به سفارش دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی در سال ۱۳۸۸ توسط سعید بهمنی به پایان رسیده است. در این پژوهش ابتدا با انجام مطالعات اسنادی به گردآوری کلیدواژه‌های نگرش به قرآن کریم در برداشت‌های انجام شده از آیات و روایات پرداخته شده و مفاهیم به دست آمده معرفّ نامیده شده است و در آن مبتنی بر مدل‌های سنجش دینداری شاخص‌های پیامدی قرآنی در پنج عرصه مبتنی بر قرآن و روایات طراحی شده است. جالب آن که میزان ایمان به قرآن بیشترین بسامد را در میان شاخص‌ها در متن قرآن دارد. بر اساس نتایج این تحقیق، مجموعاً ۴۱ شاخص نهایی برای سنجش نگرش جامعه به قرآن کریم و نیز تسهیل برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری برای رسیدن به وضعیت مطلوب ارائه شده است. به عنوان نمونه ذیل شاخص‌های مهارتی حیطه شناخت قرآن، قرائت قرآن و آموزش و فهم قرآن و ذیل شاخص‌های حیطه رفتاری و مناسکی، قرائت مستمر و یادگیری قرآن پیشنهاد شده است.

مورد دیگر طرح پژوهشی «شناسایی شاخص‌های ارزیابی موفقیت نظام قرآنی کشور با توجه به اهداف، سیاست‌ها و راهبردهای منشور توسعه فرهنگ قرآنی» است. این طرح پژوهشی نیز به سفارش دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی، توسط عمارجلالی منش، در سال ۱۳۹۱ اجرا شده و در آن استخری از شاخص‌ها در بیش از ۷۰۰ شاخص طراحی شده است. در این پژوهش از میان شاخص‌های ارزیابی موفقیت نظام قرآنی کشور، دو شاخص تعداد افراد توانا به درک مفاهیم قرآن و میزان تلاوت مستمر قرآن به عنوان شاخص اصلی پیشنهاد شده است.

طرح پژوهشی «بررسی وضعیت قرآنی دانشجویان دانشگاه‌های دولتی شهر تهران». این طرح نیز به سفارش دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی توسط رضا احسانی در سال ۱۳۷۹ انجام شده است. این پژوهش به منظور دستیابی به وضعیت قرآنی دانشجویان به سنجش نگرش افراد نسبت به قرآن، سنجش نگرش افراد نسبت به حقانیت قرآن، سنجش نگرش افراد نسبت به لزوم فراگیری فنون قرآنی، سنجش میزان آگاهی‌ها و توانایی‌های افراد در زمینه‌های مختلف قرآنی، سنجش

میزان ارتباط افراد با قرآن، بررسی موانع موجود بر سر راه انس بیشتر افراد با قرآن و مسایلی پیرامون قرآن، پرداخته است. روش تحقیق پیمایشی بوده و پرسش‌نامه تحقیق میان ۸۴۸۷ نفر از دانشجویان دانشگاه‌های سراسری شهر تهران در مقاطع و گروه‌های مختلف تحصیلی، توسط بیش از ۱۰۰ نفر پرسشگر توزیع شده است. هر چند این پژوهش از نظر علمی سطح بالایی دارد و روش آن و شاخص‌های بکار رفته می‌تواند در این پژوهش مورد استفاده قرار گیرد اما اولاً مربوط به ۱۷ سال پیش است و ثانیاً مخاطب آن محدود به جامعه دانشجویی بوده است لذا انجام تحقیقی روزآمد و با مخاطب عام موضوعیت می‌یابد.

مورد دیگر «بررسی نگرش‌ها و آگاهی‌های دانشجویان دانشگاه‌های شهر تبریز نسبت به قرآن» توسط منصور رضایی در سال ۱۳۸۰ است. شاخص‌ها و روش این تحقیق مانند تحقیق رضا احسانی است اما جامعه مخاطب آن ۲۲۹۴ از دانشجویان دانشگاه‌های تبریز بوده‌اند.

تحقیق بعدی «زمینه‌یابی و اعتبارسنجی راهکارهای ارتقای قرآنی دانشجویان»، توسط محمدحسین فریدونی در سال ۱۳۸۲ است. پس از آنکه مقام معظم رهبری در سال ۱۳۸۶ در دیدار با اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی بر ضرورت گسترش و توسعه انس قشر دانشگاهی و تحصیلکرده با قرآن کریم تأکید فرمودند، محمد حسین فریدونی تعداد ۱۳ مصاحبه با استادان برجسته دانشگاهی در خصوص تدبیر و فرهنگ‌سازی انس با قرآن در میان تحصیل‌کردگان انجام داد که با همکاری کارشناسان کمیسیون قرآنی دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی پیاده‌سازی و تنظیم شده است.

کتابی با عنوان «نقشه راه؛ مروری بر منویات حضرت امام خامنه‌ای (حفظه الله) پیرامون انس با قرآن کریم» به کوشش: مدیریت مطالعات فرهنگی نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، احتمالاً در سال ۱۳۸۷ گردآوری شده که در آن بیانات معظم له در زمینه‌های مختلف انس با قرآن استخراج شده است.

دهکردی و رضوان‌خواه (۱۳۸۹)، در پژوهشی با عنوان «بررسی ذکر و یاد خدا به عنوان یکی از شاخصه‌های انس با قرآن و تأثیر آن در تربیت

«اخلاقی» به این نتیجه رسیدند که تنها خداوند به تمامی راه‌های فلاح و رستگاری انسان عالم است و از آنجا که از طریق وحی با انسان سخن می‌گوید، مهمترین راه شناسایی عوامل سعادت و هدایت انسان، انس با قرآن و شنیدن کلام وحی است.

میریان، حسن‌زاده، حسینی و سخائی (۱۳۹۱)، در پژوهشی با عنوان «بررسی رابطه میزان انس با قرآن و سلامت عمومی اعضاء هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری» به این نتیجه رسید که میزان انس با قرآن از دیدگاه اعضاء هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری در حد نسبتاً بالایی است.

محمدحسین فریدونی در سال ۱۳۹۳ در جزوه‌ای آموزشی با عنوان «انس با قرآن و فرهنگ‌سازی آن» که برای دوره جامع تربیت معلم آموزش عمومی قرآن مؤسسات و تشکلهای قرآن و عترت تدوین شده است به مفهوم شناسی انس با قرآن، مراتب انس با قرآن، جایگاه ترویج انس با قرآن، مقدمات انس با قرآن، معرف‌ها/ شاخص‌های انس با قرآن، پیامدهای انس با قرآن، ترویج و فرهنگ‌سازی انس با قرآن، باورهای مانع گسترش انس با قرآن، ارزش‌های مانع گسترش انس با قرآن، برنامه‌های ترویج انس با قرآن، و راهکارهای ترویج انس با قرآن پرداخته است.

حسین‌زاده و همکاران (۱۳۹۵)، در پژوهشی با عنوان «ارتباط انس با قرآن و سلامت روانی در بین دانشجویان دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران» نشان داد در مولفه سلامت روانی از بین ۴ حیطة متعلق به این مولفه، بیشتر دانشجویان در وضعیت سالم قرار دارند. بین دو متغیر انس با قرآن و نگرش به قرآن رابطه معنادار وجود دارد. همچنین وی رابطه معنی داری بین دو مولفه انس با قرآن و نگرش به قرآن با سلامت روان دانشجویان مورد مطالعه مشاهده کرده است و چنین نتیجه گرفته که بین انس با قرآن و نگرش به قرآن با سلامت روانی رابطه معنادار وجود دارد. لذا برنامه‌ریزی در راستای ایجاد فرهنگ انس با قرآن و ترویج روش‌هایی که دانشجویان را به این سمت سوق می‌دهد، دارای اهمیت است.

علاوه بر مطالعات فوق، طرح‌های پژوهشی دیگری در دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی مرتبط با موضوع شاخص‌سازی اجرا شده است که در این مجال به ذکر عناوین آنها تا پایان ۱۳۹۲ به شرح جدول زیر اکتفا می‌شود.

ردیف	عنوان	سال تصویب	مجری
۱	شاخص‌های ارزیابی علم و فناوری کشور	۸۱	-
۲	شاخص‌ها و فرایند ارزیابی علم و فناوری در کشور	۸۱	نظارت و ارزیابی
۳	تحلیل روشها و شاخص‌های ارزیابی فرهنگ، هنر و ارتباطات در کشورهای مختلف جهان	۸۱	محمدرضا رضوانی
۴	شاخص‌های ارزیابی آموزش عالی در ایران	۸۳	-
۵	عوامل خارجی تأثیرگذار بر فرهنگ عمومی (شاخص عوامل فراملیتی)		دبیرخانه شورای فرهنگ عمومی
۶	تعیین و دسته بندی مؤلفه های فرهنگی اجتماعی	۸۷	گروه شاخص‌سازی
۷	مجموعه نظرات کارشناسی دستگاه ها درباره شاخص‌های ارزیابی تحقیقات کشور	۷۹	دفتر هیأت تبیین و تعیین شاخص‌های ارزیابی
۸	شاخص‌های کلان ارزیابی تحقیقات کشور (آمار اولیه)	۷۹	محسن توایان‌فر
۹	شاخص‌ها و فرایند ارزیابی آموزش عالی در جمهوری اسلامی ایران / معیارها و شاخص‌های ارزیابی دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی	۸۱	-
۱۰	بررسی و تحلیل وضعیت شاخص‌های فرهنگی در مناطق روستایی کشور	۸۵	عباس امینی فسخودی جعفر خورسندی
۱۱	سنجش شاخص‌های فرهنگ عمومی در کشور (محرمانه)	۸۷	دبیرخانه شورای فرهنگ عمومی
۱۲	ارزیابی و تحلیل شاخص‌های فرهنگی اجتماعی کشور (فرا تحلیل مطالعات اعتماد اجتماعی)	۸۳	کمیسیون اجتماعی
۱۳	تعیین و تعریف مؤلفه ها، زیر مؤلفه ها و شاخص‌های حوزه ورزش	۸۷	محمد روزخوش
۱۴	شاخص‌های فرهنگی (با تأکید بر شاخص‌های مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی)	۸۸	مرکز مطالعات راهبردی
۱۵	تدوین مؤلفه ها و شاخص‌های نظام تعلیم و تربیت کشور	۹۱	میثم محمدامینی
۱۶	توسعه اسلامی، مؤلفه ها و شاخص‌های آن	۸۷	وزارت علوم
۱۷	تعیین شاخص‌ها و روش شناسایی سازمان های فرهنگ ساز در کشور	۸۵	مجتبی اسکندری
۱۸	شناسایی مبانی و شاخص‌های پایدار تدوین چشم انداز فرهنگ کشور	۸۵	علی‌اصغر پورعزت
۱۹	اهداف تربیتی سند چشم انداز و ارزیابی شاخص‌های آنها، تحلیل چالش‌ها و ارائه رهیافت در حوزه آموزش و پرورش	۸۸	محمد احمدی
۲۰	تعیین شاخص‌ها، ملاکها و مؤلفه های اعتقادی اصول و فروع دین اسلام (مطالعه موردی در شهر مشهد)	۸۸	مجید فولادیان
۲۱	ارزیابی و استخراج شاخص فرهنگی	۸۷	حسین سمیعی

سید جواد موسوی دالینی	۸۹	تعیین و تعریف مؤلفه ها، زیرمؤلفه ها و شاخص‌های حوزه هویت ملی و قومی	۲۲
سجاد اسمعیل لو	۹۱	وضعیت بودجه ارتقاء شاخص‌های فرهنگی	۲۳
هیئت نظارت و ارزیابی	۸۱	آمار شاخص‌های ارزیابی علم و فناوری ایران سالهای ۷۵،۷۷،۷۹ (محرمانه)	۲۴

۴. چهارچوب نظری

تعاریف موجود برای دین را از جهات مختلف می‌توان تقسیم کرد. از یک جهت، تعاریف دین یا درون دینی‌اند یا برون دینی؛ یعنی تعاریف‌های موجود یا ناظر به یک نمود معرفتی و ذاتی‌اند یا نمودی خارجی و بیرونی را مورد توجه قرار می‌دهند. مقصود از نمود معرفتی دین، تعالیم و آموزه‌هایی است که هر دینی آنها را به پیروان خود تعلیم می‌دهد و از آنها انتظار دارد به آن آموزه‌ها معتقد باشند یا به احکام آن عمل کنند. (سعیدی، ۱۳۹۱: ۷۷-۷۴)

علاوه بر نمود معرفتی و آموزه‌های دین، می‌توان نمودی خارجی و بیرونی نیز برای دین در نظر گرفت. دین هرچه باشد، تجلی و بلکه تجلیات بیرونی متعددی دارد. دین، منشأ شیوه‌های رفتاری، گرایشی و حالات روحی و روانی خاصی در انسان‌ها می‌شود که می‌توان آنها را بعد روانی دین در نمود خارجی‌اش دانست.

رویکرد جامعه‌شناسی دین در تعریف و مطالعه دین، رویکرد برون‌دینی است. آنچه جامعه‌شناسان، دین می‌نامند و آن را مطالعه می‌کنند، در واقع تجلیات اجتماعی دین است و نه خود آن. در واقع؛ جامعه‌شناس دین، «نهاد» دین را مطالعه می‌کند و نه خود دین را. البته جامعه‌شناس دین می‌تواند برای فهم بهتر، به منابع دینی هم مراجعه کند، ولی هدف نهایی او باز هم شناخت نهاد دین و کارکردهای آن است (سعیدی، ۱۳۹۱: ۷۶) اما به هر حال برای سنجش دین‌داری نیازمند وجود الگو و مدلی هستیم که فرایند سنجش را روشن‌مند و نظام‌مند کند. در اینجا به مرور نظریه‌هایی می‌پردازیم که به ساخت الگوی دینداری دست یازیده‌اند.

در میان صاحب‌نظران علوم اجتماعی، دو رویکرد اصلی در مطالعه دین وجود دارد: نخست، رویکردی که بر بعد مناسکی و اعمال دینی تأکید دارد؛ نظیر رابرتسون اسمیت و دور کیم. در این دیدگاه، عملکردهای

مذهبی مانند مناسک و تشریفات، اهمیت اساسی دارند و برای شناخت میزان دینداری افراد به آنها توجه زیادی می‌شود. دوم، گروهی که به جنبه‌های معنایی، ذهنی و نمادین دین توجه خاص نشان می‌دهند؛ مانند گیتی، برگر و لاکمن. در این دیدگاه، اعمال و مناسک فرع بر نمادها و معانی‌اند و نقش آنها گوشزد کردن معانی متبلور در فرهنگ است (همیلتون، ۱۳۸۷: ۱۶۹). اما به نظر برای شناخت دین و صفات دینداران باید هم به جنبه‌های درونی و معنایی و هم به جنبه‌های بیرونی و مناسکی دین توجه کرد. این توجه در الگوهایی که تا کنون برای سنجش دینداری ارائه شده‌اند، به اشکال مختلف صورت گرفته است که در ادامه به معرفی برخی از آنها می‌پردازیم.

۵. تعریف شاخص^۱

شاخص چیزی است که به وسیله آن می‌توان کمیت، کیفیت، تغییرات یا ثبوت یک موضوع را تشخیص داد. این تعریف در طرح شناسایی شاخص‌های موفقیت نظام توسعه فرهنگ قرآنی (جلالی منش، ۱۳۹۰) برگزیده شده البته تعاریف دیگری نیز در همین تحقیق گردآوری شده که در ادامه آمده است.

در لغت وسیله مشخص کردن هر موضوع را شاخص آن موضوع می‌گویند. شاخص‌ها به منزله معیارهایی می‌باشند که به وسیله آن می‌توان کمیت، کیفیت، تغییرات و یا ثبوت یک موضوع را اندازه‌گیری نمود. به عبارت دیگر، شاخص‌ها به اوصاف اصولی یک موضوع، نسبت به محاسبه همان موضوع اطلاق می‌شود که پس از کمیت‌گذاری به ملاحظه آن‌ها و نسبت‌های بین آن‌ها پرداخته می‌شود. به وسیله شاخص‌ها، اولین اطلاعات پیرامون یک موضوع بدست می‌آید که می‌توان آن را در حکم مواد خامی دانست که دست مایه‌ی توصیف و تجزیه و تحلیل موضوع و یا فعالیت قرار می‌گیرند. شاخص‌ها غالباً قابلیت به‌کارگیری برای برنامه‌ریزی، پایش، ردیابی و نظارت، ارزشیابی، اعتباربخشی، تعیین و تشخیص روندهای حرکت را دارند. در عین حال از

---

۱. Indicator or Index

آنجا که امکان مقایسه را فراهم می سازند می توان وضعیت امروز را با گذشته مقایسه نمود و پیش بینی هایی برای آینده نمود. بنا بر بررسی های انجام شده تعاریف متعددی از شاخص ارائه شده که به برخی از آنها اشاره می نمائیم:

• معیاری است که به طور مستقیم یا غیر مستقیم تغییرات را اندازه گیری می کند. (سامانه مدیریت علم هم افزا)

• اندازه گیری غیر مستقیم از یک واقعه یا شرایط

• متغیری که جهت نمایش یک وضعیت داده شده برای اندازه گیری تغییرات به کار می رود. (وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، ۱۳۸۴)

• سنجه ای است که امکان سنجش پایایی و روائی اجزای شناختی را برای مقایسه با استانداردها و مقایسه در طول زمان فراهم سازد. (وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، ۱۳۸۴)

• ابزاری که نظام اطلاعاتی آن را مورد استفاده قرار می دهد تا داده خام را به اطلاعات مفید تبدیل سازد و شرایطی را برای مقایسه های مختلف فراهم آورد. (وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، ۱۳۸۴)

• نشان دهنده وقوع یک چیز، حالت و از دید سازمانی نشان گر موفقیت / ناکامی، تحقق یا عدم تحقق هدف، اجرا یا عدم اجرای استاندارد است. (محمدی)

• شاخص می تواند عملکرد فرد، واحد یا کل سازمان را نشان دهد. (محمدی)

• شاخص می تواند از کمیت یا کیفیت تجهیزات، امکانات، عملکرد یا نتایج حاصله اطمینان بوجود بیاورد. (محمدی)

• مشخصه ای که در اندازه گیری ورودی ها، فرآیندها، ستاده ها یا پیامدها مورد استفاده قرار می گیرد. (سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، ۱۳۸۱)

- برطبق تعریف سازمان توسعه همکاری اقتصادی^۱ یک شاخص عبارت است از: یک فاکتور یا متغیر کمی یا کیفی می‌باشد که ابزاری ساده و قابل اعتماد را، جهت سنجش پیشرفت، انعکاس تغییرات مرتبط با یک اثر خارجی، و یا کمک به ارزیابی کارایی یک عامل توسعه‌ای فراهم می‌کند. (MDF-Training & Consultancy ۲۰۰۵)
- شاخص وسیله سنجش که برای نشان دادن تغییر در یک محیط، یا نمایش پیشرفت (نتایج) یک فعالیت، پروژه، یا برنامه مورد استفاده قرار می‌گیرد (UNICEF M&E Training ۱۹ February ۲۰۰۹).
- شاخص‌ها ابزارهایی هستند که نشان می‌دهند سیستم در عمل چه خصوصیتی دارد.
- هر شاخص به مجموعه‌ای از خصوصیات یک متغیر ذاتی وابسته است که باعث می‌شود آن متغیر از دیگر متغیرها تمیز داده شود.
- واژه «شاخص» معادل واژه انگلیسی «Index» است که معانی دیگری چون راهنما، نمایه، نشانه، معرف، نشانگر نیز برای آن ذکر شده است. گاهی در تحلیل‌های پژوهشی تعدادی از عوامل را که برای خود یک حساب واحد و جداگانه‌ای پیدا کرده است، به عنوان یک معیار مرکب، در نظر می‌گیرند و آن را شاخص می‌نامند. در این موارد شاخص به معنای معیار و محک اندازه‌گیری و سنجش به کار می‌رود.
- گاهی شاخص به معنای نشان یا معرف چیزی است که مستقیماً به سنجش در نمی‌آید. این دو معنا یعنی «وسیله سنجش بودن» یا «وسیله آگاهی یا نشان دادن» دو مفهوم متفاوت واژه شاخص است که در پژوهش‌های اجتماعی استعمال می‌شود. شاخص به معنای «معیار»، عبارت از متغیرهایی است که در تحلیل‌های اجتماعی از آن استفاده می‌شود. (بصرای ۱۳۷۷ به نقل از ابرکراسبی؛ هیل و ترنر؛ فرهنگ جامعه شناسی ۱۹۰۱)

---

۱. Organization for Economic Cooperation and Development (OECD)

• در انجام مطالعات تعیین شاخص‌های مطلوب قرآنی، در دو بخش مطالعات کتاب و سنت به منظور استخراج داده‌ها و نیز مطالعات روانشناسی به منظور تبدیل داده‌های کتاب و سنت به مقیاس سنجش به ترتیب دو مفهوم «معرف» و «معیار سنجش» را از واژه شاخص، مراد می‌کنیم. بدین معنی که: «معرف»‌ها مفاهیمی هستند که شایستگی سنجش را دارند و باید مقیاس‌ها یا شاخص‌های سنجش بر اساس آنها تعیین شود. (بهمنی ۱۳۸۷)

• اصطلاح شاخص و مقیاس که غالباً به جای هم به کار می‌روند اشاره به هر نوع اندازه‌ای است خواه مطلق و خواه نسبی، یگانه یا مرکب، حاصل تکنیک‌های ساده سنجش یا تکنیک‌های پیچیده سنجش. (میلر، ۱۳۸۰: ۲۰۶)

• شاخص همچنین می‌تواند به معنای نشانه یا معرف چیزی باشد که مستقیماً به سنجش در نمی‌آید. (آبرکرامی، ۱۳۷۰: ۱۹۰)

• شاخص‌ها عموماً بیانگر مفهوم یا سازه پیچیده واحدی است که از ترکیب چند معرف در یک اندازه مرکب مشترک درست شده است. شاخص و شاخص‌سازی تلاشی در ساده‌سازی پیچیدگی‌ها، کمی کردن کیفیات و جزئی کردن کلیات است. به کمک این واحد اندازه‌گیری است که می‌توان یک مفهوم کلی با واسطه را اندازه‌گیری و دسته‌بندی کرد. (شمس فلاورجانی، ۱۳۸۷: ۲)

۶. انواع شاخص‌ها

۱، ۱، ۶. کمی و کیفی

شاخص کمی: شاخصی که ماهیت شمارشی داشته باشد (UNICEF M&E Training, ۱۹ February ۲۰۰۹).

شاخص کیفی: شاخصی که ماهیت غیرشمارشی داشته و به صورت عبارت بیان می‌شود. شاخص‌های کیفی می‌تواند به عنوان قضاوت و دریافت افراد درباره یک موضوع تبیین گردد. (CIDA, ۱۹۹۷, "Guide to Gender Sensitive Indicators").

برای مثال: تعداد افرادی که در یک روستا چرخ دوزندگی دارند، یک شاخص کمی است، میزان اطمینان و اعتماد این افراد بر این محصول به عنوان ابزاری برای کسب استقلال مالی یک شاخص کیفی است (UNICEF ۲۰۰۹ February ۱۹, M&E Training).

شاخص‌های کیفی در سه حالت بر شاخص‌های کمی ترجیح دارند: وقتی که اطلاعات کمی (مقداری، عددی) در دسترس نباشد، وقتی مشخصه مورد نظر ذاتاً غیر قابل اندازه‌گیری باشد، هنگامی که هزینه اندازه‌گیری مهم و تعیین‌کننده باشد.

۶،۱،۲. شاخص مستقیم و غیر مستقیم

شاخص‌های مستقیم (Direct Indicators): این شاخص‌ها، مستقیماً بر موضوع مدنظر اشاره دارند. این مورد بیشتر در موارد عملیاتی و فنی مطرح می‌باشد و می‌توان مستقیماً آنرا اندازه‌گیری کرد. یک مثال خوب از شاخص مستقیم، «تعداد افراد بیسواد در کشور» است، شاخصی که در عین حال شاید نتوان آن را به سادگی محاسبه نمود.

شاخص‌های غیرمستقیم (Indirect Indicators): یا شاخص‌های نیابتی (Proxy-Indicators): شاخص‌هایی که به شکلی غیرمستقیم بر موضوع مدنظر دلالت دارند. دلایل متعددی می‌تواند برای ایجاد و استفاده از شاخص‌های غیرمستقیم وجود داشته باشد که برخی از آنها عبارتند از:

– موضوع مدنظر قابل اندازه‌گیری مستقیم نباشد. این مورد به ویژه در موضوعاتی صادق است که بیشتر جنبه کیفی دارند، مانند تغییرات رفتاری، شرایط زندگی و نظایر این.

– می‌توان موضوع مورد تحلیل را به شکل مستقیم مورد سنجش قرار داد، اما انجام آن به شکل مستقیم کاری بسیار حساس و ظریف می‌باشد، برای مثال سطح درآمد افراد.

– استفاده از شاخص غیرمستقیم در مقایسه با به کارگیری از شاخص‌های مستقیم، هزینه‌های کمتری را در پی داشته و صرفه‌جویانه‌تر است. (MDF-Training&Consultancy ۲۰۰۰)

۶,۱,۳. شاخص‌های عملکردی

شاخص‌های اثرگذاری Impact Indicators: نتایج بلند مدت

این دسته از شاخص‌ها، کیفیت و کمیت نتایج دراز مدت که از خروجیهای برنامه به دست آمده‌اند، را مورد سنجش قرار می‌دهد. (UNICEF M&E Training, ۱۹ February ۲۰۰۹)

شاخص‌های خروجی Outcome Indicators

این شاخص‌ها نتایج میان مدت را بوسیله خروجیهای برنامه سنجش مینماید. این شاخص‌ها اغلب بر هرگونه تغییر در رفتار افراد به عنوان نتایج برنامه تمرکز دارد. (مزایا و منافی که عاید فرد، افراد یا گروه‌های هدف شده است). (UNICEF M&E Training, ۱۹ February ۲۰۰۹)

شاخص‌های فرایندی Process Indicators

این شاخص‌ها، پیشرفت فعالیتها در یک برنامه یا پروژه و شیوه اجرای آنها فرایند یا وظایف یا اجرای یک فعالیت، فرایند پشتیبان، فرآیندهای مدیریت، فرایند خدمت یا عملیاتی (برای مثال، مدنظر قرار دادن درجه مشارکت) را میسنجند. (UNICEF M&E Training, ۱۹ February ۲۰۰۹)

شاخص‌های ورودی Input Indicators

این شاخص‌ها، کمیت، کیفیت، و زمانبندی دقیق منابع مالی و کالایی، تکنولوژیک و اطلاعات، زیرساخت ضروری برای فعالیت مطلوب، نیروی انسانی برخوردار از دانش و مهارت کافی، فضای فیزیکی، امکانات اداری و تجهیزات فنی، منابع مالی لازم که برای یک فعالیت، پروژه یا برنامه فراهم شده را میسنجند (UNICEF M&E Training, ۱۹ February ۲۰۰۹)

۶,۱,۴. شاخص ترکیبی

شاخص ترکیبی شاخصی است که از محاسبه و تجمیع شاخص‌های پایه بدست می‌آید مثل شاخص توسعه که در آنها بررسی می‌شود که ارتباط

این شاخص‌ها با یکدیگر چگونه است و تغییر هر یک چه تاثیری بر تغییرات دیگر شاخص‌ها دارد.

۶,۱,۵. شاخص‌های افزودنی

یکی از انواع تجدید کدگذاری متغیرها، تجدید کدگذاری دو متغیری است که نتیجه آن، متغیر جدیدی است که می‌توان آن را «رویگردانی» نامید. حالت ویژه‌ای از تجدید -که چندمتغیری شاخص‌سازی است- که در آن چندین متغیر باهم ترکیب می‌شوند تا شاخصی برای سنجش مفهوم موردنظر به دست آید. به عنوان نمونه، در پرسش از نحوه دریافت افراد از منبع اخبار مربوط به مبارزات انتخاباتی، بررسی اختلاف بین چهار رسانه گروهی، تلویزیون، رادیو، روزنامه و مجله و نیز بررسی تفاوت رفتاری افراد، با استفاده از چهار متغیر مربوط به چهار رسانه گروهی، می‌توان یک شاخص ساخت؛ بدین نحو، که نمرات افراد را در این چهار متغیر باهم جمع کنیم. افراد با نمره «چهار»، به معنای استفاده از چهار رسانه می‌باشد. این یک شاخص افزودنی از چهار سؤال مربوط به رسانه‌هاست. در این نوع از شاخص، غیر از مسأله داده‌های ناقص، مسأله دیگری نیز هست که ممکن است، مفاهیم کاملاً متفاوتی را دربر داشته باشد. (وایزبرگ، هربرت و براون، بروس؛ درآمدی به تحقیق پیمایشی و تحلیل داده‌ها، جمال عابدی، تهران، مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۶۲، چاپ اول، ص ۲۰۱-۲۰۰)

۶,۱,۶. شاخص‌های جمعیتی

شناخت ویژگی‌های جمعیتی یک منطقه هر چند براساس آمار و ارقام صحیح امکان‌پذیر است، اما برای تحلیل دقیق‌تر وضع منطقه و مقایسه آن با مناطق هم‌جوار یا مشابه، لازم است که به شاخص‌های جمعیتی توجه شود. (تمنا، سعید؛ مبانی جمعیت‌شناسی، تهران، انتشارات دانشگاه پیام نور، ۱۳۸۷، چاپ پنجم، ص ۵۴)

برخی از مهم‌ترین شاخص‌های جمعیتی عبارت‌اند از: الف) نسبت (Ratio): مفهوم این شاخص در معنای متداول آن، خارج قسمتی است که بزرگی یا کوچکی یک عدد را در مقایسه با عدد دیگر بیان می‌کند. (همان ص ۵۵) به عنوان مثال، نسبت جنسی جمعیت، که تعداد مرد

درمقابل ۱۰۰ زن در کل جمعیت است. (امانی، مهدی؛ میانی جمعیت‌شناسی، تهران، سمت، ۱۳۷۹، چاپ دوم، ص ۱۰۷) (ب) میزان (Rate): شاخصی است که فراوانی وقایع جمعیتی یک سال معین را نسبت به جمعیت میانه همان سال نشان می‌دهد. (تمنا، سعید؛ پیشین، ص ۵۵) میزان‌ها به‌طور کلی بر دو نوع تقسیم می‌شود: (همان، ص ۵۶-۵۵)

✓ میزان‌های خام (Crude) یا عمومی (General) یا ناخالص (Gross)، که در آن‌ها فراوانی وقایع سالانه صرفاً نسبت به جمعیت کل میانه سال نشان داده می‌شود.

✓ میزان‌های ویژه یا اختصاصی (Specific) یا خالص (net)، که در میزان خام، جمعیت پایه به‌طور یکسان در معرض واقعه مورد نظر نیستند و این مسئله از دقت محاسبه می‌کاهد؛ لذا از میزان‌های خالص یا واقعی استفاده می‌شود.

۶,۱,۷. شاخص‌های اجتماعی

شاخص‌های اجتماعی، مفهومی مبتنی بر مشاهده‌ها و معمولاً کمی، که به ما چیزی راجع به آن جنبه از حیات اجتماعی که ما به آن علاقمندیم می‌گویند یا چیزی راجع به دگرگونی‌هایی می‌گویند که در آن جنبه از حیات اجتماعی در حال وقوع است. چنین اطلاعی می‌تواند عینی باشد، به لحاظ آنکه دلالت آن نشان‌دادن این است که موقعیت چگونه است یا چگونه در حال دگرگونی است؛ یا می‌تواند ذهنی باشد، به لحاظ آنکه دلالت آن نشان‌دادن این است که موقعیت عینی یا دگرگونی‌های آن را اجتماع به‌طور کلی یا گروه‌های گوناگون تشکیل‌دهنده اجتماع چگونه ملاحظه می‌کنند. (شهادی، هرمز؛ کاربرد شاخص‌های اجتماعی-اقتصادی در برنامه‌ریزی توسعه، تهران، وزارت برنامه و بودجه: مرکز مدارک اقتصادی-اجتماعی، ۱۳۶۷، چاپ اول، ص ۱۷۷)

ازجمله شاخص‌های اجتماعی می‌توان به شاخص جمعیت، جمعیت از لحاظ اقتصادی فعال، آموزش و پرورش و خدمات آموزشی، بهداشتی، درمانی و تندرستی، وقت فراغت و خدمات فرهنگی، مسکن و محیط

طبیعی، درآمد و خرج خانوار، تأمین اجتماعی و خدمات رفاهی، نظم و ایمنی و... اشاره نمود. (همان، ص ۱۸۰)

۶,۱,۸. شاخص‌های فرهنگی

شاخص‌های فرهنگی در جهت شناخت موقعیت کنونی و ارزیابی عملکرد گذشته فعالیت سازمان‌های فرهنگی، سنجش موقعیت برنامه‌های فرهنگی در سطوح مختلف و همچنین تعیین وضعیت مطلوب آن‌ها در آینده کاربرد فراوان دارد.

سابقه تدوین شاخص‌های فرهنگی، برخلاف شاخص‌های اقتصادی و اجتماعی، بسیار کم و هنوز در مراحل ابتدائی است. در سطح جهانی اولین بار یونسکو در سال ۱۹۹۸ به‌طور منسجم با تهیه گزارش جهانی فرهنگ، به ارائه شاخص‌های فرهنگی کشورهای جهان همراه با داده‌های مربوط به آن پرداخت که هنوز بحث‌های زیادی درباره ماهیت، حدود و ابعاد این شاخص‌ها مطرح است. به همین دلیل، شاخص‌های فرهنگی در اکثر کشورها بسیار محدود و داده‌های مربوط به آن‌ها بسیار ناقص است.

شاخص‌های بخش فرهنگ به علت ارتباط گسترده با دیگر بخش‌ها از تنوع زیادی برخوردار است؛ از این جهت برای سنجش فعالیت فرهنگی باید شاخص‌های مختلفی را در نظر گرفت. با توجه به این هدف، انواع شاخص‌ها کاربرد دارند: شاخص‌های مالی، شاخص‌های ساختی: نیروی انسانی، توزیع امکانات آموزشی، تحقیقی؛ شاخص‌های جمعیتی که سنجش استفاده از امکانات توسط جمعیت یک جامعه و یا توزیع امکانات نسبت به جمعیت را در نظر دارند؛ شاخص‌های بازدهی که برای اندازه‌گیری اثربخشی و بازدهی یک فعالیت و یا برنامه فرهنگی کاربرد دارند. بدین ترتیب شاخص‌های فرهنگی در حوزه رفاه و توسعه انسانی مورد تأکیدند؛ مانند شاخص‌های آزادی فرهنگی همچون امنیت شخصی، نبود تبعیض، آزادی بیان و اندیشه و...؛ شاخص‌های خلاقیت مانند هزینه‌های فرهنگی؛ شاخص‌های گفتگوی فرهنگی مانند سواد و دستاوردهای آموزشی و...؛ شاخص‌های فعالیت اجتماعی و سیاسی مانند تبعیض، خشونت و...

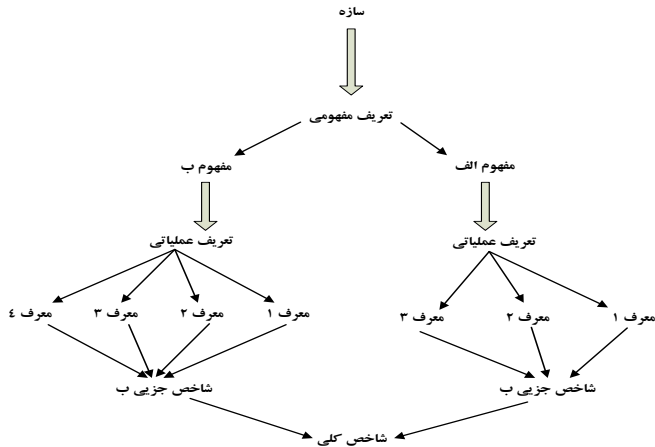
نکته مهم دیگر درباره مفهوم شاخص مربوط به انواع شاخص است. شاخص‌ها را می‌توان به انواع مختلفی تقسیم کرد که مهمترین تقسیم‌بندی، تفکیک شاخص‌ها به: «شاخص‌های تغییرات» و «شاخص ارزیابی و سنجش» است. شاخص تغییرات، نوسانات و تحولات یک پدیده را نسبت به مقدار اولیه در زمان پایه نشان می‌دهد. شاخص ارزیابی و سنجش نیز می‌تواند تحولات و تغییراتی که از یکسری اقدامات در یک مدت زمان معین حادث شده، را بصورت صریح نشان دهد. (صالحی امیری، رضا و محمدی، سعید؛ دیپلماسی فرهنگی، تهران، ققنوس، ۱۳۸۹، چاپ اول، ص ۲۳۱-۲۲۷)

۷. فرایندها و روش‌های شاخص‌سازی

در حال حاضر شیوه‌ها و روش‌های متعددی جهت ارزیابی موضوعات مختلف ابداع شده و توسعه یافته‌اند که در برخی از این روش‌ها یکی از گام‌های مهم، تعیین تعدادی شاخص جهت ارزیابی می‌باشد ولیکن متاسفانه در بسیاری از این مدل‌ها بحثی از چگونگی طراحی و یا تدوین شاخص به میان نیامده است. با این حال به عنوان جمع بندی چند شیوه و یا مدل طراحی شاخص متناسب با موضوع پژوهش مورد شناسایی قرار گرفته است که در این مطالعه از همه آنها استفاده می‌شود:

۷,۱,۱. روش‌های تحقیق علوم اجتماعی

کمی سازی و سنجش موضوعات و مفاهیم علوم اجتماعی بوسیله اعداد، نتیجه تمایلی بود که سعی در تدوین و ارائه مفاهیم دقیق در زمینه علوم اجتماعی داشت. در علوم ریاضی از راه و روش اثباتی که ویژه آن است، سعی می‌شود که روابط عددی و یا کمی اثبات شود. اما در علوم اجتماعی سعی می‌شود که از راه تفسیر، معانی اثبات گردد. (به صورت عمومی شیوه کار در این پژوهش‌ها به صورت کلی در تصویر زیر نشان داده شده است.

۷,۱,۲. شیوه مدل‌سازی عملکرد

مفهوم مدل‌سازی عملکرد توسط کاپلان و نورتون توسعه یافته و مبنای آن دو سوال زیر است:

- هدفی که باید به آن دست یافت چیست؟
- چگونه به این هدف دست می‌یابیم؟

۷,۱,۳. روش الگوبرداری

یکی از رایج‌ترین روش‌های ارائه شاخص، روش الگو برداری است. به عنوان مثال در ارزیابی فرهنگی کشور، شاخص‌هایی را که سازمان فرهنگی یونسکو جهت ارزیابی فرهنگی کشورها ارائه داده، مورد الگوبرداری قرار گرفته و متناسب با شرایط کشور برخی از آنها تغییر یافته و نهایتاً با تغییرات اندکی همان شاخص‌ها جهت ارزیابی فرهنگی کشور مورد استفاده قرار می‌گیرد.

۷,۱,۴. استفاده از نظر خبرگان

هر چند از این شیوه معمولاً جهت تکمیل و یا به عبارتی بررسی روایی و پایایی شاخص‌ها استفاده می‌شود ولیکن این شیوه خود به صورت مستقل نیز می‌تواند مبنای تدوین شاخص قرار گیرد. در این شیوه نیز با مطرح کردن موضوع مورد ارزیابی نزد متخصصین، از آنها درخواست می‌شود متناسب با دانش و تجربیات خود شاخص‌هایی را از موضوع

مورد ارزیابی ارائه نمایند. به عنوان مثال در طرح «درآمدی بر موضوع تبیین چگونگی ارزیابی کارکرد و عملکرد فرهنگی سازمان‌ها و مدیران در مهندسی فرهنگی کشور» (دبیرخانه شورایی انقلاب فرهنگی، ۱۳۸۶) از این شیوه جهت تهیه و ارائه شاخص استفاده شده است.

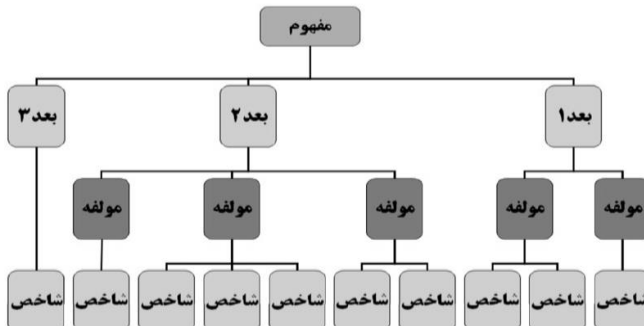
۷,۱,۵. روش یونیسف

فرایند انتخاب شاخص‌ها بسته بر تمرکز بر ارزیابی، پایش و سنجش باشد می‌تواند نقاط شروع مختلفی داشته باشد که گام‌های استاندارد آن در ادامه ذکر می‌شود:

۷,۱,۶. الگوی تبدیل مفهوم به شاخص کیوی-کامپنهود

برخی مفاهیم را می‌توان به طور مستقیم شاخص‌سازی کرد مانند مفهوم موفقیت آموزشی که با شاخص معدل درسی قابل عینی کردن است. ولی برخی مفاهیم پیچیده را نمی‌توان مستقیم شاخص‌سازی کرد مانند چشم‌انداز یا امنیت. در اینجا ابتدا محقق ابتدا دست به تعیین بعد می‌زند، سپس بر اساس ابعاد، مؤلفه‌ها را تشخیص داده و نهایتاً مانند شکل زیر شاخص‌سازی می‌کند:

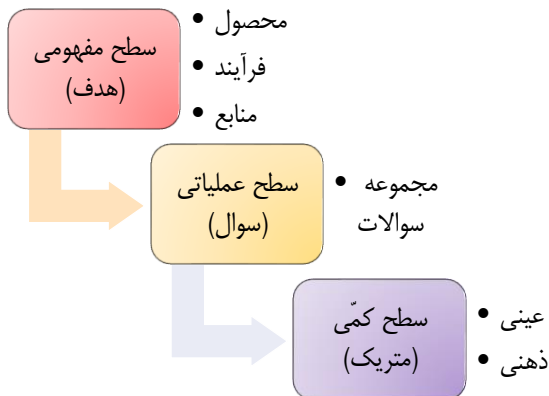

این روش دارای پنج مرحله به شرح نمودار زیر است:

۷,۱,۷. روش (GQM, Goal, Question, Metric)

این روش به سازمان کمک می‌کند تا روی مقیاس‌های هدف آن سازمان متمرکز شود. طبق این روش برای سازمان، قبل از جمع‌آوری داده‌های ورودی اهدافی از پیش تعریف‌شده وجود خواهد داشت که البته تغییر ناپذیر نخواهد بود. طبق اهداف مجموعه‌ای از سؤال و جواب‌ها تعریف می‌شوند که واحدهای متریک (سنجه) هستند. عموماً در شش گام ذیل سه سطح مطابق شکل زیر اجرا می‌شود.

۷,۱,۸. تدوین شاخص بر اساس روش OECD

روش‌شناسی تدوین شاخص‌های ترکیبی بر اساس روش سازمان توسعه همکاری‌های اقتصادی شامل ده مرحله است.

۱. چارچوب نظری: یک چارچوب نظری برای ایجاد بستری در جهت انتخاب و ترکیب شاخص‌های مجزا در یک شاخص ترکیبی معنادار لازم است و این پروسه باید بر اساس قاعده "تناسب با هدف" صورت گیرد.
۲. گزینش داده‌ها: شاخص‌ها باید بر اساس صحت تحلیلی، قابل سنجش بودن، سطح پوشش کشور، میزان ارتباط با پدیده مورد سنجش و ارتباط با یکدیگر انتخاب شوند. هنگام کمیاب بودن اطلاعات مورد نظر می‌توان استفاده از متغیرهای واسط را مد نظر قرار داد.
۳. انتساب داده‌های گمشده: در مورد انتساب داده‌های گمشده باید ملاحظات مختلفی مد نظر قرار گیرد. مقادیر حدی باید مورد توجه دقیق قرار گیرند چرا که چنین مقادیری می‌توانند به صورت ناخواسته مرجع مقایسه و ممیزی واقع شوند.
۴. تجزیه و تحلیل چند متغیره: یک اکتشافی باید ساختار کلی شاخص‌ها را مد نظر، تناسب داده‌ها را مورد ارزیابی و گزینه‌های روش شناسانه را توضیح دهد.
۵. نرمال کردن: برای مقایسه شاخص‌ها باید ابتدا آن‌ها را نرمالیزه کرد در این زمینه مقادیر حدی باید مورد توجه ویژه قرار گیرند چرا که این مقادیر ممکن است گام‌های بعدی تدوین شاخص ترکیبی را تحت تاثیر قرار دهند. داده‌های اریب نیز باید در اول پروسه مد نظر قرار گرفته و در محاسبات مد نظر قرار گیرند.
۶. وزن دهی و تجمیع: شاخص‌ها باید بر اساس چارچوب نظری مینا، وزن دهی و تجمیع گردند. مسائل مربوط به همبستگی و جبران پذیری بین شاخص‌ها باید مورد بررسی و یا حتی تصحیح قرار گیرد و یا در صورت لزوم به عنوان یکی از ویژگی‌های پدیده مورد مطالعه مد نظر قرار گیرند.
۷. کیفیت ساختار و کیفیت: تحلیل‌های مجزایی به منظور ارزیابی کیفیت ساختار شاخص‌های ترکیبی باید صورت گیرد که مواردیاز قبیل مکانیزم‌های شمول یا عدم شمول برخی از شاخص‌های منفردریال انتساب داده‌های گم شده و روش‌های تعیین وزن و تجمیع را شامل می‌گردد.

۸. بازگشت به داده‌های حقیقی: شاخص‌های ترکیبی باید کاملاً شفاف بوده و بتوان آن‌ها را به سادگی به زیر شاخص‌های تشکیل دهنده‌شان تجزیه نمود.

۹. ارتباط با سایر متغیرها: باید تلاش‌هایی در جهت ایجاد همبستگی شاخص ترکیبی با سایر شاخص‌های منتشر شده صورت گیرد همچنین می‌توان از روش‌های رگرسیون چنین ارتباطاتی را تعیین نمود.

۱۰. ارائه و شبیه‌سازی: شاخص‌های ترکیبی را می‌توان به طرق مختلف ارائه و شبیه‌سازی نمود که متعاقباً بر تفسیر آن‌ها مؤثر خواهد بود.

۷،۱،۹. تدوین شاخص از طریق سیستم‌های جاذب اطلاعات

امروزه با توجه به گستردگی فناوری اطلاعات، روش‌های نوین جمع‌آوری داده در یک بستر اطلاعاتی توأم با ارائه سرویس‌ها و یا خدمات مطلوب به مخاطبین ابداع و توسعه یافته‌اند که در این سیستم‌ها عمدتاً نحوه‌ی تحلیل داده‌ها و یا شاخص‌های مورد استفاده در آنها از جنس «رصد» رفتار مخاطبین بوده و به این وسیله می‌تواند تحلیل‌های دقیق و مناسبی را از وضعیت موضوع مورد ارزیابی خود به دست آورند. در واقع این رویکرد، رویکرد نوینی نیز در خصوص طراحی شاخص محسوب می‌گردد.

۷،۲. اهم نکات مورد توجه در تدوین شاخص

شاخص‌ها امکان مقایسه میان طبقات و گروه‌ها را فراهم می‌سازند اما در مقایسه شاخص‌ها باید به نکات زیر توجه نمود:

۱. در ابتدا باید مشخص کرد که شاخص مورد محاسبه برای چه هدفی طراحی و محاسبه می‌شود.

۲. شاخص ابزاری است برای مقایسه تغییرات یک پدیده در دو زمان متفاوت. شاخص باید برای یک سال پایه محاسبه شود تا امکان رشد و تغییرات آن در طول زمان قابل مقایسه باشد. از بررسی اعداد شاخص، تغییرات احتمالی سیستم در آینده را میتوان دنبال کرد.

۳. شاخص‌سازی و فرایند محاسبه آن باید منطقی و علمی بوده و به دور از هر گونه دخالت سلیقه‌ای باشد.

۴. شاخص باید براساس مستندات و واقعیات بنا شود. اعداد شاخص بیان اطلاعات عمومی و کلی در مورد ساختار مورد نظر می‌باشند. در واقع شاخص مانند دماسنج وضعیت کلی سیستم را نشان می‌دهد. شاخص ابزاری برای مقایسه تغییرات گروهی چند پدیده با هم است.

۵. توجه به سطوح اندازه‌گیری شاخص: در پدیده‌های اجتماعی و علوم انسانی، هدف اولیه از شاخص‌سازی، کمیت‌پذیر ساختن داده‌های کمی و کیفی است. فرایند تبدیل مفاهیم مجرد و ذهنی به تعاریف عملیاتی و کمی در رابطه با توسعه شاخص‌های مقایسه‌پذیر در جای خود، کارکرد ویژه‌ای در سطوح گوناگون اندازه‌گیری دارد. معمولاً چهار سطح برای اندازه‌گیری پدیده‌های اجتماعی در نظر گرفته می‌شود:

۱- سطح اول: سطح اسمی *nominal* است که در رابطه با طیف وسیعی از ویژگی‌های کیفی کاربرد دارد.

۲- سطح دوم: سطح توصیفی *ordinal* است که یک شاخص کیفی است و مبین شدت و ضعف یک صفت در حوزه مورد مطالعه می‌باشد.

۳- سطح سوم: سطح فاصله‌ای *interral* یا «سطح ترتیبی» است.

۴- سطح چهارم: سطح نسبی *ration* است که یک شاخص نسبی و کمی است. در مطالعه بر اساس شاخص‌های نسبی، عدد صفر نیز معنادار است و این یکی از تفاوت‌های این شاخص با انواع دیگر است.

۶. پیش از اقدام به شاخص‌سازی لازم است به سه پرسش اساسی پاسخ داده شود:

الف) چه چیزی باید اندازه‌گیری شود.

ب) چگونه باید اندازه‌گیری شود.

ج) چگونه از این اندازه‌گیری می‌توان استفاده کرد. (طالب، ۱۳۸۰: ۸۴)

۷.۳ ملاک انتخاب شاخص‌ها

۱. دارا بودن تعریف استاندارد

۲. مشخص بودن نحوه محاسبه

۳. داشتن کاربرد در سطح ملی
۴. مشخص بودن دوره زمانی به کارگیری
۵. مشخص بودن سازمان‌ها ی داخلی و بین‌المللی درخواست کننده
۶. امکان جمع آوری داده‌های لازم
۷. مناسب بودن *Appropriate*
برخی ویژگی‌های زیر را در تبیین این ملاک ذکر کرده‌اند:
تدوین ساده و کم هزینه شاخص / فرایند درک کوتاه تر ماهیت قابل اندازه گیری و با اهمیت و حساسیت کافی / تدوین شاخص در حداقل زمان / توزیع آماری مناسب / قابلیت مقایسه تطبیقی : شاخص باید قابلیت مقایسه حوزه ها، مکان ها و یا گروه های مختلف را در موضوع مورد سنجش داشته باشد.
- برخی صاحب‌نظران نیز ویژگی های زیر را نشان مطلوب بودن یک شاخص دانسته اند:
مستند علمی داشتن / بیان کننده واقعیت ها بودن / عدم نیاز به تحلیل / سادگی محاسبه / سادگی و قابلیت درک / قابلیت تقسیم پذیری روایی یا اعتبار / اهمیت داشتن موضوع / قابلیت ارائه چشم انداز / کمی و قابل اندازه گیری بودن
۸. قابل اعتماد بودن *Reliable*
۹. معتبر بودن *Valid*
۱۰. آسان بودن *Easy*
۱۱. حساس بودن *Sensitive*
۱۲. جامع بودن
۱۳. مبتنی بودن بر عینیت و تجربه و مشاهده
۱۴. داشتن قابلیت ارزش گذاری در موضوع مورد سنجش همانند روندهای مثبت و منفی
۱۵. نشان دادن مفاهیم عینی، ذهنی، کمی و کیفی و حتی اموری که به شکل مستقیم به سنجش در نمی آیند به صورت کمی تا حد ممکن
۱۶. داشتن ویژگی تسهیل‌گری برنامه ریزی، سیاستگذاری و ارزشیابی

۱۷. داشتن قابلیت لحاظ کردن جنبه های مختلف یک پدیده و ترکیب

کردن آنها در خود به عنوان یک معیار واحد

۱۸. مبتنی بر رابطه توضیح دهندگی پدیده مورد نظر و متغیرهای اصلی

۱۹. اسمارت بودن SMART یعنی دارا بودن ویژگی های زیر

• مشخص و واضح بودن همراه با جزئیات Specific

• داشتن قابلیت اندازه گیری Measurable

• قابل دستیابی بودن Achievable

• واقع گرایانه بودن Realistic

• زمان دار بودن Time-based

۲۰. شاخص یا اطلاعاتی که بر پایه آنها، شاخص مورد نظر محاسبه

می شود، باید از پیش مهیا باشند یا بتوان آنها را به سادگی و ارزان به

دست آورد. این نکته برای کشوری نظیر کشور ما که در آن محدودیت

شدید منابع جهت گردآوری و پردازش اطلاعات آماری وجود دارد، بسیار

مهم است. هر نوع شاخص که تهیه اطلاعات برای آن، هم مشکل و

هم پر هزینه باشد، در مقایسه با شاخص هایی که مبتنی بر اطلاعات کم

هزینه و فرآیند ارزان گردآوری اطلاعاتی اند، از قابلیت استفاده عملی

کمتری برخوردار خواهد بود.

۲۱. روش گردآوری داده ها، فرآوری داده ها و تدوین شاخص ها باید

واضح، شفاف و مطابق استاندارد باشد.

۲۲. ابزار تدوین و پایش شاخص ها باید در دسترس باشد که شامل

منابع مالی، انسانی و فنی است.

۲۳. یک شاخص باید به سادگی قابل درک باشد. هر چه فرآیند این

درک کوتاه تر باشد، احتمال اینکه مردم و مدیران جامعه گمراه شوند،

کمتر خواهد بود. درک شاخص هایی که نتیجه تعدیل و تفسیرهای بسیار

پیچیده ریاضی باشند، نه تنها در مقایسه با شاخص هایی که به سادگی از

یک واقعیت خبر می دهند، بسیار مشکل تر است، بلکه به مراتب از

واقعیت و اهمیت کمتری برخوردار است.

۲۴. شاخص در عین قابل درک بودن، باید منعکس کننده واقعیت ها

باشد و لازم نیست که حتما با یک ارزیابی خود به خودی همراه باشد.

برای مثال نسبت کارکنان با مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد و بالاتر، شاخص مهمی به شمار می‌آید، صرف نظر از اینکه فکر کنیم بالا بودن یا پایین بودن آن، امر خوب یا بدی است. این شاخص چیزی به ما می‌گوید که چه بسا ممکن است ما آن را مهم تلقی کنیم.

۲۵. گاه لازم است که شاخص‌ها مبتنی بر یک نظریه ارائه شوند. زیرا شاخص‌ها کمک می‌کنند تا شرایط موجود یا کار خود را به نسبت نظریه‌ای که داریم ارزشیابی کنیم.

۲۶. یک شاخص لازم نیست جدید باشد. اگر برخی شاخص‌های آشنا مانند درآمد سرانه، به گونه‌ای مناسب و دقیق برگزیده شوند، کار اشتباهی صورت نگرفته است. همیشه نباید در انتظار ارائه مجموعه‌ای از شاخص‌های صد در صد نو باشیم، زیرا در بسیاری از موارد، بنیادهای بسیار مستحکمی وجود دارند که بر پایه آنها می‌توان شاخص‌هایی را برگزید که بیشتر وجود داشته‌اند.

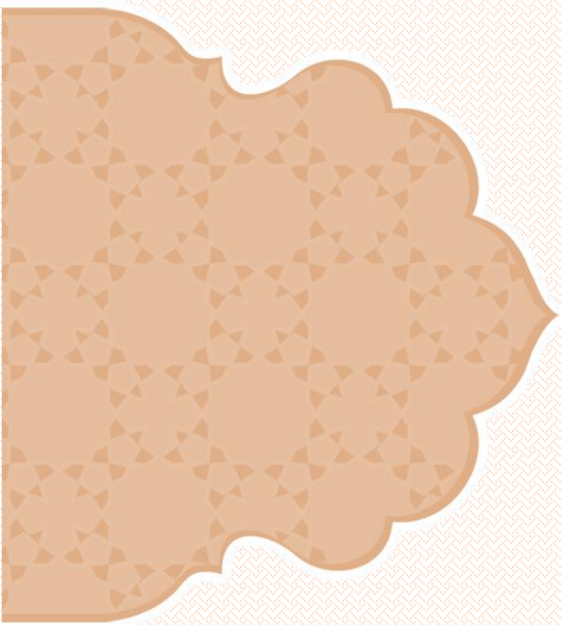
۲۷. شاخص باید پاسخگوی نیازهای ما باشد و در این صورت واضح‌ترین ویژگی یک شاخص، همانا سنجش‌پذیری چیزی است که به اهمیت و حساس بودن آن معتقدیم. به عبارت دیگر سنوات خدمت کارکنان می‌تواند وضعیت کلی تعهد آنان به سازمان را نشان دهد. گاهی شاخص‌ها وجود دارند اما مصرفی ندارند. این مشکلات جامعه یا مسائل مورد نظر ماست که سشاخص‌ها را به وجود می‌آورند. زیرا داشتن صرفاً کمیت‌های آماری فایده‌ای ندارد. علت‌گزینش یک شاخص را در این می‌دانند که به وسیله آن می‌توان چیزی را که یک مشکل اساسی به شمار می‌رود، هم اندازه‌گیری کرد و هم نمایان ساخت.

۲۸. فاصله زمانی موجود میان حالتی که یک موضوع بررسی می‌شود تا زمانی که شاخص آن در دسترس قرار می‌گیرد، باید کوتاه باشد. اگر چه این موضوع اهمیت چندانی در گزینش شاخص ندارد، اما از نظر کارایی و رضامندی مورد نیاز برای انجام کار، از اهمیت زیادی برخوردار است. آنچه سودمند به نظر می‌رسد یافتن شاخص‌هایی است که قادر باشند در بروز حالات احتمالی در هر زمینه به مثابه علایم هشداردهنده عمل کنند.

۲۹. زمانی یک شاخص بسیار سودمند است که بر پایه اطلاعاتی ساخته شده باشد که بتوان آن را برای مقایسه مناطق گوناگون جغرافیایی و در گروه های اجتماعی و سازمان های متفاوت مورد استفاده قرار داد. بنابراین از طریق آن شاخص، باید بتوان تصویری مناسب از توزیع را به دست داد و نه فقط ارقام کل یا متوسط را.

۳۰. اگر چه مقایسه تطبیقی در سطح بین المللی مطلوب است، اما به علت تفاوت های موجود در شرایط زندگی و نهادهای اجتماعی، باید دانست که این مقایسه کاری بس دشوار است. به هر حال همواره شاخص هایی وجود دارند که برای مقایسه های تطبیقی مفیدند ولی در عین حال شاخص هایی هم وجود دارند که اصلا برای مقایسه های جهانی مفید نیستند.

۳۱. مقبولیت اساسی شاخص ها در یک سطح متناسب (محلی، ملی یا بین المللی) باید تقویت شود. شاخص هایی که مورد پذیرش تصمیم گیران و دولت مردان قرار نمی گیرند، بعید است که در تصمیم ها تاثیرگذار باشند.

فصل دوم

گام‌ها و روش پژوهش

برای انجام پژوهش حاضر ابتدا چند گام عمده به عنوان مراحل ضروری پیش از آغاز پیمایش ملی وضعیت شاخص‌های پیامدی توسعه فرهنگ قرآنی، تعریف شد. بر این اساس مراحل و گام‌های این پژوهش به صورت زیر قابل اشاره هستند:

- گردآوری جامع پژوهش‌ها و مطالعات انجام شده در خصوص شاخص‌های مورد نیاز
- تجزیه و تحلیل پژوهش‌های انجام شده در خصوص شاخص‌های سنجش وضعیت قرآنی کشور
- تدقیق شاخص‌ها و طراحی سؤالات اولیه برای سنجش آن‌ها
- اجرای پیمایش
- تحلیل داده‌های پیمایش
- بصری‌سازی گزارش

در ادامه ضمن تفصیل این مراحل به بیان روش انجام پژوهش اشاره می‌شود. اما پیش از آن باید توجه داشت که وظیفه نخست شورای توسعه فرهنگ قرآنی در منشور توسعه فرهنگ قرآنی تهیه و تصویب شاخص‌های توسعه فرهنگ قرآنی است به همین منظور در اجرای وظایف شورای توسعه فرهنگ قرآنی مندرج در بند یک ماده چهار منشور توسعه فرهنگ قرآنی مبنی بر تهیه و تصویب شاخص‌های توسعه فرهنگ قرآنی، در جلسه ۵۱ مورخ ۱۳۹۹/۸/۶، اولین نسخه «**شاخص‌های ملی توسعه فرهنگ قرآنی**» به شرح ذیل به تصویب رسید. دبیرخانه شورای توسعه فرهنگ قرآنی موظف شد ظرف یک سال، نسبت به پیمایش این شاخص‌ها و ارائه گزارش آن به شورا اقدام نماید. عناوین شاخص‌ها عبارتند از:

۱. میزان افراد با سواد قرآنی پایه (روان‌خوانی و درک معنای عموم آیات)
۲. میزان انس افراد با قرآن (خواندن متدبرانه‌ی روزانه قرآن)
۳. میزان استفاده روزانه افراد از محتوای قرآنی رسانه‌ها و فضای مجازی

۴. میزان انس و ارتباط خانواده‌ها با قرآن
۵. میزان پابندی اقشار جامعه به آموزه‌های قرآنی در گفتار و کردار
۶. میزان منابع مالی حاصل از وقف و امور خیریه در فعالیت‌های قرآنی

مسیر نهایی شدن این شاخص‌ها اما مسیری طولانی و مبتنی بر پژوهش‌ها و جلسات خبرگانی فراوانی بوده است. بر اساس آنچه در طی این پژوهش و با همفکری و همکاری کارشناسان محترم دبیرخانه شورای توسعه فرهنگ قرآنی به دست آمده، «**شاخص‌های ملی توسعه فرهنگ قرآنی**» از رهگذر تلاش‌ها و پژوهش‌هایی که در ادامه به تفصیل مورد اشاره قرار می‌گیرند نهایی شده است. توجه به این مسیر از این جهت حائز اهمیت است که نمای روشنی از پیشینه علمی شاخص‌ها ارائه می‌کند و می‌تواند معیار و ملاکی برای ارزیابی دقیق‌تر سنجه‌ها و نتایج حاصل از این پژوهش برای صاحب‌نظرانی باشد که علاوه بر یافته‌های پژوهش، علاقمند به بررسی دقیق‌تر و علمی‌تر اینگونه پژوهش‌ها هستند.

۱. مستندات پشتیبان تدوین شاخص‌ها

۱.۱. طرح پژوهشی شاخص‌های مطلوب قرآنی

این تحقیق، به سفارش بخش قرآنی سابق دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی (کمیسیون پژوهش‌های قرآنی) اجرا شده و در سال ۱۳۸۸ توسط حجت الاسلام بهمنی به پایان رسیده است. در مرحله نخست با انجام مطالعات اسنادی به گردآوری کلیدواژه‌های نگرش به قرآن کریم در برداشت‌های انجام شده از آیات و روایات پرداخته شده که دستیابی به آنها به عنوان مفاهیم اساسی که به وسیله خدا و معصومان علیهم السلام درباره شئون قرآن کریم القا شده است، این مفاهیم اساسی معرف نامیده شده است.

بر اساس نتایج این تحقیق، مجموعاً ۴۱ شاخص نهایی برای سنجش وضعیت موجود نگرش جامعه به قرآن کریم و نیز تسهیل و تعیین جهت برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری برای رسیدن به وضعیت مطلوب در این زمینه ارائه شده است که به شرح ذیل است:

۱،۱،۱. شاخص‌های پیشنهادی حیطة شناخت

- ۱،۱،۱،۱. آگاهی از پیشگویی‌های قرآن
- ۱،۱،۱،۲. آگاهی از اخبار آخرت
- ۱،۱،۱،۳. آگاهی از اخبار و قصص گذشتگان
- ۱،۱،۱،۴. آگاهی از مثل‌های قرآنی
- ۱،۱،۱،۵. آشنایی با زبان قرآن (عربی)
- ۱،۱،۱،۶. آگاهی از احکام بیان شده در قرآن
- ۱،۱،۱،۷. آگاهی‌هایی در باره قرآن
- ۱،۱،۱،۸. آگاهی از وجود نسخ

۱،۱،۲. شاخص‌های بینشی - اعتقادی حیطة شناخت

- ۱،۱،۲،۱. نزول قرآن از جانب خدا
- ۱،۱،۲،۲. ایمان
- ۱،۱،۲،۳. محفوظ از تحریف و هر گونه کژی و خطا
- ۱،۱،۲،۴. جامع
- ۱،۱،۲،۵. ماندناپذیر
- ۱،۱،۲،۶. هدایت‌گر
- ۱،۱،۲،۷. شفاء
- ۱،۱،۲،۸. فرض - واجب

۱،۱،۳. شاخص‌های مهارتی حیطة شناخت

- ۱،۱،۳،۱. قرائت
- ۱،۱،۳،۲. موعظه با قرآن
- ۱،۱،۳،۳. گوش فرادادن به قرآن
- ۱،۱،۳،۴. آموزش دادن قرآن
- ۱،۱،۳،۵. تدبیر
- ۱،۱،۳،۶. حفظ

۱،۱،۴. شاخص‌های پیشنهادی حیطة عاطفی و احساسی

- ۱،۱،۴،۱. احساس شادی از بشارت‌های قرآن
- ۱،۱،۴،۲. احساس ترس از خدا در تعامل با قرآن
- ۱،۱،۴،۳. احساس خشوع - نرمش درونی
- ۱،۱،۴،۴. احساس تثبیت و آرامش
- ۱،۱،۴،۵. احساس زیبایی قرآن
- ۱،۱،۴،۶. دوست داشتن قرآن
- ۱،۱،۴،۷. احساس عظمت قرآن

۱،۱،۵. شاخص‌های پیشنهادی حیطة رفتاری و مناسکی

- ۱,۱,۵,۱. قرائت مستمر
- ۱,۱,۵,۲. تذکر - متذکر شدن
- ۱,۱,۵,۳. تمسک به قرآن
- ۱,۱,۵,۴. موعظه با قرآن
- ۱,۱,۵,۵. تدبیر
- ۱,۱,۵,۶. گوش دادن به قرآن
- ۱,۱,۵,۷. حفظ
- ۱,۱,۵,۸. پرسشگری
- ۱,۱,۵,۹. یادگیری قرآن
- ۱,۱,۵,۱۰. استفاده از قرآن در گفت و گوی روزمره
- ۱,۱,۵,۱۱. استشفای قرآن
- ۱,۱,۵,۱۲. توسل به قرآن

۱,۲. طرح پژوهشی شناسایی شاخص‌های ارزیابی موفقیت نظام قرآنی کشور با توجه به اهداف، سیاست‌ها و راهبردهای منشور توسعه فرهنگ قرآنی

این طرح به سفارش دبیرخانه شورای توسعه فرهنگ قرآنی، توسط عمارجلالی منش، اجرا شده و گزارش نهایی آن در شهریور ۹۱ به دبیرخانه شورا ارائه شده است. در این تحقیق ضمن ارائه شاخص‌های زیر برای هر یک از اهداف و نیز سیاست‌های منشور این شاخص‌ها در نهایت بر اساس مدل کارکردی نظام توسعه فرهنگ قرآنی با تعداد بالغ بر ۷۰۰ شاخص طبقه بندی شده که از ذکر آن در این مجموعه صرف نظر شده است.

۱,۲,۱. شاخص‌های ارزیابی میزان تحقق هدف اول منشور

- بررسی وب سایت‌ها و اینکه آیا از اهداف منشور و یا عنوان آن در سایت‌ها استفاده شده است؟ آیا ماموریت‌های سازمان‌ها با اهداف منشور همخوانی دارد؟ تاجه میزان؟
- تعداد جلساتی که به منظور آشنایی با اهداف منشور در سطح مدیران و کارشناسان سازمان‌ها تشکیل شده است؟
- میزان استقبال از این جلسات (تعداد سازمان‌های شرکت کننده و سطح شرکت کنندگان)
- تعداد فعالیت‌هایی که با مشارکت سازمان‌ها به انجام رسیده است (اعم از انتشارات، خدمات، محصولات و رویدادها)

- تعداد موسساتی که در فعالیتهای اشتراکی، مشارکت داشته‌اند
- سهم منبعی و اجرایی هر موسسه در این اقدامات مشترک
- تعداد فعالیتهایی که می‌بایست مشترک انجام می‌شد ولیکن منفرد و مستقل انجام شده است
- وجود یا عدم وجود سازمان هماهنگ کننده بین چند سازمان و تعداد سازمان‌های تحت پوشش
- تعداد سازمان‌هایی که تحت پوشش هیچ سازمان هماهنگ کننده‌ای نیستند و میزان بزرگی آنها
- وجود یا عدم وجود قوانین، آیین نامه یا مقررات هماهنگ کننده بین چند سازمان و تعداد سازمان‌های تحت پوشش
- تعداد پرسنل مامور یا فعال از یک سازمان در سازمان دیگر
- میزان بودجه مشترک در قوانین بودجه کشور
- تعداد سازمان‌های همکار
- تعداد تفاهم نامه‌های همکاری امضا شده بین دستگاه‌ها
- تعداد تفاهم نامه‌های همکاری امضا شده‌ی اجرایی شده
- اختیاری یا اجباری بودن همکاری و هماهنگی بین سازمانی
- تعداد برنامه‌هایی که توسط یک سازمان در سازمان دیگر انجام شده است. (مانند برگزاری همایش سازمان الف در در سالن کنفرانس مربوط به سازمان ب)
- تعداد حوزه‌هایی که در آنها متولی خاصی وجود ندارد و یا بازیگران نقش آفرینی ضعیفی دارند.
- تعداد حوزه‌هایی که در آنها تداخل وظایف و یا تکثر متولیان وجود دارد.
- تعداد حوزه‌هایی که در آنها نتایج مورد انتظار به دلیل عدم مدیریت مناسب روابط بین بازیگران محقق نمی‌گردد.
- تعداد حوزه‌هایی که نقش‌های مورد انتظار در آنها توسط بازیگران نابجایی ایفا می‌گردد (به طور مثال ورود دولت به بخش خصوصی یا بخش خصوصی به جایگاه حاکمیت)
- میزان تخصیص منابع موازی به افراد یا مجموعه‌های واحد
- سیستم‌های اطلاعاتی مشترک
- سهم هزینه‌های ستادی نسبت به کل منابع

- نسبت قیمت تمام شده محصولات تولیدی مستقل و مشترک
- ۱،۲،۲. شاخص‌های مربوط به هدف دوم**
- تعداد برنامه‌های قرآنی مهدهای کودک
- میزان تولید و مصرف محصولات قرآنی متناسب با کودکان (بازی، کتاب،...)
- اهتمام والدین به قرآن آموزی کودکان (رشد اسامی مذهبی نوزادان ثبت شده)
- رضایت والدین از رفتار کودکان
- ترویج مدها و پوشش غربی
- میزان رواج الگوگیری دانش آموزان از بازیکنان و بازیگران و یا علما
- میزان رواج ارتباطات دختر و پسر
- میزان رواج بدحجابی
- میزان اعتقاد به اعتبار غرب و میزان انتقاد نظریه‌های غربی
- رشد تعداد طلاب
- میزان رضایت شغلی و قناعت
- میزان اعتقاد به اعتبار غرب و میزان انتقاد نظریه‌های غربی
- تواضع / تلاش و پشتکار علمی / - انیس و استفاده از برنامه های قرآنی رادیو قرآن / انصاف / - رشد کیفیت محصولات / - پرداخت زکات و خمس / - تکریم ارباب رجوع - رشاء و ارتشاء - تکریم ارباب رجوع / - رشاء و ارتشاء / - به کارگیری آموزه های مدیریتی اسلام / - دلبستگی به پست و مقام / - ترویج چاپلوسی / - رشد سفرهای تفریحی در طبقه مدیران / - شایسته سالاری / - عدالت و تقوی / - رشد امیدواری افراد به احقاق حقشان / - رشد تعداد قضات مجتهد / - شجاعت، ایثار و شهادت طلبی - میزان رواج خدمات رسانی تخصصی بانوان / - کاهش تعداد افراد به دفعات زندانی شده / - پشیمانی و توبه و اقبال به قرآن و نماز / - ترویج سبک زندگی غربی / - تعداد محصولات هنری مرتبط با قرآن / - توجه و توسل به قرآن در میداین ورزشی / - رواج الگوگیری ضاهری از ورزشکاران خارجی / - حمایت از نظام / - توجه به رزق حلال / - انصاف - احتکار / - پرداخت زکات و خمس / تلاش جهت تحقق نفی سبیل / - رباخواری / - انتقال مفاهیم قرآنی به فرزندان / -

اطاعت از شوهر - غیبت و بدگویی / - تجمل گرایی / - خرافه گرایی / -
حرص و طمع / - طول امل

۱,۲,۳. شاخص‌های ارزیابی میزان تحقق هدف سوم منشور

- تعداد مفسران قرآن کریم
- تعداد محققان معارف قرآن کریم
- تعداد کلاسهای مفاهیم قرآن کریم
- میزان آشنایی افراد با زبان عربی
- تعداد قاریان قرآن که با معانی آیات آشنا هستند
- میزان ترویج شیوه‌های صحیح تفسیری
- انتخاب جوامع مختلف آماری و پرسش از معانی برخی آیات قرآنی و مشخص نمودن تعداد افرادی که در سطوح زیر قرار می‌گیرند:
- سطح ۱: توانایی درک معنای عبارات و آیات ساده در قالب پیام‌های کوتاه قرآنی سطح ۲: توانایی درک معنای عبارات و آیات حاوی واژگان ساده و پر کاربرد قرآن سطح ۳: توانایی درک معنای عموم آیات قرآن به جز واژگان و عبارات مشکله سطح ۴: توانایی درک معنای تمامی آیات قرآن مجید

- تعداد ترجمه‌های قرآنی
- تعداد تفاسیر قرآنی
- تعداد رشته‌های علوم قرآنی
- تعداد سرفصلهای قرآنی
- تعداد آثار مفاهیم قرآنی

۱,۲,۴. شاخص‌های ارزیابی میزان تحقق هدف پنجم منشور

- تعداد پژوهشهای مرتبط با مدیریت اسلامی
- تعداد رشته‌های مرتبط با مدیریت اسلامی
- تعداد سیلابس دروس مرتبط با مدیریت اسلامی
- میزان کاهش فاصله طبقاتی و کاهش مصرف گرایی و تجل گرایی
- میزان رواج رشاء و ارتشا
- شاخص‌های فساد اداری
- میزان تغییر سبک زندگی افراد به سمت سبک زندگی دینی

- تعداد قراردادهای سیاسی اقتصادی، اجتماعی و... با کفار که نظام دست برتر را دارد(نفی سبیل)
- تعداد فاقدین صلاحیت علمی اخلاقی و تخصصی در پست های مدیریت و ریاست (مدیران مجرم محکوم در دادگاهها)
- میزان کاهش نسبت بالاترین حقوق به پایین ترین حقوق در یک سازمان است؟
- تعداد مدیرانی که ایثارگرانه انجام وظیفه می نمایند (از برخی حقوق و امتیازات مدیریتی استفاده نمی کنند)
- تعداد سفرهای مدیران و یا خانواده هایشان به مراکز سیاحتی خاص مثل کیش، دبی و... در سال
- میزان رضایتمندی مراجع از تصمیمات دولتمردان
- میزان رضایتمندی نخبگان از تصمیمات دولتمردان
- میزان کار کارشناسی قبل از تصمیم گیری دولتمردان
- میزان تحقق مطالبات مقام معظم رهبری
- میزان انطباق ضوابط گزینش مدیران با موازین قرآنی
- میزان وعده های تحقق یافته ی مدیران
- میزان ارتباط مدیر با زیردستان
- استقرار سیستم تنبیه و تشویق بر اساس معیارهای دینی
- میزان انزوا و یا تحرک متدینین در عرصه مدیریتی
- نسبت هزینه دینداری به لایابالی گری در جامعه
- تعداد عقد قرارداد با نزدیکان
- تعداد پرسنل دارای نسبت با مدیر
- نسبت برنامه هایی که با آموزه های قرآنی کاملاً انطباق دارد به کل برنامه ها (در برنامه های توسعه ۵ ساله)
- تعداد برنامه هایی که می توانست مرتبط با آموزه های قرآنی تدوین شود ولیکن نشد. (در برنامه های توسعه ۵ ساله)
- نسبت برنامه هایی که با تساهل و تسامح آن ها را قرآنی با آموزه های قرآنی انطباق دارد به کل برنامه ها (در برنامه های توسعه ۵ ساله)
- نسبت برنامه هایی که با آموزه های قرآنی تضاد دارد به کل برنامه ها (در برنامه های توسعه ۵ ساله)

- تعداد قوانینی که از مجلس بنابر مخالفت فقهای شورای نگهبان به مجمع تشخیص ارجاع داده می‌شود.
- میزان اتکاء و دلگرمی ملت‌های مسلمان به دولت ایران
- میزان اعتماد و اطمینان متشرعین به اسلامی بودن قوانین
- میزان تعیین شفاف و صریح جایگاه قرآن در سیاست‌ها و برنامه‌ریزی‌های قوای سه‌گانه

۱,۲,۵. شاخص‌های ارزیابی میزان تحقق هدف ششم منشور

- تعداد شرکت کنندگان در کلاس های قرآن (به تفکیک گروه های سنی و سطح کلاس آموزشی)
- تعداد افراد توانا به قرائت قرآن کریم (به تفکیک گروه سنی و به تفکیک نوع مهارت)
- تعداد افراد توانا به درک مفاهیم قرآن
- نرخ امکانات فراگیری قرآن کریم، به تفکیک کلاس آموزشی، برنامه تلویزیونی، برنامه رادیویی و..
- نرخ بهره وری از امکانات موجود برای فراگیری قرآن
- تعداد افراد با سطح مهارت پایین که در کلاسهای قرآنی هم شرکت داشته‌اند.
- مقدار متوسط ساعات قرائت و فهم قرآن کریم به تفکیک اوقات فرد و جامعه
- تعداد مجالس قرآن کریم
- تعداد مسابقات مفاهیم قرآن
- تعداد داوطلبین شرکت در مسابقات مفاهیم قرآن
- تعداد قاریان ممتاز
- افزایش سطح امتیازات قاریان در مسابقات بین المللی
- تعداد اساتید، مربیان و داوران قرائت قرآن کریم
- تعداد برنامه‌های ختم قرآن
- تعداد قاریان برجسته که از تلاوتشان در برنامه‌های ملی استفاده شده
- تعداد قاریان جدید در سطح ملی و بین المللی که به جامعه معرفی شده

– تعداد محصولات قرآنی که متناسب با گروه سنی کودکان تولید شده‌است و میزان بهره‌برداری و استفاده‌ی آنها از این محصولات.

۱,۲,۶. شاخص‌های ارزیابی میزان تحقق هدف هفتم

منشور

– درصد تعداد افرادی از نمونه‌ی جامعه آماری که بهر نحوی (استخاره، تیمن و تبرک و...) در روز به قرآن مراجعه دارند.

– درصد تعداد افرادی از نمونه‌ی جامعه آماری که برنامه منظم تلاوت قرآن دارند.

– درصد تعداد افرادی از نمونه‌ی جامعه آماری که حداقل روزی یک صفحه از قرآن را تلاوت می‌کنند.

– درصد تعداد افرادی از نمونه‌ی جامعه آماری که حداقل در هفته یک صفحه از قرآن را تلاوت می‌کنند.

– درصد تعداد افرادی از نمونه‌ی جامعه آماری که حداقل در ماه یک صفحه از قرآن را تلاوت می‌کنند.

– میزان آشنایی افراد جامعه آماری با زبان عربی و فهم معنی آیات

– درصد تعداد افرادی از نمونه‌ی جامعه آماری که علاوه بر خواندن قرآن، ترجمه‌ی آن را نیز می‌خوانند.

– درصد تعداد افرادی از نمونه‌ی جامعه آماری که علاوه بر خواندن قرآن، به تفسیر آیات نیز مراجعه می‌نمایند.

– درصد تعداد افرادی از نمونه‌ی جامعه آماری که علاوه بر خواندن قرآن، در طول روز به آیا خوانده شده مجدداً متذکر می‌شوند.

– تعداد حافظین قرآن

– تعداد قاریان ممتاز کشور

– تعداد مساجدی که برنامه منظم قرائت قرآن دارند و نسبت تعداد نمازگزارانی که در آن شرکت می‌کنند (تعداد مساجد مجری طرح تلاوت

نور)

– بررسی پخش قرآن در اماکن عمومی مثل ایستگاه مترو، دانشکده‌ها، پارکها، مراکز فروش...

– میزان استفاده از روش‌های علمی تعلیم و تربیت، ابزارها و تکنیک‌های آموزشی در آموزش قرآن و معارف قرآنی در مراکز آموزشی،

همراه با بهره‌گیری از تجربیات سیستم‌های سنتی

- میزان تربیت اساتید و مربیان، ویژه اقشار و مخاطبان مختلف
- میزان تنوع مصاحف
- میزان فراگیرشدن روش‌های قرائت متدبرانه قرآن کریم
- میزان ابداع و تدوین روش‌های صحیح تدبر در آیات قرآن
- تعداد ترجمه‌های مشروح، آسان و روان (با رویکرد تدبر در آیات)
- تعداد تفسیرهای مختلف موضوعی، ساده، جذاب و مشتمل بر لطافت‌ها و زیبایی‌های معنوی، متناسب با سطوح مختلف مخاطبان
- میزان بکارگیری متناسب و فاخر آیات و مفاهیم قرآنی در معماری، مبلمان شهری و محیط‌های آموزشی
- تعداد مراکز پاسخگویی حضوری، تلفنی، اینترنتی و مکاتبه‌ای به سؤالات قرآنی

- میزان حمایت از پژوهش‌ها و پژوهشگران قرآنی در سطح دانشگاه‌ها
۱,۲,۷. شاخص‌های ارزیابی میزان تحقق هدف هشتم

منشور

- تعداد انتشار کتب قرآنی
- تعداد انتشار نشریات قرآنی
- میزان اجرای تبلیغات محیطی قرآنی در اماکن عمومی
- میزان توسعه اماکن گردشگری عمومی قرآنی
- میزان توسعه پایگاه‌های اطلاع‌رسانی فعالیت‌های قرآنی
- میزان راه‌اندازی شبکه‌های مجازی تبلیغی ترویجی
- تعداد تولیدفیلم‌های کوتاهاقرانی
- تعداد تولید فیلم‌نامه قرآنی
- تعداد اعزام مبلغ قرآنی
- تعداد تولیدفیلم‌های مستندقرآنی
- تعداد تولیدفیلم‌های بلندقرآنی
- تعداد تولید و اجرای نمایش عروسکی ویژه کودکان
- تعداد تولید تئاتر قرآنی
- تعداد تولید پویانمایی‌های قرآنی (انیمیشن)
- تعداد فیلم‌نامه و نمایشنامه‌های قرآنی
- تعداد نمایشنامه‌های رادیویی

- تعداد تولید و انتشار نرم افزار آموزشی قرآنی
  - تعداد تولید و انتشار نرم افزار پژوهشی و اطلاع‌رسانی قرآنی
  - تعداد تولید و انتشار نرم افزار تبلیغی و ترویجی
  - تعداد برگزاری مسابقات و جشنواره‌های هنرهای نمایشی قرآنی
  - تعداد برگزاری مسابقات و جشنواره‌های آثار رسانه‌ای
  - تعداد برگزاری مسابقات و جشنواره‌های هنرهای تجسمی و صناعی قرآنی
  - تعداد برگزاری مسابقات و جشنواره‌های نفحات و آواهای قرآنی
  - تعداد برگزاری مسابقات و جشنواره‌های هنرهای ادبی قرآنی
  - تعداد برگزاری مسابقات و نمایشگاه‌های بین‌المللی قرآنی
  - تعداد برگزاری نمایشگاه‌های قرآنی استانی / شهرستانی
  - میزان ترویج و تبلیغ الگوی زیبا و کارآمد حاصل از حضور قرآن در زندگی مردم
  - میزان ورود عبارات قرآنی به ادبیات گفتاری گروه‌های مرجع، نخبگان و فرزندانگان
  - میزان بکارگیری متناسب و فاخر آیات و مفاهیم قرآنی در معماری، مبلمان شهری و محیط‌های آموزشی
  - تعداد مراکز پاسخگویی حضوری، تلفنی، اینترنتی و مکاتبه‌ای به سؤالات قرآنی
  - میزان تشویق و حمایت از تولید کنندگان قرآنی
  - تعداد محافل تلاوت قرآن
  - تعداد محافل سخنرانی‌های مبلغان دینی با محتوای قرآنی
  - میزان سهم محصولات قرآنی در سبد کالای فرهنگی خانواده‌ها
  - میزان سهم محصولات قرآنی در سبد کالای خانواده‌ها
  - میزان شکل‌گیری شبکه‌های تبلیغی و مبلغان قرآنی
  - اولویت انتخاب یک محصول قرآنی و محصول غیر قرآنی مشابه
  - میزان آشنایی افراد جامعه با اسطوره‌های قرآنی
  - میزان مخاطب‌شناسی در تولید محصولات
- ۱،۲،۸. شاخص‌های ارزیابی میزان تحقق بند اول سیاست‌ها و راهبردهای منشور**

- تعداد مجالس قرآنی که توسط هیئتهای مذهبی تشکیل می‌شود
- نسبت تعداد هیئات مذهبی دارای مجالس قرآنی به کل هیئات
- سهم برنامه‌های مرتبط با عترت در برنامه‌های شبکه قرآن و معارف صدا و سیما
- سهم برنامه‌های مرتبط با عترت در برنامه‌های سازمان‌هایی با ماموریت قرآنی
- تعداد پژوهش‌های سیره قرآنی اهلیت علیهم السلام انجام شده
- تعداد پژوهش‌های مرتبط با توجه قرآن به اهلیت علیهم السلام
- تعداد محصولاتی که بر اساس سیره قرآنی اهلیت علیهم السلام تولید و عرضه شده
- تعداد محصولاتی که در ارتباط با آموزه‌ها و آیات قرآنی مرتبط با اهلیت علیهم السلام تولید و عرضه شده
- میزان آشنایی افراد با سیره قرآنی اهلیت علیهم السلام
- میزان آشنایی افراد با آموزه‌ها و آیات قرآنی مرتبط با اهلیت علیهم السلام

۱,۲,۹. شاخص‌های ارزیابی میزان تحقق بند دوم سیاستها و راهبردهای منشور

- میزان تمرکز بر آموزه‌ها و تعالیم قرآنی در مبانی، اصول و ارزش‌های حاکم بر نقشه
- میزان توجه به توسعه فرهنگ قرآنی در سند چشم انداز فرهنگی کشور در افق ۱۴۰۴
- میزان توجه به توسعه فرهنگ قرآنی در سیاستها و راهبردهای فرهنگی کشور
- میزان توجه به توسعه فرهنگ قرآنی در اهداف کلی و پنج ساله
- تعداد بسته‌های کلان قرآنی تعریف شده در نقشه
- میزان توجه به توسعه فرهنگ قرآنی در برنامه‌های فرهنگی ۵ ساله و سالانه

۱,۲,۱۰. شاخص‌های ارزیابی میزان تحقق بند سوم سیاستها و راهبردهای منشور

- بودجه پژوهش‌های قرآنی
- تعداد نظریه‌ی مبتنی بر فرهنگ و معارف قرآنی

– تعداد نظریه‌پرداز تربیت شده

– تعداد نظریه‌ی عملیاتی شده

۱,۲,۱۱. شاخص‌های ارزیابی میزان تحقق بند چهارم سیاستها و راهبردهای منشور

– تعداد فعالیت‌های قرآنی که باید توسط مردم انجام شود ولیکن دولت اجرا نموده است

– تعداد فعالیت‌هایی که باید دولت نقش حمایتی داشته باشد ولیکن نقش اجرایی داشته است.

– تعداد بخش‌های دولتی واگذار شده به بخش مردمی

– تعداد مراکز قرآنی ایجاد شده توسط بخش مردمی

– میزان بودجه تخصیصی به بخش‌های مردمی

– میزان تسهیلات حمایتی دولت از بخش مردمی

– میزان حمایت غیرمالی دولتی (مانند ارائه امکانات، بورس‌های تحصیلی و...) از بخش‌های مردمی

– میزان حمایت از فعالیت‌های برون مرزی قرآنی همچون شرکت در نمایشگاه‌ها، مسابقات و کنفرانس‌های قرآنی

– میزان مشارکت بخش مردمی در فعالیت‌های برون مرزی

– میزان تنوع حمایت‌های دولتی از بخش مردمی

– میزان رضایت بخش مردمی از حمایت‌های دولتی

۱,۲,۱۲. شاخص‌های ارزیابی میزان تحقق بند ششم سیاستها و راهبردهای منشور

– میزان تولید آثار قرآنی ویژه‌ی اقشار تأثیرگذار

– تعداد انتشار کتب قرآنی ویژه‌ی اقشار تأثیرگذار

– تعداد انتشار نشریات قرآنی ویژه‌ی اقشار تأثیرگذار

– میزان اجرای تبلیغات محیطی قرآنی در اماکن مربوط به فعالیت اقشار تأثیرگذار (مانند دانشگاه‌ها، ورزشگاه‌ها و...)

– تعداد برگزاری مسابقات و جشنواره‌های قرآنی ویژه‌ی اقشار تأثیرگذار

– تعداد مراکز پاسخگویی حضوری، تلفنی، اینترنتی و مکاتبه‌ای به

سؤالات قرآنی مستقر در اماکن مربوط به فعالیت اقشار تأثیرگذار

– تعداد محافل تلاوت قرآن ویژه‌ی اقشار تأثیرگذار

- تعداد محافل مبلغان دینی با محتوای قرآنی ویژه‌ی اقشار تأثیرگذار
- میزان مشارکت اقشار تأثیرگذار در فعالیت‌های قرآنی
- میزان ورود عبارات قرآنی به ادبیات گروه‌های مرجع و نخبگان
- میزان بکارگیری متناسب و فاخر آیات و مفاهیم قرآنی در آثار و فعالیت‌های اقشار تأثیرگذار
- میزان آشنایی اقشار تأثیرگذار با مفاهیم و مضامین قرآنی
- میزان انس اقشار تأثیرگذار با قرآن
- میزان الگوگیری اقشار تأثیرگذار از بزرگان قرآنی
- میزان افزایش حافظان قرآن در اقشار تأثیرگذار

۱،۲،۱۳. شاخص‌های ارزیابی میزان تحقق بند هفتم سیاستها و راهبردهای منشور

- تعداد طرح‌های مطالعاتی، کارشناسی و یا تحقیقاتی در حال انجام
- تعداد طرح‌های مطالعاتی، کارشناسی و یا تحقیقاتی خاتمه یافته
- تعداد طرح‌های مطالعاتی، کارشناسی و یا تحقیقاتی پیاده سازی شده
- تعداد طرح‌های مطالعاتی، کارشناسی و یا تحقیقاتی که به نتیجه نرسیده است
- حجم ریالی طرح‌های مطالعاتی یا تحقیقاتی در حال انجام
- حجم ریالی طرح‌های مطالعاتی، کارشناسی و یا تحقیقاتی خاتمه یافته
- حجم ریالی طرح‌های مطالعاتی یا تحقیقاتی پیاده سازی شده
- حجم ریالی طرح‌های مطالعاتی یا تحقیقاتی که به نتیجه نرسیده‌اند.
- مقدار مازاد بودجه تحقیقاتی
- تعداد طرح‌های مطالعاتی یا تحقیقاتی که به دلیل کمبود منابع انجام نشده است
- متوسط زمان انجام تحقیقات
- تعداد طرح‌های مطالعاتی، کارشناسی و یا تحقیقاتی که به دلیل تطویل زمان موضوعیت خود را از دست داده‌اند.

۱،۲،۱۴. شاخص‌های مربوط به بند هشتم سیاستها و راهبردها

- شاخص‌هایی که در بند چهارم از اهداف منشور در خصوص التزام عملی بیان شد در این بند نیز مورد استفاده خواهد بود.

– علاوه بر این، می‌توان با انجام مقایسه بین حجم فعالیت‌هایی که جنبه کاربردی دارند نسبت به کل فعالیتها میزان تحقق این بند از منشور را سنجید.

۱,۲,۱۵. شاخص‌های ارزیابی میزان تحقق نهم سیاستها و راهبردهای منشور

– تعداد محصولات قرآنی تولیدی با مشارکت حوزه‌های علمیه
– میزان بهره‌گیری از مشاوره حوزه‌های علمیه در تولید محصولات قرآنی

– میزان بکارگیری نیروهای تحصیل کرده حوزوی در آموزش عمومی
– میزان بکارگیری نیروهای تحصیل کرده حوزوی در آموزش تخصصی
– میزان بکارگیری نیروهای تحصیل کرده حوزوی در تبلیغ و ترویج
– میزان بکارگیری نیروهای حوزوی جهت فرهنگ سازی
– تعداد تفاهم نامه‌های منعقد شده بین دستگاههای قرآنی و حوزوی
– حجم فعالیت‌هایی که در تخصص حوزه‌های علمیه بوده ولیکن غیر حوزویان در آن ورود یافته اند
– میزان توجه به مرکزیت و مرجعیت علمی بودن حوزه‌ها در بخش علوم و معارف قرآنی

۱,۲,۱۶. شاخص‌های ارزیابی میزان تحقق بند یازدهم سیاستها و راهبردهای منشور

– تعداد بانک اطلاعاتی موجود از سوابق فعالان قرآنی
– تعداد سازمان دارای سیستم مستند سازی
– میزان اشتراک گذاری منابع اطلاعاتی بین دستگاهها
– میزان رشد در تنوع محصولات قرآنی
– میزان رشد در تعداد نیروی انسانی
– میزان رشد در تعداد مراجعه دستگاههای غیر قرآنی جهت دریافت خدمات به مراکز قرآنی
– میزان رشد در تعداد تفاهم‌نامه‌ها و یا قراردادهای همکاری بین مراکز غیر قرآنی جهت دریافت خدمات از دستگاههای قرآنی
– میزان رشد جغرافیایی مراکز قرآنی

– نسبت تعداد مراکز قرآنی به جمعیت

۱,۳. طرح پژوهشی بررسی وضعیت قرآنی دانشجویان

دانشگاه‌های دولتی شهر تهران

این تحقیق به سفارش بخش قرآنی دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی توسط رضا احسانی به نمایندگی از دانشگاه هنر اسلامی تبریز در سال ۱۳۷۹ انجام شده است. مهمترین دستاوردهای طرح در این تحقیق برای بررسی میزان سرمایه گذاری لازم برای تقویت مبانی قرآنی دانشجویان، وضعیت ایشان از نظر نگرش کلی نسبت به قرآن (کلام خدا بودن، حقانیت، مصون ماندن از تحریف، پاسخگو بودن برای تمام زما نها و مکانها و ...) مورد ارزیابی قرار گرفته که نتایج به دست آمده نشان می‌دهد دیدگاه بیشتر دانشجویان در این زمینه کاملاً مثبت است. همچنین در زمینه میزان علاقه و احساس نیاز دانشجویان نسبت به لزوم فراگیری علوم و فنون قرآنی) از قبیل روخوانی، حفظ، ترجمه، تفسیر و (...، میزان آشنایی و مهارت در علوم و فنون قرآنی، میزان انس و ارتباط با قرآن، موانع انس و ارتباط بیشتر با قرآن، وضعیت منابع قرآنی، وضعیت فعالی تهای قرآنی نهادهای داخل و خارج دانشگاه و ... مورد سنجش و ارزیابی صورت گرفته است که نتایج حاصل از آن، امکان برنامه ریزی اصولی‌تر در آموزش قرآن در دانشگاه‌ها را فراهم کرده و کمک می‌کند تا از اتلاف هزینه‌ها جلوگیری به عمل آید و انرژی برگزاری فعالیتهای بدون بازدهی مناسب یا دارای بازدهی کم به فعالیتهای با بازدهی بیشتر و دارای زمینه مناسبتر اختصاص یابد.

۱,۴. طرح پژوهشی بررسی نگرش‌ها و آگاهی‌های

دانشجویان دانشگاه‌های شهر تبریز نسبت به قرآن

این تحقیق به سفارش بخش قرآنی دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی توسط منصور رضایی در سال ۱۳۸۰ انجام شده است. در این طرح نیز مشابه طرح گذشته مؤلفه‌هایی برای سنجش وضعیت قرآنی دانشجویان طراحی شده است.

۱.۵. طرح پژوهشی تبیین و تدوین شاخص‌های فرهنگی

در اسلام

در این طرح که به سفارش جهاد دانشگاهی توسط زهرا بصراوی در سال ۱۳۷۷ اجرا شده است ذیل شاخص ارتقای سطح پیروی و تبعیت از قرآن کریم شاخص‌های زیر ذکر شده است:

- افزایش نرخ فراگیری قرآن
- افزایش نرخ قرائت قرآن و اندیشیدن در آن
- افزایش نرخ رهبری و هدایت خواستن از قرآن
- افزایش نرخ تلاوت نیکوی قرآن
- افزایش نرخ عمل به قرآن

۱.۶. جدول نگرش‌سنجی حوزه قرآن کریم (فرهنگ عمومی)

نتایج تحلیل یافته‌های پژوهش شاخص‌های مطلوب قرآنی در کارگروه شاخص‌های قرآنی در تاریخ ۱۳۸۷/۱۲/۳ در کمیسیون پژوهش‌های قرآنی دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی به صورت زیر تدوین و به کمیسیون مشورتی دبیرخانه ارائه شد.

شاخص‌ها	مؤلفه‌ها	حیطه‌ها	
۱. آشنایی با قرآن و معارف قرآنی ۲. داشتن محفوظات قرآنی	۱. دانشی	شناختی	
۱. اعتقاد به نزول قرآن از سوی خداوند ۲. اعتقاد به حقانیت قرآن ۳. اعتقاد به جامعیت قرآن در هدایت انسان ۴. اعتقاد به تحریف‌ناپذیری قرآن ۵. اعتقاد به کارآمدی قرآن در همه عصرها ۶. اعتقاد به جهانی‌بودن قرآن ۷. اعتقاد به معجزه‌بودن قرآن	۲. بینشی		
۱. توانایی خواندن قرآن ۲. توانایی فهم قرآن ۳. توانایی تدبیر در قرآن	۳. مهارتی		
۱. دوست‌داشتن قرآن ۲. احساس نشاط معنوی در مواجهه با قرآن ۳. خشوع در برابر قرآن	۱. احساسی		عاطفی
۱. تمایل به خواندن، فهم، تدبیر و حفظ قرآن ۲. تمایل به استفاده از قرآن در زندگی	۲. انگیزشی		
۱. رعایت آداب ارتباط با قرآن ۲. انجام مناسک قرآنی ۳. تبعیت از قرآن			رفتاری (کنشی)

۱،۷. جدول طبقه‌بندی شاخص‌های دانشی و مهارتی پیامد

انس با قرآن کریم

در سال ۱۳۹۳ پیش‌نویس اولیه از شاخص‌های دانشی و مهارتی پیامد انس با قرآن در چند جلسه تخصصی در دبیرخانه شورای توسعه فرهنگ قرآنی بررسی و تکمیل شد. مراد از شاخص‌های پیامدی در این مطالعه دانش (آگاهی، شناخت) یا مهارتی (توانایی، تشخیص) است که در پی انس با قرآن کریم در مدت زمان طولانی به دست آمده و نتیجه انس با قرآن باشد. به بیان دیگر، شخص غیر مأنوس با قرآن به طور معمول واجد این دانش و مهارت‌ها نخواهد بود.

نتیجه این کار در قالب جدول زیر آمده که در آن سطوح مختلف انس با قرآن کریم به صورت توصیفی و بر اساس میزان و کیفیت تلاوت روزانه قرآن کریم طبقه‌بندی شده است. سطح مقدماتی انس با قرآن همان چیزی است که مقام معظم رهبری بارها اهمیت گسترش آن در میان اقشار مختلف جامعه مخصوصاً اقشار تأثیرگذار را گوشزد نموده‌اند. ایشان می‌فرمایند: «اگر فرزندان و نخبگان دانشگاهی و تحصیل‌کرده‌های ما، هر روز مقید باشند که یک صفحه قرآن را، من گاهی می‌گویم نیم صفحه قرآن را، با توجه به ترجمه بخوانند و در آن تدبیر بکنند، این خودش غوغایی به راه می‌اندازد.» (۸۶/۹/۱۷)

همچنین بند ۶ اهداف آموزش عمومی قرآن کشور که به تصویب شورای توسعه فرهنگ قرآنی رسیده، «اشتقاق به خواندن روزانه و استماع قرآن کریم، همراه با فهم و تدبیر در آیات» را یکی از اهداف آموزش عمومی قرآن کشور معرفی کرده است. این سطح از انس با قرآن را می‌توان سطح عمومی و مقدماتی انس با قرآن کریم در نظر گرفت. سطحی که از عموم مردم در یک کشور اسلامی انتظار می‌رود. اما آنچه از حافظان، قاریان، پژوهشگران و در یک کلام جامعه فعالان قرآنی کشور انتظار می‌رود، سطوح متوسط و عالی انس با قرآن کریم است.

انسی که به حفظ اجمالی کل قرآن کریم منجر شده و تسلط بر متن و مفاهیم قرآن را در پی داشته باشد.

احصای شاخص‌های دانشی و مهارتی پیامد انس با قرآن کریم می‌تواند بستر مناسبی برای شناسایی افراد مأنوس با قرآن در گزینش برای مشاغل و رشته‌های تخصصی قرآنی فراهم نماید. به وسیله این شاخص‌ها می‌توان سولاتی طراحی نمود که سطح انس افراد با قرآن کریم را مشخص نموده و از این طریق، میزان آشنایی آنها با متن و مفاهیم و معارف قرآن کریم را دریافت کرد. لذا تدقیق و اتقان در امر طبقه‌بندی شاخص‌ها اهمیت فراوانی می‌یابد. یادآور می‌شود که در این مطالعه، احصای شاخص‌های پیامد انس با قرآن صرفاً در دو حوزه دانشی و مهارتی مد نظر بوده و سایر حوزه‌های پیامدی مانند حوزه‌های رفتاری، معنوی و... به مطالعات بعدی موکول شده است.

شاخص کلان	شاخص اصلی	زیرشاخص سطح مقدماتی	زیرشاخص سطح متوسط/پیشرفته	زیرشاخص سطح عالی
آشنایی و انس با متن قرآن کریم	تشخیص متن قرآن از سایر متون	تشخیص عبارات و آیات مشهور قرآن از سایر متون	تشخیص ترکیب‌ها، عبارات و آیات قرآن از سایر متون	تشخیص عبارات قرآنی تصریف شده از سایر متون
	تشخیص کاربرد یا عدم کاربرد کلمات در قرآن	تشخیص کاربرد یا عدم کاربرد کلمات	تشخیص کاربرد یا عدم کاربرد کلمات کم کاربرد قرآنی در قرآن	تشخیص کاربرد یا عدم کاربرد ریشه‌های کلمات عربی در قرآن
	تشخیص تعلق آیات مشهور به سوره‌ها	تشخیص تعلق آیات مشهور به سوره‌ها	تشخیص تعلق آیات به سوره‌ها از طریق شناخت نوع فواصل آیات	تشخیص تعلق یا عدم تعلق عبارات و آیات به سوره‌ها
	تشخیص حذف، اضافه یا جابه‌جایی کلمات و عبارات در آیات مشهور	تشخیص حذف، اضافه یا جابه‌جایی کلمات و عبارات در آیات مشهور	تشخیص حذف، اضافه یا جابه‌جایی کلمات و عبارات در آیات جزء ۳۰ و سوره مشهور	تشخیص حذف، اضافه یا جابه‌جایی کلمات و عبارات در آیات قرآن
	تشخیص کاربرد یا عدم کاربرد عبارات کثیر الاستعمال یا خاص در سوره مشهور	تشخیص کاربرد یا عدم کاربرد عبارات کثیر الاستعمال یا خاص در سوره مشهور	تشخیص کاربرد یا عدم کاربرد عبارات خاص و مشهور در سوره‌ها	تشخیص کاربرد یا عدم کاربرد کلمات در سوره‌ها
	تشخیص فواصل آیات، کلمات در آیات، سوره‌ها و سوره‌ها در قرآن	تشخیص فواصل آیات سوره‌های جزء ۳۰ و سوره‌های مشهور	تشخیص فواصل آیات در سوره‌هایی که دارای فواصل خاص هستند	تشخیص فواصل آیات سوره‌ها
	تشخیص آیات ابتدایی و انتهایی سوره‌های مشهور	تشخیص آیات ابتدایی و انتهایی سوره‌های مشهور	تشخیص آیات ابتدایی سوره‌ها	تشخیص آیات ابتدایی و انتهایی سوره‌ها
	تشخیص ترتیب سوره‌های سبع طول و جایگاه تقریبی سوره مشهور	تشخیص ترتیب سوره‌های سبع طول و جایگاه تقریبی سوره مشهور	تشخیص جایگاه تقریبی سوره‌های قرآن	تشخیص دقیق ترتیب سوره‌های قرآن
	تشخیص تقدم و تأخر آیات در سوره‌های مشهور و سوره جزء ۳۰	تشخیص تقدم و تأخر آیات در سوره‌های مشهور و سوره جزء ۳۰	تشخیص تقدم و تأخر آیات در سوره‌های حزب مفصل (سوره ق تا آخر قرآن)	تشخیص تقدم و تأخر آیات در سوره‌های قرآن

شاخص کلان	شاخص اصلی	زیرشاخص سطح مقدماتی	زیرشاخص سطح متوسط/پیشرفته	زیرشاخص سطح عالی
آشنایی و انس با مفاهیم قرآن کریم	خواندن درست و روان آیات قرآن از روی انواع خطوط و مصاحف	توانایی خواندن درست و روان آیات از انواع رسم الخط مصاحف	توانایی خواندن درست و روان اغلب آیات از متن بدون علامت‌گذاری (اعراب)	توانایی خواندن درست و روان آیات از متن بدون اعراب تشخیص کلمات و عبارات قرآنی در انواع خطوط و آثار هنری
	خواندن آیات قرآن از حفظ	توانایی خواندن آیات و سوره منتخب در حد سه جزء از حفظ	توانایی خواندن آیات و سوره منتخب در حد هفت جزء از حفظ	توانایی خواندن آیات قرآن از حفظ
	آشنایی با ضبط کلمات قرآن	تشخیص نقص یا اشکال حرکات کلمات در آیات و سوره مشهور	توانایی تصحیح موارد نقص یا اشکال حرکات در کلمات قرآن	توانایی اعراب‌گذاری آیات قرآن
	آشنایی با نگارش کلمات قرآن	تشخیص موارد غلط در نگارش کلمات قرآن	توانایی نوشتن آیات قرآن به هنگام شنیدن	توانایی نوشتن آیات قرآن از حفظ
	درک معنای آیات قرآن کریم	درک معنای عموم آیات قرآن	درک معنای همه آیات قرآن	درک وجوه مختلف معنای آیات قرآن
	توانایی یافتن مفاهیم در قرآن	توانایی یافتن مفاهیم در سوره‌ها و آیات مشهور	توانایی یافتن مفاهیم در عموم سوره قرآن	توانایی یافتن مفاهیم در قرآن
	توانایی استشهد به قرآن در گفتار و نوشتار	استفاده از عبارات قرآنی مشهور در گفتار و نوشتار	استفاده از عبارات قرآنی در محاورات و مکتوبات عمومی	استفاده تخصصی از آیات و عبارات قرآنی
	توانایی تدبر و دریافت معارف از آیات	توانایی دریافت نکته یا طرح پرش مرتبط با عموم آیات	تشخیص درستی یا نادرستی انتساب و استناد مطالب به آیه یا ایاتی از قرآن	توانایی دریافت روشمند معارف از آیات قرآن
	تشخیص مضامین آیات قرآن در سایر متون	تشخیص مضامین مشهور آیات قرآن در سایر متون	تشخیص عموم مضامین آیات قرآن در سایر متون	تشخیص مضامین قرآنی، مستتر در متون مختلف
	توانایی قضاوت ارزشی نسبت به مفاهیم مختلف بر اساس قرآن	توانایی عرضه باورهای عمومی به قرآن و ارزش‌گذاری آن	توانایی عرضه گزاره‌های فرهنگی اجتماعی به قرآن و ارزش‌گذاری آن	توانایی عرضه گزاره‌های مختلف به قرآن و ارزش‌گذاری آن

۱.۸. شاخص‌های تبلیغی ترویجی قرآنی، دبیرخانه

کمسیون توسعه تبلیغ و ترویج قرآن تیر ۱۳۹۴

۱.۸.۱. شاخص‌های ورودی

۱.۸.۱.۱. منابع مالی

۱.۸.۱.۱.۱. میزان اعتبارات تخصیص به فعالیت‌های تبلیغی ترویجی

قرآنی کشور از محل اعتبارات منشور توسعه فرهنگ قرآنی

۱,۸,۱,۱,۲. میزان اعتبارات تخصیصی به فعالیت‌های تبلیغی ترویجی کشور در بودجه‌های جاری دستگاه‌های اجرایی
۱,۸,۱,۱,۳. نسبت اعتبارات حوزه قرآن و عترت به کل اعتبارات فرهنگی کشور

۱,۸,۱,۱,۴. میزان یارانه پرداختی جهت حمایت از محصولات قرآنی

۱,۸,۱,۲. نیروی انسانی

۱,۸,۱,۲,۱. میزان استخدام مشاغل قرآنی در دستگاه‌های اجرایی
۱,۸,۱,۲,۲. تعداد استاد قرائت قرآن (دانش آموخته نظام آموزش عالی قرآنی)

۱,۸,۱,۲,۳. نسبت تعداد مربیان و اساتید قرآنی به تعداد قرآن آموزان کل کشور (نفر/هزارنفر) و درصد تغییر سالانه

۱,۸,۱,۲,۴. میزان دوره‌های آموزش کوتاه مدت تربیت مربی و مدرس تبلیغی ترویجی قرآنی به ازای هر هزار نفر

۱,۸,۱,۲,۵. تعداد افرادی که سالانه با اهداف قرآنی (شرکت در مسابقه، همایش، نمایشگاه...) وارد کشور می‌شوند

۱,۸,۱,۲,۶. تعداد دوره‌های برگزار شده برای توانمندسازی کارمندان شاغل در بخش‌های قرآنی دستگاه‌ها

۱,۸,۱,۲,۷. درصد آشنایی شاغلان حوزه تبلیغ و ترویج با ادبیات نظام توسعه فرهنگ قرآنی

۱,۸,۱,۲,۸. تعداد برنامه‌های توانمندسازی نیروهای انسانی مرتبط با بخش تبلیغ و ترویج

۱,۸,۱,۲,۹. نسبت تعداد افراد دارای تخصصی قرآنی به کل افراد شاغل در حوزه تبلیغی ترویجی

۱,۸,۱,۳. تأمین دانش

۱,۸,۱,۳,۱. تعداد پژوهش‌های کاربردی در زمینه تبلیغ و ترویج قرآن

۱,۸,۱,۳,۲. تعداد مجلات علمی ترویجی در زمینه تبلیغ ترویج قرآن

۱,۸,۱,۳,۳. نسبت کل شمارگان نشریات تبلیغی ترویجی قرآنی به هزار نفر نسخه

- ۱,۸,۱,۳,۴. نسبت تعداد پژوهش‌های کاربردی، میدانی و بنیادی امور
تبلیغی-ترویجی قرآنی به کل پژوهش‌های امور قرآنی
- ۱,۸,۱,۳,۵. نسبت تعداد پژوهش‌های کاربردی، میدانی و بنیادی امور
تبلیغی-ترویجی قرآنی به کل پژوهش‌های فرهنگی
- ۱,۸,۱,۳,۶. تجهیزات و زیرساختها
- ۱,۸,۱,۳,۷. نسبت مؤسسات مردمی تبلیغی ترویجی قرآنی به کل
جمعیت کشور
- ۱,۸,۱,۳,۸. تعداد مؤسسات قرآنی مردمی به ازای هر هزار نفر به
تفکیک استان
- ۱,۸,۱,۳,۹. تعداد فضاهای قرآنی ایجاد شده به ازای هر ده هزار نفر
- ۱,۸,۱,۳,۱۰. میزان دسترسی به حلقات و مراکز آموزش قرآن
- ۱,۸,۱,۳,۱۱. تعداد مراکز پاسخگویی حضوری، تلفنی، اینترنتی و
مکاتبه‌ای به سؤالات قرآنی و میانگین مخاطبان
- ۱,۸,۲. شاخص‌های فرایندی**
- ۱,۸,۲,۱. فرایندهای اصلی**
- ۱,۸,۲,۱,۱. تعداد دوره‌های کوتاه مدت برگزار شده برای تربیت مبلغ
قرآنی
- ۱,۸,۲,۱,۲. نسبت تعداد جلسات قرآنی به جمعیت هر استان
- ۱,۸,۲,۱,۳. تعداد افراد اعزام شده برای تبلیغ قرآن به خارج از کشور و
درصد تغییرات سالانه
- ۱,۸,۲,۱,۴. تعداد دوره‌های برگزار شده برای تربیت مبلغ قرآنی در حوزه
بین الملل
- ۱,۸,۲,۱,۵. تعداد دوره‌های برگزار شده برای تربیت مبلغ قرآنی در
حوزه داخلی
- ۱,۸,۲,۲. فرایندهای پشتیبان**
- ۱,۸,۲,۲,۱. تعداد نیازسنجی انجام شده برای کلاس‌های تربیت مربی
تبلیغ و ترویج
- ۱,۸,۲,۳. فرایندهای مدیریتی**
- ۱,۸,۲,۳,۱. استقرار کمیسیون و کارگروه‌های تبلیغ و ترویج

۱،۸،۳،۳،۲. میزان بهره‌گیری از عوامل اجرایی خبره و مجرب در اجرای طرح و برنامه‌های تبلیغی-ترویجی قرآنی

۱،۸،۳. شاخص‌های خروجی

۱،۸،۳،۱. کالاهای

۱،۸،۳،۱،۱. حجم مستند قرآنی تولید شده (دقیقه)

۱،۸،۳،۱،۲. تعداد کل اخبار و گزارشات تولید و مخابره شده توسط خبرگزاری‌های قرآنی به همراه میانگین مشاهده اخبار و گزارشها

۱،۸،۳،۱،۳. تعداد کل اخبار و گزارشات قرآنی تولید و مخابره شده توسط خبرگزاری‌های کشور به همراه میانگین مشاهده اخبار و گزارشها

۱،۸،۳،۱،۴. تعداد برنامه‌های قرآنی اجرا شده در قالب هفته‌های قرآنی در خارج از کشور

۱،۸،۳،۱،۵. تعداد آثار قرآنی تالیف یا ترجمه شده به زبان‌های خارجی به صورت سالانه به تفکیک زبان

۱،۸،۳،۱،۶. نسبت تعداد عناوین فیلم‌های سینمایی تولیدشده به جمعیت (عنوان قرآنی/یک میلیون نفر)

۱،۸،۳،۱،۷. میانگین تعداد مخاطبان فیلم‌های سینمایی قرآنی و درصد تغییر سالانه

۱،۸،۳،۱،۸. نسبت تعداد فیلم‌های کوتاه مستند و تجربی قرآنی تولید شده به کل آثار تولیدی

۱،۸،۳،۱،۹. نسبت تعداد عناوین کتاب‌های قرآنی منتشر شده در زمینه تبلیغ و ترویج به جمعیت کشور (صد هزار نفر/عنوان)

۱،۸،۳،۱،۱۰. نسبت تعداد عناوین کتاب‌های قرآنی کودک و نوجوان منتشرشده به جمعیت سنی تا پانزده سال کشور

۱،۸،۳،۱،۱۱. تعداد نرم افزارهای قرآنی تولید شده

۱،۸،۳،۱،۱۲. تعداد ساعت مشاهده شبکه‌های قرآنی صدا و سیما به ازای هر نفر در سال

۱،۸،۳،۱،۱۳. تعداد برنامه‌های قرآنی تولید شده در شبکه‌های صدا و سیما با میانگین تعداد مخاطب

۱،۸،۳،۱،۱۴. تعداد مصاحف منتشر شده به جمعیت کشور به

تفکیک استان

۱،۸،۳،۲. خدمات

۱،۸،۳،۲،۱. تعداد نمایشگاه‌های استانی قرآنی

۱،۸،۳،۲،۲. میانگین تعداد مخاطبان فعالیت‌های قرآنی و درصد تغییر

سالانه

۱،۸،۳،۲،۳. تعداد مسابقات قرآنی برگزار شده در خارج از کشور و

میانگین تعداد شرکت‌کنندگان

۱،۸،۳،۲،۴. تعداد نمایشگاه‌های قرآنی ملی و بین‌المللی برگزار شده در

سال

۱،۸،۳،۲،۵. نسبت تعداد برنامه‌های صحنه‌ای هنری قرآنی (نمایشی و

موسیقی) به جمعیت برنامه/یکصد هزار نفر

۱،۸،۳،۲،۶. میانگین تعداد مخاطبان برنامه‌های صحنه‌ای هنری قرآنی

(نمایشی و موسیقی) و درصد تغییر سالانه

۱،۸،۳،۲،۷. نسبت تعداد کتاب‌ها مجلات و سایر منابع قرآنی موجود در

کتابخانه‌های عمومی کشور به جمعیت کل کشور (صد نفر/جلد)

۱،۸،۳،۲،۸. میزان مراجعه مردم به سایت‌های پاسخ به شبهات قرآنی

۱،۸،۳،۲،۹. تعداد دوره‌های آموزش هنرهای قرآنی (معرق، منبت،

خطاطی و...)

۱،۸،۳،۲،۱۰. میزان استقبال از کارگاه‌های آموزش هنرهای قرآنی

به علاوه درصد تغییر

۱،۸،۴. شاخص‌های پیامدها و تأثیرات

۱،۸،۴،۱. فردی

۱،۸،۴،۱،۱. میزان ایمان به قرآن و حقانیت آن

۱،۸،۴،۱،۲. علاقه و محبت نسبت به خواندن قرآن و تدبر در آن

۱،۸،۴،۱،۳. سهم زمانی استماع و قرائت قرآن در شبانه‌روز

۱،۸،۴،۱،۴. میزان مراجعه مخاطبان کتابخانه‌های عمومی به منابع

قرآنی (نفر/ساعت)

۱،۸،۴،۲. اجتماعی

۱،۸،۴،۲،۱. فضای قرآنی درک شده توسط عموم جامعه
 ۱،۸،۴،۲،۲. میزان شرکت در جلسات و محافل و تبیین معارف قرآن
 ۱،۸،۴،۲،۳. میزان حساسیت اجتماعی نسبت به تعظیم و تکریم قرآن
 مجید و دفاع از آن
 ۱،۸،۴،۲،۴. نسبت پیام‌های قرآنی مبادله شده در شبکه‌های اجتماعی به
 کل پیام‌ها

۱،۹. پیش‌نویس جامع شاخص‌های کلان و خرد توسعه فرهنگ قرآنی

این مطالعه به صورت یک میکروپروژه کارشناسی در ابتدای شهریورماه در دبیرخانه شورای توسعه فرهنگ قرآنی تعریف شد. برای شروع، ابتدا ادبیات و منابع مرتبط با مبحث شاخص‌سازی بررسی و برخی منابع نیز گردآوری شد که خلاصه آنها در بخش ضمیمه آمده است. در این تحقیق کلیه سوابق مطالعات پژوهشی و کارشناسی مذکور در بندهای فوق و سایر منابع در حدود دویست مورد اعم از کتاب، طرح پژوهشی، مقاله، گزارش و نمونه شاخص‌های طراحی‌شده در حوزه‌های دیگر گردآوری شد.

۱،۹،۱. شاخص‌های کلان توسعه فرهنگ قرآنی

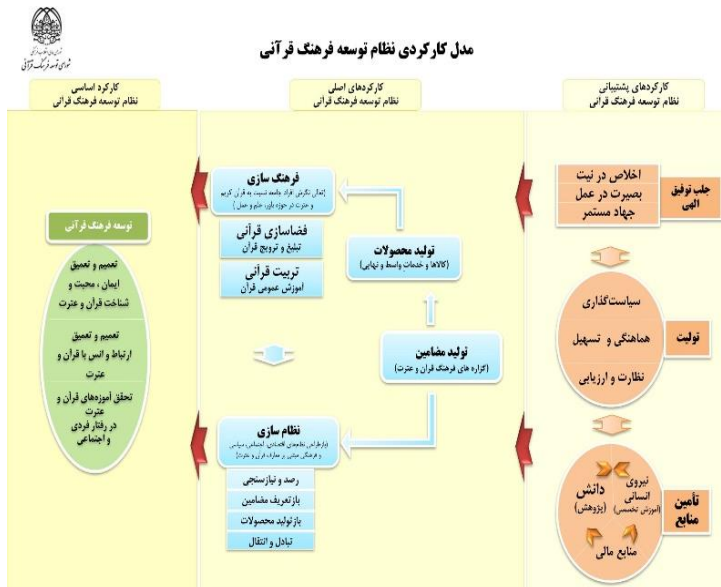
شاخص راهبردی	شاخص هدف (بعد)	شاخص عملیاتی (مؤلفه)
۱- شاخص‌های پیامدی	۱. ایمان و شناخت به قرآن و معارف عترة	۱. ایمان به قرآن و عترة
		۲. گرایش به قرآن و عترة
		۳. آشنایی با علوم و معارف قرآن
	۲. ارتباط و انس با قرآن	۱. توانایی خواندن قرآن
		۲. درک معنای آیات قرآن
		۳. تدبیر در آیات قرآن
		۴. حفظ قرآن
		۵. انس با قرآن
	۳. تحقق آموزه‌های قرآنی در رفتار فردی و اجتماعی	۱. توانایی استفاده از قرآن
۲. تبعیت فردی از قرآن و عترة به تفکیک اقتشار مختلف		
۳. تبعیت اجتماعی از قرآن و عترة		
۲- شاخص‌های فرایندی (فرهنگ‌سازی و نظام‌سازی قرآنی)	۱. آموزش عمومی قرآن	۱. تعلیم و تربیت رسمی عمومی قرآن
		۲. آموزش عمومی دولتی و غیررسمی قرآن
		۳. آموزش عمومی غیردولتی و غیررسمی قرآن
	۲. تبلیغ و ترویج قرآن	۱. تولید محصولات قرآنی
		۲. عرضه محصولات قرآنی
		۳. ارائه خدمات قرآنی

شاخص راهدردی	شاخص هدف (بعد)	شاخص عملیاتی (مؤلفه)
۳- شاخص‌های پشتیبانی	۳. نظام‌سازی قرآنی	۱. رصد و نسبت‌سنجی نظام‌های اجتماعی با مضامین قرآنی
		۲. نظریه‌پردازی قرآنی
		۳. تبادل مضامین قرآنی با نظام‌های اجتماعی
	۱. جلب توفیق الهی در فعالیت قرآنی	۱. اخلاص نیت فعالان قرآنی
		۲. بصیرت فعالان قرآنی در عمل
۳. جهاد مستمر فعالان قرآنی		
۲. مدیریت راهبردی توسعه فرهنگ قرآنی	۱. سیاست‌گذاری امور قرآنی	
	۲. هماهنگی و تسهیل امور قرآنی	
	۳. نظارت و ارزیابی امور قرآنی	
۳. تأمین منابع توسعه فرهنگ قرآنی	۳. تأمین منابع توسعه فرهنگ قرآنی	۱. منابع نهادی توسعه فرهنگ قرآنی
		۲. منابع ارتباطی توسعه فرهنگ قرآنی
		۳. منابع دانشی قرآنی (پژوهش قرآنی)
		۴. سرمایه انسانی قرآنی (آموزش عالی و تخصصی قرآنی)
		۵. منابع مالی توسعه فرهنگ قرآنی

۱،۱۰. مدل‌های مفهومی نظام توسعه فرهنگ قرآنی

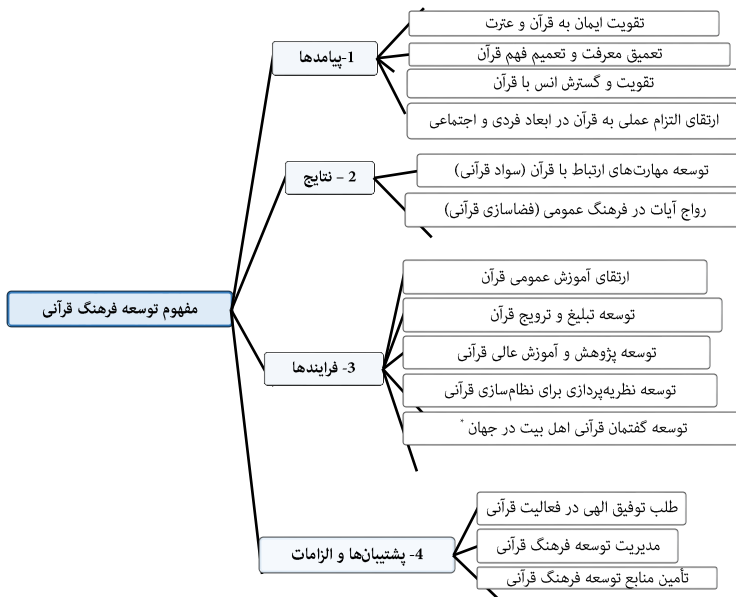
۱،۱۰،۱. مدل کارکردی نظام توسعه فرهنگ قرآنی

این مدل یکی از پایه‌های نظری منشور توسعه فرهنگ قرآنی است که به صورت زیر در نظر گرفته می‌شود. شرح و توضیح این مدل از کتاب آشنایی با منشور توسعه فرهنگ قرآنی در ادامه آمده است.

۲، ۱۰، ۱. مدل مفهومی توسعه فرهنگ قرآنی (ابعاد و اهداف)

تا کنون مدل پذیرفته شده‌ای برای اندازه‌گیری میزان توسعه فرهنگ قرآنی جامعه طراحی نشده است. لکن با استفاده از مدل کارکردی نظام توسعه فرهنگ قرآنی، نگاشت توصیفی نظام پژوهش‌های قرآنی، نگاشت توصیفی نظام آموزش عالی قرآنی و با طراحی نگاشت توصیفی نظام آموزش عمومی قرآن و نگاشت توصیفی نظام تبلیغ و ترویج قرآن در چارچوب شیوه روش‌های تحقیق علوم اجتماعی مانند الگوی تبدیل مفهوم به شاخص کیوی-کامپنهود مدل مفهومی زیر در دو سطح محورها و اهداف تنظیم و تکمیل شد:

۲. متغیرها (تعریف نظری و عملیاتی)

بر اساس مطالعات پژوهشی و کارشناسی مفصل صورت گرفته و جلسات متعدد خبرگانی و کارشناسی، فضای کلی شاخص‌های معرفی شده به شرح جدول زیر است:

شاخص	تبیین
۱. درصد افراد با سواد قرآنی پایه (روان خوانی و درک معنای عموم آیات)	مهارت‌های پایه ارتباط با قرآن توانایی روان خوانی و درک معناست و توانایی تدبر و استفاده از قرآن در مرتبه بعد مورد انتظار است. بالارفتن نرخ سواد قرآنی شاخص موفقیت نظام آموزش عمومی قرآن کشور تلقی می‌شود. توانمندی و التزام به تدبر و استفاده از قرآن به عنوان مرحله بعد از سواد پایه در نظر گرفته شده که بعد از بالارفتن سطح سواد قرآن جامعه در به‌روزرسانی‌های بعدی قابل الحاق و سنجش است.
۲. میزان انس افراد با قرآن (خواندن متدبرانه‌ی روزانه قرآن)	تلاوت قرآن توصیه اصلی و اولیه از نظر مناسکی قرآن با توجه به آیه «فأقرؤوا ما تيسر من القرآن» است. استمرار در تلاوت قرآن نشان‌دهنده مطلوب بودن سطح مهارتی، انگیزشی، احساسی و رفتاری (مناسکی) فرد است. از سوی دیگر تلاوت مستمر همراه با فهم و تدبر زمینه‌ساز تقویت بعد بینشی (ایمان) و بعد دانشی است. علاوه بر اینها بیشتر خواندن قرآن زمینه‌ساز درک لذات معنوی قرآن، تثبیت آیات در ذهن و حفظ قرآن، تذکر و یادآوری و تنبه به دستورات قرآن و ارتقای التزام عملی خواهد بود.
۳. میزان استفاده روزانه افراد از محتوای قرآنی رسانه‌ها و فضای مجازی	بیشتر شدن خواندن قرآن نمایاننده افزایش انس، اشتیاق و گرایش به قرآن است که هدف فعالیت‌های تبلیغی و ترویجی است. همچنین بیشتر خواندن قرآن از سوی احاد جامعه به معنای توانمندی افراد در ارتباط با قرآن یعنی داشتن سواد قرآنی است.
۴. میزان استفاده روزانه افراد از محتوای قرآنی رسانه‌ها و فضای مجازی	با توجه گسترش روزافزون استفاده از رسانه‌ها اعم از رسانه‌های دیداری و شنیداری، بازی‌های رایانه‌ای و برنامه‌های کاربردی موبایل در میان عموم به‌ویژه نسل جوان، نوجوان و کودک، خواه ناخواه سهم عمده‌ای از سبب زمانی روزانه این گروه از مخاطبان به این موضوع اختصاص می‌یابد. در این صورت با اعمال شاخص‌های قدیمی که بیشتر در همان تلاوت مستمر بروز دارد نمی‌توان میزان ارتباط این افراد با قرآن را سنجید. اگر نظام تبلیغ و ترویج قرآن بتواند محصولات قرآنی مناسبی در قالب‌های روزآمد با جذابیت‌های لازم تولید کند می‌تواند سهم زمانی این گروه از مخاطب را به سمت قرآن سوق دهد.
۵. میزان انس و ارتباط خانواده‌ها با قرآن	بالارفتن این شاخص را می‌توان نشانه بالارفتن توجه به قرآن و آموزه‌های آن دانست ولی در عین حال کم بودن میزان آن به معنای کم بودن میزان انس مخاطب هدف با قرآن نیست.
۶. میزان پابندی اقشار جامعه به آموزه‌های قرآنی در گفتار و کردار	خانواده واحد بنیادین جامعه، با هویتی حقیقی و مهم‌ترین رکن در فرهنگ‌سازی و انتقال فرهنگ جامعه است. بیشتر افراد سرآمد در حوزه فعالیت‌های قرآنی دارای خانواده‌ای علاقمند به قرآن بوده‌اند. لذا هرچه تعداد خانواده‌های قرآنی بیشتر شود می‌توان افزایش تعداد قرآنی‌ها را انتظار داشت.
۷. میزان پابندی اقشار جامعه به آموزه‌های قرآنی در گفتار و کردار	این شاخص فارغ از میزان پابندی افراد به آموزه‌های قرآنی، ناظر به میزان قرآنی بودن ارکان جامعه دارد. مانند نقش قرآن در مکالمات روزمره مردم، میزان استناد گروه‌های مرجع به قرآن، احترام جامعه به قرآن، میزان پابندی جامعه به مکارم اخلاقی و به‌ویژه از رذائل اخلاقی مورد تأکید قرآن
۸. میزان منابع مالی حاصل از وقف و امور خیریه در فعالیت‌های قرآنی	یکی از مهم‌ترین گزاره‌های هادی قرآن در نظام اقتصادی «تأکید بر قرض‌الحسنه» است. یکی از مصادیق قرض‌الحسنه، وقف است که نشانگر ترجیح منفعت و مصلحت عمومی بر منافع و مصالح شخصی است. لذا این شاخص به عنوان نماد ارزیابی میزان انطباق نظام اقتصادی و مالی با آموزه‌های قرآنی پیشنهاد می‌شود.

۳. اصول طراحی مدل نهایی

۱. تمرکز شاخص‌ها بر اهداف و کارکردهای غایی نظام توسعه فرهنگ قرآنی (شناخت و انس در رفتار فردی و تبعیت اجتماعی) و عدم ذکر هیچ‌گونه شاخص فرایندی و واگذاری آن به کمیسیون‌ها
۲. تدریجی بودن فرایند شاخص‌نگاری و لزوم تکمیل شاخص‌ها پس از سنجش و بازخوردگیری
۳. انتخاب تعداد محدودی شاخص با توجه به محدود بودن امکانات سنجش

۴. اجرای پژوهش‌های متعدد و از دست رفتن فرصت‌ها در صورت تأخیر در اجرای این وظیفه معوقه شورا
۵. تفکیک حیطة تمسک فردی از اجتماعی به منظور سهل کردن فرایند سنجش به‌ویژه در ادوار ابتدایی
۶. انتخاب یک شاخص نمادین برای سنجش هر یک از نظام‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی

۴. مبانی نظری و ارزشی

جهان‌بینی‌ها و تلقی‌های مختلف از انسان، جامعه و فرهنگ و آرمان‌ها و ایده‌آل‌ها، در تعیین شاخص‌ها و سنججه‌های فرهنگی و اجتماعی و اولویت‌بندی آنها تأثیرگذار خواهد بود. شاخص‌های ملی توسعه فرهنگ قرآنی نیز مبتنی بر اصول بنیانی منبعت از جهان‌بینی اسلامی و معارف قرآن و سنت (علیهم السلام)، آرمان‌های انقلاب اسلامی، رهنمودهای رهبر کبیر انقلاب اسلامی امام خمینی (قدس سره) و مقام معظم رهبری (دام‌ظله) و اسناد فرادستی مربوط بالاحص نقشه مهندسی فرهنگی کشور تدوین شده که اهم این مبانی از این قرارند:

۱.۴. قرآن، کتاب زندگی

قرآن کریم وجودی بی‌کرانه و حقیقتی نورانی است که به عنوان حجت و قانون انسانیت نازل شده و پیامبر اکرم (ص) و ائمه هدی (ع) به عنوان مصادیق انسانی و صور عینی این حقیقت، ابلاغ پیام و تعلیم این کتاب گرامی و هدایت انسان بر طریق آن را عهده‌دار شدند.

برخلاف مبانی مادی که با تکیه بر گرایش‌های پلورالیستی و یا نسبی‌گرایی، ارزش‌ها و حقایق فراگیر و ثابت را مورد تردید اساسی قرار می‌دهند، در نگرش اسلامی، اینگونه حقایق و ارزش‌ها به پایگاهی مستحکم و باثبات بازگشت می‌نماید. این پایگاه ثابت، در نهایت همان وجود زوال‌ناپذیر خداوند است که حق مطلق و جامع همه کمالات و صفات نیکو و سرچشمه هر خوبی و ارزش است و دلیل تمایل بشر نیز به خوبی‌ها و گریز از بدی‌ها، همان ویژگی‌هایی است که از روح الهی وی نشأت گرفته و با خلقت وی سرشته است. «فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ

حَنِيفًا فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقِيمُ وَلَكِنَ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ» (روم، ۳۰)

۴,۲. ضرورت‌ابتنای فرهنگ اسلامی بر قرآن و عترت

فرهنگ اسلامی، فرهنگی مبتنی بر فطرت، قرآن و عترت (علیهم السلام)، ایمان‌گرا، اخلاق‌محور، خردگرا، جهانی، تمدن‌ساز، پویا، پاسخگوی مقتضیات و نیازهای زمانه، بدعت‌ستیز و خرافه‌زداست. (نقشه مهندسی فرهنگی)

۴,۳. توجه به ابعاد وجودی انسان

انسان دارای سه بعد اصلی شامل قلب (محل بروز عواطف و احساسات)، ذهن (مرکز اندیشه و تفکرات) و جسم (محل بروز رفتارهای عینی) است. رابطه این سه بعد از وجود انسان، در تعامل با یکدیگر بوده و بر هم تأثیر می‌گذارند. اما در نهایت این اراده و اختیار است که به توانایی انسان، جهت و اختیار می‌دهد.

۴,۴. قرآن راهبر فرد و جامعه

در طراحی شاخص‌های فرهنگی، نحوه نگرش به جایگاه فرد و جامعه و ارتباط آن دو اهمیت دارد. رابطه فرد و جامعه نوعی ترکیب است و این دو هويت، در طول هم قرار دارند. با این نگرش، هم فرد و هم جامعه واقعیت و اصالت دارند. در این نگاه، حل مسئله اصالت فرد و اصالت جامعه در واقع مصداقی از نگرش وحدت در عیت کثرت و کثرت در عین وحدت است. بر پایه معارف قرآن و سنت علاوه بر افراد، برای امت‌ها و اقوام نیز هويت، مسئولیت و سرنوشت قائل است. «كُلُّ أُمَّةٍ تُدْعَى إِلَى كِتَابِهَا الْيَوْمَ تُجْزَوْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ» (غافر، ۲۸) و سوره‌های غافر: ۵؛ اعراف: ۳۴ و انعام: ۱۰۸)

قرآن کریم نیز راهبر فرد و جامعه، به سمت کمال و موجب انسجام جوامع انسانی دانسته و به تعبیر مقام معظم رهبری، وظیفه اصلی حکومت رساندن جامعه به حیات طیبه قرآنی است. یکی از برجسته‌ترین مؤلفه‌ها در تحلیل گفتمان قرآنی ایشان نگاه راهبردی به قرآن کریم و ماهیت فرهنگ‌آفرینی و تمدن‌سازی آن است که در امتداد نظریه

معرفتی امام راحل منظومه‌ای از معارف نظری و موارد عملی در این حوزه را به دست می‌دهد.

خانواده واحد بنیادین جامعه، با هویتی حقیقی و مهم‌ترین رکن در فرهنگ‌سازی و انتقال فرهنگ جامعه است.

۴،۵. فعالیت‌های قرآنی، به مثابه تمهیدگر تربیت قرآنی فرد و ساخت جامعه قرآنی

تکیه بر تدبیر، فهم و انس با قرآن و تأکید بر گسترش حفظ، قرائت، هنر و فعالیت‌های قرآنی، همگی مقدمات لازم جهت تربیت قرآنی فرد و ساخت جامعه قرآنی است. هرچند انحصار به این مقدمات و تقلیل‌انگاری ساخت قرآن پسندیده نیست.

۵. تبیین علل و مبنای انتخاب هر شاخص با توجه به مدل مفهومی

شاخص‌های ملی توسعه فرهنگ قرآنی، از میان تعداد زیادی شاخص، با استفاده از تجربیات جهانی طراحی شاخص و شاخص‌های فرهنگی و علمی شورای عالی انقلاب فرهنگی و پس از اجرای مطالعات مستقل، در جلسات نخبگانی طبق رویکردهای زیر تدوین و انتخاب شده است:

الف - شاخص‌ها به منظور سنجش میزان تحقق اهداف غایی نظام توسعه فرهنگ قرآنی در ابعاد شناخت، انس و ارتباط با قرآن و تبعیت فردی و اجتماعی از قرآن تنظیم شده است.

ب - با توجه به هزینه‌بر بودن فرایند سنجش، به حداقل تعداد شاخص اکتفا شده و شاخص‌های مستقیم و غیرمستقیم و جایگزین، با نظر داشت نتایج مطالعات چندین‌ساله و پایبندی به اصول علمی، از غربال بیش از هفتصد شاخص در چندین مرحله انتخاب شده است.

ج - نظر به اینکه علمی و دقیق بودن شاخص در هر حوزه‌ای منوط بر سنجش و پیمایش و سپس بازخوردگیری و اصلاح است، شاخص‌های ملی توسعه فرهنگ قرآنی پس از سنجش و پیمایش و تحلیل بازخوردها، به‌روزرسانی، تکمیل و وزن‌دهی خواهد شد.

د- فاصله میان وضعیت موجود با سطح مطلوب شاخص‌ها نباید باعث عدول از مطلوبیت‌های حداکثری نظام اسلامی درباره قرآن شود.

۶. ویژگی شاخص‌ها

۱. طراحی شاخص به معنای رفع همه مشکلات و موانع نیست. هدف از طراحی شاخص ایجاد امکان قضاوت درباره میزان دستیابی به اهداف است نه رفع موانع یا تعیین اهداف.
۲. کارکرد نهایی اسناد راهبردی اجرای منشور ارتقای شاخص‌های توسعه فرهنگ قرآنی است.
۳. شاخص‌های فعلی، منتخب تعداد زیادی از شاخص‌هاست که با توجه به محدودیت‌ها با نظر و سلیقه تعداد قابل قبولی از خبرگان صاحب‌نظر انتخاب شده است.
۴. اگر بتوان چیزی را با یک شاخص سنجید، تعیین دو شاخص اشتباه است. از طرفی ارزیابی فرایندی سخت و نیز هزینه‌بر است. لذا تعداد شاخص‌ها بایستی تا حد امکان کمتر باشد. در شاخص توسعه انسانی تعداد سنجه‌هایی که استفاده شده کمتر از پنج مورد است. مانند متوسط زندگی سالم و طولانی، درآمد سرانه و دسترسی به دانش.
۵. شاخص‌هایی که هم‌اکنون در دنیا پذیرفته شده است در ابتدا به صورت ساده و محدود عرضه شده و بعداً تکمیل شده‌اند. هیچ شاخصی کامل نیست و برای رسیدن به شاخص‌های کامل‌تر نیاز به شروع عملیات سنجش است تا پس از طی زمان و گرفتن بازخورد شاخص‌ها اصلاح شود. لذا در این مرحله، در عین تلاش برای طراحی شاخص‌های کامل، زمینه‌سازی برای ترویج فرهنگ سنجش و ارزیابی در امور قرآنی هدفی جدی است.
۶. در این مرحله شاخص‌های ساده بیشتر مورد توجه‌اند تا شاخص‌های ترکیبی.
۷. شاخص‌ها برای ارزیابی موفقیت کل نظام توسعه فرهنگ قرآنی طراحی شده‌اند و طراحی شاخص‌های ارزیابی فرایندهای زیرنظام‌ها و حوزه‌های تخصصی از طریق کمیسیون‌های شورا دنبال می‌شود.
۸. فرمول‌های محاسبه و نحوه سنجش شاخص‌ها توسط مجری و محقق پیمایش طراحی می‌شود.

۹. یک شاخص باید به سادگی قابل درک باشد. درک شاخص‌هایی که نتیجه تفسیرهای پیچیده ریاضی باشند، نه تنها در مقایسه با شاخص‌هایی که به سادگی از یک واقعیت خبر می‌دهند، بسیار مشکل‌تر است، بلکه به مراتب از واقعیت و اهمیت کمتری برخوردار است.

۱۰. اصلی‌ترین مؤلفه برای مناسب بودن (Appropriate) شاخص‌ها، تدوین ساده و کم‌هزینه‌تر آنهاست.

۷. مراحل طراحی پرسشنامه

- ۹,۱. استفاده از مطالعات دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی مرتبط با موضوع شاخص‌های توسعه فرهنگ قرآنی
- ۹,۲. تدوین و تنظیم شاخص‌های توسعه فرهنگ قرآنی طی جلسات و نشست‌های متعدد در دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی از سال ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۷
- ۹,۳. تصویب شاخص‌های توسعه فرهنگ قرآنی در شورای توسعه فرهنگ قرآنی در سال ۱۳۹۸. این شاخص‌ها عبارتند از:
  - میزان افراد با سواد قرآنی پایه (روان‌خوانی و درک معنای عموم آیات)
  - میزان انس افراد با قرآن (خواندن متدبرانه‌ی روزانه قرآن)
  - میزان استفاده روزانه افراد از محتوای قرآنی رسانه‌ها و فضای مجازی
  - میزان انس و ارتباط خانواده‌ها با قرآن
  - میزان پایبندی اقشار جامعه به آموزه‌های قرآنی در گفتار و کردار
  - میزان منابع مالی حاصل از وقف و امور خیریه در فعالیت‌های قرآنی
- ۹,۴. تدوین و تنظیم پرسشنامه در گروهی متشکل از صاحب‌نظران قرآنی و علوم اجتماعی

۱۰. روش نمونه‌گیری

۱۰,۱. تخصیص نمونه‌ها

۱,۱,۱۰. در مرحله اول بر اساس روش نمونه‌گیری طبقه بندی^۱ چند مرحله‌ای، سهم مناطق شهری و روستایی هر استان تعیین شد.^۲

۱,۲,۱۰. در مرحله بعد، برای تخصیص نمونه‌های شهری به شهرهای مختلف هر استان، شهرهای هر استان به چهار گروه ذیل تقسیم شد:

❖ شهرهای گروه اول: بالای یک میلیون نفر

❖ شهرهای گروه دوم: بین ۵۰۰ تا یک میلیون هزار نفر

❖ شهرهای گروه سوم: بین ۱۰۰ تا ۵۰۰ هزار نفر

❖ شهرهای گروه چهارم: کمتر از ۱۰۰ هزار نفر

۱,۳,۱۰. سپس سهم هر گروه از شهرها در هر یک از استان‌ها، متناسب با حجم جمعیت آن گروه از شهرهای استان تعیین شد.

۱,۴,۱۰. پس از مشخص شدن تعداد نمونه‌های تخصیص یافته به هر گروه از شهرها در هر استان، یک و یا تعدادی از شهرهای مربوط به آن گروه از شهرهای استان به طور تصادفی انتخاب شده و کلیه سهمیه اختصاص یافته به آن گروه از شهرهای استان، از میان ساکنان شهر منتخب همان گروه انتخاب شدند.

۱,۵,۱۰. نمونه‌های روستایی بر اساس تعداد نمونه تخصیص یافته به مناطق روستایی هر استان و به طور تصادفی از میان تمامی روستاهای استان انتخاب شدند.

۱,۲,۱۰. نحوه انتخاب فرد مورد نظر

پس از مشخص شدن شهرهای منتخب هر استان و همچنین مشخص شدن تعداد نمونه مورد نیاز در هر شهر، با استفاده از سیستم اتوماتیک شماره‌گیری تصادفی^۳ با تعدادی از شماره تلفن‌های مربوط به آن شهر تماس برقرار شد. برای جلوگیری از وجود سوگیری^۴های سیستماتیک، نمونه‌ها تنها از میان شماره تلفن‌های مربوط به منازل مسکونی انتخاب

---

۱. Stratified Sampling

۲. براساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵

۳. Random Digit Dialing (RDD)

۴. Bias

شده و برای اطمینان از تصادفی بودن فرد مورد مصاحبه در میان اعضای خانوار نیز افراد با الهام از روش کیش^۱ انتخاب شدند.

۱،۲،۱۰. شهرها و روستاها و تعداد نمونه های مربوط

ردیف	نام استان	نام شهر	گروه شهر	تعداد نمونه تخصیص داده شده	تعداد نمونه تکمیل شده
۱	اردبیل	شهر اردبیل	۳	۱۱	۱۱
۲	اردبیل	مجموع شهرهای گروه چهار	۴	۶	۶
۳	اردبیل	روستایی	۵	۸	۸
۴	اصفهان	شهر اصفهان	۱	۳۶	۳۶
۵	اصفهان	شهر کاشان	۳	۲۱	۲۱
۶	اصفهان	مجموع شهرهای گروه چهار	۴	۲۹	۲۹
۷	اصفهان	روستایی	۵	۱۲	۱۲
۸	البرز	شهر کرج	۱	۳۷	۳۷
۹	البرز	شهر کمال شهر	۳	۸	۸
۱۰	البرز	مجموع شهرهای گروه چهار	۴	۶	۶
۱۱	البرز	روستایی	۵	۳	۳
۱۲	ایلام	شهر ایلام	۳	۳	۳
۱۳	ایلام	مجموع شهرهای گروه چهار	۴	۵	۵
۱۴	ایلام	روستایی	۵	۳	۳
۱۵	آذربایجان شرقی	شهر تبریز	۱	۳۰	۳۰
۱۶	آذربایجان شرقی	شهر مرند	۳	۶	۶
۱۷	آذربایجان شرقی	مجموع شهرهای گروه چهار	۴	۱۷	۱۷
۱۸	آذربایجان شرقی	روستایی	۵	۲۱	۲۱
۱۹	آذربایجان غربی	شهر ارومیه	۲	۱۴	۱۴
۲۰	آذربایجان غربی	شهرهای بوکان و مهاباد	۳	۱۴	۱۴
۲۱	آذربایجان غربی	مجموع شهرهای گروه چهار	۴	۱۴	۱۴
۲۲	آذربایجان غربی	روستایی	۵	۲۱	۲۱
۲۳	بوشهر	شهر بوشهر	۳	۵	۴
۲۴	بوشهر	مجموع شهرهای گروه چهار	۴	۱۲	۱۲
۲۵	بوشهر	روستایی	۵	۶	۷
۲۶	تهران	شهر تهران	۱	۱۶۹	۱۷۱
۲۷	تهران	شهر شهریار	۳	۲۴	۲۳
۲۸	تهران	شهر ورامین	۳	۲۳	۲۳
۲۹	تهران	مجموع شهرهای گروه چهار	۴	۱۸	۱۸
۳۰	تهران	روستایی	۵	۱۵	۱۵
۳۱	چهارمحال و بختیاری	شهر شهرکرد	۳	۳	۳
۳۲	چهارمحال و بختیاری	مجموع شهرهای گروه چهار	۴	۸	۸
۳۳	چهارمحال و بختیاری	روستایی	۵	۶	۶
۳۴	خراسان جنوبی	شهر بیرجند	۳	۵	۵
۳۵	خراسان جنوبی	مجموع شهرهای گروه چهار	۴	۵	۵

ردیف	نام استان	نام شهر	گروه شهر	تعداد نمونه تخصیص داده شده	تعداد نمونه شده تکمیل
۳۶	خراسان جنوبی	روستایی	۵	۶	۶
۳۷	خراسان رضوی	شهر مشهد	۱	۵۷	۵۷
۳۸	خراسان رضوی	شهر سبزوار	۳	۱۵	۱۵
۳۹	خراسان رضوی	مجموع شهرهای گروه چهار	۴	۱۷	۱۷
۴۰	خراسان رضوی	روستایی	۵	۳۳	۳۳
۴۱	خراسان شمالی	شهر بجنورد	۳	۵	۵
۴۲	خراسان شمالی	مجموع شهرهای گروه چهار	۴	۵	۵
۴۳	خراسان شمالی	روستایی	۵	۸	۸
۴۴	خوزستان	شهر اهواز	۱	۲۳	۲۳
۴۵	خوزستان	شهرهای آبادان و دزفول	۳	۲۷	۲۷
۴۶	خوزستان	مجموع شهرهای گروه چهار	۴	۱۷	۱۷
۴۷	خوزستان	روستایی	۵	۲۱	۲۱
۴۸	زنجان	شهر زنجان	۳	۸	۸
۴۹	زنجان	مجموع شهرهای گروه چهار	۴	۵	۵
۵۰	زنجان	روستایی	۵	۶	۶
۵۱	سمنان	شهر سمنان	۳	۶	۶
۵۲	سمنان	مجموع شهرهای گروه چهار	۴	۵	۵
۵۳	سمنان	روستایی	۵	۳	۳
۵۴	سیستان و بلوچستان	شهر زاهدان	۲	۱۲	۱۲
۵۵	سیستان و بلوچستان	شهر زابل	۳	۳	۳
۵۶	سیستان و بلوچستان	مجموع شهرهای گروه چهار	۴	۱۱	۱۱
۵۷	سیستان و بلوچستان	روستایی	۵	۲۷	۲۷
۵۸	فارس	شهر شیراز	۱	۳۰	۳۰
۵۹	فارس	شهر مرودشت	۳	۸	۸
۶۰	فارس	مجموع شهرهای گروه چهار	۴	۲۷	۲۷
۶۱	فارس	روستایی	۵	۲۷	۲۷
۶۲	قزوین	شهر قزوین	۳	۸	۷
۶۳	قزوین	مجموع شهرهای گروه چهار	۴	۱۱	۱۲
۶۴	قزوین	روستایی	۵	۶	۶
۶۵	قم	شهر قم	۱	۲۳	۲۳
۶۶	قم	روستایی	۵	۲	۲
۶۷	کردستان	شهر سنندج	۳	۱۴	۱۴
۶۸	کردستان	مجموع شهرهای گروه چهار	۴	۸	۸
۶۹	کردستان	روستایی	۵	۹	۹
۷۰	کرمان	شهر کرمان	۲	۱۱	۱۱
۷۱	کرمان	شهر سیرجان	۳	۱۲	۱۲
۷۲	کرمان	مجموع شهرهای گروه چهار	۴	۱۲	۱۲
۷۳	کرمان	روستایی	۵	۲۴	۲۵
۷۴	کرمانشاه	شهر کرمانشاه	۲	۱۸	۱۸
۷۵	کرمانشاه	مجموع شهرهای گروه چهار	۴	۱۱	۱۱
۷۶	کرمانشاه	روستایی	۵	۹	۹
۷۷	کهگیلویه و بویراحمد	شهر یاسوج	۳	۳	۳

ردیف	نام استان	نام شهر	گروه شهر	تعداد نمونه تخصیص داده شده	تعداد نمونه شده تکمیل
۷۸	کهگیلویه و بویراحمند	مجموع شهرهای گروه چهار	۴	۵	۳
۷۹	کهگیلویه و بویراحمند	روستایی	۵	۶	۶
۸۰	گلستان	شهر گرگان	۳	۱۱	۱۲
۸۱	گلستان	مجموع شهرهای گروه چهار	۴	۹	۹
۸۲	گلستان	روستایی	۵	۱۷	۱۷
۸۳	گیلان	شهر رشت	۲	۱۴	۱۵
۸۴	گیلان	شهر بندرانزلی	۳	۳	۴
۸۵	گیلان	مجموع شهرهای گروه چهار	۴	۱۵	۱۵
۸۶	گیلان	روستایی	۵	۱۸	۱۸
۸۷	لرستان	شهر خرم آباد	۳	۱۲	۱۲
۸۸	لرستان	مجموع شهرهای گروه چهار	۴	۹	۹
۸۹	لرستان	روستایی	۵	۱۲	۱۲
۹۰	مازندران	شهر ساری	۳	۲۰	۲۰
۹۱	مازندران	مجموع شهرهای گروه چهار	۴	۱۷	۱۷
۹۲	مازندران	روستایی	۵	۲۶	۲۷
۹۳	مرکزی	شهر اراک	۳	۱۴	۱۴
۹۴	مرکزی	مجموع شهرهای گروه چهار	۴	۸	۸
۹۵	مرکزی	روستایی	۵	۶	۶
۹۶	هرمزگان	شهر بندرعباس	۳	۱۱	۱۱
۹۷	هرمزگان	مجموع شهرهای گروه چهار	۴	۸	۸
۹۸	هرمزگان	روستایی	۵	۱۵	۱۴
۹۹	همدان	شهر همدان	۲	۱۱	۱۱
۱۰۰	همدان	شهر ملایر	۳	۳	۳
۱۰۱	همدان	مجموع شهرهای گروه چهار	۴	۸	۸
۱۰۲	همدان	روستایی	۵	۱۲	۱۲
۱۰۳	یزد	شهر یزد	۳	۱۱	۱۱
۱۰۴	یزد	مجموع شهرهای گروه چهار	۴	۹	۹
۱۰۵	یزد	روستایی	۵	۳	۳
نمونه‌ها جمع کل				۱۵۲۸	۱۵۳۴

۱۰,۳. اعتبارسنجی پیمایش

در این بخش یافته‌های برخی از سوالات پیمایش فرهنگ قرآنی، با نتایج داده‌های سرشماری سال ۱۳۹۵ که توسط مرکز آمار ایران جمع‌آوری و منتشر شده، مقایسه شده است.

۱۰,۳,۱. جنسیت افراد

گزینه‌ها	یافته پژوهش	سرشماری ۱۳۹۵
۱- مرد	۴۹,۴	۵۰,۷
۲- زن	۵۰,۶	۴۹,۳

۱۰,۳,۲. گروه سنی افراد

گزینه‌ها	یافته پژوهش	سرشماری ۱۳۹۵
۱۵-۲۹	۲۲	۳۳
۳۰-۶۴	۶۵	۵۹
۶۵+	۱۳	۸

۱۰,۳,۳. میزان تحصیلات

گزینه‌ها	یافته پژوهش	سرشماری ۱۳۹۵
۱- بی‌سواد	۷,۸	۱۴
۲- تا پایان ابتدایی	۱۱,۲	۱۷,۳
۳- تا پایان راهنمایی	۱۱,۰	۱۴,۶
۴- تا پیش از دیپلم	۱۳,۵	۸,۹
۵- دیپلم / پیش دانشگاهی	۳۵,۰	۲۲,۵
۶- تحصیلات عالی	۳۱,۳	۲۲,۴
۹-۸- نمی‌دانم / بدون جواب	۰,۲	۰,۳

۱۰,۳,۴. وضعیت اشتغال

گزینه‌ها	یافته پژوهش	سرشماری ۱۳۹۵
۱- شاغل	۳۳,۹	۳۷,۳
۲- بیکار	۶,۹	۵,۴
۳- غیر فعال	۵۶	۵۷,۰
۴- اظهار نشده	۳,۲	۰,۴

۱۰,۳,۵. وضعیت تأهل

گزینه‌ها	یافته پژوهش	سرشماری ۱۳۹۵
۱- در حال حاضر متأهل می‌باشم	۶۷,۹	۶۳,۸
۲- طلاق گرفته و یا جدا شده‌ام	۲,۳	۱,۷
۳- همسر من فوت کرده است	۵,۶	۴,۲
۴- تا به حال ازدواج نکرده‌ام	۲۳,۷	۳۰,۳
۹-۸- نمی‌دانم / بدون جواب	۵	۰,۰۵

۱۰,۳,۶. استان محل سکونت

گزینه‌ها	یافته پژوهش	سرشماری ۱۳۹۵
آذربایجان شرقی	۴,۸	۴,۹
آذربایجان غربی	۴,۱	۴,۱
اردبیل	۱,۶	۱,۶
اصفهان	۶,۴	۶,۴
البرز	۳,۵	۳,۴
ایلام	۰,۷	۰,۷

گزینه‌ها	یافته پژوهش	سرشماری ۱۳۹۵
بوشهر	۱,۵	۱,۵
تهران	۱۶,۳	۱۶,۶
چهارمحال بختیاری	۱,۱	۱,۲
خراسان جنوبی	۱,۰	۱,۰
خراسان رضوی	۷,۹	۸,۱
خراسان شمالی	۱,۲	۱,۱
خوزستان	۵,۷	۵,۹
زنجان	۱,۲	۱,۳
سمنان	۱,۰	۰,۹
سیستان و بلوچستان	۳,۵	۳,۵
فارس	۶,۰	۶,۱
قزوین	۱,۶	۱,۶
قم	۱,۶	۱,۶
کردستان	۲,۰	۲,۰
کرمان	۳,۹	۴,۰
کرمانشاه	۲,۵	۲,۴
کهگیلویه و بویر احمد	۰,۸	۰,۹
گلستان	۲,۵	۲,۳
گیلان	۳,۴	۳,۲
لرستان	۲,۲	۲,۲
مازندران	۴,۲	۴,۱
مرکزی	۱,۸	۱,۸
هرمزگان	۲,۲	۲,۲
همدان	۲,۲	۲,۲
یزد	۱,۵	۱,۴

۱۰,۳,۷. نوع محل سکونت

گزینه‌ها	یافته پژوهش	سرشماری ۱۳۹۵
۱- کلانشهر	۳۶,۴	۲۶,۰
۲- سایر شهرها	۴۷,۹	۴۸,۰
۳- روستایی	۲۵,۷	۲۶,۰

فصل سوم

یافته‌های پژوهش

۱.۱. اهمیت نتایج مرتبط با خصوصیات نمونه آماری

۱. در این پیمایش همه اقدار جامعه ایرانی از ۱۵ سال به بالا اعم از مرد و زن، مجرد و متأهل، شاغل و بیکار، طبقات بالا و پایین اقتصادی و قومیت‌های مختلف مشارکت داشته‌اند.
۲. توزیع پاسخ‌دهندگان به صورت متوازن و متناسب با جمعیت کشور انتخاب شده‌اند. به گونه‌ای که ۱۶٫۶ درصد پاسخ‌دهندگان ۱۵ تا ۲۴ ساله، ۱۴٫۱ درصد ۲۵ تا ۳۴ ساله، ۲۱٫۹ درصد ۳۵ تا ۴۴ ساله، ۱۸٫۱ درصد ۴۵ تا ۵۴ ساله و ۲۸٫۸ درصد ۵۵ ساله یا بیشترند.
۳. در بین پاسخ‌دهندگان مرد، بیشترین طیف سنی افراد ۵۵ سال و بیشتر به میزان ۳۲٫۸ درصد و در بین زنان نیز بیشترین طیف سنی زنان ۵۵ سال و بیشتر به میزان ۲۴٫۹ درصد و زنان ۳۵ تا ۴۴ سال به میزان ۲۴٫۵ درصد مشارکت داشته‌اند.
۴. روش نمونه‌گیری به صورتی انجام شده که نسبت جنسیت پرسش‌شونده‌ها در قیاس با کل جمعیت کشور متناسب باشد. ۴۹٫۴ درصد پرسش‌شونده‌ها، مرد و ۵۰٫۶ درصد از جامعه زنان کشور انتخاب شده‌اند.
۵. در میان پاسخ‌گویان، ۶۷٫۹ درصد، متأهل، ۲۳٫۷ درصد مجرد، ۲٫۳ درصد طلاق گرفته و یا جدا شده و ۵٫۶ درصد نیز گفته‌اند همسرشان فوت کرده است.
۶. از نظر تحصیلات، ۷٫۸ درصد پاسخ‌دهندگان، بی‌سواد، ۳۵٫۷ درصد تا پیش از دیپلم، ۲۵ درصد دیپلم و پیش دانشگاهی، ۹٫۴ درصد کاردانی، ۱۵٫۷ درصد کارشناسی، ۵٫۵ درصد کارشناسی ارشد، ۷ دهم درصد دکتری و یک دهم درصد حوزوی بوده‌اند.
۷. از حیث محل سکونت، ۲۶٫۴ درصد از نمونه آماری تحقیق، ساکن کلانشهر، ۴۷٫۹ درصد ساکن سایر شهرها و ۲۵٫۷ درصد نیز ساکنین روستایی بوده‌اند.
۸. ۹۰٫۷ درصد پاسخ‌گویان، مسلمان شیعه و ۸٫۳ درصد اعلام کرده‌اند مسلمان اهل سنت می‌باشند.

۹. بر اساس داده‌های پیمایش، بیشترین طیف شغلی نمونه آماری به ترتیب به افراد خانه‌دار، بازنشسته، دانش‌آموز و دانشجو، کارمندان و خوداشتغال اختصاص دارد.

۱۰. بیشترین قومیت نمونه آماری اختصاص به فارس با ۴۵,۶ درصد، ترک/ آذری ۲۱,۹ درصد، ۸,۹ درصد کرد، ۸,۴ درصد گیلک/ مازندرانی/ شمالی و لر/ بختیاری ۷ درصد دارد.

۴. شاخص وضعیت باور، اعتقاد و علاقه به قرآن (وحیانبیت و حقانیت،

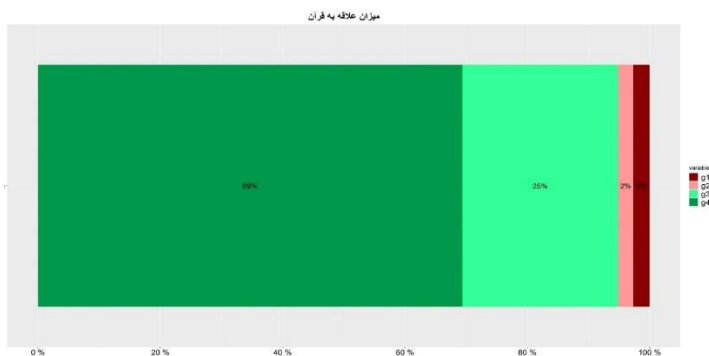
جامعیت و جاودانگی)

الف. میزان علاقه به قرآن

۱۱. ۶۹,۱ درصد پاسخگویان گفته‌اند در مجموع به قرآن بسیار علاقه‌مندند. ۲۵,۴ درصد نیز ابراز کرده‌اند تا حدی علاقه‌مندند و ۵,۲ درصد هم گفته‌اند چندان یا اصلاً علاقه‌ای به قرآن ندارند. (به عبارتی در جمع ۹۴,۵ درصد پاسخگویان اظهار علاقه به قرآن کریم کرده‌اند.)

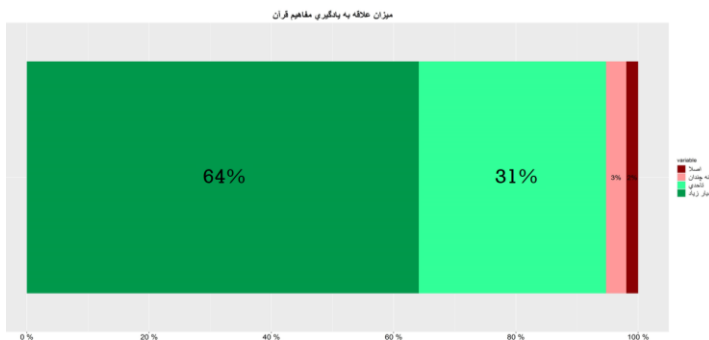
۱۲. میزان علاقه بسیار افراد به قرآن کریم با افزایش تحصیلات کاهش حدود ۱۸ درصدی را نشان می‌دهد. از طرفی میزان علاقه بسیار به قرآن با افزایش سن بیشتر می‌شود به گونه‌ای که ۵۲,۴ درصد از طیف سنی ۱۵ تا ۲۴ سال اظهار علاقه بسیار به قرآن نموده‌اند ولی در میان افراد ۵۵ سال و بیشتر میزان علاقه بسیار به قرآن به ۸۰,۵ درصد می‌رسد.

۱۳. در مجموع ۹۴,۵ درصد از نمونه آماری شیعه به قرآن علاقه دارند و ۹۷,۷ درصد از اهل سنت به قرآن علاقه دارند.

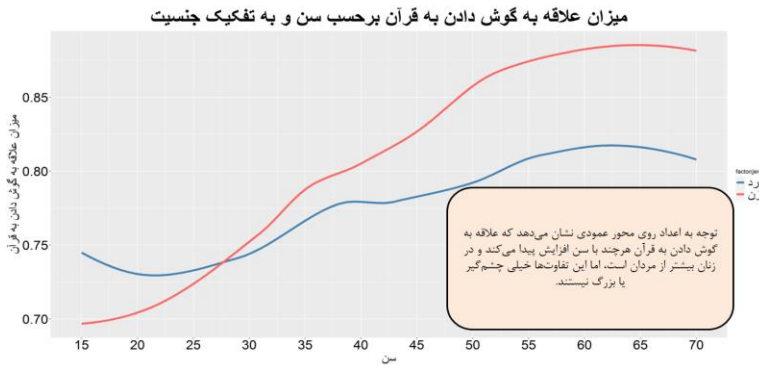
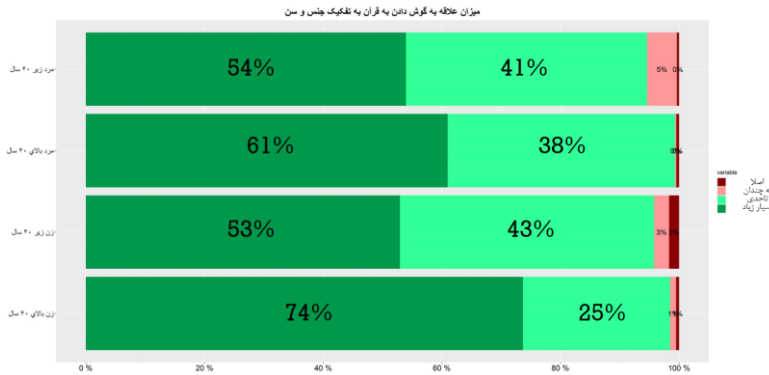
ب. علاقه به یادگیری قرآن و مفاهیم آن

۶۴.۱۴ درصد گفته‌اند بسیار زیاد و ۳۰.۶ درصد نیز اعلام کرده‌اند تا حدی دوست دارند که قرآن را یاد گرفته و مفاهیم آن را درک کنند. در مجموع ۹۴.۶ درصد اظهار علاقه به یادگیری قرآن و مفاهیم آن کرده‌اند.

ج. علاقه به گوش دادن به قرآن

۹۷.۲.۱۵ درصد پاسخگویان علاقه‌مند به قرآن گفته‌اند در مجموع علاقه‌مند به گوش دادن به قرآن هستند. (۱۰۰ درصد پاسخگویان اهل سنت و ۹۷.۱ درصد شیعیان گفته‌اند در مجموع علاقه‌مند به گوش دادن قرآن هستند.)

۵. باور به وحی‌انیت قرآن

۱۶. ۸۸٫۷ درصد پاسخگویان معتقدند قرآن، عیناً و دقیقاً کلام خداست و هیچ بخشی از آن، کلام شخص پیامبر نیست.

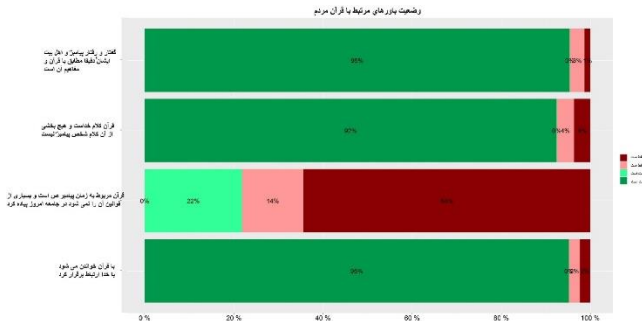
۱۷. ۹۴٫۵ درصد پاسخگویان معتقدند با قرآن خواندن می‌شود با خدا ارتباط برقرار کرد.

۵. باور به جامعیت و جاودانگی قرآن

۱۸. ۶۳ درصد پاسخگویان معتقدند جمله «قرآن مربوط به زمان پیامبر است و بسیاری از قوانین آن را نمی‌توان در جامعه امروز اجرا کرد» قطعاً یا احتمالاً غلط است. ۳۰٫۷ درصد نیز گفته‌اند این جمله قطعاً یا احتمالاً درست است.

و. باور به اصل جدایی ناپذیری قرآن و عترت

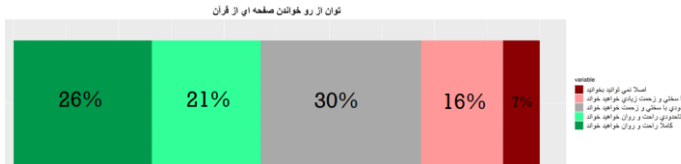
۱۹. ۹۳,۳ درصد پاسخگویان معتقدند جمله «گفتار و رفتار پیامبر و اهل بیت ایشان، دقیقاً مطابق با آموزه‌های قرآن است» قطعاً یا احتمالاً درست است.

۳. شاخص وضعیت سواد قرآنی پایه (روان خوانی و درک معنای عموم آیات)

الف. توانایی روان خوانی

۲۰. ۲۶,۱ درصد از پاسخگویان گفته‌اند کاملاً راحت و روان قرآن می‌خوانند. ۲۰,۶ درصد گفته‌اند تا حدودی راحت و روان می‌خوانند. ۳۰,۳ درصد اظهار کرده‌اند تا حدودی با سختی و زحمت می‌خوانند. ۱۵,۵ درصد اذعان کرده‌اند با سختی و زحمت زیادی می‌خوانند و ۶,۹ درصد هم گفته‌اند اصلاً نمی‌توانند قرآن بخوانند.

۲۱. زنان بیشتر از مردان می‌توانند قرآن را کاملاً روان بخوانند. ۲۸,۱ درصد زنان و ۲۴ درصد مردان گفته‌اند قرآن را کاملاً روان می‌خوانند.

۲۲. با افزایش میزان تحصیلات، درصد افرادی که قرآن را کاملاً روان می‌خوانند بیشتر می‌شود.

۲۳. در میان طیف‌های سنی پیمایش، طیف سنی ۳۵ تا ۴۴ سال با ۳۴,۵ درصد و طیف سنی ۵۵ سال و بیشتر با ۲۰,۹ درصد، به ترتیب بیشترین و کمترین میزان توانایی روان خوانی کامل قرآن را به خود اختصاص داده‌اند.

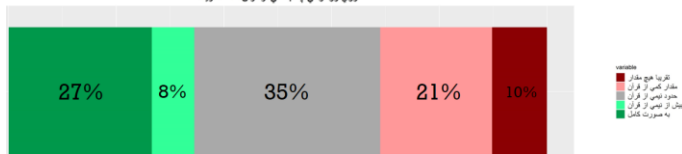
۲۴. کسانی که بیشتر قرآن می‌خوانند یا بیشتر به یاد آیه یا مفهومی از قرآن می‌افتند یا باور بیشتری به لزوم تنظیم قوانین بر اساس اسلام دارند، در روان خوانی کامل قرآن موفق‌ترند.

۲۵. ۳۰,۴ درصد اهل سنت کشور گفته‌اند قرآن را کاملاً راحت و روان می‌خوانند در حالی که ۲۵,۸ درصد شیعیان اظهار کرده‌اند که قرآن را کاملاً راحت و روان می‌خوانند.

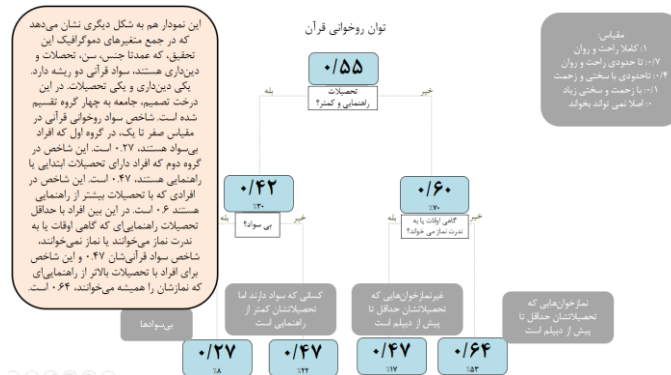
۲۶. ۲۹ درصد ساکنان روستا، ۲۵,۹ درصد ساکنان کلان‌شهرها و ۲۴,۶ درصد ساکنان سایر شهرها گفته‌اند قرآن را کاملاً راحت و روان می‌خوانند.

۲۷. ۹,۸ درصد پاسخگویان گفته‌اند تقریباً هیچ بخشی از قرآن را نمی‌توانند راحت و روان بخوانند. ۲۰,۱ درصد گفته‌اند بخش کمی از قرآن را می‌توانند راحت و روان بخوانند. ۳۳,۳ درصد گفته‌اند حدود نیمی از قرآن را راحت و روان می‌خوانند و ۷,۶ درصد نیز اظهار کرده‌اند بیش از نیمی از قرآن و ۲۵,۶ درصد هم گفته‌اند به صورت کامل می‌توانند همه قرآن را راحت و روان بخوانند.

روی روخوانی چه بخشی از قرآن تسلط دارید؟

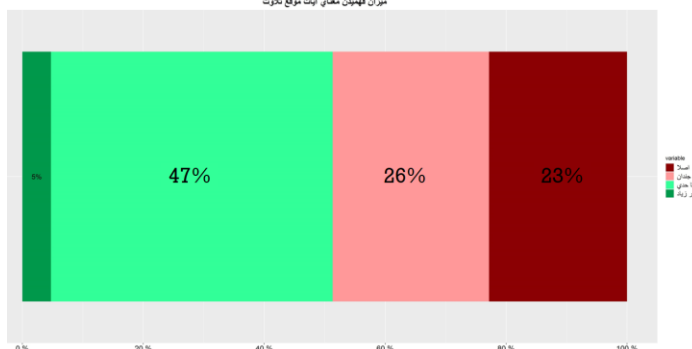

ب. درک معنای عموم آیات

۲۸. فقط ۴,۷ درصد پاسخگویان گفته‌اند که بدون مراجعه به ترجمه فارسی، معنای آیات قرآن را بسیار زیاد متوجه می‌شوند. ۴۶,۳ درصد نیز گفته‌اند تا حدی معنای آیات را بدون مراجعه به ترجمه متوجه می‌شوند. ۲۵,۷ درصد پاسخگویان نیز گفته‌اند معنای آیات را بدون مراجعه به ترجمه چندان متوجه نمی‌شوند. ۲۲,۷ درصد نیز گفته‌اند معنای آیات را بدون مراجعه به ترجمه اصلاً متوجه نمی‌شوند.

میزان فهمیدن معنای آیات موقع تلاوت

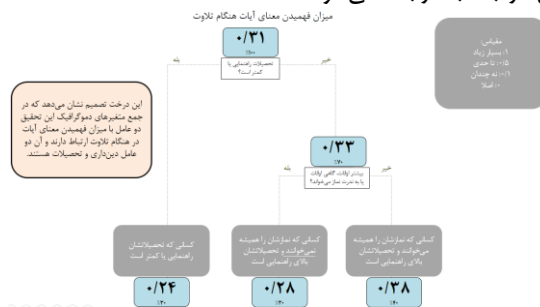
۲۹. کسانی که بیشتر قرآن می‌خوانند یا قرآن را روانتر می‌خوانند یا بیشتر به یاد آیه یا مفهومی از قرآن می‌افتند یا باور بیشتری به لزوم تنظیم قوانین بر اساس اسلام دارند، نسبت به بقیه افراد، بیشتر متوجه معنای آیات بدون مراجعه به ترجمه فارسی می‌شوند.

۳۰. ۱۹,۶ درصد پاسخگویان گفته‌اند بدون خواندن ترجمه تقریباً با هیچ مقدار از معنای قرآن آشنایی ندارند. ۳۷,۸ درصد اظهار کرده‌اند مقدار کمی از قرآن را متوجه می‌شوند. ۳۲,۴ درصد اعلام کرده‌اند که معنای حدود نیمی از قرآن را بدون مراجعه به ترجمه متوجه می‌شوند. ۲,۴ درصد، بیش از نیمی از قرآن و فقط ۳ درصد گفته‌اند معنای کل قرآن را بدون رجوع به ترجمه متوجه می‌شوند. به عبارتی ۵۷,۴ درصد پاسخگویان گفته‌اند تقریباً هیچ یا مقدار کمی از معنای قرآن را بدون مراجعه به ترجمه متوجه می‌شوند و ۳۷,۸ درصد نیز اعلام کرده‌اند از حدود نیمی از قرآن تا به صورت کامل معنای آیات را متوجه می‌شوند.

۳۱. با افزایش میزان تحصیلات، مقدار درک معنای آیات بدون مراجعه به ترجمه بیشتر می‌شود. به گونه‌ای که در بین افراد زیر دیپلم ۲۸,۶ درصدشان، افراد دارای دیپلم و پیش‌دانشگاهی ۴۰,۳ درصدشان و ۴۸,۴ درصد افراد دارای تحصیلات دانشگاهی گفته‌اند از حدود نیمی از قرآن تا به صورت کامل معنای آیات را متوجه می‌شوند.

۳۲. کسانی که بیشتر قرآن می‌خوانند یا قرآن را روانتر می‌خوانند یا بیشتر به یاد آیه یا مفهومی از قرآن می‌افتند یا باور بیشتری به لزوم تنظیم قوانین بر اساس اسلام دارند، نسبت به بقیه افراد، معنای مقدار بیشتری از قرآن کریم را بدون مراجعه به ترجمه فارسی می‌شوند.

۳۳. اهل سنت کشور با ۴۶,۴ درصد، بیشتر از شیعیان با ۳۷ درصد، اعلام کرده‌اند که از حدود نیمی از قرآن تا به صورت کامل متوجه معنای آیات بدون مراجعه به ترجمه می‌شوند.

۴. شاخص میزان انس افراد با قرآن (خواندن متدبرانه‌ی روزانه قرآن)

الف. وضعیت تناوب قرآن خواندن

۳۴. ۲۰,۷ درصد افرادِ علاقمند به قرآن اظهار کرده‌اند تقریباً هر روز قرآن می‌خوانند. ۲۳,۴ درصد افرادِ علاقمند به قرآن اظهار کرده‌اند یک یا چند بار در هفته قرآن می‌خوانند. ۲۵,۴ درصد افرادِ علاقمند به قرآن گفته‌اند یک یا چند بار در ماه قرآن می‌خوانند. ۲۲ درصد افرادِ علاقمند به قرآن بیان کرده‌اند که به ندرت قرآن می‌خوانند. ۸ درصد نیز گفته‌اند که اصلاً قرآن نمی‌خوانند. (به عبارتی اگر شاخص مطلوب تناوب قرآن خواندن را حداقل یک بار در روز در نظر بگیریم، ۲۰,۷ درصد پاسخگویان شامل این شاخص می‌شوند ولی اگر شاخص حداقل یکبار در هفته باشد، ۴۴,۱ درصد حائز این شاخص هستند.)

۳۵. مجموعاً ۷۳,۷ درصد زنان و ۶۴,۹ درصد مردانی که علاقه به قرآن دارند، اظهار کرده‌اند که ولو یک بار در ماه تا هر روز قرآن می‌خوانند.

۳۶. ۶۸,۶ درصد افراد زیر دیپلم، ۶۷,۵ درصد افراد دارای دیپلم و پیش دانشگاهی و ۷۱,۹ درصد افراد دارای تحصیلات دانشگاهی که علاقه به قرآن دارند، گفته‌اند که ولو یک بار در ماه تا هر روز قرآن می‌خوانند.

۳۷. بر اساس نتایج این پیمایش، کسانی که قرآن را راحت و روان می‌خوانند، ۳۵,۱ درصدشان تقریباً هر روز، ۳۲ درصدشان یک یا چند بار در هفته، ۲۰,۹ درصدشان یک یا چند بار در ماه قرآن می‌خوانند و ۱۱,۹ درصد کسانی که قرآن را راحت و روان می‌خوانند، قرآن را به ندرت یا اصلاً نمی‌خوانند.

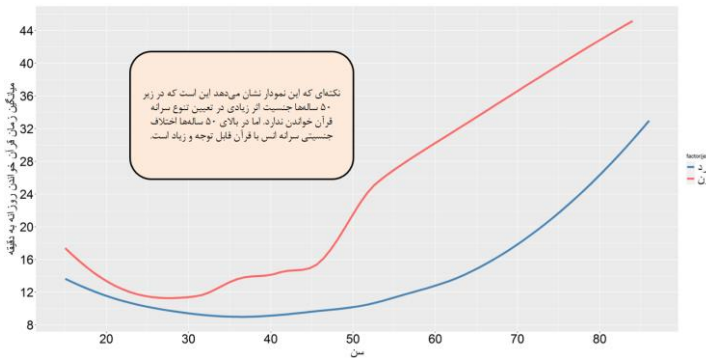
۳۸. در بین نمونه آماری تحقیق، ۲۰,۶ درصد شیعیانی که علاقه به قرآن دارند، اظهار کرده‌اند که تقریباً هر روز قرآن می‌خوانند و ۲۳,۶ درصد اظهار کرده‌اند که یک یا چند بار در هفته قرآن می‌خوانند.

۳۹. ۲۲,۴ درصد اهل سنت که علاقه به قرآن دارند، اظهار کرده‌اند که تقریباً هر روز قرآن می‌خوانند و ۲۴,۸ درصد اظهار کرده‌اند که یک یا چند بار در هفته قرآن می‌خوانند.

ب. میزان قرآن خواندن

۴۰. میانگین قرآن خواندن ۹۵ دقیقه در هفته یا ۱۳,۵ دقیقه در روز است. میانه قرآن خواندن نیز ۴۰ دقیقه در هفته یا ۵,۷ دقیقه در روز است.

۴۱. در نتیجه مقایسه میزان قرآن خواندن به تفکیک جنسیت، تحصیلات و سن، میانگین قرآن خواندن در میان مردان، ۷۲,۲ دقیقه در هفته (حدود ۱۰ دقیقه در روز) و در میان زنان ۱۱۶,۴ دقیقه در هفته (حدود ۱۶,۶ دقیقه در روز) است. میانه این سنجه نیز در مردان ۳۰ دقیقه در هفته (۴,۲ دقیقه در روز) و در زنان ۶۰ دقیقه در هفته (۸,۵ دقیقه در روز) می‌باشد.

۴۲. سنجه میزان قرآن خواندن با افزایش میزان تحصیلات روند کاهشی پیدا می‌کند. به گونه‌ای که میانگین قرآن خواندن در افراد زیر دیپلم ۱۱۳,۶ دقیقه در هفته، دیپلم و پیش‌دانشگاهی، ۸۸,۲ دقیقه در هفته و افراد دارای تحصیلات دانشگاهی ۷۷,۶ دقیقه در هفته عنوان شده است.

۴۳. میزان قرآن خواندن افراد با سن نیز ارتباط معناداری را نشان می‌دهد. به این صورت که با افزایش سن خصوصاً از ۵۵ سال و بیشتر، میزان قرآن خواندن افراد به شکل مشهودی افزایش پیدا می‌کند.

۴۴. بر اساس داده‌های ناشی از قیاس میزان قرآن خواندن پاسخگویان با میزان راحت و روان خواندن قرآن، این نتیجه به دست آمده که کسانی که قرآن را کاملاً و روان می‌خوانند ۱۳۶,۲ دقیقه در هفته و کسانی که

قرآن را کاملاً روان نمی‌خوانند، ۷۸،۴ دقیقه در هفته قرآن می‌خوانند. به عبارتی هر چقدر فرد در روان‌خوانی قرآن توانمندتر باشد، میزان قرآن خواندنی نیز بیشتر می‌شود.

۴۵. در نتیجه مقایسه میان میزان قرآن خواندن افراد بر حسب مذهب، این نتیجه به دست آمده که شیعیان ۹۵ دقیقه در هفته و اهل سنت کشور ۹۸،۳ دقیقه در هفته قرآن می‌خوانند. بررسی این سنجه بر حسب میزان درآمد خانوار نیز حکایت از این رابطه معنادار دارد که با افزایش میزان درآمد خانوار، میانگین و میانه قرآن خواندن افراد کاهش پیدا می‌کند.

۴۶. در جدول توزیع درصدی پاسخگویان به این سؤال که «شما معمولاً در هنگام خواندن قرآن، در مجموع تا چه میزان به ترجمه و معنای آن توجه می‌کنید؟»، ۴۱،۲ درصد گفته‌اند بسیار زیاد، ۳۹،۷ درصد تا حدی، ۹،۶ درصد نه چندان، ۸،۸ درصد اصلاً و ۶ درصد سایر و نمی‌دانم را انتخاب کرده‌اند. اگر گزینه تا حدی در این سؤال را به معنای عدم توجه قابل ملاحظه به ترجمه و معنای قرآن معنا شود، می‌توان گفت حدود ۵۹ درصد نمونه آماری اظهار کرده‌اند که به ترجمه و معنای قرآن توجه ندارند.

ج. میزان گوش دادن به قرآن

۴۷. میانگین گوش دادن قرآن، ۶۹،۵ دقیقه در هفته یا ۹،۹ دقیقه در روز است. میانه گوش دادن قرآن هم ۳۰ دقیقه در هفته یا ۴،۲ دقیقه در روز را نشان می‌دهد.

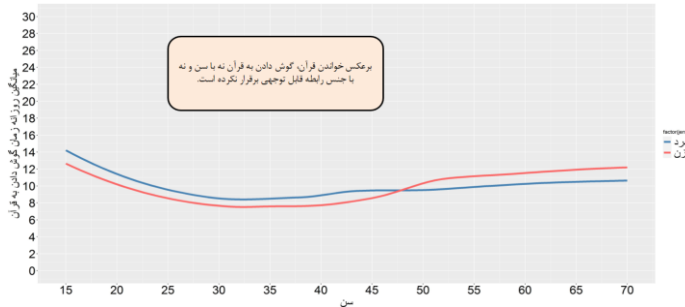
۴۸. با افزایش میزان تحصیلات میزان گوش دادن به قرآن کمتر می‌شود. به گونه‌ای که افراد زیردبلم ۷۳,۷ دقیقه در هفته و افراد دارای تحصیلات دانشگاهی ۶۲,۸ دقیقه در هفته به قرآن گوش می‌دهند.

۴۹. کسانی که بیشتر قرآن می‌خوانند یا قرآن را روانتر می‌خوانند یا بیشتر به یاد آیه یا مفهومی از قرآن می‌افتند یا باور بیشتری به لزوم تنظیم قوانین بر اساس اسلام دارند، وقت بیشتری را به گوش دادن به قرآن اختصاص می‌دهند.

۵۰. اهل سنت ۹۸,۵ دقیقه در هفته و شیعیان ۶۶,۸ دقیقه در هفته به قرآن گوش می‌دهند.

۵۱. افراد دارای درآمد خانوار کمتر از ۳ میلیون تومان با ۸۳,۷ دقیقه قرآن گوش دادن در هفته، نسبت به درآمدهای بالاتر بیشتر به قرآن گوش می‌دهند.

زمان گوش دادن به قرآن به تفکیک جنس و برحسب سن

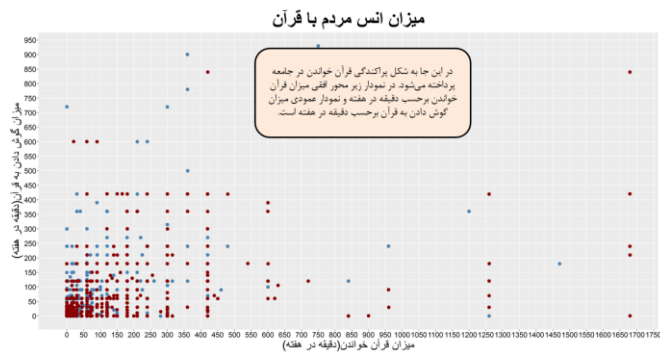
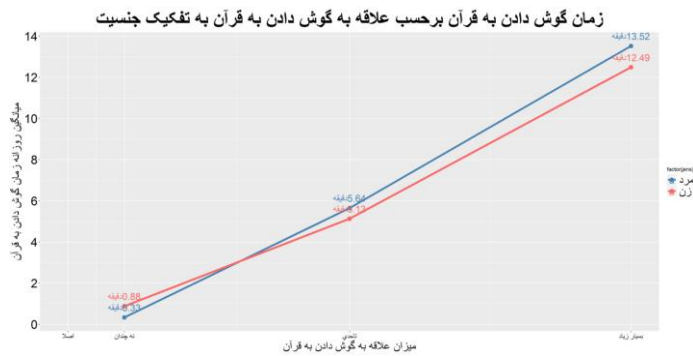
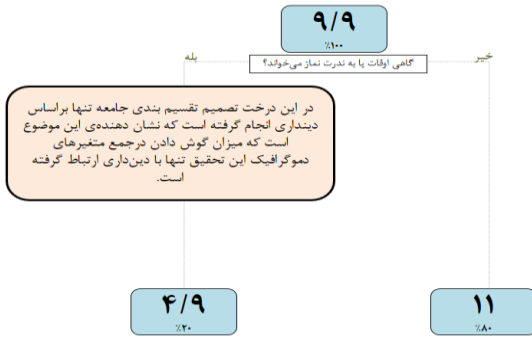

زمان گوش دادن به قرآن به تفکیک جنس و برحسب تقیید به نمازهای روزانه

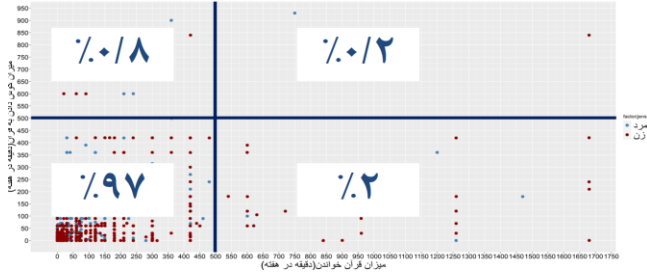

یافته‌های پژوهش ❖ ۱۰۳

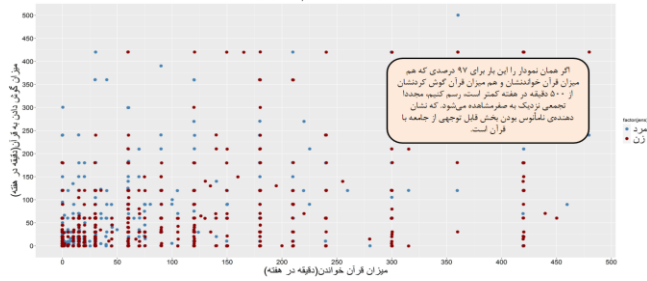
میزان گوش دادن به قرآن (دقیقه در روز)

میزان انس مردم با قرآن

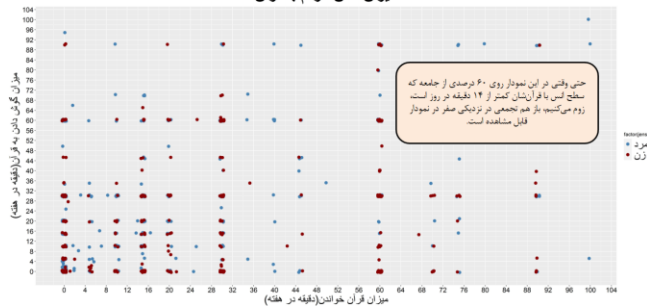
میزان انس مردم با قرآن

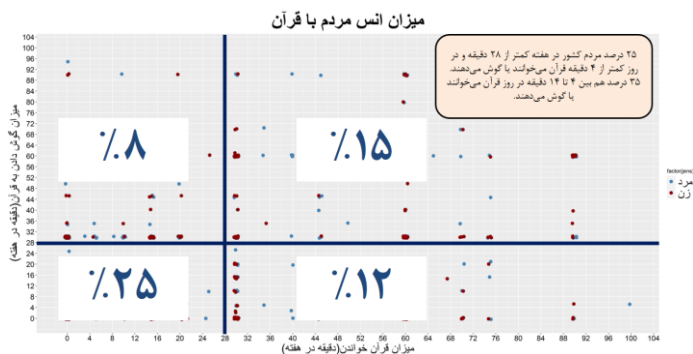
میزان انس مردم با قرآن

میزان انس مردم با قرآن

۵. میزان توجه به ترجمه و معنای قرآن

۵۲. ۴۱٫۲ درصد پاسخگویان گفته‌اند به ترجمه و معنای قرآن هنگام قرآن خواندن بسیار زیاد توجه می‌کنند. ۳۹٫۷ درصد گفته‌اند به ترجمه و معنای قرآن هنگام قرآن خواندن تاحدی توجه می‌کنند. در مجموع ۱۸٫۴ درصد نیز گفته‌اند نه چندان یا اصلاً هنگام قرآن خواندن توجهی به ترجمه و معنای آن ندارند.

۵۳. مردان توجه بیشتری به ترجمه و معنای قرآن نسبت به زنان دارند. با افزایش میزان تحصیلات نیز توجه به ترجمه و معنای قرآن بیشتر می‌شود. همچنین با بالا رفتن سن، خصوصاً تا طیف سنی ۴۵ تا ۵۴ این سنجه رشد کمی پیدا می‌کند.

۵۴. افرادی که حداقل یکبار در هفته قرآن می‌خوانند، ۴۴٫۷ درصدشان گفته‌اند بسیار زیاد به ترجمه و معنای قرآن توجه دارند در حالی که کسانی که اظهار کرده‌اند کمتر از یکبار در هفته قرآن می‌خوانند، ۳۷٫۹ درصدشان گفته‌اند بسیار زیاد به ترجمه و معنای قرآن توجه دارند.

۵. میزان تفکر و تدبر هنگام قرآن خواندن

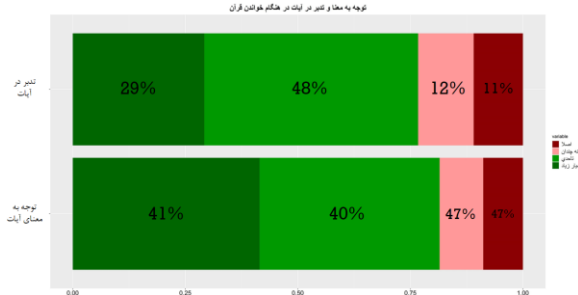
۵۵. ۲۹٫۱ درصد پاسخگویان گفته‌اند هنگام قرآن خواندن، بسیار زیاد درباره مفاهیم و آیات قرآن تفکر یا تدبر می‌کنند. ۴۷٫۳ درصد، گزینه تا حدی را انتخاب کرده‌اند و ۲۳٫۲ درصد پاسخگویان اظهار کرده‌اند موقع خواندن قرآن درباره مفاهیم و آیات نمی‌اندیشند.

۵۶. با افزایش سن میزان توجه و اندیشه در قرآن آمار صعودی را نشان می‌دهد. ۲۴,۳ درصد افراد بین طیف سنی ۱۵ تا ۲۴ سال، گفته اند موقع خواندن قرآن بسیار زیاد در آن اندیشه می‌کنند و ولی این درصد در بین طیف سنی ۵۵ سال و بیشتر ۳۲,۲ درصد است.

۵۷. هر چه میزان قرآن خواندن افراد بیشتر و مستمرتر باشد میزان اندیشه و تدبر در قرآن کردن نیز بیشتر می‌شود. به گونه ای که ۳۴,۴ درصد افرادی که گفته اند که حداقل یکبار در هفته قرآن می‌خوانند، بسیار زیاد در قرآن اندیشه و تدبر می‌کنند ولی کسانی که اظهار کرده‌اند که کمتر از یکبار در هفته قرآن می‌خوانند، ۲۴,۱ درصدشان گفته‌اند بسیار زیاد در قرآن اندیشه و تدبر می‌کنند.

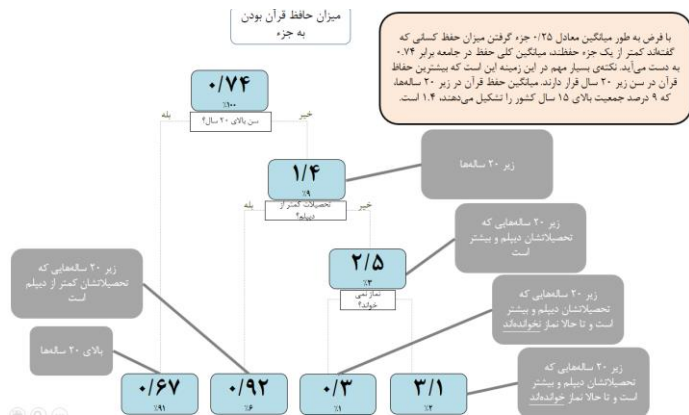
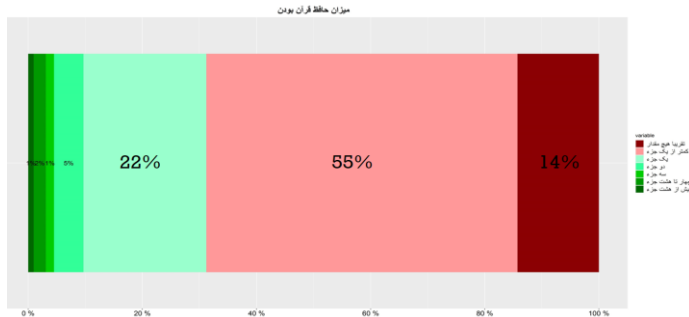
۵۸. میان راحت و روان خواندن قرآن و توجه و تدبر در قرآن رابطه معناداری مشاهده می‌شود. به گونه‌ای که ۳۴,۹ درصدی کسانی که قرآن را کاملاً روان می‌خوانند، گفته‌اند بسیار زیاد در قرآن اندیشه و تدبر می‌کنند ولی ۲۶,۷ درصد کسانی که گفته‌اند قرآن را کاملاً روان نمی‌خوانند، اعلام کرده‌اند بسیار زیاد در قرآن اندیشه و تدبر می‌کنند.

۵۹. از مقایسه میان میزان تأثیر درآمد خانوار در اندیشه و تدبر در قرآن این نتیجه حاصل آمده که با افزایش درآمد میان اندیشه و تدبر در قرآن حدوداً روند کاهشی پیدا می‌کند. به گونه ای که ۳۲,۵ درصد کسانی که درآمد خانوارشان کمتر از ۳ میلیون تومان است گفته اند در قرآن اندیشه و تدبر بسیار زیاد می‌کنند ولی کسانی که میزان درآمدشان را ۵ میلیون تومان و بیشتر اعلام کرده‌اند، ۲۸,۷ درصدشان گفته موقع قرآن خواندن در معنای آن اندیشه و تدبر بسیار زیاد می‌کنند.

و. میزان حفظ قرآن

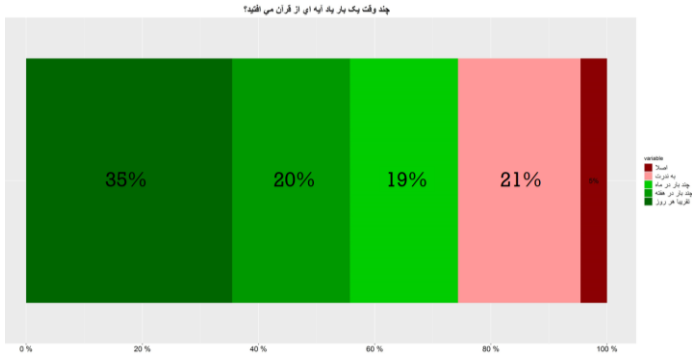
۶۰.۱۴ درصد پاسخگویان گفته‌اند هیچ مقداری از قرآن را حفظ نیستند و ۵۳.۵ درصد نیز اظهار کرده‌اند کمتر از یک جزء قرآن را حفظ هستند. به عبارتی ۶۷.۵ درصد پاسخگویان هیچ یا کمتر از یک جزء قرآن را حفظ هستند. ۲۱.۱ درصد گفته‌اند، یک جزء قرآن را حفظ هستند. ۴.۶ درصد اعلام کرده‌اند دو جزء از قرآن را حفظ هستند و در مجموع ۴.۶ درصد نمونه آماری اظهار کرده‌اند از ۳ جزء تا ۲۰ جزء حفظ هستند.

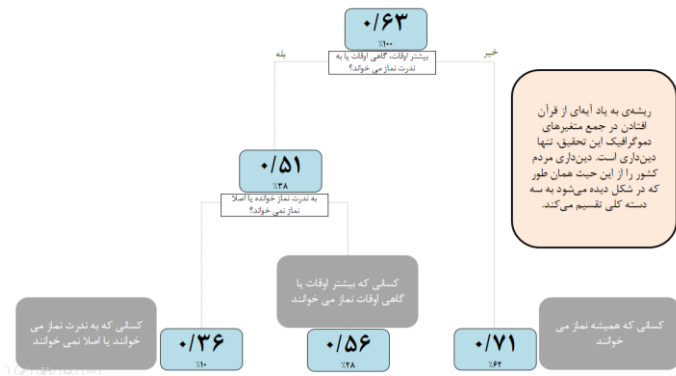
ز. میزان یاد کردن آیه یا مفهومی از قرآن

۶۱.۳۵ درصد پاسخگویان گفته‌اند تقریباً هر روز، ۲۰.۱ درصد، یک یا چند بار در هفته و ۱۸.۴ درصد اظهار کرده‌اند یک یا چند بار در ماه به

یاد آیه یا مفهومی از قرآن می‌افتند. ۲۵,۴ درصد نیز گفته‌اند به ندرت یا اصلاً به یاد آیه یا مفهومی از قرآن نمی‌افتند.

میزان به یاد آیه‌ای از قرآن افتادن

ح. میزان خواندن یا گوش دادن به تفاسیر قرآن

۶۲. ۴۸,۶ درصد گفته‌اند حداقل یکبار در ماه تفسیر قرآن می‌خوانند یا گوش می‌دهند و ۵۱,۳ درصد نیز اعلام کرده‌اند که به ندرت یا اصلاً تفسیر قرآن نمی‌خوانند یا گوش نمی‌دهند یا گزینه نمی‌دانم را انتخاب کرده‌اند.

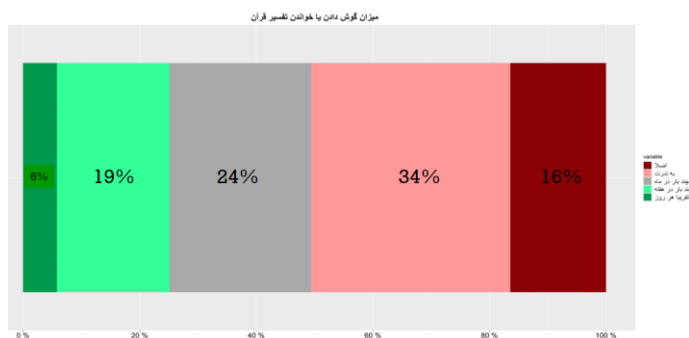
۶۳. ۵۳,۵ درصد افراد زیر دیپلم، ۴۸ درصد افراد دارای دیپلم و پیش دانشگاهی و ۴۲,۷ درصد افراد دارای تحصیلات دانشگاهی گفته‌اند حداقل یکبار در ماه تفسیر قرآن می‌خوانند یا گوش می‌دهند. یعنی با

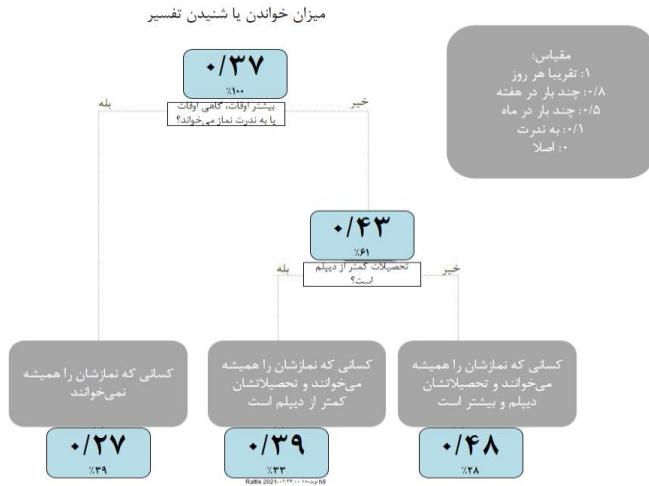
افزایش میزان تحصیلات میزان مراجعه به تفسیر قرآن روند کاهشی را نشان می‌دهد. همچنین با افزایش سن میان تفسیر خواندن یا گوش دادن نیز روند صعودی پیدا می‌کند.

۶۴.۴ درصد افرادی که گفته‌اند حداقل یکبار در هفته قرآن می‌خوانند، اعلام کرده‌اند که حداقل یکبار در ماه اهل تفسیر خواندن یا شنیدن هستند. ولی در میان کسانی که گفته‌اند کمتر از یکبار در هفته قرآن می‌خوانند، ۳۵٫۵ درصدشان گفته‌اند حداقل یکبار در ماه اهل تفسیر خواندن یا شنیدن هستند.

۶۵.۴ درصد کسانی که گفته‌اند قرآن را کاملاً روان می‌خوانند، حداقل ماهی یکبار تفسیر می‌خوانند یا می‌شنوند. ولی کسانی که گفته‌اند قرآن را کاملاً روان نمی‌خوانند ۴۵٫۷ درصدشان گفته‌اند حداقل در یک ماه یکبار تفسیر می‌خوانند یا می‌شنوند.

۶۶.۹ درصد شیعیان و ۵۷٫۶ درصد اهل سنت گفته‌اند حداقل یکبار در ماه تفسیر می‌خوانند یا می‌شنوند.

ط. میزان شرکت در کلاس‌های آموزش خواندن قرآن و جلسات تفسیر

۶۷. در مجموع ۱۷,۸ درصد گفته‌اند حداقل یک بار در ماه در جلسات تفسیر قرآن شرکت می‌کنند و ۸۱,۳ درصد نیز گفته‌اند به ندرت یا اصلاً در این جلسات شرکت نمی‌کنند.

۶۸. اهل سنت کشور با ۳۲ درصد نسبت به شیعیان با ۱۹,۴ درصد، بیشتر در جلسات آموزش خواندن قرآن شرکت می‌کنند.

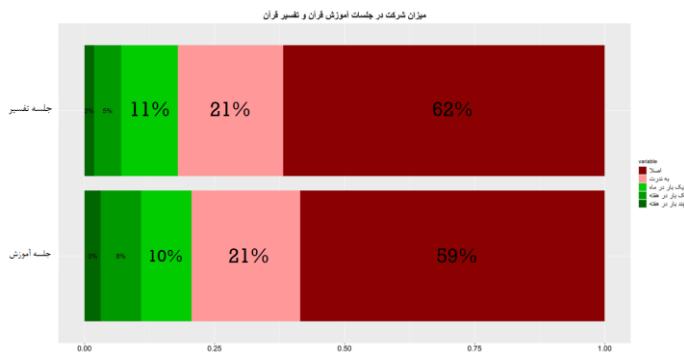
۶۹. با افزایش میزان درآمد خانوار، میزان شرکت در جلسات آموزش خواندن قرآن کمتر می‌شود. ساکنان روستایی (۲۷,۷ درصد) نسبت به ساکنان شهری (با ۱۸ درصد)، بیشتر در جلسات آموزش خواندن قرآن شرکت می‌کنند.

۷۰. مردان (با ۳۱ درصد) بیشتر از زنان (با ۱۴,۷ درصد) در جلسات تفسیر قرآن شرکت می‌کنند.

۷۱. بیشترین مشارکت در جلسات تفسیر قرآن اختصاص به طیف سنی ۱۵ تا ۲۴ سال دارد که ۲۱,۶ درصدشان گفته‌اند حداقل یکبار در ماه در این جلسات شرکت می‌کنند.

۷۲. اهل سنت کشور (۲۷,۲ درصدشان) بیشتر از شیعیان (۱۶,۹ درصدشان) در جلسات تفسیر قرآن شرکت می‌کنند. افراد دارای درآمد

کمتر از ۳ میلیون تومان در ماه بیشتر در جلسات تفسیر قرآن شرکت می‌کنند. ساکنان روستایی (۲۵,۴ درصدشان) نسبت به ساکنان شهری (۱۵,۱ درصدشان)، بیشتر در جلسات تفسیر قرآن شرکت می‌کنند.

ی. وضعیت به همراه داشتن قرآن در محل زندگی

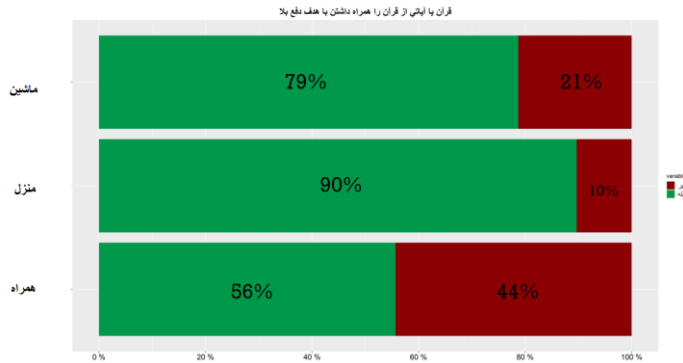
۷۳.۸۹,۴ درصد پاسخگویان علاقمند به قرآن گفته‌اند در محل زندگی خود به منظور حفاظت در برابر خطرهای و بلاها، معمولاً قرآن و یا آیاتی از آن را به همراه خود دارند.

ک. وضعیت به همراه داشتن قرآن در خودرو

۷۴.۷۵ درصد پاسخگویان علاقمند به قرآن گفته‌اند در محل خودرو یا اتومبیل خود به منظور حفاظت در برابر خطرهای و بلاها، معمولاً قرآن و یا آیاتی از آن را به همراه خود دارند.

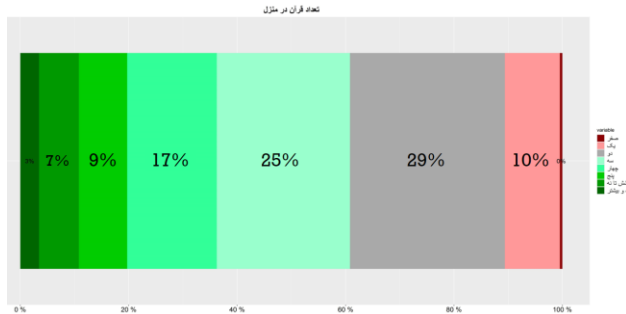
ل. وضعیت به همراه خود داشتن قرآن

۷۵.۵۵,۵ درصد پاسخگویان علاقمند به قرآن گفته‌اند به همراه خود به منظور حفاظت در برابر خطرهای و بلاها، معمولاً قرآن و یا آیاتی از آن را به همراه خود دارند.

م. تعداد مصحف قرآن کریم در منزل

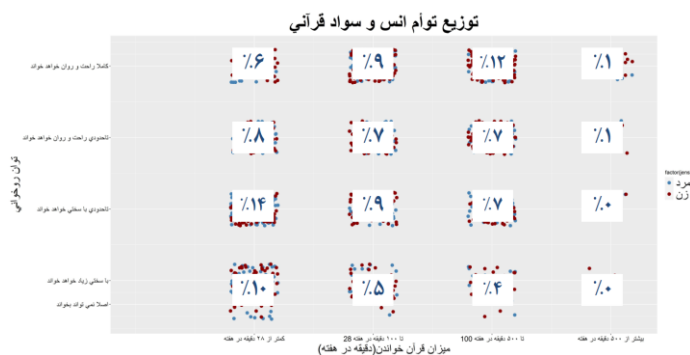
۹۹,۱۰۷٪ درصد پاسخگویان گفته‌اند حداقل یک جلد مصحف قرآن کریم در منزلشان وجود دارد. فقط نیم درصد پاسخگویان گفته مجلدی از قرآن کریم در منزلشان وجود ندارد.

بیش از ۵۰۰ دقیقه در هفته قرآن گوش می‌دهد	۱۰۰ تا ۵۰۰ دقیقه در هفته قرآن گوش می‌دهد	۲۸ تا ۱۰۰ دقیقه در هفته قرآن گوش می‌دهد	کمتر از ۲۸ دقیقه در هفته قرآن گوش می‌دهد	جمع
۰/۱۸	۰/۸	۰/۸	۰/۲۵	۰/۳۵
۰/۱۲	۰/۱۴	۰/۱۵	۰/۱۲	۰/۳۳
۰/۲	۰/۱۵	۰/۱۵	۰/۱۲	۰/۴۴

به طور خلاصه ۳ درصد از جامعه میزان کس با قرآن‌شان بیشتر از ۵۰۰ دقیقه در هفته است. ۳۷ درصد جامعه میزان کس با قرآن‌شان بین ۱۰۰ تا ۵۰۰ دقیقه در هفته است. ۲۵ درصد جامعه میزان کس با قرآن‌شان بین ۲۸ تا ۱۰۰ دقیقه در هفته است و ۲۵ درصد جامعه میزان کس با قرآن‌شان کمتر از ۲۸ دقیقه در هفته است.

۵. شاخص میزان استفاده روزانه افراد از محتوای قرآنی رسانه‌ها و فضای مجازی

الف. میزان استفاده از برنامه‌های قرآنی رادیویی، تلویزیونی و یا ماهواره‌ای

۹۲٫۲۷ درصد پاسخگویان علاقه‌مند به قرآن گفته‌اند تقریباً هر روز از برنامه‌های قرآنی رادیویی، تلویزیونی و یا ماهواره‌ای استفاده می‌کنند. ۱۸٫۶ درصد نیز اعلام کرده‌اند یک یا چند بار در هفته و ۱۸٫۶ درصد نیز یک یا چند بار در ماه از این برنامه‌ها استفاده می‌کنند. یعنی در مجموع ۴۶٫۴ درصد اظهار کرده‌اند حداقل یکبار در ماه از این برنامه‌ها استفاده می‌کنند و ۵۳ درصد نیز به ندرت یا اصلاً استفاده‌ای از این برنامه‌ها ندارند.

۷۸٪ با افزایش میزان تحصیلات میزان استفاده از برنامه‌های قرآنی رادیویی، تلویزیونی یا ماهواره‌ای کاسته می‌شود. به نحوی که مثلاً افراد زیر دیپلم، ۵۲٫۶ درصدشان از این برنامه‌ها استفاده می‌کنند در حالی که افراد دارای تحصیلات دانشگاهی، ۳۹٫۴ درصدشان از برنامه‌های قرآنی این رسانه‌ها استفاده می‌کنند.

۷۹٪ از بررسی عامل سن یا میزان استفاده از برنامه‌های قرآنی رسانه‌های مدنظر سؤال این نتیجه حاصل آمده که با افزایش سن میزان استفاده از این برنامه‌ها هم افزایش می‌یابد. به عنوان مثال در طیف سنی ۱۵ تا ۲۴ سال، ۴۰٫۲ درصدشان گفته‌اند از این برنامه‌ها استفاده می‌کنند

ولی ۵۷ درصد طیف سنی ۵۵ سال و بیشتر، اعلام کرده‌اند از این برنامه‌های قرآنی استفاده می‌کنند.

۸۰. در میان پاسخگویانی که گفته‌اند حداقل یکبار در هفته قرآن را می‌خوانند، ۶۱٫۱ درصدشان حداقل ماهی یکبار برنامه‌های قرآنی رادیویی، تلویزیونی و ماهواره‌ای را نگاه می‌کنند. ولی از میان کسانی که گفته‌اند کمتر از یکبار در هفته قرآن می‌خوانند، ۳۵٫۱ درصدشان اظهار کرده‌اند از این برنامه‌ها استفاده می‌کنند.

۸۱. ۵۲٫۶ درصد کسانی که گفته‌اند قرآن را کاملاً روان می‌خوانند، اعلام کرده‌اند حداقل یکبار در ماه از برنامه‌های قرآنی رسانه‌های مذکور استفاده می‌کنند. ولی ۴۴٫۵ درصد کسانی که قرآن را کاملاً روان نمی‌خوانند گفته‌اند حداقل یکبار در ماه از این برنامه‌ها استفاده می‌کنند.

ب. میزان استفاده از محتوای سایت‌های خبری قرآنی

۸۲. میانگین استفاده پاسخگویان علاقمند به قرآن از سایت‌های خبری قرآنی، ۱۱٫۴ دقیقه در هفته (یا ۱۶ دقیقه در روز) است. قابل توجه است که میانه این سنج‌ها صفر نشان داده شده است. به این معنا که حداقل ۵۰ درصد پاسخگویان اعلام کرده‌اند از این سایت‌ها استفاده‌ای ندارند.

۸۳. مردان با ۱۳ دقیقه در هفته بیشتر از زنان با ۹٫۷ دقیقه در هفته، از سایت‌های خبری قرآنی استفاده می‌کنند. همچنین با افزایش میزان تحصیلات، میزان استفاده از این سایت‌ها افزایش می‌یابد. به گونه‌ای که افراد زیردپلم ۸٫۷ دقیقه در هفته و افراد دارای تحصیلات دانشگاهی ۱۱٫۶ دقیقه در هفته از این سایت‌ها استفاده می‌کنند.

۸۴. با افزایش سن میزان استفاده از سایت‌های خبری قرآنی روند نزولی به خود می‌گیرد. به عنوان نمونه افراد ۱۵ تا ۲۴ سال ۱۶ دقیقه و افراد ۵۵ سال و بیشتر ۶٫۸ دقیقه در هفته از سایت‌های خبری قرآنی استفاده می‌کنند.

۸۵. اهل سنت کشور با ۱۹ دقیقه در هفته در مقایسه با شیعیان با ۱۰٫۷ دقیقه در هفته، بیشتر از محتوای این سایت‌ها استفاده می‌کنند.

ج. میزان استفاده از محتوای قرآنی شبکه‌های اجتماعی

۸۶. میانگین استفاده از محتوای قرآنی کانال‌ها و گروه‌های مختلف در شبکه‌های اجتماعی، ۲۳٫۷ دقیقه در هفته (یا ۳٫۳ دقیقه در روز) می‌باشد.

۸۷. با افزایش میزان تحصیلات استفاده از محتوای قرآنی کانال‌ها و گروه‌های مختلف در شبکه‌های اجتماعی بیشتر می‌شود. با افزایش سن میزان استفاده از محتوای قرآنی کانال‌ها و گروه‌های مختلف در شبکه‌های اجتماعی کمتر می‌شود.

۸۸. شیعیان ۲۳ دقیقه و اهل سنت کشور ۳۲٫۷ دقیقه در هفته از محتوای قرآنی کانال‌ها و گروه‌های مختلف در شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند.

د. میزان استفاده از محتوای قرآنی شبکه‌های رادیویی، تلویزیونی یا ماهواره‌ای

۸۹. میانگین استفاده از محتوای قرآنی «شبکه‌های رادیویی، تلویزیونی یا ماهواره‌ای»، ۵۴٫۶ دقیقه در هفته یا ۷٫۸ دقیقه در روز است. میان این استفاده ۲۰ دقیقه در هفته یا ۲٫۸ دقیقه در روز می‌باشد.

ه. میزان داشتن متن قرآن بر روی تلفن همراه یا تبلت

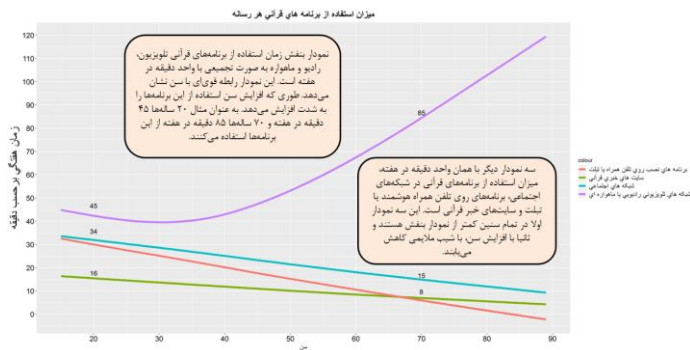
۹۰. ۶۰٫۹ درصد علاقه‌مندان به قرآن و کسانی که خودشان تلفن همراه یا تبلت استفاده می‌کنند، گفته‌اند بر روی تلفن همراه هوشمند و یا تبلت خود، قرآن دارند.

و. میزان استفاده از محتوای قرآنی تلفن همراه یا تبلت

۹۱. ۱۴ درصد کسانی که بر روی تلفن همراه هوشمند و یا تبلت خود، قرآن دارند گفته‌اند بسیار زیاد از قرآنی که بر روی تلفن همراه هوشمند و یا تبلت خود دارند، استفاده می‌کنند. ۵۱٫۲ درصد نیز گفته‌اند تا حدی و ۳۴٫۷ درصد نیز گفته‌اند نه چندان یا اصلاً از قرآنی که بر روی تلفن همراه هوشمند و یا تبلت خود دارند، استفاده نمی‌کنند.

۹۲. میانگین استفاده از محتوای قرآنی نرم‌افزارهای نصب شده بر روی تلفن همراه هوشمند و یا تبلت، ۱۸٫۴ دقیقه در هفته یا ۲٫۶ دقیقه در روز

می‌باشد. میانه استفاده از این برنامه‌ها، صفر قید شده است. به این معنا که حداقل ۵۰ درصد نمونه آماری هیچ استفاده‌ای از این برنامه‌ها ندارند. ۹۳٪ زنان با ۲۰٫۷ دقیقه در هفته بیشتر از مردان با ۱۶ دقیقه در هفته از محتوای قرآنی نرم‌افزارهای نصب شده بر روی تلفن همراه هوشمند و یا تبلت استفاده می‌کنند. ۹۴٪ اهل سنت کشور با ۲۹ دقیقه در هفته بیشتر از شیعیان با ۱۷٫۴ دقیقه در هفته از محتوای قرآنی نرم‌افزارهای نصب شده بر روی تلفن همراه هوشمند و یا تبلت استفاده می‌کنند.

۶. شاخص میزان انس و ارتباط خانواده‌ها با قرآن

الف. برنامه خانوادگی روخوانی قرآن

۹۵٪ ۷٫۱ درصد پاسخگویان گفته‌اند هفته‌ای حداقل یکبار با اعضای خانواده خود، برنامه مشترک روخوانی قرآن برگزار می‌کنند. ۳٫۱۵ درصد نیز گفته‌اند یک یا چند بار در ماه و ۷۷ درصد نیز اظهار کرده‌اند به ندرت یا اصلاً چنین برنامه‌ای در خانواده خود ندارند.

ب. شرکت خانوادگی در محافل و جلسات قرآنی

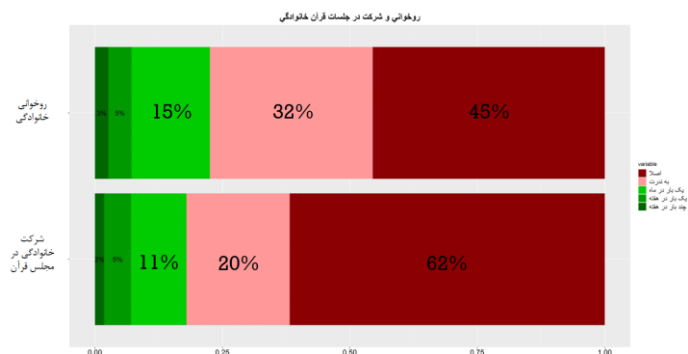
۹۶٪ ۴٫۷ درصد پاسخگویان گفته‌اند هفته‌ای حداقل یکبار با اعضای خانواده خود، در محافل و جلسات قرآنی شرکت می‌کنند. ۷٫۱۲ درصد نیز گفته‌اند یک یا چند بار در ماه و ۳٫۸۲ درصد نیز اظهار کرده‌اند به ندرت یا اصلاً چنین برنامه‌ای در خانواده خود ندارند.

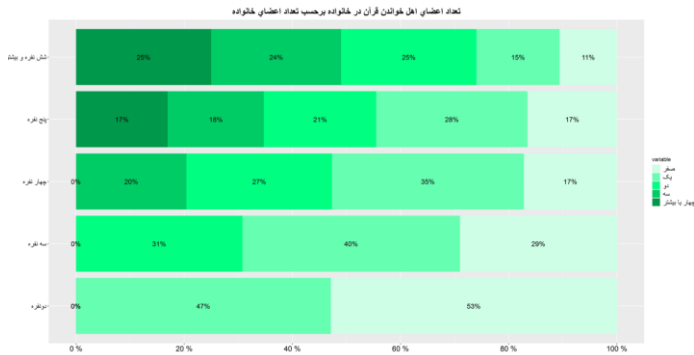
ج. میزان تماشای خانوادگی برنامه‌های قرآنی تلویزیونی، رادیویی و ماهواره‌ای

۹۷.۲، ۱۹ درصد پاسخگویان گفته‌اند هفته‌ای حداقل یکبار با اعضای خانواده خود، به تماشای برنامه‌های قرآنی تلویزیونی، رادیویی و ماهواره‌ای می‌پردازند. ۱۸،۵ درصد نیز گفته‌اند یک یا چند بار در ماه و ۶۱ درصد نیز اظهار کرده‌اند به ندرت یا اصلاً چنین برنامه‌ای در خانواده خود ندارند.

د. میزان قرآن خواندن اعضای خانواده

۹۸.۲۷ درصد پاسخگویان گفته‌اند هیچ فردی از اعضای خانوارشان اهل خواندن یا مطالعه قرآن نیستند و ۷۳ درصد نیز اظهار کرده‌اند حداقل یک نفر از خانوارشان به جز خودش اهل قرآن خواندن هستند. ۹۹.۴، ۹ درصد پاسخگویان گفته‌اند بسیار زیاد و ۴۴،۷ درصد نیز اعلام کرده‌اند تا حدی هنگامی که درباره مسائل و موضوعات روزمره با اعضای خانواده بحث یا گفتگو می‌کنند، به آیه‌ای از قرآن اشاره می‌کنند. ۴۴،۷ درصد هم گفته‌اند نه چندان یا اصلاً در چنین مواقعی به آیه‌ای از قرآن اشاره نمی‌کنند.

۲. شاخص میزان پایبندی اقشار جامعه به آموزه‌های قرآنی در گفتار و کردار

الف. میزان پایبندی به نماز (نماز روزانه، نماز شب و نماز جماعت)

۱۰۰. کسانی که بیشتر قرآن می‌خوانند یا قرآن را روانتر می‌خوانند یا بیشتر به یاد آیه یا مفهومی از قرآن می‌افتند یا باور بیشتری به لزوم تنظیم قوانین بر اساس اسلام دارند، نسبت به بقیه افراد، بیشتر اهل همیشه نماز خواندن هستند.

۱۰۱. کسانی که بیشتر قرآن می‌خوانند یا قرآن را روانتر می‌خوانند یا بیشتر به یاد آیه یا مفهومی از قرآن می‌افتند یا باور بیشتری به لزوم تنظیم قوانین بر اساس اسلام دارند، نسبت به بقیه افراد، بیشتر اهل نماز شب هستند.

۱۰۲. کسانی که بیشتر قرآن می‌خوانند یا قرآن را روانتر می‌خوانند یا بیشتر به یاد آیه یا مفهومی از قرآن می‌افتند یا باور بیشتری به لزوم تنظیم قوانین بر اساس اسلام دارند، نسبت به بقیه افراد، بیشتر برای خواندن نماز به مسجد می‌روند.

ب. وضعیت گرفتن روزه

۱۰۳. کسانی که بیشتر قرآن می‌خوانند یا قرآن را روان‌تر می‌خوانند یا بیشتر به یاد آیه یا مفهومی از قرآن می‌افتند یا باور بیشتری به لزوم تنظیم قوانین بر اساس اسلام دارند، نسبت به بقیه افراد، بیشتر اهل همیشه روزه گرفتن هستند.

ج. وضعیت راست‌گویی

۱۰۴. کسانی که بیشتر قرآن می‌خوانند یا قرآن را روان‌تر می‌خوانند یا بیشتر به یاد آیه یا مفهومی از قرآن می‌افتند یا باور بیشتری به لزوم تنظیم قوانین بر اساس اسلام دارند، نسبت به بقیه افراد، کمتر مجبور به دروغ گفتن می‌شوند.

د. میزان ضرورت توجه به آموزه‌های قرآن در رفتار و کردار

۱۰۵. ۶۵٫۹ درصد پاسخگویان گفته‌اند بسیار زیاد باید مردم در رفتارها و کردارهای خود، به قرآن و آموزه‌های آن توجه کنند. ۲۴٫۳ درصد نیز گفته‌اند تا حدی و ۷٫۷ درصد هم گفته‌اند نه چندان و اصلاً نباید مردم رفتارها و کردارهایشان به قرآن و آموزه‌های آن توجه کنند.

۱۰۶. با افزایش میزان تحصیلات و سن میزان افرادی که گفته‌اند بسیار زیاد باید مردم در رفتارها و کردارهای خود، به قرآن و آموزه‌های آن توجه کنند، روند افزایشی پیدا می‌کند.

۱۰۷. کسانی که بیشتر قرآن می‌خوانند یا قرآن را روانتر می‌خوانند یا بیشتر به یاد آیه یا مفهومی از قرآن می‌افتند یا باور بیشتری به لزوم تنظیم قوانین بر اساس اسلام دارند، نسبت به بقیه افراد، بیشتر گفته‌اند که مردم باید بسیار زیاد در رفتارها و کردارهای خود، به قرآن و آموزه‌های آن توجه کنند.

هـ. میزان باور به حرمت دست دادن به نامحرم

۱۰۸. کسانی که بیشتر قرآن می‌خوانند یا قرآن را روانتر می‌خوانند یا بیشتر به یاد آیه یا مفهومی از قرآن می‌افتند یا باور بیشتری به لزوم تنظیم قوانین بر اساس اسلام دارند، نسبت به بقیه افراد، بیشتر از بقیه افراد اعتقاد دارند که دست دادن به نامحرم تحت هیچ شرایطی قابل قبول نیست.

و. ضرورت تنظیم قوانین کشور بر اساس اسلام

۱۰۹. ۵۰,۴ درصد پاسخگویان بسیار زیاد معتقدند که قوانین کشورمان باید بر اساس اصول و مقررات اسلامی تنظیم و تدوین شود. ۳۴ درصد نیز تا حدی چنین اعتقادی دارند. ۱۲,۲ درصد نیز گفته‌اند نه چندان یا اصلاً چنین اعتقادی ندارند.

۱۱۰. کسانی که بیشتر قرآن می‌خوانند یا قرآن را روانتر می‌خوانند یا بیشتر به یاد آیه یا مفهومی از قرآن می‌افتند، نسبت به بقیه افراد، باور بیشتری به لزوم تنظیم قوانین بر اساس اسلام دارند.

۸. شاخص میزان منابع مالی حاصل از وقف و امور خیریه در فعالیتهای

قرآنی

الف. میزان کمک مالی یا وقف در حوزه امور قرآنی توسط اطرافیان

۱۱۱. ۷۵,۸ درصد پاسخگویان گفته‌اند اطرافیان‌شان در دو سال اخیر، نذر در مورد موضوعی داشته‌اند و ۴۷,۸ درصدشان نیز گفته‌اند اطرافیان‌شان در دو سال اخیر، کمک مالی یا وقف در حوزه امور قرآنی داشته‌اند.

۱۱۲. کسانی که بیشتر قرآن می‌خوانند یا قرآن را روانتر می‌خوانند یا بیشتر به یاد آیه یا مفهومی از قرآن می‌افتند یا باور بیشتری به لزوم

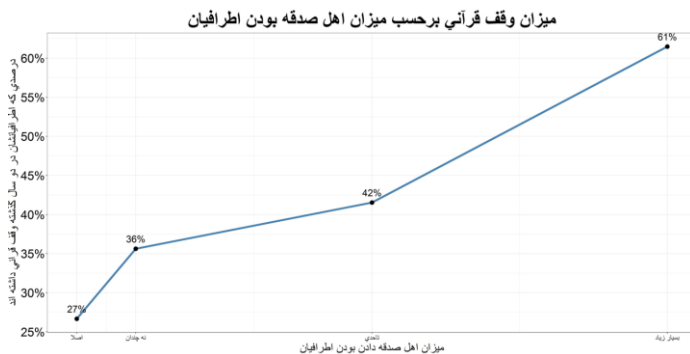
تنظیم قوانین بر اساس اسلام دارند، نسبت به بقیه افراد، اطرافیانسان مقداری بیشتر در دو سال اخیر، کمک مالی یا وقف در حوزه امور قرآنی داشته‌اند.

۱۱۳. اهل سنت کشور با ۵۵,۹ درصد، بیشتر از شیعیان با ۴۷,۳ درصد، اطرافیانسان مقداری بیشتر در دو سال اخیر، کمک مالی یا وقف در حوزه امور قرآنی داشته‌اند.

۱۱۴. کسانی که بیشتر قرآن می‌خوانند یا قرآن را روانتر می‌خوانند یا بیشتر به یاد آیه یا مفهومی از قرآن می‌افتند یا باور بیشتری به لزوم تنظیم قوانین بر اساس اسلام دارند، نسبت به بقیه افراد، اطرافیانسان مقداری بیشتر در دو سال اخیر، در مورد موضوعی نذر داشته‌اند.

۱۱۵. ۶۵,۴ درصد گفته‌اند بسیار زیاد و ۲۵,۶ درصد، نیز اعلام کرده‌اند تا حدی اطرافیانسان اهل صدقه دادن هستند. به عبارتی ۹۱ درصد پاسخگویان گفته‌اند اطرافیانسان اهل صدقه دادن هستند.

۱۱۶. کسانی که بیشتر قرآن می‌خوانند یا قرآن را روانتر می‌خوانند یا بیشتر به یاد آیه یا مفهومی از قرآن می‌افتند یا باور بیشتری به لزوم تنظیم قوانین بر اساس اسلام دارند، نسبت به بقیه افراد، مقداری بیشتر اطرافیانسان اهل صدقه دادن هستند.

ب. میزان کمک مالی یا وقف در حوزه امور قرآنی

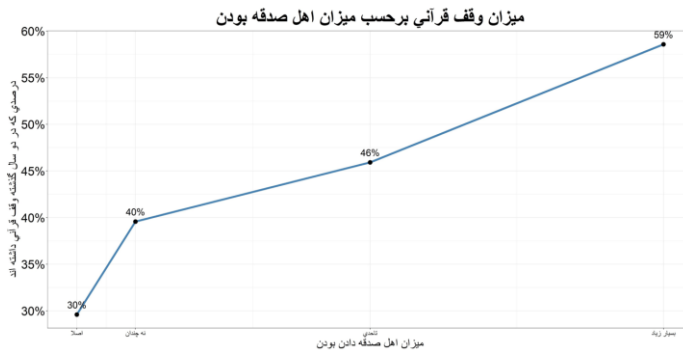
۱۱۷. ۴۵ درصد پاسخگویان گفته‌اند در دو سال اخیر، «در حوزه امور قرآنی، وقف یا کمک مالی» داشته‌اند.

۱۱۸. کسانی که بیشتر قرآن می‌خوانند یا قرآن را روانتر می‌خوانند یا بیشتر به یاد آیه یا مفهومی از قرآن می‌افتند یا باور بیشتری به لزوم تنظیم قوانین بر اساس اسلام دارند، نسبت به بقیه افراد، مقداری بیشتر اهل صدقه دادن هستند.

۱۱۹. کسانی که بیشتر قرآن می‌خوانند یا قرآن را روانتر می‌خوانند یا بیشتر به یاد آیه یا مفهومی از قرآن می‌افتند یا باور بیشتری به لزوم تنظیم قوانین بر اساس اسلام دارند، نسبت به بقیه افراد، مقداری بیشتر اهل نذر دادن هستند.

۱۲۰. ۸۵,۴ درصد پاسخگویان گفته‌اند ولو یکبار در ماه اهل صدقه دادن هستند. ۱۳,۵ درصد نیز گفته‌اند به ندرت یا اصلاً صدقه نمی‌دهند.

۱۲۱. کسانی که بیشتر قرآن می‌خوانند یا قرآن را روانتر می‌خوانند یا بیشتر به یاد آیه یا مفهومی از قرآن می‌افتند یا باور بیشتری به لزوم تنظیم قوانین بر اساس اسلام دارند، نسبت به بقیه افراد، مقداری بیشتر اهل صدقه دادن هستند.

۹. مقایسه وضعیت چند سنجه بر حسب مشاغل پاسخگویان

۱۲۲. افراد خانه دار با ۳۷,۳ درصد پاسخگویان، افراد بازنشسته با ۱۵,۹ درصد نمونه و دانش آموزان و دانشجویان با ۱۰,۵ درصد نمونه بیشترین افراد نمونه آماری‌اند که حداقل یکبار در هفته قرآن می‌خوانند. کارمندان نیز کمترین طیف شغلی از این نظر می‌باشند.

۱۲۳. افراد خانه دار با ۲۹,۹ درصد پاسخگویان، افراد بازنشسته با ۱۳,۴ درصد نمونه و دانش آموزان و دانشجویان با ۱۱,۹ درصد نمونه بیشترین افراد نمونه آماری‌اند که قرآن را کاملاً روان می‌خوانند. کارمندان نیز کمترین طیف شغلی از این نظر می‌باشند.

۱۲۴. افراد خانه دار با ۳۵,۳ درصد پاسخگویان، افراد بازنشسته با ۱۴,۷ درصد نمونه و دانش آموزان و دانشجویان با ۱۰,۱ درصد نمونه بیشترین افراد نمونه آماری‌اند که هر هفته به یاد آیه یا مفهومی از قرآن می‌افتند. کارمندان نیز کمترین طیف شغلی از این نظر می‌باشند.

۱۲۵. افراد خانه دار با ۳۵,۸ درصد پاسخگویان و افراد بازنشسته با ۱۴,۸ درصد نمونه بیشترین افراد نمونه آماری‌اند که باور بسیار زیاد به لزوم تنظیم قوانین بر اساس اسلام دارند. کارمندان نیز کمترین طیف شغلی از این نظر می‌باشند.

جدول: مقایسه وضعیت چند سنجه برحسب مشاغل پاسخگویان

گزینه‌ها	میزان خواندن قرآن		میزان راحت و روان خواندن قرآن		میزان یاد کردن از آیه و یا مفهومی از قرآن		باور به لزوم تنظیم قوانین بر اساس اسلام	
	حداقل یکبار در هفته	کمتر از یکبار در هفته	کاملاً روان می‌خواند	کاملاً روان نمی‌خواند	کاملاً هر هفته	کمتر از هر هفته	بسیار زیاد نه چندان	تا حدی / اصلاً
۱- خود اشتغال	۷,۶	۱۳,۱	۱۰,۸	۱۰,۶	۱۰,۰	۱۱,۷	۹,۳	۱۳,۷
۲- کشاورز/دامدار	۶,۰	۶,۷	۸,۲	۵,۸	۶,۳	۶,۲	۷,۳	۵,۴
۳- کارمند سطح پایین دولتی	۲,۱	۲,۲	۳,۹	۱,۶	۲,۳	۲,۰	۲,۶	۱,۸
۴- کارمند سطح متوسط یا بالای دولتی	۵,۳	۶,۰	۷,۰	۵,۲	۶,۰	۵,۴	۶,۵	۵,۱
۵- کارمند سطح پایین بخش خصوصی	۲,۴	۴,۳	۳,۴	۳,۵	۲,۷	۴,۵	۳,۴	۳,۸
۶- کارمند سطح متوسط یا بالای بخش خصوصی	۳,۷	۶,۱	۴,۹	۵,۱	۴,۰	۶,۳	۳,۵	۶,۸
۷- بازنشسته	۱۵,۹	۱۱,۷	۱۳,۴	۱۳,۶	۱۴,۷	۱۱,۴	۱۴,۸	۱۱,۲
۸- خانه دار	۳۷,۳	۲۶,۴	۳۹,۹	۳۱,۶	۳۵,۳	۲۶,۳	۲۵,۸	۲۴,۰
۹- دانش آموز/ دانشجو	۱۰,۵	۱۳,۵	۱۱,۹	۱۲,۳	۱۰,۱	۱۴,۹	۸,۸	۱۶,۴
۱۰- بیکار	۵,۶	۷,۳	۳,۶	۷,۷	۵,۳	۸,۵	۵,۱	۸,۶
۱۱- و یا موردی دیگر:.....	۳,۴	۲,۸	۲,۸	۳,۰	۳,۲	۲,۸	۳,۱	۳,۰
۹۸- نمی دانم/ بدون جواب	۰,۲	۰,۱	۰,۳	۰,۱	۰,۱	۰,۲	-	۰,۱

۱. مقایسه وضعیت چند سنجه بر حسب میزان تحصیلات

۱۲۶. در جدول زیر می‌توان وضعیت میزان تحصیلات و ارتباط آن با میزان خواندن قرآن، میزان راحت و روان خواندن قرآن، میزان یاد کردن از آیه یا مفهومی از قرآن و لزوم تنظیم قوانین بر اساس اسلام مشاهده می‌شود.

جدول: مقایسه وضعیت چند سنجه بر حسب میزان تحصیلات

سؤال: تحصیلات	میزان خواندن قرآن		میزان راحت و روان خواندن قرآن		میزان یاد کردن از آیه و یا مفهومی از قرآن		باور به لزوم تنظیم قوانین بر اساس اسلام		۳ مرداد ۱۴۰۰
گزینه‌ها	حداقل یکبار در هفته	کمتر از یکبار در هفته	کاملاً / کاملاً می‌خواند	کاملاً / کاملاً نمی‌خواند	کاملاً / کاملاً می‌خواند	کاملاً / کاملاً نمی‌خواند	کاملاً / کاملاً می‌خواند	کاملاً / کاملاً نمی‌خواند	
۱- بی سواد	۶,۷	۸,۵	۳,۹	۹,۳	۹,۰	۵,۲	۱۰,۰	۳,۸	۷,۸
۲- تا پایان ابتدایی	۱۳,۷	۹,۵	۸,۸	۱۲,۰	۱۲,۵	۹,۵	۱۳,۳	۸,۸	۱۱,۲
۳- تا پایان راهنمایی	۱۳,۰	۹,۶	۶,۴	۱۲,۹	۱۱,۴	۱۰,۸	۱۳,۳	۷,۹	۱۱,۰
۴- تا پیش از دیپلم	۱۴,۴	۱۳,۰	۱۱,۹	۱۴,۰	۱۳,۲	۱۴,۳	۱۲,۸	۱۴,۶	۱۳,۵
۵- دیپلم / پیش دانشگاهی	۲۳,۷	۲۵,۸	۲۷,۸	۲۳,۹	۲۳,۷	۲۶,۶	۲۳,۶	۲۶,۶	۲۵,۰
۶- کاردانی / دانشجوی کاردانی یا لیسانس	۶,۹	۱۱,۷	۱۲,۴	۸,۴	۸,۳	۱۱,۲	۷,۰	۱۲,۶	۹,۴
۷- لیسانس / کارشناسی	۱۴,۸	۱۵,۹	۲۰,۱	۱۳,۹	۱۴,۴	۱۷,۲	۱۲,۶	۱۹,۹	۱۵,۷
۸- کارشناسی ارشد	۶,۰	۵,۲	۷,۷	۴,۸	۶,۸	۴,۰	۶,۲	۵,۲	۵,۵
۹- دکترا	۰,۵	۰,۹	۰,۸	۰,۶	۰,۶	۰,۸	۰,۸	۰,۶	۰,۷
۹۶- حوزوی	۰,۳	-	-	۰,۲	-	۰,۳	-	-	۰,۱
۹۸- نمی‌دانم / بدون جواب	۰,۲	-	۰,۳	-	۰,۱	-	۰,۱	-	۰,۱

۱۱. مقایسه وضعیت چند سنجه بر حسب سن

۱۲۷. در مقایسه طیف سنی پاسخ‌دهندگان و میزان خواندن قرآن در هفته، بیشترین طیف سنی که حداقل یکبار در هفته قرآن را می‌خواند به طیف سنی ۵۵ سال و بیشتر به میزان ۳۳,۱ درصد جامعه آماری اختصاص دارد. یعنی افرادی که گفته‌اند هفته‌ای حداقل یکبار قرآن را می‌خوانند ۳۳,۱ درصدشان ۵۵ ساله و بیشترند.

۱۲۸. همچنین در قیاس طیف سنی پاسخ‌دهندگان و میزان راحت و روان خواندن قرآن، در بین افرادی که گفته‌اند قرآن را کاملاً راحت و روان می‌خوانند ۲۸,۹ درصد، ۳۵ تا ۴۴ ساله، ۲۳,۲ درصد ۵۵ ساله و بیشتر، ۱۸ درصد ۴۵ تا ۵۴ ساله، ۱۵,۲ درصد ۱۵ تا ۲۴ ساله و ۱۴,۴ درصد ۲۵ تا ۳۴ ساله بوده‌اند.

۱۲۹. در بین افرادی که گفته‌اند قرآن را کاملاً روان نمی‌خوانند، بیشترین طیف سنی اختصاص به ۵۵ سال و بیشتر به میزان ۳۰,۹ درصد و کمترین طیف سنی نیز به سن ۲۵ تا ۳۴ به میزان ۱۴,۱ درصد اختصاص دارد.

۱۳۰. در بین افرادی که گفته‌اند که هر هفته به یاد آیه یا مفهومی از قرآن می‌افتد بیشترین طیف سنی به میزان ۳۳,۳ درصد به طیف ۵۵ سال و بیشتر اختصاص دارد. کمترین میزان یاد آیه یا مفهومی از قرآن در هر هفته اختصاص به طیف سنی ۲۵ تا ۲۴ سال به میزان ۱۲,۱ درصد دارد.

۱۳۱. در بین جامعه آماری بیشترین طیف سنی که اعلام نموده‌اند که بسیار زیاد به لزوم تنظیم قوانین بر اساس اسلام باور دارند به طیف ۵۵ سال و بیشتر به میزان ۳۳,۸ درصد اختصاص دارد. همچنین بیشترین طیف سنی که اعلام نموده‌اند تا حدی / نه چندان / اصلاً باور به لزوم تنظیم قوانین بر اساس اسلام ندارند سنین ۱۵ تا ۲۴ سال به میزان ۲۳,۳ درصد جامعه آماری می‌باشد.

جدول: مقایسه وضعیت چند سنجه برحسب سن

سؤال: سن	میزان خواندن قرآن		میزان راحت و روان خواندن قرآن		میزان یاد کردن از آیه و یا مفهومی از قرآن		میزان یاد کردن از آیه و یا مفهومی از قرآن		مرداد ۳ ۱۴۰۰
	حداقل یکبار در هفته	کمتر از یکبار در هفته	کاملاً روان می‌خوانند	کاملاً روان نمی‌خوانند	هر هفته	کمتر از هر هفته	بسیار زیاد تا حدی / اصلاً	تا حدی / اصلاً	
۱- ۱۵ تا ۳۴	۱۳,۳	۱۸,۷	۱۵,۲	۱۶,۶	۱۲,۱	۲۱,۸	۱۱,۱	۲۳,۳	۱۶,۶
۲- ۳۴ تا ۴۵	۱۳,۱	۱۵,۱	۱۴,۴	۱۴,۱	۱۳,۱	۱۶,۰	۱۱,۳	۱۷,۸	۱۴,۱
۳- ۴۴ تا ۴۵	۲۲,۱	۲۱,۹	۲۸,۹	۱۹,۵	۲۲,۰	۲۲,۲	۲۱,۹	۲۲,۶	۲۱,۹
۴- ۴۵ تا ۵۴	۱۷,۶	۱۸,۳	۱۸,۰	۱۸,۲	۱۸,۷	۱۷,۸	۲۱,۲	۱۴,۹	۱۸,۱
۵- ۵۵ و بیشتر	۳۳,۱	۲۵,۶	۲۳,۲	۳۰,۹	۳۳,۳	۲۱,۸	۳۳,۸	۲۰,۹	۲۸,۸
۹۸- نمی‌دانم / بدون جواب	۰,۸	۰,۴	۰,۳	۰,۷	۰,۹	۰,۳	۰,۶	۰,۴	۰,۶

۱۴. مقایسه وضعیت چند سنجه برحسب مذهب

۱۳۲. در جدول زیر وضعیت مذهب پاسخگویان و ارتباط آن با میزان خواندن قرآن، میزان راحت و روان خواندن قرآن، میزان یاد کردن از آیه یا مفهومی از قرآن و باور به لزوم تنظیم قوانین بر اساس اسلام مشاهده می‌شود.

جدول: مقایسه وضعیت چند سنجه برحسب مذهب

سؤال: مذهب	میزان خواندن قرآن		میزان راحت و روان خواندن قرآن		میزان یاد کردن از آیه و یا مفهومی از قرآن		باور به لزوم تنظیم قوانین بر اساس اسلام	
	حداقل یکبار در هفته	کمتر از یکبار در هفته	کاملاً روان می‌خواند	کاملاً روان نمی‌خواند	هر هفته	کمتر از هر هفته	بسیار زیاد	تا حدی/ نه چندان/ اصلاً
۱- مسلمان شیعه	۹۰,۴	۹۱,۳	۸۹,۷	۹۱,۳	۹۰,۱	۹۱,۵	۹۲,۶	۸۸,۸
۲- مسلمان سنی	۹۰,۰	۷,۹	۹,۸	۷,۹	۹,۵	۷,۲	۶,۹	۱۰,۲
۹۶- سایر:.....	-	-	-	-	۰,۱	۰,۳	۰,۳	۰,۶
۹۸- نمی‌دانم/ بدون جواب	۰,۶	۰,۵	۰,۵	۰,۶	۰,۲	۰,۹	۰,۳	۰,۴

۱۳۳. مقایسه وضعیت چند سنجه برحسب جنسیت

۱۳۳. همانطور که در جدول ذیل ملاحظه می‌شود، در مجموع زنان در میزان قرآن خواندن، روان‌خوانی، یاد کردن از قرآن و باور به تنظیم قوانین بر اساس اسلام نسبت به مردان تا حدودی شرایط بهتری دارند.

جدول: مقایسه وضعیت چند سنجه برحسب جنسیت

سؤال: جنسیت	میزان خواندن قرآن		میزان راحت و روان خواندن قرآن		میزان یاد کردن از آیه و یا مفهومی از قرآن		باور به لزوم تنظیم قوانین بر اساس اسلام	
	حداقل یکبار در هفته	کمتر از یکبار در هفته	کاملاً روان می‌خواند	کاملاً روان نمی‌خواند	هر هفته	کمتر از هر هفته	بسیار زیاد	تا حدی/ نه چندان/ اصلاً
۱- مرد	۴۳,۱	۵۳,۵	۴۴,۸	۵۰,۱	۴۵,۴	۵۲,۶	۴۷,۴	۵۲,۱
۲- زن	۵۶,۹	۴۶,۵	۵۵,۲	۴۹,۹	۵۴,۶	۴۷,۴	۵۲,۶	۴۷,۹

۱۳۴. مقایسه وضعیت چند سنجه برحسب قومیت

۱۳۴. بر پایه شواهد جدول زیر، فارس‌ها وضعیت به نسبت بهتری نسبت به سایر قومیت‌ها در میزان قرآن خواندن، روان‌خوانی، یاد کردن از قرآن و باور به تنظیم قوانین بر اساس اسلام نسبت به مردان تا حدودی شرایط بهتری دارند. قوم لر/بختیاری نیز تا حدودی در چهار سنجه قید شده در جدول زیر از سایر قومیت‌ها وضعیت ضعیفتری دارند.

جدول: مقایسه وضعیت چند سنجه برحسب قومیت

سؤال: قومیت	میزان خواندن قرآن		میزان راحت و روان خواندن قرآن		میزان یاد کردن از آیه و یا مفهومی از قرآن		باور به لزوم تنظیم قوانین بر اساس اسلام	
	حداقل یکبار در هفته	کمتر از یکبار در هفته	کاملاً روان می‌خواند	کاملاً روان نمی‌خواند	هر هفته	کمتر از هر هفته	بسیار زیاد	تا حدی/ نه چندان/ اصلاً
۱- فارس	۵۰,۴	۴۲,۲	۵۰,۰	۴۴,۳	۴۶,۳	۴۵,۵	۴۸,۱	۴۲,۷

۲۱٫۹	۲۲٫۸	۲۰٫۹	۲۱٫۸	۲۱٫۷	۲۲٫۶	۱۹٫۶	۲۲٫۷	۲۰٫۶	۲- ترک / آذری
۷٫۰	۷٫۱	۷٫۱	۷٫۷	۶٫۲	۷٫۳	۵٫۷	۸٫۰	۵٫۵	۳- لر / یختیاری
۸٫۹	۹٫۸	۸٫۳	۸٫۲	۹٫۵	۸٫۸	۹٫۰	۹٫۴	۸٫۴	۴- کرد
۲٫۰	۱٫۸	۲٫۱	۱٫۵	۲٫۴	۲٫۱	۱٫۸	۲٫۱	۱٫۸	۵- عرب
۱٫۴	۱٫۱	۱٫۷	۱٫۱	۱٫۷	۱٫۴	۱٫۳	۱٫۰	۲٫۰	۶- بلوچ
۸٫۴	۸٫۹	۷٫۹	۸٫۵	۷٫۹	۸٫۴	۸٫۲	۹٫۲	۷٫۰	۷- گیلک/ مازندرانی / شمالی
۱٫۰	۱٫۰	۱٫۰	۱٫۱	۱٫۰	۱٫۰	۱٫۰	۱٫۶	۰٫۳	۸- ترکمن
۲٫۸	۳٫۷	۲٫۱	۳٫۴	۲٫۲	۲٫۸	۲٫۶	۲٫۸	۲٫۷	۹- و یا قومیتی دیگر:.....
۱٫۲	۱٫۱	۰٫۹	۱٫۲	۱٫۰	۱٫۳	۰٫۸	۱٫۱	۱٫۲	۹۸- نمی دانم/ بدون جواب

۱۵. مقایسه وضعیت چند سنجه برحسب تماشای شبکه‌های تلویزیونی

صدا و سیما

۱۳۵. در جدول زیر مقایسه میزان استفاده از شبکه‌های تلویزیونی صدا و سیما با میزان خواندن قرآن، میزان راحت و روان خواندن قرآن، میزان یاد کردن از آیه و یا مفهومی از قرآن و باور به لزوم تنظیم قوانین بر اساس اسلام ارائه شده است.

جدول: مقایسه وضعیت چند سنجه برحسب تماشای شبکه‌های تلویزیونی صدا و سیما

گزینه‌ها	میزان خواندن قرآن		میزان راحت و روان خواندن قرآن		میزان یاد کردن از آیه و یا مفهومی از قرآن		باور به لزوم تنظیم قوانین بر اساس اسلام	
	حداقل یکبار در هفته	کمتر از یکبار در هفته	کاملاً روان می‌خواند	کاملاً روان نمی‌خواند	هر هفته	کمتر از هر هفته	تا حدی / بسیار زیاد نه چندان / اصلاً	۳ مرداد ۱۴۰۰
۱- تقریباً همیشه	۴۱٫۴	۳۱٫۸	۳۵٫۸	۳۵٫۸	۳۸٫۲	۳۲٫۵	۴۵٫۳	۲۳٫۶
۲- بعضی اوقات	۳۶٫۰	۳۶٫۰	۳۶٫۴	۳۵٫۶	۳۷٫۹	۳۴٫۲	۳۶٫۱	۳۵٫۴
۳- به ندرت	۱۶٫۶	۲۲٫۷	۱۹٫۸	۲۰٫۶	۱۶٫۷	۲۴٫۳	۱۴٫۹	۲۶٫۰
۴- اصلاً	۵٫۸	۹٫۱	۷٫۵	۸٫۰	۶٫۷	۹٫۱	۳٫۱	۱۴٫۷
۹۸- نمی دانم/ بدون جواب	۰٫۲	۰٫۴	-	-	۰٫۵	۰٫۵	-	۰٫۳

۱۶. مقایسه وضعیت چند سنجه برحسب تماشای شبکه‌های ماهواره‌ای

۱۳۶. در جدول پایین نیز مقایسه میزان تماشای شبکه‌های ماهواره‌ای با میزان خواندن قرآن، میزان راحت و روان خواندن قرآن، میزان یاد کردن از آیه و یا مفهومی از قرآن و باور به لزوم تنظیم قوانین بر اساس اسلام ارائه شده است.

جدول: مقایسه وضعیت چند سنجه برحسب تماشای شبکه‌های ماهواره‌ای

گزینه‌ها	میزان خواندن قرآن		میزان راحت و روان خواندن قرآن		میزان یاد کردن از آیه و یا مفهومی از قرآن		باور به لزوم تنظیم قوانین بر اساس اسلام	
	حداقل یکبار در هفته	کمتر از یکبار در هفته	کاملاً روان می‌خواند	کاملاً روان نمی‌خواند	هر هفته	کمتر از هر هفته	بسیار زیاد تا حدی / اصل	تا حدی / اصل
۱- تقریباً همیشه	۹،۸	۱۴،۷	۱۰،۸	۱۳،۰	۱۱،۲	۱۴،۲	۳،۹	۲۳،۲
۲- بعضی اوقات	۱۵،۷	۲۳،۳	۱۴،۷	۲۱،۷	۱۸،۳	۲۲،۳	۱۳،۳	۲۷،۲
۳- به ندرت	۱۴،۷	۱۶،۳	۱۴،۷	۱۶،۰	۱۳،۱	۱۸،۹	۱۳،۳	۱۹،۰
۴- اصلاً	۵۹،۷	۴۵،۳	۵۹،۵	۴۹،۰	۵۷،۱	۴۴،۵	۶۹،۲	۳۰،۴
۹۸- نمی‌دانم / بدون جواب	۰،۲	۰،۴	۰،۳	۰،۳	۰،۲	۰،۲	۰،۳	۰،۳

۱۲. مقایسه وضعیت چند سنجه برحسب میزان استفاده از شبکه‌های

اجتماعی

۱۳۷. در جدول ذیل مقایسه میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی نظیر «تلگرام، اینستاگرام و واتس‌آپ» با میزان خواندن قرآن، میزان راحت و روان خواندن قرآن، میزان یاد کردن از آیه و یا مفهومی از قرآن و باور به لزوم تنظیم قوانین بر اساس اسلام ارائه شده است.

جدول: مقایسه وضعیت چند سنجه برحسب میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی

گزینه‌ها	میزان خواندن قرآن		میزان راحت و روان خواندن قرآن		میزان یاد کردن از آیه و یا مفهومی از قرآن		باور به لزوم تنظیم قوانین بر اساس اسلام	
	حداقل یکبار در هفته	کمتر از یکبار در هفته	کاملاً روان می‌خواند	کاملاً روان نمی‌خواند	هر هفته	کمتر از هر هفته	بسیار زیاد تا حدی / اصل	تا حدی / اصل
۱- تقریباً همیشه	۳۰،۸	۴۱،۸	۲۸،۷	۳۶،۴	۳۳،۲	۴۲،۲	۲۹،۷	۴۷،۵
۲- بعضی اوقات	۳۳،۶	۲۴،۲	۳۱،۷	۲۷،۲	۳۰،۲	۲۶،۶	۳۱،۷	۲۴،۸
۳- به ندرت	۱۱،۹	۱۱،۹	۱۲،۹	۱۱،۵	۱۲،۳	۱۱،۵	۱۱،۴	۱۲،۳
۴- اصلاً	۲۳،۷	۲۲،۱	۱۶،۸	۲۵،۰	۲۴،۳	۱۹،۷	۲۷،۲	۱۵،۴

مآخذ

- اوپنهایم، آلن. ۱۳۷۵. طرح پرسشنامه و سنجش نگرش‌ها. با ترجمه مرضیه کریم نیا. مشهد: آستان قدس رضوی.
- حسن پور، زینب. ۱۳۹۷. بررسی وضعیت دینداری دانشجویان: مقایسه تطبیقی موج اول و دوم پیمایش دینداری در ایران (۱۳۸۹ - ۱۳۹۵). تهران: پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی.
- دبیرخانه شورای توسعه فرهنگ قرآنی، نمایه فعالیت تهیه و گزینش شاخص‌های توسعه فرهنگ قرآنی، آبان ۱۳۹۴
- دورکیم، امیل. ۱۳۹۶. صور بنیانی حیات دینی. ششم. با ترجمه باقر پرهام. تهران: نشر مرکز.
- سراج زاده، سیدحسین، سارا شریعتی مزینانی، و سیروس صابر. ۱۳۸۳. “بررسی رابطه میزان و انواع دینداری با مدارای اجتماعی”. علوم اجتماعی، دوره ۱ شماره اول سال ۴-۱۰۹-۱۴۲.
- سراج زاده، سیدحسین، فاطمه جواهری، و ایرج فیضی. ۱۳۹۵. نگرش‌ها و رفتارهای دانشجویان؛ مرحله دوم پیمایش طول نگرش‌ها و رفتار دانشجویان دانشگاه‌های دولتی تحت پوشش وزارت علوم، تحقیقات و فناوری. تهران: پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی.
- سراج زاده، سیدحسین، و سیده مهناز توکلی. ۱۳۸۰. “بررسی تعریف عملیاتی دینداری در پژوهش‌های اجتماعی”. نامه پژوهش، سال پنجم شماره ۲۰ و ۲۱-۱۵۹-۱۸۷.
- شجاعی زند، حسین، و علیرضا شجاعی زند. ۱۳۹۵. “بررسی روایی در پیمایش‌های سنجش دینداری در ایران”. جامعه‌شناسی کاربردی، سال ۲۷، شمار ۶۳-۱۶۸-۱۹۶.
- شجاعی زند، علیرضا. ۱۳۹۴. “ضرورت و امکان سنجش دینداری”. مجله مطالعات اجتماعی ایران دوره ۹ شماره ۳-۱۱۰-۱۳۱.
- شکوری، مجتبی و فریدونی، محمدحسین. «طبقه‌بندی شاخص‌های دانشی و مهارتی پیامد انس با قرآن کریم از منظر کارشناسان حوزه

آموزش و مدیریت امور قرآنی». فصلنامه تحقیقات علوم قرآن و حدیث دانشگاه الزهرا (س). سال چهاردهم. شماره ۱. بهار ۱۳۹۶. ۸۱-۱۰۷

فرجی، مهدی، و عباس کاظمی. ۱۳۸۸. «بررسی وضعیت دینداری در ایران: با تاکید بر داده های پیمایش های سه دهه گذشته». فصلنامه تحقیقات فرهنگی، دوره دوم شماره ۶-۷۹-۹۵.

فروغی، سیدعلیرضا. ۱۳۹۶. خبرگزاری بین المللی قرآن. ۲۸ بهمن. دستیابی در ۱۳۹۶.

کاظمی پور، عبدالمحمد. ۱۳۸۳. «پیمایش هایی کارآمد برای شناخت روندها». کتاب ماه علوم اجتماعی شماره ۸۵-۸۶-۱۳-۱۷.

مالکی، عمار، و پویان تمیمی عرب. ۲۰۲۰. گزارش نظرسنجی درباره «گرایش ایرانیان به دین». [online](https://gamaan.org/19/01/2021/gamaan-iran-religion-survey-2020) گروه مطالعات افکارسنجی ایرانیان «گمان».

محدثی، حسن. ۱۳۹۲. «امتناع اندازه گیری دین داری و امکان رتبه بندی نوع دین داری». مطالعات اجتماعی ایران دوره ۷ شماره ۱-۱۳۶-۱۶۵.

ویتگنشتاین، لودویگ. ۱۳۹۷. پژوهش های فلسفی. هشتم. با ترجمه فریدون فاطمی. تهران: نشر مرکز.

Glock, Charles Y., and Rodney Stark. ۱۹۶۵. Religion and Society in Tension. Chicago: Rand McNally.

Wulff, D. M. ۱۹۹۱. Psychology of religion: classic and contemporary views. New York: Wiley.

<https://gamaan.org/19/01/2021/gamaan-iran-religion-survey-2020>

بخش دوم

کارنمای فعالیتهای قرآنی

دستگاهها و نهادهای کشور در سال ۱۴۰۰

مقدمه

مقدمه

این بخش دربردارنده گزارش عملکرد قرآنی ساختارهای قرآنی و فرهنگی کشور و مبتنی بر خوداظهاری و خودگزارش دهی از ابتدا تا انتهای سال ۱۴۰۰ است. پیشتر و در پیشگفتار این اثر درخصوص سازوکار این گزارش‌گیری و ساماندهی آن در این قالب، اشاراتی رفت و توضیحاتی داده شد. هر چه هست این مجموعه همه هر آن فعالیتی که در حوزه قرآن رخ داده نیست. بلکه همه آنچه که از برخی دستگاه‌ها گزارش شده که ذیل عناوین و فصولی استاندارد به‌آئین و یکسان‌سازی شده است. با این وجود خوشبختانه در این کارنما، عملکرد نهادهای اصلی و دارای مأموریت قرآنی کشور موجود است.

خاستگاه و فلسفه تدوین این کتاب سال قرآن به چند مسأله بازمی‌گردد:

الف. مصوبه جلسه سوم ستاد مهندسی فرهنگی مبنی بر یکسان‌سازی عناوین و محتوای برنامه‌ها و فعالیتهای قرآنی دستگاه‌ها در لوایح بودجه سنواتی با مفاد اسناد راهبردی منشور توسعه فرهنگی
ب. مصرحات مأخوذ از بندهای ۱، ۳، ۹، ۱۰ و ۱۳ ماده وظایف شورای توسعه در منشور توسعه فرهنگ قرآنی و الزامی که دبیرخانه این شورا برای پیگیری این بندها دارد.

ج. ابلاغیه دبیر محترم شورای عالی انقلاب فرهنگی مبنی بر تدوین سالانه کتاب سال قرآن در کنار کتاب سال حوزه علم و فرهنگ، مبتنی بر شاخص‌های مصوب توسعه فرهنگ قرآنی

هدف اصلی کتاب در چند سال نخست، بیشتر از آنکه سعی بر احصای کامل فعالیت‌های قرآنی کشور داشته باشد، بر جنبه ترویجی و گفتمان‌سازی تأکید و اهتمام دارد. امید است نظر به راه‌اندازی سامانه جامع نظارت و ارزیابی شورای عالی انقلاب فرهنگ در سال ۱۴۰۰، در کتاب سال‌های آتی علاوه بر تسهیل فرایند گزارش‌گیری، شاهد رشد کمی و کیفی این گزارش‌ها و نهایتاً تجمیع و طبقه‌بندی داده‌ها در مسیر تصمیم‌گیری داده‌محور در حوزه فعالیت‌های قرآنی باشیم.

دستگاه‌های گزارش‌دهنده

کتاب سال ۱۴۰۰ مشتمل بر گزارش ۲۴ دستگاه و نهاد می‌شود که نسبت به کتاب سال ۹۸ و ۹۹ از نظر کمی روند کاهشی داشته ولی از آنجایی که سال ۱۴۰۰ برای نخستین بار فرایند دریافت گزارش به صورت تمام الکترونیکی انجام شده، امید است دستگاه‌ها در گزارش‌های سال‌های آتی بیشتر مشارکت داشته باشند. هر چند که شایان ذکر است در کتاب سال ۱۴۰۰ تمام دستگاه‌های تخصصی فعال در زمینه قرآنی گزارش خود را بارگذاری کردند و اکثر دستگاه‌ها و نهادهایی که گزارشی ارسال نکرده‌اند، مأموریت مصرح و تخصصی در حوزه قرآنی ندارند. اسامی این ۲۴ نهاد و دستگاه به ترتیب الفبا عبارتند از:

ردیف	نام دستگاه
۱	اتحادیه کشوری موسسات و تشکل‌های قرآن و عترت
۲	بنیاد فرهنگی خاتم الاوصیاء (عج)
۳	جامعه المصطفی العالمیه
۴	جهاد دانشگاهی
۵	دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم
۶	سازمان اوقاف و امور خیریه
۷	سازمان بسیج مستضعفین
۸	سازمان بهزیستی کشور
۹	سازمان تأمین اجتماعی
۱۰	سازمان دارالقرآن الکریم
۱۱	سازمان سنجش آموزش کشور
۱۲	سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران
۱۳	سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی
۱۴	سازمان نقشه برداری کشور
۱۵	مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی
۱۶	نهاد ریاست جمهوری
۱۷	نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها
۱۸	نهادهای قرآنی وابسته به دفتر مقام معظم رهبری
۱۹	وزارت آموزش و پرورش
۲۰	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
۲۱	وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی
۲۲	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
۲۳	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
۲۴	وزارت نیرو

چشم انداز کتاب سال

فلسفه تدوین کتاب سال قرآن، علاوه بر یکسان‌سازی عناوین برنامه‌های دستگاه‌ها منطبق بر اسناد راهبردی توسعه فرهنگ قرآنی و رفع تداخلات و موازی‌کاری‌ها، توسعه جریان داده مکانیزه در حوزه فعالیت‌های قرآنی کشور است و گام نخست این مسأله، دریافت گزارش‌های ابتدایی از دستگاه‌های فعال قرآنی و پس از آن بارگذاری داده‌های دستگاه‌ها در سامانه یکپارچه نظارت و ارزیابی دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی است. به عبارتی تجربه دو سال گذشته تدوین کتاب سال قرآن درس آموخته‌ای برای دبیرخانه و دستگاه‌ها در این حوزه شد تا بتوانیم زیرساخت داده فعالیت‌های قرآنی کشور را تأمین کنیم.

در حوزه‌های مختلف خصوصاً فرهنگ، داده مکانیزه جامع و یکپارچه‌ای به منظور توسعه هوش سازمانی وجود ندارد. لذا اراده و اهتمامی شکل گرفت تا در حوزه فعالیت‌های قرآنی، بخشی از این جریان داده، در قالب سامانه نظارت و ارزیابی شورای عالی انقلاب فرهنگی با مأموریت ارتباط با سازمان‌ها و نهادها با هدف تصمیم‌گیری داده‌محور ایجاد شود. تصمیم‌گیری داده‌محور نیازمند هوش راهبردی است و ابزار هوش راهبردی در حلقه اول هوش مصنوعی و بعد از آن مدیریت دانش، هوش سازمانی، هوش رقابتی و در انتها مدیریت راهبردی است.

سامانه نظارت و ارزیابی دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی که پدیدآیی و آغاز فعالیت آن با ابتکار شورای توسعه فرهنگ قرآنی بوده است، در جلسه ۵۳ شورای توسعه فرهنگ قرآنی معرفی و رونمایی شد. همچنین جهت دریافت مکانیزه گزارش دستگاه‌ها، برای ۱۶۰ دستگاه، نام کاربری و پرتال مجزا تعریف و پیش‌بینی شده و فرم‌هایی که در سنوات قبل به صورت دستی و بعضاً اقتضائی تکمیل می‌شد، مکانیزه تکمیل می‌شوند. ان شاء الله با همراهی همه دستگاه‌های تخصصی قرآنی و سایر دستگاه‌های فعال در زمینه امور قرآنی، در آینده نه چندان دور شاهد رونمایی از سامانه جامع عملکرد و داشبورد قرآنی کشور باشیم و گامی استوار در مسیر اتخاذ تصمیمات داده‌محور پیموده شود.

گونه‌شناسی و طبقه‌بندی فعالیت‌ها

از جمله اقداماتی که در دهه اخیر در شورا و نهادهای وابسته با همکاری و مشارکت همه دستگاه‌ها خاصه مرکز آمار ایران صورت گرفته، تنقیح و

اتفاق نظر بر ادبیات، تعاریف و اصطلاحات مرتبط با فعالیت‌های قرآنی برآمده از کمیته‌های عملی و کارشناسی دبیرخانه شورا بوده که برخی از اهم اصطلاحات پربسامد در این کتاب، از این قرار است.

فعالیت‌های قرآنی: فعالیت‌هایی که به منظور شناخت و شناساندن قرآن و معارف آن و تقویت ایمان به قرآن و انس با آن و بهره‌گیری فرد و جامعه از قرآن انجام می‌شود.

حوزه (های) فعالیت‌های قرآنی):

۱. **آموزش عمومی (قرآن):** برنامه‌های آموزشی مربوط به خواندن و درک مفاهیم و معارف قرآن که برای انس آحاد جامعه با قرآن و استفاده از آن ارائه می‌شود.
۲. **آموزش عالی (قرآنی):** برنامه‌های آموزشی که به منظور تربیت نیروی انسانی متخصص فعالیت‌های مختلف قرآنی به اجرا در می‌آید.
۳. **پژوهش (های) قرآنی):** پژوهش‌هایی که با هدف شناخت قرآن و معارف آن و وظایف فرد و جامعه نسبت به قرآن و چگونگی تحقق توسعه فرهنگ قرآنی در جامعه انجام می‌شود.
۴. **تبلیغ و ترویج (قرآنی):** فعالیت‌هایی که با به کارگیری دانش، روش و ابزارهای مختلف هنر و ارتباطات، به منظور گسترش توجه و اشتیاق نسبت به قرآن کریم و توسعه فرهنگ قرآنی در جامعه انجام می‌شود.
۵. **مدیریت (امور قرآنی):** فعالیت‌هایی که به منظور سیاست‌گذاری، هماهنگی و تسهیل، نظارت و ارزیابی و راهبری فعالیت‌های قرآنی انجام می‌شود.

سنجه (های) فعالیت‌های قرآنی):

۱. دوره آموزشی

دوره آموزش تخصصی قرآن و عترت: دوره آموزش قرآن و عترتی که به منظور تربیت نیروی انسانی متخصص در یکی از حوزه‌های آموزشی، پژوهشی، تبلیغی ترویجی یا مدیریت فعالیت‌های قرآن و عترت برگزار می‌شود.

دوره آموزش عمومی قرآن و عترت: دوره آموزش قرآن و عترتی که در راستای اهداف مصوب آموزش عمومی قرآن کشور در یک یا چند زمینه شامل قرائت، درک معنا، حفظ، تدبیر، آشنایی با علوم و معارف قرآن و تقویت ایمان، انس، بهره‌مندی و تبعیت از قرآن و عترت برای گروه‌های مختلف از مخاطبان برگزار می‌شود.

لازم به ذکر است که در این کتاب، دستگاه‌های که گزارش دوره‌های آموزشی خود را بر مبنای نفر اعلام نموده‌اند، به ازای هر ۲۵ نفر، یک دوره آموزشی در نظر گرفته شده است.

۲. **آزمون (قرآن و عترت):** فرایند سنجش و ارزیابی آموخته‌ها، مهارت و دانش فراگیران دوره‌های آموزشی قرآن و عترت است که بر اساس ضوابط مصوب مراجع ذیصلاح در سطوح و رشته‌های مختلف، در سطح کشور برگزار و به پذیرفته‌شدگان، گواهینامه اعطا می‌شود.

۳. **مطالعه (قرآنی):** پژوهشی که در یکی از حوزه‌های معارف قرآن، علوم قرآنی یا امور قرآنی انجام شده و به تأیید مراجع ذیصلاح رسیده است.

۴. **مسابقه (قرآن و عترت):** رویدادی رقابتی که به منظور داوری میزان استعدادها، مهارت‌ها و معلومات افراد در زمینه قرآن مراجع ذیصلاح در زمان معین برگزار و در پایان، افراد برتر شناسایی و معرفی می‌شوند.

۵. **جشنواره (قرآن و عترت):** جشنواره‌ای است که در آن محصولات و خدمات تخصصی فرهنگی، هنری یا رسانه‌ای قرآن و عترت عرضه می‌شود.

۶. **محفل (قرآنی):** رویدادی فرهنگی که با هدایت، حمایت یا نظارت یکی از دستگاه‌های ذیربط در حضور مردم برگزار و در آن خدمات تبلیغی ترویجی قرآنی با محوریت تلاوت قرآن ارائه می‌شود.

۷. **نمایشگاه (قرآن و عترت):** نمایشگاهی که در آن با مجوز مراجع ذیصلاح محصولات، خدمات، دستاوردها و ایده‌های نوین علمی، فرهنگی، هنری و رسانه‌ای در زمینه قرآن و عترت معرفی و عرضه می‌شوند.

۸. **خبر (قرآنی):** خبر تولیدی حاوی اطلاع‌رسانی فعالیت‌ها یا انتقال محتوای قرآنی که از یک خبرگزاری یا نشریه رسمی مکتوب یا الکترونیک منعکس می‌شود.

۹. **اثر (قرآنی):** به اثری که به صورت نرم‌افزاری یا سخت‌افزاری، به منظور آموزش یا تبلیغ و ترویج قرآن با محتوای قرآنی تولید و عرضه می‌شود.
۱۰. **اعزام (قرآنی):** فرستادن افراد توانا برای تبلیغ و ترویج قرآن کریم به شهرها، مناطق یا کشورهای دیگر به صورت رسمی. (اعزام داخلی و اعزام خارجی)
۱۱. **موقوفه (قرآنی):** موقوفه‌ای که عین یا منافع آن برای صرف در امور قرآنی تعیین می‌شود.
۱۲. **تجلیل:** برنامه یا مراسمی که طی آن از یک یا چند نفر از فعالان قرآنی در حوزه‌های مختلف تقدیر و تجلیل می‌شود.
۱۳. **اعطای مدرک:** در این مجموعه، مراد مدارک یا گواهینامه‌هایی است که پس طی دوره یا آزمون در یکی از حوزه‌های فعالیت‌های قرآنی به فرد اعطا می‌شود.
۱۴. **ایجاد ساختار:** در این مجموعه، منظور ایجاد دفتر، نهاد، مرکز، سازمان، شورا، کمیته و سایر ساختارهایی است که به منظور اجرای فعالیت‌های قرآنی در یکی از حوزه‌های تخصصی می‌پردازد.
۱۵. **برنامه تلویزیونی:** منظور برنامه‌ای است که در یکی از حوزه‌های تخصصی فعالیت‌های قرآنی تهیه و از تلویزیون پخش می‌شود.
۱۶. **تبلیغات محیطی:** منظور تبلیغاتی است که در فضای باز شهری و روستایی یا در اماکن اداری و غیراداری و عمومی به نصب بنر، تابلو یا آثار قرآنی مشابه اختصاص می‌یابد.
۱۷. **تجهیز:** منظور برنامه‌ای است که طی آن یک ساختار یا نهاد که همه یا عمده فعالیت‌های آن به امور قرآنی اختصاص دارد، به لوازم یا تجهیزات مورد نیاز تجهیز شود.
۱۸. **توزیع و نشر:** در این مجموعه، به کلیه فعالیت‌های آماده‌سازی و نشر کتب و مطالعات قرآنی نامبردار می‌شود.
۱۹. **تولید محتوا:** منظور هرگونه تهیه و تدوین محتوای مورد نیاز فعالیت‌های قرآنی اعم از مجازی و غیر آن است.
- جلسات خانگی:** جلساتی که به صورت متفاوت در منازل تشکیل و به آموزش یا تبلیغ در حوزه قرآن کریم پرداخته می‌شود.

فصل اول

عملکرد قرآنی دستگاهها

الف. دستگاه‌های عضو شورای توسعه فرهنگ قرآنی

اتحادیه‌های کشوری موسسات و تشکلهای قرآن و عترت

گزارش فعالیت‌های اتحادیه‌های کشوری موسسات و تشکلهای قرآن و عترت در سال ۱۴۰۰ نسبت به سال قبل آن از نظر کمی افزایش دو برابری داشته و تمرکز این نهاد در حوزه مشارکت‌های بین دستگاهی، حفظ قرآن کریم، فضای مجازی و حمایت از تولید آثار به خوبی مشهود است.

یکی از فعالیت‌های اتحادیه در حوزه نهادسازی در سال ۱۴۰۰، پیگیری‌های متعدد جهت انعقاد تفاهم نامه بیمه ۳۰ هزار معلم قرآنی و تصویب شغل معلمی برخط (آنلاین) قرآن کریم می‌باشد. استمرار و پایداری این نهاد و فرصت حقوقی و حمایت نهادهای سیاست‌گذار کشور از آن می‌تواند در رشد و تعالی این فرصت نهادی و به تبع آن توسعه آموزش عمومی قرآن در کشور مثمر ثمر باشد.

از جمله اهداف و وظایف اتحادیه کشوری می‌توان به هماهنگی، انسجام و هم‌افزایی میان مراکز قرآنی و فرهنگی مردمی و دینی کشور در راستای توسعه فرهنگ قرآنی و همچنین ارزیابی و هماهنگی بیشتر فعالیت‌های اتحادیه‌های استانی اشاره نمود که امید است در سال‌های آتی شاهد رشد و توسعه بیشتر آن باشیم.

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار - میلیون ریال
۱	توانمندسازی نیروی انسانی	۸۰۰ نفر آموزش	آموزش عمومی قرآن	۱
۲	فراخوان حمایت از آثار مکتوب	۳ اثر	تبلیغ و ترویج قرآن	۲۱۰
۳	تربیت حفاظ کل قرآن کریم	۸۵۰ نفر حفظ کل	آموزش عمومی قرآن	۰
۴	تربیت حفاظ اجزاء مختلف قرآن کریم	۱۲۵ نفر حفظ جزء	آموزش عمومی قرآن	۰
۵	تصویب شغل آنلاین معلمی قرآن کریم	۱ حمایت	مدیریت امور قرآنی	۰
۶	تربیت معلم حفظ قرآن	۱۰۲۰ نفر آموزش	آموزش عمومی قرآن	۴۳۰۰
۷	راه اندازی سامانه های شفاف سازی (مالی، مصوبات و..)	۱ ایجاد ساختار	مدیریت امور قرآنی	۱۰۰
۸	حمایت از آثار تولیدی چندرسانه ای موسسات	۱۹ اثر	مدیریت امور قرآنی	۴۸۰
۹	تدوین برنامه های ۱۴۰۱ اتحادیه کشوری	۵۸ نشست	مدیریت امور قرآنی	۲۰

۱۴۲ ❖ کتاب سال قرآن جمهوری اسلامی ایران ۱۴۰۰ ۱۴۰۰

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار- میلیون ریال
۱۰	حضور در نمایشگاه بین المللی قرآن کریم	۱ نمایشگاه	تبلیغ و ترویج قرآن	۳۰۰
۱۱	پیگیری عضویت اتحادیه در شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی استان ها	۱ نشست	مدیریت امور قرآنی	۰
۱۲	تدوین پیش نویس چشم انداز اتحادیه در افق ۱۴۱۰	۱ نشست	مدیریت امور قرآنی	۵۰
۱۳	راه اندازی بخش هماهنگی امورمجلس	۱ مشارکت بین دستگاهی	مدیریت امور قرآنی	۴۰
۱۴	تفاهم نامه همکاری با جهاد دانشگاهی	۲ دوره آموزشی	مدیریت امور قرآنی	۲۵۰
۱۵	مشارکت در اجرای برنامه های سالگرد حاج قاسم	۲۱ پوش	تبلیغ و ترویج قرآن	۱۰۰۰
۱۶	مشارکت در برگزاری برنامه های دهه فجر	۱۴ همایش	تبلیغ و ترویج قرآن	۴۰۰
۱۷	مشارکت در اجرای طرح ۱۴۵۶	۲۶ جشنواره	تبلیغ و ترویج قرآن	۴۵۰
۱۸	برگزاری نشست های تخصصی هماهنگی با هیئت رسیدگی جهت صدور مجوز و پروانه فعالیت موسسات	۳ ایجاد ساختار	مدیریت امور قرآنی	۰
۱۹	راه اندازی کارگروه مردمی کمیسیون تبلیغ و ترویج	۳ ایجاد ساختار	تبلیغ و ترویج قرآن، مدیریت امور قرآنی	۳۰
۲۰	برگزاری انتخابات و مجامع عمومی اتحادیه های استانی ۲۴ استان	۲۸ همایش	مدیریت امور قرآنی	۱۸۰
۲۱	برگزاری جلسات هم اندیشی با مدیران عامل اتحادیه های استانی	۱۰ ایجاد ساختار	مدیریت امور قرآنی	۰
۲۲	برگزاری مجامع فصلی مدیران	۱ نشست	مدیریت امور قرآنی	۳۵۰
۲۳	برگزاری مجمع عمومی	۱ نشست	مدیریت امور قرآنی	۲۲۰۰
۲۴	برگزاری جلسات هیئت مدیره	۷ نشست	مدیریت امور قرآنی	۰
۲۵	راه اندازی کدکارگزی و عاملیت اتحادیه در صندوق اجتماعی کشاورزان، روستائیان و عشایر	۱ ایجاد ساختار	مدیریت امور قرآنی	۰
۲۶	راه اندازی کدکارگزی و عاملیت اتحادیه در صندوق اجتماعی کشاورزان، روستائیان و عشایر	۱ ایجاد ساختار	مدیریت امور قرآنی	۰
۲۷	راه اندازی بخش حقوقی در اتحادیه	۱ ایجاد ساختار	مدیریت امور قرآنی	۰
۲۸	طراحی سایت و راه اندازی نسخه اولیه دیجی آلاء (سامانه خرید و فروش محصولات قرآنی)	۱ نشر محتوای مجازی	مدیریت امور قرآنی	۵۰۰
۲۹	تفاهم نامه بیمه ۳۰ هزار معلم قرآنی	۱ مشارکت بین دستگاهی	مدیریت امور قرآنی	۰
۳۰	راه اندازی ورونمایی از اطلس موسسات قرآنی با جانمایی دقیق ۱۱۶۰ موسسه	۱ تولید محتوا	مدیریت امور قرآنی	۲۵۰
۳۱	مشارکت و هماهنگی با سازمان امور مالیاتی و کمیسیون اقتصاد و دارایی مجلس جهت معافیت های مالیاتی موسسات قرآنی	۱ حمایت	مدیریت امور قرآنی	۰
۳۲	هماهنگی جهت تخفیف مدیران و موسسات قرآنی از تخفیف ۳مین کارت (ایز ایران)	۲۴۹ حمایت	تبلیغ و ترویج قرآن، مدیریت امور قرآنی	۰
۳۳	بیمه معلمین قرآنی	۲۴۰ حمایت	مدیریت امور قرآنی	۴۴۸۲
۳۴	حمایت از شعب موسسات تخصصی حفظ	۵ حمایت	تبلیغ و ترویج قرآن	۵۴۶۰
۳۵	حمایت از استان های محروم (۵۰ میلیون)	۱۰ حمایت	تبلیغ و ترویج	۵۰۰
۳۶	شناسایی ظرفیت های مردمی کشورهای قرآنی حوزه مقاومت	۷ ایجاد ساختار	تبلیغ و ترویج قرآن	۴۰
۳۷	ارائه و تصویب نامه سند قرآن و فضای مجازی به مبلغ ۹۸۰ میلیون اعتبار	۵ حمایت	تبلیغ و ترویج قرآن	۹۸۰۰
۳۸	برگزاری محفل قرآنی خط مقاومت (سالگرد حاج قاسم)	۶ حمایت	تبلیغ و ترویج قرآن	۴۰
۳۹	فراخوان حمایت از آثار مجازی	۱۸ اثر	تبلیغ و ترویج قرآن	۱۲۵۰

عملکرد قرآنی دستگاه‌ها ❖ ۱۴۳

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار- میلیون ریال
۴۰	ارائه و تصویب برنامه های آموزشی ستاد راهبری طرح ملی حفظ قرآن	۲ اثر	مدیریت امور قرآنی	۴۹۰۰
۴۱	توانمندسازی مدیران عامل استان ها	۱۰۲۱ نفر آموزش	آموزش عمومی قرآن	۳۵۰

منبع: گزارش دستگاه

تعداد فعالیت:		حوزه فعالیت:	
۴۱ فعالیت		تولید / آموزش / مدیریت / آموزش عالی	
اعتبار فعالیت:		میلیون ریال ۲۸۰,۱۳۳	

خلاصه عملکرد
۲۸۴۱ نفر آموزش
۸۵۰ نفر حفظ کل
۵۱۷ حمایت
۱۲۵ نفر حفظ جزء
۶۹ نمایشگاه
۵۴ جشنواره
۴۲ اثر
۲۷ ایجاد ساختار
۲۱ پویش
۱۴ همایش
۲ دوره آموزشی
۲ مشارکت بین دستگاهی
۱ نشر محتوای مجازی
۱ تولید محتوا

معرفی مؤسسه قرآنی فعال: مؤسسه بیت الاحزان

از جمله مؤسسات قرآنی فعال و عریق کشور، مؤسسه بیت الاحزان حضرت زهرا (س) می‌باشد که دارای ۲۰۰ شعبه و مرکز در ۱۵ استان می‌باشد. عمده فعالیت‌های این مؤسسه در قالب تأسیس مدارس شبانه روزی حفظ و تفسیر یکساله کل قرآن کریم تعریف می‌شود که شایسته است نهادهای رسمی قرآنی و فرهنگی کشور، قیام و اهتمام خویش در حمایت خالصانه از اینگونه مراکز را فزونی و تعمیق بخشند. این مؤسسه سالانه حدود ۲۰ هزار قرآن آموز در شعب مختلف خود تربیت می‌کند.

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار- میلیون ریال
	مراکز شبانه روزی حفظ و تفسیر تخصصی یک ساله کل قرآن کریم	۱۵ دوره آموزشی	آموزش عمومی قرآن، آموزش عالی قرآنی	۲۰۰

جامعة المصطفی العالمیه

جامعة المصطفی العالمیه نهادی علمی و بین المللی و با هویتی حوزه‌ای - دانشگاهی است که با هدف گسترش علوم اسلامی، انسانی و اجتماعی، با رویکرد آموزشی، پژوهشی و تربیتی فعالیت می‌کند.

در جامعة المصطفی رشته های اسلامی فقه، اصول فقه، قرآن، حدیث، فلسفه، عرفان، اخلاق، کلام و تاریخ اسلام و در حوزه علوم انسانی نیز رشته ها و گرایش هایی همچون علوم تربیتی، حقوق، روان شناسی، اقتصاد، جامعه شناسی، علوم سیاسی، بانکداری، ارتباطات، مدیریت و زبان و ادبیات زبان های فارسی، عربی، انگلیسی، فرانسوی و روسی، با رویکرد اسلامی ارایه می شود.

به جز حوزه آموزش و پژوهش قرآنی، این نهاد هر سال اقدام به فعالیت- های گسترده قرآنی با رویکرد فرهنگ سازی می‌کند.

جامعة المصطفی در سال ۱۴۰۰، ۳۴ عنوان فعالیت قرآنی در حوزه‌های تبلیغ و ترویج، آموزش عمومی، آموزش عالی، پژوهش و مدیریت امور قرآنی انجام داده که برخی از این موارد عبارتند از بیش از ۱۲ هزار نفر آموزش قرآنی، برگزاری و مدیریت برگزاری حدود ۴ هزار محفل قرآنی، تولید یا حمایت از ۳ هزار اثر قرآنی، برگزاری ۳۲۶ دوره آموزشی و ۲۴۲ نشست قرآنی و برگزاری ۱۷۵ مرحله مسابقه قرآنی.

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار- میلیون ریال
۱	آموزش عمومی قرآنی (روخوانی و روانخوانی قرآن کریم، صحیح خوانی نماز)	۶۴۰ نفر آموزش دوره ۱۵ و آموزش	آموزش عمومی قرآن	۲۰۰
۲	آموزش تخصصی قرآن کریم (تجوید تکمیلی و صوت و لحن تکمیلی)	۱۴ دوره آموزشی و ۲۴۰ نفر آموزش	آموزش عمومی قرآن	۲۸۰
۳	آموزش عمومی در قالب فوق برنامه الزامی (قرائت قرآن کریم، حسن تلاوت، تلاوت کاربردی)	۱۱۳ دوره آموزشی و ۱۹۳۱ نفر آموزش	آموزش عمومی قرآن	۱،۱۳۰

عملکرد قرآنی دستگاهها ❖ ۱۴۵

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار- میلیون ریال
۴	آموزش معارف قرآن کریم	۱۲ دوره آموزشی و ۱۸۱ نفر آموزش	آموزش عمومی قرآن	۳۴۰
۵	دوره های تربیت مربی قرآن کریم (روخوانی، روانخوانی، صوت و لحن، ترجمه و مفاهیم و حفظ)	۲۳ دوره آموزشی و ۴۳۰ نفر آموزش	آموزش عالی قرآنی	۱،۱۵۰
۶	دوره های تربیت داور قرآنی (عمومی و تخصصی)	۴ دوره آموزشی و ۳۵ نفر آموزش	آموزش عالی قرآنی	۲۰۰
۷	تربیت مدیر و مبلغ قرآنی	۳ دوره آموزشی و ۲۶ نفر آموزش	آموزش عالی قرآنی	۱۵۰
۸	آموزش حفظ قرآن کریم	۳۰ دوره آموزشی و ۵۶۵ نفر آموزش	آموزش عمومی قرآن	۹۰۰
۹	دوره های حدیثی (آشنایی با صحیفه سجاده و نهج البلاغه، آشنایی با ادعیه و زیارات، آموزش صوت و لحن ویژه ادعیه و مناجات، حفظ نهج البلاغه)	۶۸ دوره آموزشی و ۱۸۳۶ نفر آموزش	آموزش عالی قرآنی	۱،۲۶۰
۱۰	ارزیابی قرآنی فراگیران	۶۵۳۱ نفر آموزش	مدیریت امور قرآنی	۳۳۶
۱۱	برگزاری نشست های عمومی و تخصصی قرآنی و حدیثی	۲۴۲ نشست	تبلیغ و ترویج قرآن	۹۲۰
۱۲	محفظ جزء خوانی قرآن کریم در ماه مبارک رمضان	۴۱۰ روز قرآنی و ۴۱۰ محفل	تبلیغ و ترویج قرآن	۵۵
۱۳	محافل روزانه قرآنی کریم	۳۳۰۰ روز قرآنی و ۳۳۰۰ محفل	تبلیغ و ترویج قرآن	۰
۱۴	محافل قرآنی، حدیثی و دعایی	۱۹۱ محفل	تبلیغ و ترویج قرآن	۹۶۰
۱۵	برگزاری مسابقات قرآن و حدیثی	۱۷۵ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۱،۷۵۰
۱۶	برگزاری جشنواره قرآنی و حدیثی	۱ جشنواره	تبلیغ و ترویج قرآن	۶،۰۰۰
۱۷	صدور مجوز فعالیت مراکز قرآنی داخل و خارج از کشور	۹ ایجاد ساختار قرآنی	مدیریت امور قرآنی	۰
۱۸	برگزاری کنگره بین المللی مبانی قرآنی بیانیه گام دوم	۱ همایش	پژوهش قرآنی	۳،۰۰۰
۱۹	مقالات قرآنی و حدیثی	۱۲۰۰ اثر	پژوهش قرآنی	۰
۲۰	مجلات و نشریات قرآنی و حدیثی	۱۳ نشریه	پژوهش قرآنی	۱،۳۰۰
۲۱	پایان نامه های قرآنی و حدیثی	۵۰ اثر	پژوهش قرآنی	۰
۲۲	تولید و نشر کتب تألیفی و ترجمه	۳۵ اثر	پژوهش قرآنی	۸،۷۵۰
۲۳	تولید و نشر محتوای قرآنی و حدیثی به زبان های مختلف	۳۰۰۰ تولید محتوا	تبلیغ و ترویج قرآن	۱،۰۰۰
۲۴	تقدیر از فعالیت قرآنی و حدیثی واحدهای آموزشی برتر	۲ تجلیل	مدیریت امور قرآنی	۲۰۰
۲۵	تجلیل از شخصیت های قرآنی و حدیثی	۱ نفر تجلیل	تبلیغ و ترویج قرآن	۱۰۰
۲۶	برگزاری دوره های آموزشی کوتاه مدت قرآنی و حدیثی	۳۴ دوره آموزشی	آموزش عمومی قرآن	۱،۰۲۰

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار- میلیون ریال
۲۷	برگزاری دوره آموزشی ضمن خدمت	۱۰ دوره آموزشی	آموزش عمومی قرآن	۱۰۰
۲۸	تدوین آیین نامه ها و دستورالعمل های قرآنی و حدیثی	۵ اثر	مدیریت امور قرآنی	۰
۲۹	برگزاری کرسی نظریه پردازی	۲ همایش	تبلیغ و ترویج قرآن	۲۰۰
۳۰	برگزاری کرسی های ترویجی	۸ همایش	تبلیغ و ترویج قرآن	۴۰۰
۳۱	حمایت از مراکز قرآنی و حدیثی داخل و خارج از کشور	۱۲ حمایت	مدیریت امور قرآنی	۶۰۰
۳۲	تجهیز مراکز قرآنی و دارالقرآن های داخل کشور	۱۰ تجهیز	مدیریت امور قرآنی	۲۰۰
۳۳	کرسی عمومی تفسیر قرآن کریم و متون روایی	۱۵ جلسه تفسیر	تبلیغ و ترویج قرآن	۱۵۰
۳۴	تشکل های قرآنی و حدیثی	۵ ایجاد ساختار	مدیریت امور قرآنی	۰

منبع: گزارش دستگاه

تعداد فعالیت:	۲۴ فعالیت
حوزه فعالیت:	تبلیغ / آموزش / مدیریت / پژوهش
اعتبار فعالیت:	۳۲,۶۴۱ میلیون ریال

خلاصه عملکرد
۱۳۳۰۵ نفر آموزش
۳۹۰۱ محفل
۳۷۱۰ روز قرائت قرآن
۳۰۰۰ تولید محتوا
۱۲۹۰ اثر
۲۲۶ دوره آموزشی
۲۴۲ نشست
۱۷۵ مسابقه
۱۵ جلسه تفسیر
۱۴ ایجاد ساختار
۱۳ نشریه
۱۲ حمایت
۱۱ همایش
۱۰ تجهیز
۲ تجلیل
۱ نفر تجلیل
۱ جشنواره

جهاد دانشگاهی

سازمان قرآنی دانشگاهیان کشور

جهاد دانشگاهی به عنوان یکی از نهادهای فعال و باسابقه در حوزه فعالیت‌های قرآنی در سال ۱۴۰۰، در مجموع ۴۴ عنوان فعالیت قرآنی را گزارش نموده که بخش گسترده‌ای از آن در حوزه تولید محتوا، خبر و نشر مجازی محتوای قرآنی بوده است. از نقاط قابل توجه این گزارش، افزایش حدود سه برابری اعتبار فعالیت‌های قرآنی است.

از جمله نقطه‌های امیدآفرین و نوآورانه فعالیت‌های قرآنی جهاد دانشگاهی در سال ۱۴۰۰، می‌توان به برگزاری پوی‌های قرآنی در فضای مجازی، مطالعه و طراحی رویدادهای مسئله محور بر پایه نظام مسائل فرهنگ دینی، ارائه مشاوره‌های تخصصی با رویکرد اسلامی در حوزه کسب و کار و مسائل خانواده، توجه به امر کارآفرینی و کسب و کار، فعالیت جهت تربیت منتورهای کسب و کار و جذب و پذیرش هسته فناوری دارای ایده تولید محصول با محوریت قرآن کریم اشاره نمود.

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار - میلیون ریال
۱	نگارش مقاله علمی مرور نظامند پژوهش‌های قرآنی مرتبط با تربیت اجتماعی	۱ مطالعه	پژوهش قرآنی	۳۰
۲	نگارش مقاله علمی تعیین راهبردهای ارتقای بهره‌وری آموزش عمومی قرآن	۱ مطالعه	آموزش عمومی قرآن، پژوهش قرآنی	۳۰
۳	مدرسه بین المللی قرآن و فرهنگ	۱۲ دوره آموزشی	پژوهش قرآنی، آموزش عالی قرآنی	۴۰۰
۴	دوره آموزش داوری مقالات قرآنی	۱ دوره آموزشی	پژوهش قرآنی	۲۵۰
۵	چاپ فصلنامه مطالعات میان رشته ای قرآن کریم	۱ توزیع و نشر	پژوهش قرآنی	۲۰۰
۶	سلسله نشست های شناسایی نظام مسائل جامعه قرآنی	۶ نشست	پژوهش قرآنی، مدیریت امور قرآنی	۳۰۰
۷	بررسی علل و عوامل موفقیت یا شکست دانشنامه های آنلاین دینی و قرآنی	۱ مطالعه	پژوهش قرآنی	۲۰
۸	مجموعه نمایشگاه‌های هنری بین المللی مجازی با عنوان ملکوت در کشورهای (ترکیه، قرقیزستان، گرجستان، قزاقستان، هند، پاکستان، آذربایجان)	۷ نمایشگاه	تبلیغ و ترویج قرآن	۵۰۰

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار- میلیون ریال
۹	نمایشگاه هنری ملکوت (قران و حافظ، صلوات، نگارگری و تذهیب، سردار سلیمانی و هفت سین قرآنی)	۵ نمایشگاه	تبلیغ و ترویج قرآن	۱۵۰
۱۰	طرح تلفنی حفظ قرآن مشکوه (بکصدو ده نفر)	۴ دوره آموزشی	آموزش عمومی قرآن	۳۵۰
۱۱	دوره دانشجو معلم قرآن کریم (۹۵۰۰۰ نفر ساعت)	۳ دوره آموزشی	آموزش عمومی قرآن	۱۸۰۰
۱۲	رویداد فرهنگی هنری چهار فصل قرآنی (برگزاری نشست، نمایشگاه، مسابقه و ..)	۱ مسابقه و ۲ نمایشگاه و ۱۵ نشست	تبلیغ و ترویج قرآن	۳۰۰
۱۳	راه اندازی شبکه دانشجویی قرآنی، جذب، سازماندهی، نگهداشت و توانمند سازی نیروی انسانی (۱۲۰۰ نفر)	۱ حمایت	تبلیغ و ترویج قرآن	۶۸۰
۱۴	تولید نشریه الکترونیکی چهار فصل قرآنی	۱ نشریه	تبلیغ و ترویج قرآن	۵۰
۱۵	رویداد فرهنگی هنری چراغ هدایت (جامعه مخاطب ۱۳۰۰۰ نفر) تهیه ۳۱ برنامه	۴۲ تولید محتوا و ۱۱ نشست و ۱ نمایشگاه	تبلیغ و ترویج قرآن	۵۰۰
۱۶	آموزش روخوانی و روانخوانی و فصیح خوانی دانشجویان در ۸۰ کلاس آموزشی	۸۰ دوره آموزشی	آموزش عمومی قرآن	۲۵۰
۱۷	برگزاری دوره آموزش خبرنگار معارفی	۳ دوره آموزشی	تبلیغ و ترویج قرآن	۱۵۰
۱۸	دوره توانمند سازی مسئولین و کارکنان مؤسسات قرآنی	۲ دوره آموزشی	آموزش عمومی قرآن	۸۰۰
۱۹	کارآفرینی و کسب و کار با بایسته های دینی	۲ دوره آموزشی	آموزش عالی قرآنی	۴۵۰
۲۰	برنامه زنده "در بهشت" بمناسبت ماه رمضان با همکاری نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه ها	۱۱ محفل	تبلیغ و ترویج قرآن	۱۱۰
۲۱	طرح تدوین کسب و کار دوره های آموزشی با رویکرد اسلامی با عنوان منبرهای کسب و کار	۱ دوره آموزشی	آموزش عمومی قرآن	۴۵۰
۲۲	آماده سازی دوره آموزشی به صورت غیرحضوری جهت تربیت متنورهای کسب و کار (۴۰ ساعت)	۱ دوره آموزشی	آموزش عمومی قرآن، آموزش عالی قرآنی	۱۰۲۰۰
۲۳	جذب و پذیرش هسته فناوری دارای ایده تولید محصول با محوریت قرآن در مرحله پیش رشد	۳ ایجاد ساختار	پژوهش قرآنی	۶۰۰
۲۴	ارائه مشاوره های تخصصی با رویکرد اسلامی در حوزه کسب و کار (۲۰۰ ساعت)	۲۰۰ مشاوره	تبلیغ و ترویج قرآن	۱۲۰
۲۵	طراحی و برگزاری دوره های تربیت مشاور با رویکرد اسلامی	۳ دوره آموزشی	آموزش عمومی قرآن	۲۰۰
۲۶	طراحی، تولید و تدوین محتوا و برگزاری دوره مشاوره پیش از ازدواج با رویکرد اسلامی (۶۰ قسمت برنامه)	۱ دوره آموزشی و ۶۰ تولید محتوا	آموزش عمومی قرآن	۳۵۰
۲۷	مطالعه و طراحی رویدادهای مسئله محور بر پایه نظام مسائل فرهنگ دینی با عنوان «مشکل گشا»	۱ مطالعه	پژوهش قرآنی، تبلیغ و ترویج قرآن	۴۰۰
۲۸	تولید محتوای رسانه‌ای به زبان فارسی (خبر، گزارش، یادداشت، گفتگو)	۷۴۰۴۸ خبر	تبلیغ و ترویج قرآن	۰
۲۹	تولید گزارش خبری تصویری	۱۳۶۳ نشر محتوای مجازی	تبلیغ و ترویج قرآن	۰
۳۰	تولید محتوای چندرسانه‌ای	۲۱۲۳ تولید محتوا	تبلیغ و ترویج قرآن	۰

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار- میلیون ریال
۳۱	تولید محتوای رسانه‌ای به زبان‌های غیرفارسی (ایکنا (۲۰ زبان)	۳۶۹۷۳ خبر	تبلیغ و ترویج قرآن	۰
۳۲	تدوین و تولید نشریه مکتوب رایحه (ویژه علامه حکیمی)	۱ نشریه	تبلیغ و ترویج قرآن	۰
۳۳	برگزاری نشست‌های بین‌المللی در حوزه جهان اسلام (بررسی تحولات منطقه و اسلام)	۱۹ نشست	تبلیغ و ترویج قرآن	۰
۳۴	برگزاری برنامه رونمایی و بررسی کتب دینی تازه های نشر قرآنی	۱۲ نشست	تبلیغ و ترویج قرآن	۰
۳۵	برگزاری پویش‌های قرآنی در فضای مجازی	۴ پویش	تبلیغ و ترویج قرآن	۰
۳۶	ایجاد و به‌روز رسانی پرونده‌های ویژه خبری در حوزه‌های مختلف	۴۸ تولید محتوا	تبلیغ و ترویج قرآن	۰
۳۷	تدوین بولتن مکتوب	۵ توزیع و نشر	تبلیغ و ترویج قرآن	۰
۳۸	ایجاد صفحه جدید سواد رسانه‌ای در ایکنا	۱ نشر محتوای مجازی	تبلیغ و ترویج قرآن	۰
۳۹	ایجاد صفحه جدید جلسات تفسیر قرآن در ایکنا	۱ نشر محتوای مجازی	تبلیغ و ترویج قرآن	۰
۴۰	ایجاد صفحه جدید رسم زندگی در ایکنا	۱ نشر محتوای مجازی	تبلیغ و ترویج قرآن	۰
۴۱	راه اندازی ۲ زبان مالایو و پرتغالی خبرگزاری ایکنا	۲ نشر محتوای مجازی	تبلیغ و ترویج قرآن	۰
۴۲	برگزاری جلسات تخصصی قرائت قرآن استاد سعیدیان(مجازی/حضوری- ۸جلسه)	۱ دوره آموزشی	تبلیغ و ترویج قرآن	۰
۴۳	برگزاری دیدار نوروزی جامعه قرآنی	۱ نشست	تبلیغ و ترویج قرآن	۰
۴۴	مسابقه اینترنتی " اینه آیات " با محوریت تدبیر در سوره های جزء سی قرآن کریم	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۷۰

منبع: گزارش دستگاه

تعداد فعالیت:	۴۴ فعالیت
حوزه فعالیت:	آموزش / پژوهش / تبلیغ / آموزش عالی
اعتبار فعالیت:	۱۰۷۱۰ میلیون ریال

خلاصه عملکرد
۱۱۱-۲۱ خبر
۲۲۷۳ تولید محتوا
۱۳۶۳ نشر محتوای مجازی
۲۰۰ مشاوره
۱۱۴ دوره آموزشی
۶۴ نشست
۱۵ نمایشگاه
۱۱ محفل
۶ توزیع و نشر
۵ نشر محتوای مجازی
۴ مطالعه
۴ پویش
۳ ایجاد ساختار
۲ مسابقه
۲ نشریه
۱ حمایت

دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم

پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن

دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم با محوریت پژوهشکده دیرپای و پرکار فرهنگ و معارف قرآنی، هر ساله حجم گسترده‌ای از فعالیت‌های قرآنی خصوصاً در حوزه پژوهش و برگزاری نشست‌های تخصصی را اجرا می‌کند. اجرای ۴۳ عنوان فعالیت و ذیل آن تولید ۲۴۰ اثر پژوهشی، برگزاری حدود ۱۵۰ نشست و محفل قرآنی، ۱۲ مورد مشارکت بین دستگاهی و تهیه ۱۶ شماره نشریه برخی از مهمترین برنامه‌های قرآنی این نهاد در سال ۱۴۰۰ به شمار می‌روند.

از جمله فعالیت‌های قابل ذکر و بنیادین این نهاد می‌توان به نهایی‌سازی تدوین منشور مرجعیت علمی قرآن کریم اشاره نمود که حدود ۲۰۰ مورد تولید محتوای لازم پژوهشی ذیل آن انجام شده که الگویی ارجمند جهت مراکز علمی - پژوهشی کشور به شمار می‌رود. امید است این منشور مرجعیت و اسناد و مطالعات پشتیبان آن، نقطه عزیمتی برای حرکت در مسیر نظام‌سازی قرآنی باشد.

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار - میلیون ریال
۱	تدوین نهایی منشور مرجعیت علمی قرآن کریم	۳۰۰ تولید محتوا	پژوهش قرآنی	۲۰۰
۲	طراحی و اجرای کلان پروژه های قرآنی	۱۴ ایجاد ساختار	پژوهش قرآنی، آموزش عالی قرآنی	۱۴۰
۳	تولید محتوای فعالیت های پژوهشی (کتاب منتشر شده)	۱۶ اثر	پژوهش قرآنی	۱۶،۰۰۰
۴	تولید محتوای فعالیت های پژوهشی (کتاب های درحال انتشار)	۵۵ اثر	پژوهش قرآنی	۲۰،۰۰۰
۵	تولید محتوای فعالیت های پژوهشی (تالیف درحال انجام)	۲۵۰۰۰ تولید محتوا	پژوهش قرآنی	۱۵،۰۰۰
۶	تولید محتوای فعالیت های پژوهشی (کتاب سبک زندگی)	۲۸ اثر	ژوهش قرآنی، تبلیغ و ترویج قرآن	۵،۶۰۰
۷	تولید محتوای فعالیت های پژوهشی (کتاب نظام سازی قرآنی)	۶ اثر	پژوهش قرآنی، آموزش عالی قرآنی	۱،۸۰۰
۸	تولید محتوای فعالیت های پژوهشی (مقاله دانه معارفی)	۵۰ اثر	پژوهش قرآنی	۱،۵۰۰
۹	انجام طرح های پژوهشی برون سازمانی	۸ اثر	پژوهش قرآنی	۱،۶۰۰

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار - میلیون ریال
۱۰	پشتیبانی و توسعه پرتال جامع علوم و معارف قرآن	۱ ایجاد ساختار	پژوهش قرآنی، آموزش عالی قرآنی	۸۰۰
۱۱	پشتیبانی و به روزرسانی سایت مرجعیت علمی قرآن کریم	۱ ایجاد ساختار	پژوهش قرآنی، آموزش عالی قرآنی	۴۰۰
۱۲	پشتیبانی و به روزرسانی سایت قرآن و استشراق	۱ ایجاد ساختار	پژوهش قرآنی، آموزش عالی قرآنی	۳۰۰
۱۳	پشتیبانی و به روزرسانی سایت نظام سازی قرآنی	۱ ایجاد ساختار	پژوهش قرآنی، آموزش عالی قرآنی	۲۰۰
۱۴	توسعه سامانه بازنمای دستاوردهای قرآنی (سبد قرآنی)	۱ ایجاد ساختار	مدیریت امور قرآنی	۵۰۰
۱۵	تولید اپلیکیشن های فرهنگنامه موضوعی و تخصصی قرآنی	۲۷ اثر	آموزش عمومی قرآن، آموزش عالی قرآنی	۵۴۰
۱۶	تشکیل کمیته نظام سازی سیاسی قرآن	۱ ایجاد ساختار	مدیریت امور قرآنی	۵۰۰
۱۷	راه اندازی هسته علمی مرجعیت علمی قرآن	۴۰ نفر آموزش	پژوهش قرآنی، آموزش عالی قرآنی	۲۰۰
۱۸	راه اندازی هسته علمی قرآن و استشراق	۱۰ نفر آموزش	پژوهش قرآنی، آموزش عالی قرآنی	۱۰۰
۱۹	برگزاری جلسات کارگروه مرجعیت علمی قرآن کریم	۸ محفل	پژوهش قرآنی	۱۰۰
۲۰	برگزاری جلسات کارگروه قرآن و استشراق	۳ محفل	پژوهش قرآنی	۵۰
۲۱	برگزاری جلسات کارگروه نظام سازی قرآن	۵ محفل	پژوهش قرآنی	۱۰۰
۲۲	برگزاری جلسات شورای پژوهشی، شورای مدیران، شورای علمی گروه های پژوهشی، جلسات فصلی با گروه های پژوهشی (مجازی و حضوری)	۶۰ محفل	پژوهش قرآنی	۳۰۰
۲۳	برگزاری کرسی های ترویجی، سمینار، وبینار و نشست های علمی	۶ نشست	پژوهش قرآنی، آموزش عالی قرآنی	۶۰۰
۲۴	تولید محتوای فصلنامه تخصصی مطالعات علوم قرآن	۸ نشریه	پژوهش قرآنی	۱،۲۰۰
۲۵	تولید محتوای فصلنامه تخصصی مطالعات علوم قرآن	۸ نشریه	پژوهش قرآنی	۱،۲۰۰
۲۶	ایجاد رشته قرآنی (تفسیر و معارف قرآن با رویکرد مرجعیت علمی قرآن)	۱ ایجاد ساختار	آموزش عالی قرآنی	۳۰۰
۲۷	جهت دهی به رشته های آموزشی (با رویکرد مرجعیت علمی قرآن)	۳ ایجاد ساختار	آموزش عالی قرآنی	۶۰۰
۲۸	برگزاری کارگاه های آموزشی مرجعیت علمی قرآن	۳ دوره آموزشی	آموزش عالی قرآنی	۲۰۰
۲۹	برگزاری کارگاه های آموزشی قرآن و استشراق	۱ دوره آموزشی	آموزش عالی قرآنی	۱۰۰
۳۰	حمایت از پایان نامه ها و مقالات و تحقیقات قرآنی	۹ تولید محتوا	پژوهش قرآنی	۱۵۰
۳۱	اعزام مبلغین متخصص قرآنی	۵۰ نفر اعزام	تبلیغ و ترویج قرآن	۵۰۰
۳۲	ترویج و تبلیغ دستاوردهای قرآنی دفتر تبلیغات	۷ مشارکت بین دستگاهی	تبلیغ و ترویج قرآن	۷۰
۳۳	ترویج و تبلیغ دستاوردهای قرآنی دفتر تبلیغات	۱۲ مشارکت بین دستگاهی	تبلیغ و ترویج قرآن	۱۲۰
۳۴	تولید کتاب پاسخگویی به پرسشهای قرآنی	۵ تولید محتوا	پژوهش قرآنی	۱،۰۰۰

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار - میلیون ریال
۳۵	تولید شب قصه های قرآنی	۵ تولید محتوا	پژوهش قرآنی	۱,۰۰۰
۳۶	برگزاری دوره تفسیر آموزشی	۳ دوره آموزشی	آموزش عمومی قرآن	۱۵۰
۳۷	برگزاری نمایشگاه قرآنی و حضور در سایر نمایشگاهها قرآنی	۳ نمایشگاه	تبلیغ و ترویج قرآن	۱,۵۰۰
۳۸	حمایت از هسته های فن آور تولید کننده محصولات قرآنی	۵ طرح تبلیغی	تبلیغ و ترویج قرآن	۵۰۰
۳۹	برگزاری رویداد خلاقیت و نوآوری در ترویج فرهنگ قرآن در خانواده	۵ مشاوره	تبلیغ و ترویج قرآن	۵۰۰
۴۰	تولید محتوای چند رسانه ای قرآنی برای محیط های مجازی	۵۰ اثر	تبلیغ و ترویج قرآن	۵۰۰
۴۱	فعالیت تبلیغی در فضای مجازی	۲۰۰ نفر اعزام	تبلیغ و ترویج قرآن	۲,۰۰۰
۴۲	برگزاری نشست های معارف قرآن (قرآن و محرم: قرآن و انتخابات و قرآن و انقلاب اسلامی)	۱۵ نشست	تبلیغ و ترویج قرآن	۱۵۰
۴۳	برگزاری مسابقات قرآنی	۳ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۶۰۰

منبع: گزارش دستگاه

تعداد فعالیت:	۴۳ فعالیت
حوزه فعالیت:	آموزش / پژوهش / تبلیغ / مدیریت
اعتبار فعالیت:	۷۸۸۷۰ میلیون ریال

خلاصه عملکرد
۳۵۲۱۹ تولید محتوا
۲۵۰ نفر اعزام
۲۴۰ اثر
۷۶ محفل
۷۵ نشست
۵۰ نفر آموزش
۳۴ ایجاد ساختار
۱۹ مشارکت بین دستگاهی
۱۶ نشریه
۷ دوره آموزشی
۵ طرح تبلیغی
۵ مشاوره
۳ نمایشگاه
۳ مسابقه

سازمان اوقاف و امور خیریه

مرکز امور قرآنی

سازمان اوقاف و امور خیریه به عنوان یکی از نهادهای تخصصی قرآنی کشور، برای سال ۱۴۰۰ به ارائه ۴۳ عنوان فعالیت در حوزه‌های آموزش عمومی، آموزش عالی، پژوهش، تبلیغ و مدیریت امور قرآنی پرداخته است که از حیث کمیت، افزایش حدود سه برابری نسبت به عناوین فعالیت‌های گزارش شده سال قبل داشته است. برگزاری، حمایت و پشتیبانی از ۲۵۲ مرحله مسابقه قرآنی، ۴۴۴۹۱ نفر آموزش قرآنی، تولید یا حمایت از حدود ۱۵ هزار اثر و محصول قرآنی، مدیریت و برگزاری حدود ۱۵۰۰ محفل قرآنی، حمایت از جلسات خانگی، احیاء و توسعه موقوفات قرآنی، برگزاری ۲۲ جشنواره و ۳۰ همایش قرآنی و ۳۳ مورد مشارکت بین دستگاهی، اهم برنامه‌های قرآنی این دستگاه در سال ۱۴۰۰ است.

محوریت فعالیت‌های قرآنی مرکز امور قرآنی سازمان اوقاف و امور خیریه بر سه محور مدیریت و هماهنگی امر مسابقات قرآن، تولید و راهبری طرح ملی حفظ قرآن کریم و متولی توسعه و ترویج وقف قرآنی، نشان از اهمیت و جایگاه این نهاد در نظام توسعه فرهنگ قرآنی دارد. اهتمام این نهاد خصوصاً طی دو سال اخیر در تولید و راهبری حفظ قرآن کریم از طریق ستاد راهبردی حفظ قرآن کریم از جمله رویکردهای ستودنی این نهاد به شمار می‌رود.

اجرای برنامه‌های آموزش عالی قرآنی از طریق دانشکده‌های علوم قرآنی، یکی از برنامه‌های اصلی سازمان اوقاف به شمار می‌رود که علی‌رغم اهمیت و حجم گسترده فعالیت، طی سه سال گذشته، گزارشی از فعالیت‌های این دانشکده‌ها ارائه نشده است.

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار- میلیون ریال
۱	برگزاری دوره های آموزشی ضمن خدمت- راهکارهای ارتقاء فعالیت‌های قرآنی و راهکارهای توسعه وقف قرآنی	۵۱۲ نفر آموزش	آموزش عمومی قرآن	۱۰۰
۲	مشارکت در طرح من قرآن را دوست دارم (توسط اعتبار مقدسه ایران اسلامی)	۱ مشارکت بین دستگاهی	آموزش عمومی قرآن	۰
۳	برگزاری طرح ارتقاء قاریان و حافظان قرآن «به صورت مجازی ویژه مستایقین مراحل کشوری و بین المللی»	۱۵۴ نفر آموزش	آموزش عالی قرآنی	۱۸۵
۴	برگزاری دوره آموزشی، هماهنگی و توجیهی داوران مسابقات قرآن کریم	۳۰۵ نفر آموزش	آموزش عالی قرآنی	۵۰۰
۵	گزارش طرح به روزرسانی و تکمیل اطلاعات مربیان قرآن کریم سازمان اوقاف و امور خیریه	۳۰۳۸ نفر آموزش	آموزش عالی قرآنی	۰
۶	ساماندهی کتابخانه مرکز امور قرآنی	۱۰۴۰ توزیع و نشر	پژوهش قرآنی	۲۰
۷	فعالیت‌های ستاد راهبری حفظ ملی قرآن کریم	۱۱ مشارکت بین دستگاهی	مدیریت امور قرآنی	۴۰۰۰۰
۸	شناسایی و تجلیل از ۱۱۴ مربی فعال حفظ قرآن کریم	۱۱۴ نفر آموزش	آموزش عمومی قرآن	۵۷۰۰
۹	پرداخت کمک هزینه تحصیلی به دانشجویان حافظ و قاری قرآن کریم در سال ۱۴۰۰	۳۴۲ نفر آموزش	آموزش عالی قرآنی	۲۴۰۰۰
۱۰	اجرای طرح بشارت (حفظ جز ۲۹ قرآن کریم)	۱۳۱۸۰ نفر آموزش	آموزش عمومی قرآن	۱۰۶۷۶
۱۱	برگزاری دوره های حفظ جزء سی قرآن کریم	۱۳۶۸۹ نفر آموزش	آموزش عمومی قرآن	۱۱،۱۱۹
۱۲	برگزاری دوره های حفظ موضوعی قرآن کریم	۲۰۹۷ نفر آموزش	آموزش عمومی قرآن	۱،۲۷۳
۱۳	برگزاری دوره های حفظ کل قرآن کریم	۹۸۲ نفر آموزش	آموزش عمومی قرآن	۳،۵۵۲
۱۴	برگزاری دوره های آموزش صحیح خوانی قرآن کریم	۳۹۲۹ نفر آموزش	آموزش عمومی قرآن	۲۰،۰۸۳
۱۵	برگزاری دوره های ترجمه و مفاهیم قرآن کریم	۲۲۱۸ نفر آموزش	آموزش عمومی قرآن	۱،۴۳۶
۱۶	برگزاری جلسات و حلقات بیان تفسیر موضوعی قرآن	۲۶۶۹ نفر آموزش	آموزش عمومی قرآن	۲،۱۱۰
۱۷	برگزاری دوره های ارتقاء حافظان قرآن کریم در استانها	۶۳۱ نفر آموزش	آموزش عالی قرآنی	۵،۱۱۳
۱۸	برگزاری دوره های ارتقاء قاریان قرآن کریم در استانها	۶۳۱ نفر آموزش	آموزش عالی قرآنی	۳،۷۲۵
۱۹	حمایت از جلسات تخصصی حفظ و قرائت قرآن کریم	۱۷۷ جلسات خانگی	تبلیغ و ترویج قرآن	۴،۶۶۰
۲۰	برگزاری مرحله شهرستانی چهل و چهارمین دوره مسابقات سراسری قرآن کریم	۱۴۴ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۲۰،۵۲۰
۲۱	اعزام داور به مسابقات مختلف قرآنی در سطح شهرستانی و استانی	۵۷۳ نفر اعزام	آموزش عالی قرآنی	۰
۲۲	برگزاری سی و هشتمین دوره مسابقات بین المللی قرآن کریم (نیمه نهایی و نهایی)	۲ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۷۵،۰۰۰
۲۳	آماده سازی و اعزام نمایندگان جمهوری اسلامی ایران به مسابقات بین المللی سایر کشورها و اعزام و آزمون حج	۵۰ نفر اعزام	تبلیغ و ترویج قرآن	۵۰۰
۲۴	پشتیبانی و حمایت از مسابقات قرآنی دانش آموزان (آموزش و پرورش)	۱ حمایت	تبلیغ و ترویج قرآن	۱۰۰۰۰
۲۵	انجام مطالعات و تولید محتوای آموزشی	۱ اثر	پژوهش قرآنی	۵۰۰
۲۶	حمایت و تجلیل از پیشکسوتان و چهره های قرآنی	۳۰ همایش	تبلیغ و ترویج قرآن	۹،۵۶۹
۲۷	نشست توجیهی ویژه کارشناسان فرهنگی و قرآنی شهرستان توسط اداره کل اوقاف استان	۷۸ نشست	مدیریت امور قرآنی	۱،۱۸۲
۲۸	نظارت میدانی بر عملکرد قرآنی شهرستان ها توسط ادارات کل اوقاف استانها	۳۹۸ اعزام داخلی	مدیریت امور قرآنی	۱،۱۳۲

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار- میلیون ریال
۲۹	برگزاری مرحله استانی چهل و چهارمین دوره مسابقات سراسری قرآن کریم	۳۸ مسابقه	تیلیغ و ترویج قرآن	۲۸.۷۶۴
۳۰	برگزاری مرحله کشوری چهل و چهارمین دوره مسابقات سراسری قرآن کریم (نیمه نهایی و نهایی)	۲ مسابقه	تیلیغ و ترویج قرآن	۴۰.۰۰۰
۳۱	شناسایی و احیاء موقوفات قرآنی از طریق پیگیری و تعاملات درون و برون سازمانی	۱۴ موقوفه	تیلیغ و ترویج قرآن	۱۰.۰۰۰
۳۲	توسعه فرهنگ وقف قرآنی در میان مردم (تولید محتوای مناسب و پخش از صدا و سیما و فضای مجازی)	۴۵ اثر	تیلیغ و ترویج قرآن	۲.۲۰۰
۳۳	برگزاری نشست های تخصصی با حضور خیرین به منظور افزایش موقوفات قرآنی	۶۷ نشست	تیلیغ و ترویج قرآن	۶.۷۹۴
۳۴	برگزاری مراسم جزء خوانی قرآن کریم (ختم قرآن در ماه مبارک رمضان و شب عاشورا)	۳۱۲ محفل	تیلیغ و ترویج قرآن	۱۳.۶۷۲
۳۵	برگزاری محافل انس با قرآن کریم در مناسبت های مختلف ملی و مذهبی	۱۰۳۳ محفل	تیلیغ و ترویج قرآن	۲۱.۷۷۷
۳۶	برگزاری مسابقات قرآن محله محور با محوریت بقاع متبرکه	۶۶ مسابقه	تیلیغ و ترویج قرآن	۴.۲۸۴
۳۷	برگزاری کرسیهای تلاوت و تفسیر قرآن در بقاع و مساجد	۱۷۶ جلسه تفسیر	تیلیغ و ترویج قرآن	۲۰.۱۰۰
۳۸	برگزاری کرسی تلاوت اذان گاهی در بقاع متبرکه	۱۱۰ محفل	تیلیغ و ترویج قرآن	۶.۸۶۴
۳۹	تولید آثار و محصولات فاخر قرآنی (تولید-حمایت)	۱۳ حمایت	تیلیغ و ترویج قرآن	۱.۴۰۰
۴۰	چاپ و توزیع قرآن کریم و کتب مذهبی	۱۵۶۵۰ اثر	تیلیغ و ترویج قرآن	۴.۸۷۶
۴۱	برگزاری جشنواره قرآنی (ویژه کارکنان سازمان اوقاف و امور خیریه و خانواده ایشان)	۲۲ جشنواره	تیلیغ و ترویج قرآن	۹.۶۵۰
۴۲	حمایت از کتابت قرآن کریم	۳ اثر	تیلیغ و ترویج قرآن	۳.۵۰۰
۴۳	مدیریت و راهبری ستاد عالی هماهنگی مسابقات قرآنی کشور	۲۱ مشارکت بین دستگاهی	مدیریت امور قرآنی	۳.۵۰۰

منبع: گزارش دستگاه

تعداد فعالیت:	۴۳ فعالیت
حوزه فعالیت:	آموزش / تبلیغ / پژوهش / آموزش عالی / مدیریت
اعتبار فعالیت:	۳۹۵.۱۳۶ میلیون ریال

خلاصه عملکرد
۴۴۴۹۱ نفر آموزش
۱۵۶۹۹ اثر
۱۴۵۵ محفل
۱۰۴۰ توزیع و نشر
۶۲۳ نفر اعزام
۳۹۸ اعزام داخلی
۲۵۲ مسابقه
۱۷۷ جلسات خانگی
۱۷۶ جلسه تفسیر
۱۴۵ نشست
۳۳ مشارکت بین دستگاهی
۳۰ همایش
۲۲ جشنواره
۱۴ موقوفه
۱۴ حمایت

سازمان دارالقرآن الکریم

سازمان دارالقرآن الکریم به عنوان نهاد وابسته به سازمان تبلیغات اسلامی، به عنوان نهادی پیشرو و باسابقه در فعالیت‌های قرآنی کشور، در سال ۱۴۰۰، سی عنوان فعالیت در حوزه‌های آموزش عمومی، تبلیغ و ترویج، آموزش عالی و مدیریت امور قرآنی گزارش نموده که تمرکز اصلی فعالیت‌ها بر آموزش عمومی قرآن کریم، نظارت بر چاپ و نشر قرآن کریم از طریق تصحیح کتابت قرآن کریم، اجرای طرح ارزیابی و اعطای مدرک تخصصی به حافظان قرآن، برگزاری محافل و مراسم قرآنی، رصد و پایش خانه‌های قرآن و عترت شهری و روستایی و دوره‌های تخصصی تربیت مربی قرآنی می‌باشد.

۲۵۱۱۹ نفر آموزش قرآن، ۱۰۷۱۸ جزء تصحیح مصحف قرآن کریم، ۸۰۹۶ نفر اعطای مدرک حفظ قرآن، ۳۷۸۰ توزیع و اهدای قرآنی و ۴۵۰۱ مورد رصد و پایش جلسات خانگی قرآنی برخی از مهمترین فعالیت‌های قرآنی این سازمان در سال ۱۴۰۰ به شمار می‌روند.

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار - میلیون ریال
۱	برگزاری جشنواره های قرآنی مردمی در ماه مبارک رمضان در فضای مجازی	۶ جشنواره	تبلیغ و ترویج قرآن	۲۵۰۰۰
۲	برگزاری پویش ملی قرآنی در ماه محرم در فضای مجازی با مشارکت تشکل های مردمی	۱ پویش	تبلیغ و ترویج قرآن	۳۰۰۰۰
۳	برگزاری محافل و مراسم قرآنی در مناسبت های دینی و انقلابی	۱۵۳۶ محفل	تبلیغ و ترویج قرآن	۶۰۰۰۰
۴	رصد و پایش خانه های قرآن و عترت شهری و روستایی	۴۵۰۱ جلسات خانگی	مدیریت امور قرآنی	۴۰۰۰۰
۵	حمایت از فعالیت های مردمی ویژه (با تأکید بر اتحادیه استان)	۱۱۰۰ حمایت	مدیریت امور قرآنی	۱۱۰۰۰۰
۶	راه اندازی مراکز تربیت قرآنی (نورالقلین) و توانمندسازی مربیان آن ها	۷۹۴ ایجاد ساختار	آموزش عمومی قرآن	۵۰۰۰۰
۷	راه اندازی و توسعه سامانه آموزش مجازی قرآن و عترت	۲۷ دوره آموزشی	آموزش عمومی قرآن	۳۰۰۰۰
۸	نظارت بر چاپ و نشر قرآن کریم از طریق تصحیح کتابت قرآن کریم	۱۰۷۱۸ جزء تصحیح	مدیریت امور قرآنی	۴۰۰۰۰

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار - میلیون ریال
۹	تولید محتوا و محصولات قرآنی مکتوب و الکترونیکی	۳ اثر	تبلیغ و ترویج قرآن	۵۰۰۰
۱۰	آموزش و توانمندسازی مربیان محافل خانگی قرآن کریم	۳۰۱۳ نفر آموزش	آموزش عمومی قرآن	۲۰۰۰
۱۱	آموزش مجازی مدیران تشکّل های قرآنی مردمی	۳۰۰۰ نفر آموزش	آموزش عمومی قرآن	۴۰۰۰
۱۲	توسعه آموزش عمومی تفسیر قرآن کریم (آموزش مجازی)	۱۷۸۶۴ نفر آموزش	آموزش عمومی قرآن	۴۰۰۰
۱۳	برگزاری دوره های تخصصی ویژه تربیت و ارتقای استعداد های قرآنی	۵۴۲ نفر آموزش	آموزش عالی قرآنی	۲۰۰۰
۱۴	برگزاری دوره های آموزش تخصصی و تربیت کادر متخصص قرآنی	۹۲ دوره آموزشی	آموزش عالی قرآنی	۲۰۰۰
۱۵	اجرای طرح ارزیابی و اعطای مدرک تخصصی به حافظان قرآن کریم (دوره شانزدهم)	۸۰۹۶ نفر حفظ کل	آموزش عمومی قرآن	۶۰۰۰
۱۶	هدایت، راهبری و نظارت بر فعالیت های قرآنی ادارات کل تبلیغات اسلامی استان ها	۳۱ نظارت	مدیریت امور قرآنی	۵۰۰۰
۱۷	برگزاری دومین دوره مسابقه سراسری استعداد های قرآنی (ویژه مرحله تطبیق)	۱ مسابقه	آموزش عالی قرآنی	۲۰۰
۱۸	اجرای طرح مواسات (کمک مؤمنانه به اقشار آسیب پذیر جامعه قرآنی)	۳ حمایت	تبلیغ و ترویج قرآن	۲۰۰۰۰
۱۹	توزیع و اهدای قرآن کریم	۳۷۸۰ توزیع و نشر	تبلیغ و ترویج قرآن	۴۰۰
۲۰	مشارکت در طرح ملی " من قرآن را دوست دارم "	۱ طرح تبلیغی	تبلیغ و ترویج قرآن	۵۰
۲۱	برگزاری نشست " قرآنیان منادیان نور امید "	۱ نشست	تبلیغ و ترویج قرآن	۱۰۰
۲۲	برگزاری نشست سراسری هیأت اندیشه ورز بانوان قرآنی کشور	۲ نشست	تبلیغ و ترویج قرآن	۲۰۰
۲۳	مشارکت با شبکه قرآن و معارف سیما (ساخت مستند در یک نگاه)	۱ برنامه تلویزیونی	تبلیغ و ترویج قرآن	۵۰
۲۴	اعزام کاروان قرآنی انقلاب به استان ها (دهه مبارک فجر)	۳۰ نفر اعزام	تبلیغ و ترویج قرآن	۱۳۰۰
۲۵	برگزاری جلسات هیأت اندیشه ورز بانوان قرآنی کشور	۹۲۴ نفر دعوت	تبلیغ و ترویج قرآن	۱۰۰۰
۲۶	برگزاری چهارمین جشنواره بین المللی قرآن و عترت (مرکز خدمات حوزه های علمیه کشور)	۱ جشنواره	تبلیغ و ترویج قرآن	۷۰۰
۲۷	اجرای ویژه برنامه های قرآنی سالگرد شهادت سردار سلیمانی (برنامه های ملی و استانی)	۱۵ همایش	تبلیغ و ترویج قرآن	۳۰۰
۲۸	برگزاری نشست توجیهی و هماهنگی رؤسای ادارات امور قرآنی استان ها (مجازی و حضوری)	۲ نشست	مدیریت امور قرآنی	۲۰۰۰
۲۹	حمایت از توسعه آموزش های حفظ قرآن کریم	۲۰۰۰ نفر حفظ جزء	آموزش عمومی قرآن	۲۰۰۰
۳۰	حمایت از برگزاری کارگاه ها و دوره های آشنایی با سبک زندگی قرآنی	۷۰۰ نفر آموزش	آموزش عمومی قرآن	۷۰۰

منبع: گزارش دستگاه

تعداد فعالیت:	۳۰ فعالیت
حوزه فعالیت:	آموزش / تبلیغ / آموزش عالی / مدیریت
اعتبار فعالیت:	۱۲۰۰۰۰ میلیون ریال

خلاصه عملکرد
۲۵۱۱۹ نفر آموزش
۱۰۷۱۸ جزء تصحیح
۸۰۹۶ نفر حفظ کل
۳۷۸۰ توزیع و نشر
۴۵۰۱ جلسات خانگی
۲۰۰۰ نفر حفظ جزء
۱۵۳۶ محفل
۱۱۰۳ حمایت
۹۲۴ نفر دعوت
۱۷۹۴ ایجاد ساختار
۱۱۹ دوره آموزشی
۳۱ نظارت
۳۰ نفر اعزام
۱۵ همایش
۷ جشنواره
۵ نشست
۳ اثر
۱ مسابقه
۱ طرح تبلیغی
۱ برنامه تلویزیونی
۱ پویش

سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

برنامه‌های قرآنی رادیویی، تلویزیونی، سراسری و استانی

شبکه قرآن و معارف سیما

دانشگاه صدا و سیما

سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی با بهره‌گیری از ظرفیت‌های گسترده ملی و استانی خود و از طریق نهادهایی چون شبکه‌های رادیویی، تلویزیونی، سراسری و استانی، شبکه قرآن و معارف سیما و دانشگاه صدا و سیما نقش به‌سزایی در توسعه فرهنگ قرآنی به خصوص در فرهنگ‌سازی قرآنی از طریق تبلیغ و ترویج قرآن و آموزش عمومی قرآن کریم دارد.

این سازمان برای سال ۱۴۰۰، شانزده عنوان فعالیت قرآنی گزارش نموده که بخش عمده آن اختصاص به تولید و پخش برنامه‌های مختلف با محوریت قرآن در شبکه‌های رادیویی و تلویزیونی سراسری و استانی دارد.

از نقاط تمایز گزارش سال ۱۴۰۰ این سازمان نسبت به سال‌های قبل، افزایش چشم‌گیر میزان اعتبارات اختصاص یافته به فعالیت‌های قرآنی است.

ذکر کلی عناوین فعالیت‌های قرآنی و عدم اشاره به جزئیات برنامه‌ها به تفکیک حوزه‌های تخصصی از نقاط قابل تکمیل این گزارش برای سال‌های آتی است.

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار - میلیون ریال
۱	تولید و پخش برنامه‌های رادیویی مختلف با محوریت قرآن در شبکه‌های رادیویی سراسری و استانی	۲۹۲۴۰ ساعت	آموزش عمومی قرآن، پژوهش قرآنی، تبلیغ و ترویج قرآن	۲۶۲،۹۱۴
۲	تولید و پخش برنامه‌های تلویزیونی مختلف با محوریت قرآن در شبکه‌های تلویزیونی سراسری و استانی	۱۹۵۸۲ ساعت	آموزش عمومی قرآن، پژوهش قرآنی، تبلیغ و ترویج قرآن	۱۸۳،۰۵۰،۸۲
۳	تولید و پخش خبرهای مختلف با محوریت قرآن در شبکه‌های رادیویی سراسری و استانی	۹۴ ساعت	آموزش عمومی قرآن، پژوهش قرآنی، تبلیغ و ترویج قرآن	۸۶۸

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار - میلیون ریال
۴	تولید و پخش خبرهای مختلف با محوریت قرآن در شبکه های تلویزیونی سراسری و استانی	۵۶ ساعت	آموزش عمومی قرآن، پژوهش قرآنی، تبلیغ و ترویج قرآن	۵۲،۷۱۳
۵	محفل انس با قرآن (ماه مبارک رمضان) و روخوانی در مراسم صبحگاه	۱۱ روز قرائت قرآن	آموزش عمومی قرآن	۰
۶	ضبط کلیپ های کوتاه با موضوع تفسیر سوره های جز ۳۰ (مربوط به فعالیت های دانشگاه صداوسیما)	۵ برنامه تلویزیونی	تبلیغ و ترویج قرآن	۰
۷	بررسی ابعاد مختلف قیام امام حسین(ع) و تطابق آن با آموزه های قرآنی(محررم ۱۴۰۰) (مربوط به فعالیت های قرآنی دانشگاه صداوسیما)	۵ نشست	پژوهش قرآنی	۰
۸	قرايت روزانه قرآن (مربوط به فعالیت های قرآنی دانشگاه صداوسیما)	۱۶ محفل	آموزش عمومی قرآن	۰
۹	مسابقه کتابخوانی «قرآن کتاب بیداری» سوره مبارک صف/ مجری: روابط عمومی سازمان	۱ مسابقه	آموزش عمومی قرآن، تبلیغ و ترویج قرآن	۰
۱۰	ارسال پست های داستان های قرآنی در فضای مجازی (مربوط به دانشگاه صداوسیما)	۱۶ نشر محتوای مجازی	آموزش عمومی قرآن	۰
۱۱	منطق مناظره و گفتگو در قرآن کریم با تاکید بر رسانه	۲۵۰ نشریه	پژوهش قرآنی	۴۰
۱۲	ایده یابی رسانه ای و داستانی ثبت و ضبط اعمال	۲۵۰ نشریه	پژوهش قرآنی	۵۰
۱۳	ختم قرآن	۳ ختم قرآن	تبلیغ و ترویج قرآن	۰
۱۴	مسابقه حفظ قرآن خواهران (مربوط به دانشگاه صداوسیما)	۱۶ مسابقه	آموزش عمومی قرآن	۱۷
۱۵	جمع آوری آیات و روایات انگیزشی (پژوهش) (دانشگاه صداوسیما)	۴ مطالعه	پژوهش قرآنی	۰
۱۶	کارگاه تخصصی مهارت های زندگی بر اساس آیات قرآن	۸ جلسه تفسیر	تبلیغ و ترویج قرآن	۳۲

منبع: گزارش دستگاه

تعداد فعالیت:	۱۶ فعالیت
حوزه فعالیت:	آموزش / تبلیغ / پژوهش
اعتبار فعالیت:	۱۸،۶۲۱،۷۱۶ میلیون ریال

خلاصه عملکرد
۴۹،۰۷۲ ساعت تولید برنامه
۵۰۰ نشریه
۱۷ مسابقه
۱۶ محفل
۱۶ نشر محتوای مجازی
۱۱ روز قرائت قرآن
۸ جلسه تفسیر
۵ نشست
۵ برنامه تلویزیونی
۴ مطالعه
۳ ختم قرآن

سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی

سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی که هر سال فعالیت‌های قرآنی متعددی برای مخاطبان خارج از کشور دارد برای سال ۱۴۰۰، در مجموع ۶۷ عنوان فعالیت قرآنی گزارش نموده که از نظر کمی نسبت به سال‌های گذشته افزایش کمی زیادی داشته است.

جنس فعالیت‌های قرآنی این سازمان، بیشتر از جنس تبلیغ و ترویج و آموزش عمومی قرآن است و عمده فعالیت‌های آن، بر حول توزیع و اهدای مصحف قرآن کریم، برگزاری مسابقه و نمایشگاه قرآنی و دوره‌های آموزش عمومی قرآن می‌باشد. برگزاری برخی وبینارها و نشست‌های پژوهشی قرآنی با مشارکت صاحب‌نظران بین‌المللی قرآن کریم بخش دیگری از فعالیت‌های این سازمان می‌باشد.

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه
۱	همکاری با سازمان اوقاف در برگزاری مسابقات بین‌المللی قرآن کریم در تهران	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج
۲	برگزاری وبینار تحلیل انتقادی تفسیر ابن عاشور تونس	۱ نشست	تبلیغ و ترویج
۳	برگزاری وبینار وحدت اسلامی از نگاه قرآن کریم در تونس	۱ نشست	تبلیغ و ترویج
۴	افتتاح نمایشگاه آثار خوشنویسان ایرانی و پاکستانی در لاهور	۱ نمایشگاه	تبلیغ و ترویج
۵	انتشار مجموعه عکس‌های نمایشگاهی "نمایشگاه خوشنویسی و نقاشی خط و قرآن به مناسبت ایام شهادت دخت پیامبر مکرم اسلام در نخجوان"	۱ نمایشگاه	تبلیغ و ترویج
۶	اهداء قرآن به مراکز مختلف در افغانستان توسط رایزنی فرهنگی - کابل	۱۲۰۰ توزیع و نشر	تبلیغ و ترویج
۷	اهداء قرآن کریم به مراکز و محافل قرآنی هرات	۲۰۰ توزیع و نشر	تبلیغ و ترویج
۸	دوره آموزشی تربیت مربی قرآن کریم همزمان با دهه مبارک فجر - هرات	۱ دوره آموزشی	آموزش عمومی
۹	برپایی نمایشگاه سه بعدی آثار خوشنویسی "قرآن" در بمبئی هند	۱ نمایشگاه	تبلیغ و ترویج
۱۰	برپایی مراسم تجلیل از پژوهشگران برجسته قرآنی و نفرات برتر بیست و دومین دور از مسابقات سراسری قرآن کریم - دهلی نو - هند	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج
۱۱	برپایی نمایشگاه مجازی آثار هنری قرآن کریم - آنکارا	۱ نمایشگاه	تبلیغ و ترویج
۱۲	برگزاری دوره آموزشی قرآن و معارف در سه ماهه بهار ۱۴۰۰ - گرجستان	۱ دوره آموزشی قرآن	آموزش عمومی
۱۳	برگزاری سمینار چهار روزه تربیت فرزندان از منظر قرآن توسط مرکز فرهنگی قرآنی امام سجاد(ع) - هرات	۱ دوره آموزشی قرآن	آموزش عمومی
۱۴	نشست «مرجعیت قرآن در علوم و معارف اسلامی» با همکاری رایزنی فرهنگی سفارت جمهوری اسلامی ایران در الجزایر و دانشگاه امام صادق (ع)	۱ نشست	آموزش عالی قرآنی

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه
۱۵	برگزاری کارگاه آموزش مجازی قرآن کریم در بنگلادش	۱ دوره آموزشی	آموزش عمومی
۱۶	برگزاری محافل قرآنی - استقبال مسلمانان هند از قاریان ایرانی	۴ محفل	تبلیغ و ترویج
۱۷	برگزاری مراسم اهداء جوایز ۱۸ شعبه از موسسه قرآنی جماران در امفی تاتار خانه فرهنگ جمهوری اسلامی ایران در کراچی	۱ خبر	تبلیغ و ترویج
۱۸	برگزاری مرحله مقدماتی مسابقات قرآن کریم در فیلی بین	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج
۱۹	مسابقات قرآن کریم در محل رایزنی فرهنگی سفارت ج.ا.ایران - مانیل	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج
۲۰	برگزاری مسابقات حفظ و تلاوت قرآن کریم در اتیوپی	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج
۲۱	مسابقات قرآنی از سوی نمایندگی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در الجزایر	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج
۲۲	برگزاری مسابقات قرآنی مجازی قرائت تحقیق و ترتیل در لاهور	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج
۲۳	برگزاری مسابقه قرآن در فضای مجازی در تانزانیا	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج
۲۴	برگزاری مسابقه قرآنی - فیلی بین	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج
۲۵	برگزاری نخستین دوره بازآموزی استادان قرآنی تایلند	۱ دوره آموزشی	آموزش عمومی
۲۶	نشست تخصصی " تفسیر عرفانی و تناسب اجتماعی آن " - اندونزی	۱ نشست	آموزش عالی
۲۷	برگزاری نمایشگاه سه بعدی قرآن کریم توسط نمایندگی فرهنگی کوئته	۱ نمایشگاه	تبلیغ و ترویج
۲۸	برگزاری وبینار " جایگاه قرآن در کشورهای آفریقایی " با همکاری خبرگزاری قرآنی ایگنا و رایزنی فرهنگی در الجزایر	۱ نشست	تبلیغ و ترویج
۲۹	مسابقات سراسری قرآن کریم در سطح ایالت خیبر پختونخوا " - پشاور	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج
۳۰	برنامه قرائت مشترک قرآنی توسط قاریان ایرانی و آذربایجانی در شب ولادت امام حسن مجتبی (ع) - باکو	۱ روز قرائت قرآن	تبلیغ و ترویج
۳۱	تاسیس کانون قرآن و عترت در مجتمع آموزشی ایرانیان اربیل - عراق	۱ خبر	تبلیغ و ترویج
۳۲	تهیه کلیپ و پادکست در نیجریه : " پنچشنبه ها زندگی خود را قرآنی کنیم "	۱ خبر	تبلیغ و ترویج
۳۳	برگزاری جشنواره خوشنویسی قرآنی رحمه للعالمین در دهلی نو	۱ جشنواره	تبلیغ و ترویج
۳۴	حضور قاری ایرانی حامد علیزاده در جشنواره قرآنی بنگلادش	۱ روز قرائت قرآن	تبلیغ و ترویج
۳۵	گشایش دور جدید آموزش قرآن در دارالقرآن دارالزهرا(س) تایلند	۱ دوره آموزشی	تبلیغ و ترویج
۳۶	تلاوت قاریان قرآن اعزامی از جمهوری اسلامی ایران به شهرت هرات مسجد معظم جوادیه هرات در شبهای قدر	۱ روز قرائت قرآن	تبلیغ و ترویج
۳۷	تلاوت قاریان قرآن اعزامی از جمهوری اسلامی ایران به شهرت هرات مسجد و حسینیه کاظمیه هرات در شبهای قدر	۱ روز قرائت قرآن	تبلیغ و ترویج
۳۸	حضور قاریان قرآنی اعزامی از جمهوری اسلامی ایران به شهر هرات و حضور در برنامه مصاحبه با چهره های قرآنی شبکه تلویزیونی نگین الغیث	۱ روز قرائت قرآن	تبلیغ و ترویج
۳۹	حضور و تلاوت جناب آقای علی رضا رضایی در شب نوزدهم رمضان تکیه عمومی حضرت ابا الفضل علیه السلام (میرزاخان) - هرات	۱ محفل	تبلیغ و ترویج
۴۰	ضبط مرحله نهایی سی و هشتمین دوره مسابقات بین المللی قرآن کریم در مرکز فرهنگی ج.ا.ایران در بغداد	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج
۴۱	فهرست فعالیت های قرآنی اروپا و آمریکا	۱ خبر	تبلیغ و ترویج
۴۲	فعالیت های نمایندگی بیشکک - قرقیزستان در ایام رمضان اردیبهشت ۱۴۰۰	۱ خبر	تبلیغ و ترویج
۴۳	برپایی نشست " خوشنویسی و قرآن " دهلی نو - هند	۱ نشست	تبلیغ و ترویج
۴۴	گزارش برپایی وبینار قرآنی بررسی و تحلیل تفاسیر معاصر هند - دهلی نو	۱ نشست	آموزش عالی

عملکرد قرآنی دستگاه‌ها ❖ ۱۶۳

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه
۴۵	گزارش برپایی وینبار قرآنی بررسی و تحلیل تفاسیر معاصر هند - دهلی نو	۱ نشست	تبلیغ و ترویج
۴۶	گزارش برگزاری اولین دوره مسابقات قرآنی ویژه بانوان و فرزندان ایرانی مقیم عراق رمضان سال ۱۴۰۰	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج
۴۷	برگزاری مسابقات قرآنی میان مرکز قرآنی اهل تسنن و شیعه شهر کراچی در محل نمایندگی فرهنگی ج.ا.ایران در کراچی	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج
۴۸	گزارش برگزاری نشست «پژوهش‌های قرآنی از تعطیل تا فعال سازی» با همکاری نمایندگی فرهنگی ایران در الجزایر و دانشگاه امام صادق (ع)	۱ نشست	آموزش عالی قرآنی
۴۹	گزارش برگزاری وینبار علمی پژوهشی «شیوه تحقیق و تقریب در تفسیر و پژوهش‌های قرآنی» با همکاری دانشگاه امام صادق	۱ نشست	آموزش عالی قرآنی
۵۰	نمایشگاه خطاطی اسلامی و قرآنی و نسخ خطی فارسی در پاکستان - راولپندی	۱ نمایشگاه	تبلیغ و ترویج
۵۱	گزارش جلسات قرآنی و برگزاری محافل مجمع قرآنی نورالبیان در سال ۱۴۰۰	۱ محفل	تبلیغ و ترویج
۵۲	گزارش عملکرد ۸ ماهه دارالقرآن عالی معراج در سال ۱۴۰۰ - کابل	۱ خبر	تبلیغ و ترویج
۵۳	افتتاحیه بیست و دومین دور از مسابقات سراسری قرآن کریم - هند - دهلی نو	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج
۵۴	برپایی مراسم افتتاحیه کارگاه آموزشی تربیت مربی قرآن کریم ویژه معلمان و مربیان قرآنی شهر هرات	۱ دوره آموزشی	تبلیغ و ترویج
۵۵	گزارشات اقدامات مرکز علمی و فرهنگی قرآن و عترت (ع)	۱ خبر	تبلیغ و ترویج
۵۶	برگزاری نخستین مسابقه سراسری دانش آموزی و دانشجویی قرآن در اوگاندا	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج
۵۷	گشایش نمایشگاه نسخ خطی قرآن به مناسبت ماه رمضان در اسلام آباد	۱ نمایشگاه	تبلیغ و ترویج
۵۸	محفل انس با قرآن با حضور قاریان برجسته در خانه فرهنگ شهر کویت	۱ محفل	تبلیغ و ترویج
۵۹	برگزاری محفل قرآن و مراسم اهداء جوایز به برندگان مسابقات قرآنی، دهه کرامت در خانه فرهنگ لاهور	۱ محفل	تبلیغ و ترویج
۶۰	اختتامیه و اعطاء گواهینامه نخستین دوره بازآموزی مربیان دارالقرآن الزهرا تایلند	۱ دوره آموزشی	تبلیغ و ترویج
۶۱	برگزاری مسابقات سراسری روخوانی و روان خوانی قرآن کریم در گرجستان	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج
۶۲	برگزاری مسابقه قرآن کریم در سریلانکا	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج
۶۳	معرفی برگزیدگان قرآنی بنگلادشی	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج
۶۴	ملاقات مسئولین مرکز قرآنی و دارالقرآن امام سجاد (ع) با وابسته فرهنگی و مسئول خانه فرهنگ ج.ا.ایران در هرات	۱ خبر	تبلیغ و ترویج
۶۵	برگزاری " وینبار قرآن در فرهنگ و زبان آلمانی " هماهنگی و تبادل تجربه در ترجمه قرآن به زبان آلمانی	۱ نشست	تبلیغ و ترویج
۶۶	نمایشگاه بین المللی سه بعدی قرآن آثار هنرمندان ایرانی و هندی در فضای مجازی به همت خانه فرهنگ جمهوری اسلامی ایران در بمبئی هندوستان	۱ نمایشگاه	تبلیغ و ترویج
۶۷	فعالیت های قرآنی اداره کل بین المللی تبلیغ در سال ۱۴۰۰	۱ خبر	تبلیغ و ترویج

منبع: گزارش دستگاه

تعداد فعالیت:	۶۷ فعالیت
حوزه فعالیت:	آموزش / تبلیغ / آموزش عالی

خلاصه عملکرد
۱۴۰۰ توزیع و نشر
۱۸ مسابقه
۹ خبر
۸ دوره آموزشی
۱۱ نشست
۸ نمایشگاه
۵ روز قرآنت قرآن
۴ محفل
۱ جشنواره

نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها

در یک تقسیم‌بندی کلان، فعالیت‌های قرآنی نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها را می‌توان ذیل دو بخش مدیریت دروس و آموزه‌های قرآنی مندرج در واحدهای دروس عمومی معارف و فعالیت‌های شورای هماهنگی و گسترش فعالیت‌های قرآنی دانشگاه‌ها عنوان کرد.

از جمله فعالیت‌های قرآنی این نهاد در سال ۱۴۰۰، برگزاری و مدیریت ۴۶ جشنواره و همایش قرآنی است که مهمترین آنها جشنواره ملی قرآن و عترت دانشگاه‌ها است که با مشارکت حدود ۳۰۰ هزار نفر از دانشجویان برگزار شد. همچنین ارائه حدود ۷ هزار مورد مشاوره قرآنی و فعالیت‌های گسترده در نشر مجازی محتوای قرآنی از فعالیت‌های قرآنی این نهاد به شمار می‌رود.

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار- میلیون ریال
۱	جشنواره ملی قرآن و عترت دانشگاه‌ها	۱ جشنواره، ۳۰۰,۰۰۰ نفر	تبلیغ و ترویج قرآن	۳۳,۰۰۰
۲	مجمع مشورتی قرآن و عترت دانشگاه‌ها	۱۰ نشست	مدیریت امور قرآنی	۳۳
۳	نشست مسئولین کانون‌های قرآن و عترت دانشگاه‌ها	۱ نشست	مدیریت امور قرآنی	۱۱
۴	اردو و بازدید قرآنی- ۱۴ اردو	۱۴ دوره آموزشی	تبلیغ و ترویج قرآن	۲,۸۸۱
۵	نشست دبیران قرآن و عترت استانی	۱ نشست	مدیریت امور قرآنی	۰
۶	اعتکاف قرآنی	۱ دوره آموزشی، ۳۶۵۸ نفر	تبلیغ و ترویج قرآن	۳۱۱
۷	تحقیق تالیف و پژوهش	۸ اثر	پژوهش قرآنی	۱,۳۰۷
۸	جشنواره و همایش قرآنی	۴۵ جشنواره	تبلیغ و ترویج قرآن	۸۰,۸۲
۹	حضور مبلغ در خوابگاه‌های دانشجویی، ۱۰۰۸۹ نفر	۱ محفل	آموزش عالی قرآنی	۱۰,۹۱۷
۱۰	دوره آموزشی کلاس و کارگاه، ۲۸۶۵۱ نفر	۱ دوره آموزشی	مدیریت امور قرآنی	۶۲۰,۷۷
۱۱	فعالیت در حوزه رسانه و نشر محتوای قرآنی در فضای مجازی	۱۹۶۸۷۵ نشر محتوای مجازی	تبلیغ و ترویج قرآن	۸,۹۲۸
۱۲	دوره سیر مطالعاتی، ۳۳۹۱ نفر	۱ جلسه تفسیر	پژوهش قرآنی	۷۹۵

عملکرد قرآنی دستگاه‌ها ❖ ۱۶۵

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار- میلیون ریال
۱۳	ضیافت اندیشه ها، ۱۳۶۳ نفر	۱ دوره آموزشی	مدیریت امور قرآنی	۱،۵۴۲
۱۴	کرسی آزاد اندیشی	۱۳ نشست	مدیریت امور قرآنی	۲۱۱
۱۵	مسابقات قرآنی	۱۰۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۶۶۰۵
۱۶	مشاوره قرآنی	۷۰۹۵ مشاوره	تبلیغ و ترویج قرآن	۱،۵۰۷
۱۷	نمایشگاه قرآن	۵ نمایشگاه	تبلیغ و ترویج قرآن	۲۵۹
۱۸	اقدامات رسانه ای و مجازی	۱۱۶ نشر محتوای مجازی	تبلیغ و ترویج قرآن	۳،۸۷۰

منبع: گزارش دستگاه

تعداد فعالیت:	۱۸ فعالیت
حوزه فعالیت:	تبلیغ / آموزش عمومی / پژوهش / مدیریت / آموزش عالی
اعتبار فعالیت:	۱۴۲،۳۳۶ میلیون ریال

خلاصه عملکرد
۱۹۶۹۹۱ نشر محتوای مجازی
۷۰۹۵ مشاوره
۱۰۱ مسابقه
۴۶ جشنواره
۲۵ نشست
۱۷ دوره آموزشی
۸ اثر
۵ نمایشگاه
۱ جلسه تفسیر
۱ محفل

مدظله العالی نهادهای قرآنی وابسته به دفتر مقام معظم رهبری

شورای عالی قرآن صدا و سیما
مرکز طبع و نشر قرآن کریم
کمیته اعزام و دعوت از قاریان

نهادهای قرآنی وابسته به دفتر مقام معظم رهبری، نهاد تخصصی قرآنی است که متشکل از سه ساختار تخصصی در حوزه‌های نظارت، قرائت و کتابت قرآن است و تا کنون خدمات معتبر و ارزشمندی را ارائه نموده است. اعطای ۳۵۰ مدرک تخصصی به قاریان و مدرسان، صد مورد نظارت بر برنامه‌های قرآنی صدا و سیما، تولید ۸۱ اثر قرآنی، برگزاری ۸۴ محفل قرآنی، انجام ۴۲ مطالعه، برگزاری ۳۵ نشست تخصصی کتابت و قرائت، برگزاری ۱۵۱ دوره آموزشی و برپایی دو نمایشگاه قرآنی اهم برنامه‌های قرآنی این نهاد طی سال ۱۴۰۰ می‌باشد. تعداد اعزام داخلی و خارجی مبلغان قرآنی به دلیل شیوع ویروس کرونا، روند کاهشی دارد. از جمله فعالیت‌های شاخص این نهاد می‌توان به ساماندهی محافل جزءخوانی در ماه مبارک رمضان در سراسر کشور (با پخش از رسانه ملی) اشاره نمود.

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار - میلیون ریال
۱	دوره ها و جلسات ارتقاء در گروه های مختلف سنی - شورای عالی قرآن	۱۵۰ دوره آموزشی	آموزش عالی قرآنی	۲۵۰۰
۲	طرح ارزیابی و اعطای مدرک تخصصی به قاریان و مدرسان قرآن کریم - شورای عالی قرآن	۳۵۰ اعطای مدرک	آموزش عالی قرآنی	۲۰۰۰
۳	نشست تخصصی استادان، قاریان و حافظان ممتاز قرآن کریم - با حضور بیش از ۴۰۰ نفر - شورای عالی قرآن	۱ نشست	پژوهش قرآنی، آموزش عالی قرآنی	۲۰۰۰
۴	نظارت بر برنامه های قرآنی صدا و سیما - بیش از ۱۰۰ شبکه رادیویی و تلویزیونی - شورای عالی قرآن	۱۰۰ نظارت	تبلیغ و ترویج قرآن	۲۵۰۰
۵	تولیدات الگو در حوزه قرائت قرآن و سایر نغمه های دینی - شورای عالی قرآن	۵۰ ساعت	تبلیغ و ترویج قرآن	۱۵۰۰
۶	تولید آثار علمی پژوهشی - شورای عالی قرآن	۱ نشریه و ۱۰ مطالعه و ۵ اثر	پژوهش قرآنی	۱۵۰۰
۷	دوره های تخصصی اقرار - شورای عالی قرآن	۱ دوره آموزشی و ۵۰ نفر آموزش	آموزش عالی قرآنی	۱۰۰۰
۸	برگزاری دیدار سالانه جامعه قرآنی با رهبر معظم انقلاب - شورای عالی قرآن	۱ محفل	تبلیغ و ترویج قرآن	۳۰۰

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار- میلیون ریال
۹	کرسی های تلاوت قرآن- شورای عالی قرآن	۵۰ محفل	تبلیغ و ترویج قرآن	۳۵۰
۱۰	جلسات ماهانه تلاوت و استماع قرآن- شورای عالی قرآن	۳ محفل	تبلیغ و ترویج قرآن	۳۰۰
۱۱	ساماندهی محافل جزءخوانی در ماه مبارک رمضان در سراسر کشور (با پخش از رسانه ملی)- شورای عالی قرآن	۳۰ محفل	تبلیغ و ترویج قرآن، مدیریت امور قرآنی	۱۵۰۰
۱۲	پیگیری مشکلات فعالان قرآنی از طریق دفتر مقام معظم رهبری- شورای عالی قرآن	۱۰ حمایت	تبلیغ و ترویج قرآن	۰
۱۳	ایفای نقش تأسیسی یا مشارکتی در برگزاری برنامه های بزرگداشت شخصیت های فقید قرآنی- شورای عالی قرآن	۱ تجلیل	تبلیغ و ترویج قرآن	۱۵۰
۱۴	ترویج گفتمان قرآنی با برگزاری جلسات و نشست های مختلف- شورای عالی قرآن	۵ نشست	تبلیغ و ترویج قرآن	۱۰۰
۱۵	اعلام نظر کارشناسی در خصوص ارجاعات قرآنی دفتر مقام معظم رهبری- شورای عالی قرآن	۲۰ مطالعه	مدیریت امور قرآنی	۰
۱۶	پژوهش، تألیف و بازنگری کتب- مرکز طبع و نشر قرآن	۴ اثر	پژوهش قرآنی	۱۴۰
۱۷	تحقیق بر روی نسخه های خطی قرآن- مرکز طبع و نشر قرآن	۱۲ مطالعه	پژوهش قرآنی	۴۵۰
۱۸	سامانه جامع رسم المصحف- مرکز طبع و نشر قرآن	۱ نشر محتوای مجازی	تبلیغ و ترویج قرآن	۸۰۰
۱۹	جلسات و نشست های علمی- مرکز طبع و نشر قرآن	۴ نشست	پژوهش قرآنی	۹۰
۲۰	اصلاح و به روز رسانی قلم رایانه ای مصحف- مرکز طبع و نشر قرآن	۱ اثر	تبلیغ و ترویج قرآن	۱۵۰
۲۱	تهیه فایل کامل مصحف شریف به صورت متنی- مرکز طبع و نشر قرآن	۲ اثر	تبلیغ و ترویج قرآن	۵۰۰
۲۲	ویرایش های هنری مصاحف و کتب دینی- مرکز طبع و نشر قرآن	۱۰ اثر	تبلیغ و ترویج قرآن	۲۵۰
۲۳	طراحی و اجرای کادر و صفحات مرصع - مرکز طبع و نشر قرآن	۱۲ اثر	تبلیغ و ترویج قرآن	۱۸۰
۲۴	تغییر ابعاد و اصلاح کیفیت فایل چاپی مصاحف کهن- مرکز طبع و نشر قرآن	۵ اثر	تبلیغ و ترویج قرآن	۱۲۰
۲۵	طراحی جلد کتب و مصاحف مختلف- مرکز طبع و نشر قرآن	۱۰ اثر	تبلیغ و ترویج قرآن	۲۰۰
۲۶	آماده سازی رایانه ای و تصحیح کتب و متون دینی - مرکز طبع و نشر قرآن	۱۰ اثر	پژوهش قرآنی، تبلیغ و ترویج قرآن	۳۷۰
۲۷	چاپ قرآن کریم با قلمهای رایانه ای و خطوط ایرانی به همراه ترجمه های مختلف- مرکز طبع و نشر قرآن	۱۰ اثر	تبلیغ و ترویج قرآن	۱۵۰۰
۲۸	چاپ کتابهای علوم قرآنی- مرکز طبع و نشر قرآن	۵ اثر	تبلیغ و ترویج قرآن	۲۲۰
۲۹	ارائه فایل قرآن کریم در قالب فایل متنی و فونت مصحف- مرکز طبع و نشر قرآن	۵ نشر محتوای مجازی	تبلیغ و ترویج قرآن	۲۳۰
۳۰	تحويل فایل بسته چهار جلدی معارفی (شامل قرآن، مفاتیح، نهج البلاغه و صحیفه)- مرکز طبع و نشر قرآن	۲ اثر	تبلیغ و ترویج قرآن	۲۱۰
۳۱	تحويل فایل کتاب مفاتیح الجنان و منتخب ادعیه	۵ اثر	تبلیغ و ترویج قرآن	۳۷۰
۳۲	شرکت در نمایشگاه مجازی بین المللی کتاب و قرآن	۲ نمایشگاه و مشارکت بین دستگاهی	تبلیغ و ترویج قرآن	۳۵۰

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار- میلیون ریال
۳۳	سیاست گذاری و تأیید صلاحیت فنی و عقیدتی و تعیین مصادیق در موضوع اعزام - کمیته اعزام و دعوت از قاریان قرآن	۵ نشست و ۱۵ نفر اعزام	تبلیغ و ترویج قرآن	۰
۳۴	سیاست گذاری و تأیید صلاحیت فنی و عقیدتی و تعیین مصادیق در موضوع دعوت از اساتید، قاریان و داوران غیرایرانی جهت حضور در محافل، داوری مسابقات و برنامه های آموزشی کشورمان - کمیته اعزام و دعوت از قاریان قرآن	۱ نشست و ۰ نفر اعزام	تبلیغ و ترویج قرآن	۰
۳۵	برگزاری آزمونها و ارزیابی های دوره ای جهت احراز آخرین وضعیت قاریان و مجریان سایر نغمه های دینی. کمیته اعزام و دعوت از قاریان	۰ آزمون	تبلیغ و ترویج قرآن	۰

منبع: گزارش دستگاه

تعداد فعالیت:	۳۵ فعالیت
حوزه فعالیت:	آموزش عمومی / آموزش عالی / تبلیغ / پژوهش / مدیریت
اعتبار فعالیت:	۲۱،۷۳۰ میلیون ریال

خلاصه عملکرد
۳۵۰ اعطای مدرک
۱۵۱ دوره آموزشی
۱۰۰ نظارت
۸۱ اثر
۸۴ محفل
۵۰ ساعت تولید برنامه
۵۰ نفر آموزش
۴۲ مطالعه
۱۶ نشست
۱۵ نفر اعزام
۱۰ حمایت
۵ نشر محتوای مجازی
۲ مشارکت بین دستگاهی
۲ نمایشگاه
۱ تجلیل
۱ نشر محتوای مجازی
۱ نشریه

وزارت آموزش و پرورش

اداره کل قرآن، عترت و نماز معاونت پرورشی و فرهنگی

وزارت آموزش و پرورش نهاد رسمی متولی مهمترین و حساس‌ترین حوزه فعالیت‌های قرآنی، یعنی حوزه آموزش عمومی قرآن کشور، پرمخاطب‌ترین و فراگیرترین نهاد قرآنی کشور به شمار می‌رود. علی‌رغم حجم وسیع فعالیت‌های قرآنی آموزش و پرورش، خصوصاً در زمینه درس قرآن در مدارس، تألیف کتب درسی، تربیت معلم و ...، گزارش‌های این نهاد صرفاً به ارائه فعالیت‌های اداره کل قرآن، عترت و نماز معاونت پرورشی و فرهنگی می‌پردازد.

از جمله فعالیت‌های این اداره کل می‌توان به حدود ۶۵ میلیون نفر قرائت روزانه قرآن، حدود شش و نیم میلیون نفر آموزش عمومی قرآن، برگزاری ۲۵۵ هزار محفل قرآنی و حدود ۸۸ هزار جلسه تفسیر قرآن اشاره نمود.

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار، میلیون ریال
۱	برگزاری دوره‌های آموزش عمومی / حفظ / آموزش تخصصی	۶۰۰۰۰۰ نفر آموزش	آموزش عمومی قرآن	۳۹۰۰۰۰
۲	اجرای طرح‌های تبلیغی / پژوهشی	۲۳۰۰ پویش	آموزش عمومی قرآن	۹۵۰۰
۳	برگزاری مسابقه / جشنواره	۵۰۰۰۰۰۰ نفر آموزش	تبلیغ و ترویج قرآن	۲۷۵۰۰۰۰۰
۴	برگزاری جلسات قرآنی به صورت روزانه / هفتگی / ماهانه	۷۲۰۰۰ جلسه تفسیر	آموزش عمومی قرآن	۴۵۰۰۰
۵	برگزاری محافل قرآنی	۸۵۰۰۰ محفل	آموزش عمومی قرآن	۸۵۰۰۰
۶	برگزاری محافل قرآنی	۸۵۰۰۰ محفل	آموزش عمومی قرآن	۸۵۰۰۰
۷	برگزاری محافل قرآنی	۸۵۰۰۰ محفل	آموزش عمومی قرآن	۸۵۰۰۰
۸	اجرای طرح‌های آموزشی و تبلیغی در فضای مجازی	۴۵۱ تولید محتوا	تبلیغ و ترویج قرآن	۶۰۰۰
۹	حمایت و تکریم فعالان قرآنی	۱۴۵۲ نفر تجلیل	آموزش عمومی قرآن	۱۸۰۴۰۰
۱۰	برگزاری نمایشگاه قرآن	۳۲ نمایشگاه	تبلیغ و ترویج قرآن	۹۲۰۰۰۰

۱۷۰ ❖ کتاب سال قرآن جمهوری اسلامی ایران ۱۴۰۰ ۱۴۰۰

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار، میلیون ریال
۱۱	برگزاری جلسات جزءخوانی قرآن کریم	۲۱۵۰۰ نفر آموزش	آموزش عمومی قرآن	۲۱۰۰۰
۱۲	برگزاری جلسه روزانه انس / تدبر با قرآن در ماه رمضان	۱۶۴۲۰ جلسه تفسیر	آموزش عمومی قرآن	۵۲۰۰۰
۱۳	برگزاری دوره‌های تربیت مربی قرآن	۶۴۲ دوره آموزشی	آموزش عمومی قرآن	۸۵۰۰۰
۱۴	تامین محتوای فضای مجازی	۴۵۱ تولید محتوا	آموزش عمومی قرآن	۶۰۰۰
۱۵	تجهیز نماز خانه ها به کتب ادعیه و قرآن	۱۲۰۰ تجهیز	آموزش عمومی قرآن	۹۶۵۲۰
۱۶	ترویج آیات و مفاهیم قرآنی در قالب تبلیغات محیطی	۶۵۴ برنامه تلویزیونی	آموزش عمومی قرآن	۶۷۰۰۰
۱۷	چاپ و توزیع قرآن کریم	۲۵۰۰ توزیع و نشر	آموزش عمومی قرآن	۴۰۰۰
۱۸	حمایت از اجرای دوره آموزشی	۶۰۰۰۰۰ دوره آموزشی	آموزش عمومی قرآن	۳۹۰۰۰۰
۱۹	قرائت روزانه قرآن کریم بعد از نماز جماعت	۶۵۰۰۰۰۰۰ نفر قرائت روزانه	آموزش عمومی قرآن	.

منبع: گزارش دستگاه

تعداد فعالیت:		۱۹ فعالیت
حوزه فعالیت:	آموزش / تبلیغ / مدیریت	
اعتبار فعالیت:	۲۸،۳۳۵،۴۲۰ میلیون ریال	

خلاصه عملکرد
۶۵۰۰۰۰۰۰ نفر قرائت روزانه
۵۶۳۱۵۰۰ نفر آموزش
۶۰۰۶۴۲ دوره آموزشی
۲۵۵۰۰۰ محفل
۸۸۴۲۰ جلسه تفسیر
۲۵۰۰ توزیع و نشر
۲۳۰۰ پویش
۱۴۵۲ نفر تجلیل
۱۲۰۰ تجهیز
۹۰۲ تولید محتوا
۶۵۴ برنامه تلویزیونی
۳۲ نمایشگاه

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی هر ساله برنامه‌های متعددی در حوزه‌های تبلیغ و ترویج، آموزش عمومی و پژوهش قرآنی را راهبری و اجرا می‌نماید. ولی گزارش ارسالی این دستگاه صرفاً به ارائه فعالیت‌های سال ۱۴۰۰ مرکز قرآن و عترت این وزارتخانه پرداخته است و انعکاسی از میزان برنامه‌های قرآنی حوزه پژوهش‌های قرآنی حوزه سلامت ارائه نشده است.

۱۶۰۰ نفر آموزش عمومی قرآن، برگزاری ۶۶۷ دوره آموزشی قرآنی، ۲۱۰ محفل قرآنی، ۸۲ جشنواره، ۷۱ همایش و ۷۰ مسابقه قرآنی اهم فعالیت‌های قرآنی گزارش شده این وزارتخانه در سال ۱۴۰۰ است.

نظر به تصویب سند راهبردی توسعه پژوهش و آموزش عالی قرآنی در نظام سلامت در سال ۱۳۹۹ در جلسه ۴۹ شورای توسعه فرهنگ قرآنی، گزارشی از وضعیت تحقق اهداف و اجرای اقدامات این سند از سوی وزارتخانه منعکس نشده است. بی‌شک مأموریت اصلی وزارت بهداشت در قبال فعالیت‌های قرآنی علاوه بر فعالیت‌های آموزش عمومی و تبلیغ و ترویج قرآنی، معطوف به توسعه پژوهش و آموزش عالی قرآنی در نظام سلامت است که در راستای این هدف، کمیسیونی در این وزارتخانه مستقر شده است و امید است با همت دبیرخانه این کمیسیون، گزارش‌های آتی با محوریت میزان اجرایی سازی سند فوق‌الذکر صورت پذیرد.

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار: میلیون ریال
۱	مرحله کشوری بیست و ششمین جشنواره قرآنی هدهد ویژه اساتید، دانشجویان و کارکنان	۱ جشنواره	تبلیغ و ترویج	۲۰،۰۰۰
۲	برگزاری مرحله دانشگاهی بیست و ششمین جشنواره قرآنی هدهد ویژه اساتید، دانشجویان و کارکنان وزارت بهداشت	۷۰ جشنواره	تبلیغ و ترویج	۷۰،۰۰۰
۳	برگزاری مرحله کشوری اولین سوگواره شعر فاطمی "یاس کیود"	۱ جشنواره	تبلیغ و ترویج	۱،۰۰۰
۴	برگزاری مرحله دانشگاهی اولین سوگواره شعر فاطمی "یاس کیود"	۱۰ جشنواره	تبلیغ و ترویج	۲،۰۰۰
۵	برگزاری محافل انس با قرآن کریم در "هفته قرآن و عترت(ع) دانشگاهها"	۷۰ محفل	تبلیغ و ترویج	۷۰،۰۰۰
۶	برگزاری مسابقات فرهنگی قرآنی در "هفته قرآن و عترت(ع) دانشگاهها"	۷۰ مسابقه	تبلیغ و ترویج	۲۱،۰۰۰
۷	برگزاری همایش فعالان قرآنی در "هفته قرآن و عترت(ع) دانشگاهها"	۷۰ همایش	تبلیغ و ترویج	۱۴،۰۰۰

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار: میلیون ریال
۸	برگزاری نشست‌های تخصصی در "هفته قرآن و عترت(ع) دانشگاهها"	۷۰ نشست	پژوهش قرآنی	۱۴,۰۰۰
۹	برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی در "هفته قرآن و عترت(ع) دانشگاهها"	۷۰ دوره آموزشی	آموزش عمومی	۷,۰۰۰
۱۰	برپایی نمایشگاه و یا خیمه‌های قرآنی در "هفته قرآن و عترت(ع) دانشگاهها"	۷۰ نمایشگاه	تبلیغ و ترویج	۲۱,۰۰۰
۱۱	برگزاری مراسم تکریم چهره‌های قرآنی نظام سلامت در "هفته قرآن و عترت(ع) دانشگاهها"	۷۰۰ نفر تجلیل	تبلیغ و ترویج	۳۵,۰۰۰
۱۲	برگزاری محافل انس و کرسی‌های تلاوت قرآن	۱۴۰ محفل	تبلیغ و ترویج	۲۱,۰۰۰
۱۳	شناسایی نخبگان قرآنی دانشگاهها	۱۴۰۰ نفر آموزش	آموزش عمومی	-
۱۴	فضاسازی محیطی در حوزه قرآن و عترت از طریق تهیه، چاپ و انتشار پوستر، برشور و ...	۸۴۰ توزیع و نشر	تبلیغ و ترویج	۳۵,۰۰۰
۱۵	حمایت از طرح‌های پژوهشی قرآن و سلامت	۷۰ حمایت	پژوهش قرآنی	۳,۵۰۰
۱۶	تهیه و انتشار نشریات علمی پژوهشی در حوزه قرآن و عترت و سلامت	۱۲ نشریه	پژوهش قرآنی	۱,۲۰۰
۱۷	برگزاری همایش ملی سالانه قرآن و سلامت	۱ همایش	پژوهش قرآنی	۱,۵۰۰
۱۸	برگزاری دوره های مجازی تدبیر در قرآن	۲۰۰ دوره آموزشی	آموزش عمومی	۱,۰۰۰
۱۹	آموزش صحیح خوانی قرآن(روان‌وفصیح خوانی)	۱۱۶ دوره آموزشی	آموزش عمومی	۵۰۰
۲۰	آموزش صوت و لحن و قرائت قرآن	۳۹ دوره آموزشی	آموزش عمومی	۱۵۰
۲۱	آموزش ترجمه و مفاهیم قرآن	۲۲ دوره آموزشی	آموزش عمومی	۱۰۰
۲۲	آموزش تفسیر قرآن	۷۸ دوره آموزشی	آموزش عمومی	۲۰
۲۳	آموزش حفظ ترتیبی، حفظ موضوعی، حفظ سوره منتخب و حفظ یک جزء قرآن	۱۱۰ دوره آموزشی	آموزش عمومی	۵۰۰
۲۴	دوره های آموزشی سبک زندگی	۴۸ دوره آموزشی	آموزش عمومی	۵۰۰
۲۵	دوره آموزشی نهج البلاغه و صحیفه سجاده	۸۰ دوره آموزشی	آموزش عمومی	۴۰۰
۲۶	دوره آموزشی روش تحقیق میان‌رشته‌ای قرآن و سلامت	۲۵ دوره آموزشی	آموزش عمومی	۲۰۰
۲۷	دوره های آموزشی نشریه نگاری مذهبی	۳۱ دوره آموزشی	تبلیغ و ترویج	۱۵۰
۲۸	سایر دوره های مرتبط با قرآن و اهل بیت	۴۸ دوره آموزشی	آموزش عمومی	۲۰۰

منبع: گزارش دستگاه

تعداد فعالیت:	۲۸ فعالیت
حوزه فعالیت:	آموزش / تبلیغ / پژوهش
اعتبار فعالیت:	۲۷۷,۸۲۰ میلیون ریال

خلاصه عملکرد
۱۶۰۰ نفر آموزش
۸۴۰ توزیع و نشر
۷۰۰ نفر تجلیل
۶۶۷ دوره آموزشی
۲۱۰ محفل
۸۲ جشنواره
۷۱ همایش
۷۰ حمایت
۷۰ مسابقه
۷۰ نشست
۷۰ نمایشگاه
۱۲ نشریه

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

مرکز توسعه پژوهش و آموزش عالی قرآن و علوم انسانی

وزارت علوم به عنوان نهاد متولی آموزش عالی و پژوهش قرآنی، همچنین مجری برنامه‌های متعدد تبلیغی ترویجی قرآن و آموزش عمومی قرآن کریم در سطح دانشگاه‌های سراسر کشور، در گزارش سال ۱۴۰۰ فقط به ارائه برنامه‌های قرآنی مرکز توسعه پژوهش و آموزش عالی قرآن و علوم انسانی اکتفا نموده و گزارشی از حجم وسیع فعالیت‌های قرآنی این نهاد، از جمله دانشگاه‌ها و دانشکده‌های قرآنی، رشته و گرایش‌های قرآنی، برنامه‌ها و فعالیت‌های آموزشی و ترویجی قرآنی دانشگاه‌ها ارائه نشده است.

سرمایه انسانی دانشور و متعهد این وزارتخانه و نهادهای متبوع آن از ارجمندترین سرمایه‌های قرآنی کشور است که ارائه عملکرد و انعکاس دستاوردهای آنان، به مثابه پاسداشت و حق‌شناسی از این مساعی است.

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار - میلیون ریال
۱	اجرای قرارداد نظام سازی قرآنی در حوزه های سیاسی، اخلاقی و فرهنگی "	۳ مطالعه	پژوهش قرآنی	۴۳۵۰
۲	تشکیل اتاق فکر قرآنی با حضور صاحب نظران قرآنی حوزوی و دانشگاهی به منظور سیاستگذاری کلان قرآنی	۳ نشست	پژوهش قرآنی	.
۳	جلسات با شورای توسعه فرهنگ قرآنی به منظور بازنگری آیین‌نامه‌ها و رفع موانع تخصیص اعتبار اجرای سندهای قرآنی	۴ نشست	مدیریت	.
۴	برگزاری جلسات با صاحب نظران برای راه اندازی سامانه جامع نظام پژوهش و آموزش عالی قرآنی کشور و آماده سازی RFB سامانه	۵ نشست	مدیریت	.
۵	مطالعه و بررسی سازو کارهای لازم برای تدوین پیش نویس آیین نامه تحصیل همزمان دانشجویان رشته های مختلف در رشته های قرآنی در مقطع کارشناسی	۱ مطالعه	پژوهش قرآنی	.
۶	بازنگری اولویت های پژوهشی ابلاغی در راستای اجرای سند راهبردی توسعه پژوهش و آموزش عالی قرآنی کشور	۱ مطالعه	پژوهش قرآنی	.
۷	بازنگری آیین نامه حمایت از پایان نامه ها و رساله های قرآنی دانشجویان و طلاب در اتاق فکر تخصصی قرآنی و انجام اقدامات اولیه برای اجرای آیین نامه	۱ مطالعه	پژوهش قرآنی	.

منبع: گزارش دستگاه

تعداد فعالیت:	۷ فعالیت
حوزه فعالیت:	پژوهش / مدیریت

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
معاونت قرآن و عترت

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی نهاد رسمی متولی حوزه تبلیغ و ترویج قرآن کریم و مسئول کمیسیونی با همین عنوان است که برای سال ۱۴۰۰، ۲۷ عنوان فعالیت قرآنی ذیل حوزه‌های تبلیغ و ترویج، آموزش عمومی، مدیریت و پژوهش ارائه نموده است. بیش از ده هزار مورد حمایت، ۱۳۵۰۰ نسخه توزیع و اهدای قرآن و کتب قرآنی، ۹۹ مشارکت بین دستگاهی، ۱۵۰۰ نفر آموزش، تولید حدود ۱۰۰۰ اثر قرآنی، برگزاری نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم، برگزاری آزمون سراسری قرآن و عترت و ۲۱ جشنواره قرآنی اهم برنامه‌های قرآنی این وزارتخانه در سال ۱۴۰۰ می‌باشد. این وزارتخانه از حیث ساختاری و نیروی انسانی در ستاد و استان‌ها داراری ظرفیت‌های ممتازی است.

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار - میلیون ریال
۱	حمایت از جشنواره های ملی آیات	۵ جشنواره	تبلیغ و ترویج	۷۰۰۰
۲	حمایت از برگزاری هفته های قرآن و عترت	۷ مشارکت بین دستگاهی	تبلیغ و ترویج	۱۰،۷۴۰
۳	حمایت از اجرای پایتخت نهج البلاغه = کاشان	۱ طرح تبلیغی	تبلیغ و ترویج	۵،۰۰۰
۴	پایتخت صحیفه سجاده = یزد	۱ طرح تبلیغی	تبلیغ و ترویج	۵،۰۰۰
۵	حمایت از اجرای برنامه دوسالانه پایتخت قرآن، بوشهر	۱ طرح تبلیغی	تبلیغ و ترویج	۵،۰۰۰
۶	حمایت از برنامه انتخاب روستاهای قرآنی	۱۲ طرح تبلیغی	تبلیغ و ترویج	۶،۷۰۰
۷	توزیع قرآن و کتب مذهبی بویژه در استان های کم برخوردار کشور حمایت و تولید محصولات قرآنی و انتشار در سراسر کشور	۱۳۵۰۰ توزیع و نشر	تبلیغ و ترویج	۵،۰۰۰
۸	حمایت و تولید آثار و محصولات قرآن و عترت - تولید ۳ فیلم مستند قرآن و عترت	۳ اثر	تبلیغ و ترویج	۲۰،۰۰۰
۹	حمایت از تولید ۲۰ فیلم کوتاه با موضوع سبک زندگی ایرانی اسلامی	۲۰ اثر	تبلیغ و ترویج	۱،۲۰۰
۱۰	حمایت و تولید آثار قرآن و عترت: تولید ۱۰۰۰ اسباب‌بازی عروسکها از بهشت می‌آیند	۱۰۰۰ اثر	تبلیغ و ترویج	۲۰،۰۰۰
۱۱	اهدای نشان ویژه قرآن و عترت در جشنواره فیلم فجر به فیلمهای منتخب قرآن و عترتی	۲ تجلیل	تبلیغ و ترویج	۵۰۰
۱۲	طرح ملی تلاوت	۵۰۰ نفر آموزش	آموزش عمومی قرآن	۰

عملکرد قرآنی دستگاهها ❖ ۱۷۵

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار - میلیون ریال
۱۳	برگزاری دوره تربیت مربی قرآن کریم	۱۰۰۰ نفر آموزش	آموزش عمومی قرآن	۰
۱۴	صدور مجوز مؤسسات فرهنگی قرآن و عترت	۹۲ مشارکت بین دستگاهی	مدیریت	۰
۱۵	اجرای طرح پالایش بیمه فعالان قرآنی	۱۰۰۰۰ حمایت	تبلیغ و ترویج	۰
۱۶	حمایت از فعالیت مؤسسات قرآن و عترت	۵۰ حمایت	تبلیغ و ترویج	۰
۱۷	نوزدهمین آزمون سراسری قرآن و عترت - ۱۲۰ هزار شرکت کننده	۱ آزمون	تبلیغ و ترویج	۰
۱۸	حمایت از توسعه و ارتقاء سطح کیفی و محتوایی سایت‌های فعال در حوزه قرآن و عترت در فضای مجازی	۲۵ حمایت	تبلیغ و ترویج	۰
۱۹	حمایت از تولید آثار و محصولات دیجیتالی (IT) در حوزه قرآن و عترت	۱۰ اثر	مدیریت امور قرآنی	۰
۲۰	اجرای آمایش سرزمینی و تدوین شیوه‌نامه (توزیع منابع و یارانه‌ها بر مبنای استعداد، جمعیت و پراکنندگی جغرافیایی استان‌ها)	۱ مطالعه	مدیریت امور قرآنی	۰
۲۱	برگزاری بیست و هشتمین نمایشگاه بین المللی قرآن کریم به صورت مجازی	۱ نمایشگاه	تبلیغ و ترویج	۰
۲۲	اجرای برنامه‌های ترویجی قرآنی با کشورهای همسایه بویژه عتبات مقدسه عراق	۱۵ طرح تبلیغی	تبلیغ و ترویج	۰
۲۳	صدور مجوز ترجمه قرآن کریم	۷ اعطای مدرک	تبلیغ و ترویج	۰
۲۴	برگزاری پانزدهمین جشنواره تئاتر رضوی در استان آذربایجان شرقی	۱۵ جشنواره	تبلیغ و ترویج	۰
۲۵	تولید متون نمایشی مبتنی بر نهج البلاغه در قالب طرح راه روشن	۱ تولید محتوا	پژوهش قرآنی	۰
۲۶	یازدهمین دوره جشنواره تئاتر دینی صاحب‌دلان	۱ جشنواره	تبلیغ و ترویج	۰
۲۷	اجرای نمایش های دینی و قرآنی در استان های مختلف کشور	۱۱ نمایشگاه	تبلیغ و ترویج	۰

منبع: گزارش دستگاه

تعداد فعالیت:	۲۷ فعالیت
حوزه فعالیت:	آموزش / تبلیغ / مدیریت / پژوهش
اعتبار فعالیت:	۵۰،۱۴۰۰ میلیون ریال

خلاصه عملکرد
۱۲۵۰۰ توزیع و نشر
۱۰۰۰۷۵ حمایت
۱۵۰۰ نفر آموزش
۱۰۳۳ اثر
۹۹ مشارکت بین دستگاهی
۲۱ جشنواره
۱۵ طرح تبلیغی
۱۵ طرح تبلیغی
۱۲ نمایشگاه
۷ اعطای مدرک
۲ تجلیل
۱ آزمون
۱ تولید محتوا
۱ مطالعه

ب. سایر دستگاهها و نهادها

بنیاد فرهنگی خاتم الاوصیاء (عجل الله تعالی فرجه الشریف)

فعالیت‌های قرآنی بنیاد فرهنگی خاتم الاوصیاء (عج)، ذیل جامعه فرهنگی قرآنی عصر صورت می‌گیرد و از جمله اهداف این نهاد، تربیت نیروی انسانی تراز انقلاب اسلامی و ایجاد زمینه برای تشکیل شبکه نیروی انسانی مؤمن و انقلابی متشکل از فعالان قرآنی به منظور تعامل و هم‌اندیشی در حوزه‌های مختلف قرآن و عترت می‌باشد. این بنیاد برای سال ۱۴۰۰، شش عنوان فعالیت قرآنی گزارش نموده که از مهمترین این موارد می‌توان به پویش ملی ستاره‌های زمین، طرح آموزشی تربیتی اسوه، طرح قرآنی بنیان مرصوص، توزیع ۶۰ هزار مصحف در مساجد و ساماندهی و تشکیل شبکه جامعه فرهنگی قرآنی عصر اشاره نمود. از جمله فعالیت‌های شاخص این بنیاد در سال ۱۴۰۰، ساماندهی، ایجاد و تقویت ۸ هزار جلسه خانگی در سطح کشور است

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار - میلیون ریال
۱	پویش ملی ستاره های زمین	۲۰۰۰ نفر آموزش و ۷۰۰ نشر محتوای مجازی و ۱ نمایشگاه و ۱۰۰ نفر تجلیل و نشست و ۱ ایجاد ساختار و ۴ مشارکت بین دستگاهی و ۱۰ برنامه تلویزیونی و ۲ همایش و ۲۰ خبر	آموزش عمومی قرآن، تبلیغ و ترویج قرآن	۳۰،۰۰۰
۲	طرح آموزشی تربیتی اسوه	۴ دوره آموزشی و ۲۰ نفر تجلیل و ۷۰ اعزام داخلی و ۲۰ برنامه تلویزیونی و ۴۵ نفر حفظ کل و ۱۳۰ نفر حفظ جزء و ۵ تولید محتوا	قرآن، آموزش عمومی قرآنی	۱۰،۰۰۰
۳	ساماندهی، ایجاد و تقویت جلسات خانگی قرآن کریم	۵۰۰۰ نفر آموزش و ۷۰۰۰ جلسات خانگی و ۲۰۰۰ نشر محتوای مجازی و ۲۰ نشست و ۴ تولید محتوا	آموزش عمومی قرآن	۱۰،۰۰۰
۴	طرح قرآنی بنیان مرصوص	۳ جشنواره و ۲۵ دوره آموزشی و ۵ نشست و ۱۰۰۰ جلسات خانگی و ۲ همایش و ۴۰۰ اعطای مدرک و ۱ برنامه تلویزیونی	آموزش عمومی قرآن، تبلیغ و ترویج قرآن	۱۴،۰۰۰
۵	توزیع مصحف در مساجد	۶۰۰۰ توزیع و نشر	تبلیغ و ترویج قرآن	۱۸،۰۰۰
۶	ساماندهی و تشکیل شبکه جامعه فرهنگی قرآنی عصر	۱۸ نشست و ۲ پویش و ۴ برنامه تلویزیونی و ۳ همایش و ۴۰ حمایت	آموزش عمومی قرآن، پژوهش قرآنی، تبلیغ و ترویج	۸،۰۰۰

منبع: گزارش دستگاه

تعداد فعالیت:	۶ فعالیت
حوزه فعالیت:	تبلیغ / آموزش عمومی / پژوهش
اعتبار فعالیت:	۹۰,۰۰۰ میلیون ریال
کمیت	
	۶۰۰۰۰ توزیع و نشر
	۸۰۰۰ جلسات خانگی
	۷۰۰۰ نفر آموزش
	۹۰۰ نشر محتوای مجازی
	۴۰۰ اعطای مدرک
	۱۳۰ نفر حفظ جزء
	۱۲۰ نفر تجلیل
	۷۰ اعزام داخلی
	۵۵ نشست
	۴۵ نفر حفظ کل
	۴۰ حمایت
	۳۵ برنامه تلویزیونی
	۲۹ دوره آموزشی
	۹ تولید محتوا
	۲۰ خبر
	۷ همایش
	۴ مشارکت بین دستگاهی
	۳ جشنواره
	۲ پویش
	۱ نمایشگاه
	۱ ایجاد ساختار

سازمان بسیج مستضعفین کشور

سازمان بسیج مستضعفین برای سال ۱۴۰۰، ۶ عنوان فعالیت قرآنی گزارش نموده که در حوزه آموزش عمومی قرآن و تبلیغ و ترویج قرآنی انجام شده‌اند. اهم فعالیت‌های قرآنی این سازمان در سال ۱۴۰۰ اختصاص به برگزاری ۲۰۰۰ محفل انس با قرآن، ۲۰۰۰ نفر آموزش عمومی قرآنی و ۸۰ مورد اعزام گروه‌های جهادی اختصاص دارد.

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار - میلیون ریال
۱	برگزاری دوره ۲۸ام مسابقات قران و عترت	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۵۱,۰۰۰
۲	پویش قلب‌های نورانی	۱ پویش	تبلیغ و ترویج قرآن	۱۰۰
۳	برگزاری محفل انس با قران کریم	۲۰۰۰ محفل	تبلیغ و ترویج قرآن	۴۰,۰۰۰
۴	اعزام گروه‌های جهادی	۸۰ اعزام داخلی	تبلیغ و ترویج قرآن	۲۴۰

۵	مسابقه مفاهیم سوره عنکبوت	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۱۰۰
۶	شناسایی و ایجاد واحد های قرآنی در سطح پایگاه مقاومت مساجد	۲۰۰۰ نفر آموزش	آموزش عمومی قرآن	۱،۰۰۰

منبع: گزارش دستگاه

تعداد فعالیت:	۶ فعالیت
حوزه فعالیت:	آموزش / تبلیغ
اعتبار فعالیت:	۹۲۴۴۰ میلیون ریال

خلاصه عملکرد
۲۰۰۰ محفل
۲۰۰۰ نفر آموزش
۸۰ اعزام داخلی
۲ مسابقه
۱ پوشش

سازمان بهزیستی کشور برای سال ۱۴۰۰، ۶ عنوان فعالیت قرآنی در حوزه های تبلیغ، آموزش و مدیریت امور قرآنی گزارش نموده که مهمترین آنها عبارتند از فعالیت ۳۱ کانون قرآن و عترت ادارات استانی، برگزاری ۳۱ محفل انس با قرآن و پنجمین دوره مسابقات بین المللی قرآن کریم نایبانیان جهان اسلام اشاره نمود.

ظرفیت گسترده و فراگیر و حجم فراوان مخاطبان این نهاد، گویای ظرفیت ها و قابلیت های نهادی این سازمان در راستای توسعه فرهنگ قرآنی به خصوص در حوزه تبلیغ و ترویج و آموزش عمومی قرآن است.

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار - میلیون ریال
۱	پنجمین دوره مسابقات بین المللی قرآن کریم نایبانیان جهان اسلام	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۱،۰۰۰
۲	فعالیت کانون های قرآن و عترت ادارات استانی	۳۱ ایجاد ساختار	مدیریت امور قرآنی	۲،۰۰۰
۳	برگزاری محافل انس با قرآن	۳۱ محفل	تبلیغ و ترویج قرآن	۶۲۰
۴	دومین جشنواره فرهنگی نماز و مهدویت	۱ جشنواره	تبلیغ و ترویج قرآن	۱،۰۵۰
۵	برگزاری مسابقات قرآنی در استان ها	۴ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۰
۶	برگزاری دوره های آموزشی قرآنی	۲ دوره آموزشی	آموزش عمومی قرآن	۰

منبع: گزارش دستگاه

تعداد فعالیت:	۶ فعالیت
حوزه فعالیت:	تبلیغ / آموزش / مدیریت
اعتبار فعالیت:	۴۶۷۰ میلیون ریال

خلاصه عملکرد
۳۱ ایجاد ساختار

۳۱ محفل
۵ مسابقه
۲ دوره آموزشی
۱ جشنواره

سازمان تأمین اجتماعی

سازمان تأمین اجتماعی دارای تشکیلات مرکزی و واحدها، شعب و نمایندگی‌ها و مراکز درمانی و بیمارستانی و ... در کشور می‌باشد. این سازمان برای سال ۱۴۰۰، سه عنوان فعالیت قرآنی گزارش نموده که دوره ۲۳ ام مسابقات قرآن کریم ویژه کارکنان سازمان و برگزاری کلاس های قرآنی در ماه رمضان شاخص‌ترین فعالیت‌های قرآنی این سازمان به شمار می‌رود.

سازمان تأمین اجتماعی با توجه به ماهیت خدمت‌رسانی و رفاهی و اجتماعی بودن آن، فرصت‌ها و ظرفیت‌های متعدد نهادی، خدماتی، حقوقی و تبلیغی ترویجی قرآنی دارد که امید می‌رود با نظرداشت زیست بوم تأمین اجتماعی کشور، شاهد فعالیت‌های قرآنی بیشتر و تناسب با این حوزه در کنار سایر فعالیت‌های قرآنی آن باشیم.

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار - میلیون ریال
۱	بیست و سومین دوره مسابقات قرآن کریم ویژه کارکنان سازمان تأمین اجتماعی ۱۴۰۰	۱ مسابقه	آموزش عمومی قرآن	۲,۰۰۰
۲	برگزاری کلاس های قرآنی در ماه رمضان	۶۵۰۰ نفر آموزش	آموزش عمومی قرآن	۱۰
۳	پیش نویس مسابقات قرآن کریم، ویژه کارکنان سازمان (در دست اجرا)	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۲۵,۰۰۰

منبع: گزارش دستگاه

تعداد فعالیت:		۳ فعالیت
حوزه فعالیت:	آموزش / تبلیغ	
اعتبار فعالیت:	۲۷,۰۱۰ میلیون ریال	
کمیت		۲ مسابقه
		۶۵۰۰ نفر آموزش

سازمان سنجش آموزش کشور

سازمان سنجش آموزش کشور به عنوان تخصصی در حوزه سنجش آموزش، مجری مصوبه قانون اعطای مدرک کارشناسی و بالاتر به حافظان قرآن کریم می‌باشد که این قانون در سال ۱۳۷۵ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است. این سازمان در سال ۱۴۰۰، در راستای اجرای این قانون ۱۷۳ مدرک تحصیلی اعطاء نموده است. همچنین سازمان سنجش در اجرای مصوبه ۲۹۹ شورای عالی انقلاب فرهنگی مبنی بر پذیرش بدون کنکور دو نفر از کسانی که هر ساله در مسابقات بین المللی قرائت قرآن کریم رتبه اول را کسب می‌کنند، - که در سال ۱۳۷۱ به تصویب رسیده است - مجری این مصوبه بوده است.

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار - میلیون ریال
۱	اجرای قانون اعطای مدرک کارشناسی و بالاتر به حافظان قرآن کریم	۱۷۳ اعطای مدرک	آموزش عالی قرآنی	.
۲	اجرای قانون اعطای مدرک کارشناسی و بالاتر به حافظان قرآن کریم (معرفی به دانشگاه در مقطع کارشناسی ارشد)	۱ اعطای مدرک	آموزش عالی قرآنی	.
۳	اجرای مصوبه ۲۹۹ شورای عالی انقلاب فرهنگی مبنی بر پذیرش بدون کنکور دو نفر از کسانی که هر ساله در مسابقات بین المللی قرائت قرآن کریم رتبه اول را کسب می‌کنند.	۱ اعطای مدرک	آموزش عالی قرآنی	.

منبع: گزارش دستگاه

تعداد فعالیت:	۳ فعالیت
حجم فعالیت:	۱۷۳ اعطای مدرک / ۱ دوره آموزشی
حوزه فعالیت	آموزش عالی

سازمان نقشه برداری کشور

سازمان نقشه برداری کشور برای سال ۱۴۰۰ سه عنوان فعالیت قرآنی گزارش نموده که شامل برگزاری ۱۰۰ دوره آموزشی و مراسم جزء خوانی قرآنی است.

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار - میلیون ریال
۱	برگزاری دوره های آموزشی	۱۰۰ دوره آموزشی	آموزش عمومی قرآن	۱،۵۰۰
۲	برگزاری مراسم جز خوانی	۳۰ روز قرائت قرآن	تبلیغ و ترویج قرآن	.

۳	برگزاری مراسم جز خوانی	۳۰ روز قرائت قرآن	تبلیغ و ترویج قرآن	۱۵۰۰
---	------------------------	-------------------	--------------------	------

منبع: گزارش دستگاه

تعداد فعالیت:	۳ فعالیت
حوزه فعالیت:	آموزش / تبلیغ
اعتبار فعالیت:	۳۰۰۰ میلیون ریال

مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی

مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، مؤسسه‌ای علمی، فرهنگی، بین‌المللی به منظور سیاست‌گذاری، برنامه ریزی و فعالیت برای تقریب میان پیروان مذاهب اسلامی ایجاد شده است. در اساسنامه این مجمع، کمک به امر احیا و گسترش فرهنگ و معارف اسلامی و دفاع از حریم قرآن کریم و سنت پیامبر اکرم (ص) از جمله اهداف این مجمع به شمار می‌رود.

مجمع تقریب برای سال ۱۴۰۰، شش عنوان فعالیت قرآنی عمدتاً در حوزه‌های پژوهش و تبلیغ و ترویج انجام داده که انجام سه پژوهش قرآنی و برگزاری ۵ نشست قرآنی اهم این برنامه‌ها به شمار می‌رود. انجام فعالیت‌های قرآنی در حوزه بین الملل به خصوص برنامه‌های ترویجی و پژوهشی قرآنی مبتنی بر سند راهبردی توسعه فعالیت‌های قرآنی بین‌الملل (مصوب شورای توسعه فرهنگ قرآنی) می‌تواند نقطه عطف و تمایز فعالیت‌های قرآنی مجمع در سال‌های آتی باشد.

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار - میلیون ریال
۱	انجام پژوهش قرآنی	۳ مطالعه	پژوهش قرآنی	۲۰۰۰
۲	برگزاری نشست های علمی و قرآنی	۵ نشست	پژوهش قرآنی	۱۰۰
۳	قرائت روزانه قرآن کریم بعداز نماز جماعت	۲۰۰ روز قرائت قرآن	آموزش عمومی قرآن	.
۴	تامین محتوی فضای مجازی	۲۰۰ نشر محتوای مجازی	پژوهش قرآنی، تبلیغ و ترویج قرآن	۲۰۰
۵	شرکت در نمایشگاه قرآنی	۱ نمایشگاه	تبلیغ و ترویج قرآن	۰
۶	شرکت کارشناسان در صدا و سیما	۲ برنامه رادیویی	تبلیغ و ترویج قرآن	۲۰

منبع: گزارش دستگاه

تعداد فعالیت:	۶ فعالیت
حوزه فعالیت:	پژوهش / تبلیغ / آموزش
اعتبار فعالیت:	۲۰۲۰ میلیون ریال

خلاصه عملکرد	
۲۰۰ روز قرائت قرآن	
۲۰۰ نشر محتوای مجازی	

۵ نشست
۳ توزیع و نشر
۲ برنامه رادیویی
۱ نمایشگاه

نهاد ریاست جمهوری

نهاد ریاست جمهوری در سال ۱۴۰۰، هفت عنوان فعالیت قرآنی انجام داده که عمدتاً در حوزه تبلیغ و ترویج قرآنی صورت گرفته‌اند. برگزاری حدود ۷۰۰ جلسه تفسیر قرآن، برگزاری ۱۸ مسابقه قرآنی و ۳ نمایشگاه قرآن از جمله فعالیت‌های قرآنی شاخص این نهاد به شمار می‌روند.

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه
۱	تولید و نشر محتوای قرآنی	۳۰ تولید محتوا	تبلیغ و ترویج قرآن
۲	برگزاری مراسم تجلیل از فعالان قرآنی	۱۹۷ تجلیل	تبلیغ و ترویج قرآن
۳	توزیع و نشر قرآن کریم	۲۱ توزیع و نشر	تبلیغ و ترویج قرآن
۴	برگزاری جلسه تفسیر قرآن	۶۸۴ جلسه تفسیر	آموزش عمومی قرآن
۵	برگزاری نمایشگاه قرآنی	۳ نمایشگاه	تبلیغ و ترویج قرآن
۶	اجرای برنامه ختم قرآن کریم	۲ ختم قرآن	تبلیغ و ترویج قرآن
۷	برگزاری مسابقات قرآنی	۱۸ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن

منبع: گزارش دستگاه

تعداد فعالیت:	۷ فعالیت
حوزه فعالیت:	تبلیغ / آموزش عمومی

خلاصه عملکرد
۶۸۴ جلسه تفسیر
۱۹۷ تجلیل
۳۰ تولید محتوا
۲۱ توزیع و نشر
۱۸ مسابقه
۳ نمایشگاه
۲ ختم قرآن

وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات برای سال ۱۴۰۰، هفت عنوان فعالیت قرآنی گزارش نموده که مهمترین این برنامه‌ها اختصاص به

برگزاری ۴۴۰ محفل قرآنی شامل جزءخوانی و اجرای مسابقه قرآنی و شرکت در جشنواره الحافظون می‌باشد. از آنجایی که این وزارتخانه، ظرفیت‌های و قابلیت‌های گسترده‌ای در حوزه فراهم نمودن زیرساخت‌ها و پلتفرم‌های فعالیت‌های قرآنی کشور دارد، امید است در گزارش‌های آتی علاوه بر برنامه‌های تبلیغی ترویجی قرآنی وزارتخانه، اهم فعالیت‌های زیرساختی این نهاد در راستای توسعه فرهنگ قرآنی نیز منعکس شود.

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار - میلیون ریال
۱	محفل جزء خوانی و ختم قرآن در ماه مبارک رمضان	۲۲۰ محفل	تبلیغ و ترویج قرآن	۱۵۰
۲	اجرای مسابقه ۳۰ سوال از جزء قرآن در نمازخانه	۲۲۰ محفل	تبلیغ و ترویج قرآن	۲۰۰
۳	تامین محتوای قرآنی در سیستم اداری (پرگار)	۵۰ نشر محتوای مجازی	تبلیغ و ترویج قرآن	۰
۴	تهیه و توزیع و اهدای قرآن کریم به همکاران	۱۲۰۰ نفر تجلیل	تبلیغ و ترویج قرآن	۳۶۰۰
۵	شرکت در جشنواره الحافظون	۱ جشنواره	تبلیغ و ترویج قرآن	۱۰۰
۶	قرائت یک صفحه قرآن در نمازخانه ها، دو بار در هفته	۱۰۰ روز قرائت قرآن	آموزش عمومی قرآن	۰
۷	همکاری و اطلاع رسانی جهت شرکت در جشنواره مجازی همدلی قرآنی	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۰

منبع: گزارش دستگاه

تعداد فعالیت:	۷ فعالیت
حوزه فعالیت:	تبلیغ / آموزش عمومی
اعتبار فعالیت:	۴۰۵۰ میلیون ریال

خلاصه عملکرد
۱۲۰۰ نفر تجلیل
۴۴۰ محفل
۱۰۰ روز قرائت قرآن
۵۰ نشر محتوای مجازی
۱ جشنواره
۱ مسابقه

وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی

توجه به گسترش فرهنگ انس با قرآن از اولویت‌های دفتر امور فرهنگی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی بوده و تا کنون ۱۵ دوره مسابقات سراسری قرآن کریم در رشته‌های قرائت، حفظ، مفاهیم، نهج‌البلاغه و آذان برگزار نموده است.

در سال ۱۴۰۰، پانزدهمین دوره مسابقات قرآن کریم جامعه کار و تلاش قرآن در سطوح ملی و استانی برگزار شد که بیش از ۲۷۰۰ متسابق در سطوح استانی و ملی مشارکت داشته‌اند. یکی از اقدامات شاخص این وزارتخانه در سال ۱۴۰۰، حمایت و همراهی جهت انعقاد تفاهم نامه بیمه ۳۰ هزار معلم قرآنی و تصویب شغل معلمی برخط (آنلاین) قرآن کریم است که به پیشنهاد اتحادیه کشوری مؤسسات و تشکل‌های قرآنی و موافقت این وزارتخانه به نتیجه رسیده است.

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار . میلیون ریال
۱	پانزدهمین دوره مسابقات قرآن کریم جامعه کار و تلاش کشور (۲۵۰ نفر شرکت‌کننده)	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۱،۵۰۰
۲	مسابقه استانی پانزدهمین دوره مسابقه قرآن جامعه کار و تلاش کشور - استان مرکزی (۴۸ نفر شرکت‌کننده)	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۱۰۰
۳	مسابقه استانی پانزدهمین دوره مسابقه قرآن جامعه کار و تلاش کشور - استان ایلام (۳۷ نفر شرکت‌کننده)	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۵۰
۴	مسابقه استانی پانزدهمین دوره مسابقه قرآن جامعه کار و تلاش کشور - استان خراسان شمالی (۶۹ نفر شرکت‌کننده)	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۱۰۰
۵	مسابقه استانی پانزدهمین دوره مسابقه قرآن جامعه کار و تلاش کشور - استان البرز (۸۹ نفر شرکت‌کننده)	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۱۰۰
۶	مسابقه استانی پانزدهمین دوره مسابقه قرآن جامعه کار و تلاش کشور - استان اصفهان (۸۶ نفر شرکت‌کننده)	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۱۰۰
۷	مسابقه استانی پانزدهمین دوره مسابقه قرآن جامعه کار و تلاش کشور - استان کردستان (۴۳ نفر شرکت‌کننده)	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۵۰
۸	مسابقه استانی پانزدهمین دوره مسابقه قرآن جامعه کار و تلاش کشور - استان گهگیلویه و بویراحمد (۴۲ نفر شرکت‌کننده)	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۵۰
۹	مسابقه استانی پانزدهمین دوره مسابقه قرآن جامعه کار و تلاش کشور - استان مازندران (۵۴ نفر شرکت‌کننده)	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۷۰
۱۰	مسابقه استانی پانزدهمین دوره مسابقه قرآن جامعه کار و تلاش کشور - استان هرمزگان (۱۰۶ نفر شرکت‌کننده)	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۱۰۰
۱۱	مسابقه استانی پانزدهمین دوره مسابقه قرآن جامعه کار و تلاش کشور - استان آذربایجان غربی (۵۸ نفر شرکت‌کننده)	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۶۰
۱۲	مسابقه استانی پانزدهمین دوره مسابقه قرآن جامعه کار و تلاش کشور - استان زنجان (۴۲ نفر شرکت‌کننده)	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۵۰
۱۳	مسابقه استانی پانزدهمین دوره مسابقه قرآن جامعه کار و تلاش کشور - استان کرمان (۴۶ نفر شرکت‌کننده)	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۴۵
۱۴	مسابقه استانی پانزدهمین دوره مسابقه قرآن جامعه کار و تلاش کشور - استان قم (۲۴۶ نفر شرکت‌کننده)	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۱۲۰
۱۵	مسابقه استانی پانزدهمین دوره مسابقه قرآن جامعه کار و تلاش کشور - استان گلستان (۳۷ نفر شرکت‌کننده)	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۵۰

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار . میلیون ریال
۱۶	مسابقه استانی پانزدهمین دوره مسابقه قرآن جامعه کار و تلاش کشور - استان قزوین (۱۲۵ نفر شرکت کننده)	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۱۰۰
۱۷	مسابقه استانی پانزدهمین دوره مسابقه قرآن جامعه کار و تلاش کشور - استان کرمانشاه (۱۲۱ نفر شرکت کننده)	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۱۰۰
۱۸	مسابقه استانی پانزدهمین دوره مسابقه قرآن جامعه کار و تلاش کشور - استان سیستان و بلوچستان (۳۲ نفر شرکت کننده)	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۵۰
۱۹	مسابقه استانی پانزدهمین دوره مسابقه قرآن جامعه کار و تلاش کشور - استان لرستان (۳۶ نفر شرکت کننده)	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۵۰
۲۰	مسابقه استانی پانزدهمین دوره مسابقه قرآن جامعه کار و تلاش کشور - استان یزد (۸۳ نفر شرکت کننده)	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۱۰۰
۲۱	مسابقه استانی پانزدهمین دوره مسابقه قرآن جامعه کار و تلاش کشور - استان گیلان (۴۸ نفر شرکت کننده)	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۵۰
۲۲	مسابقه استانی پانزدهمین دوره مسابقه قرآن جامعه کار و تلاش کشور - خراسان رضوی (۱۲۶ نفر شرکت کننده)	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۱۰۰
۲۳	مسابقه استانی پانزدهمین دوره مسابقه قرآن جامعه کار و تلاش کشور - استان چهارمحال و بختیاری (۳۳ نفر شرکت کننده)	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۵۰
۲۴	مسابقه استانی پانزدهمین دوره مسابقه قرآن جامعه کار و تلاش کشور - استان آذربایجان شرقی (۸۱ نفر شرکت کننده)	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۱۰۰
۲۵	مسابقه استانی پانزدهمین دوره مسابقه قرآن جامعه کار و تلاش کشور - استان فارس (۵۲ نفر شرکت کننده)	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۸۰
۲۶	مسابقه استانی پانزدهمین دوره مسابقه قرآن جامعه کار و تلاش کشور - استان همدان (۴۲ نفر شرکت کننده)	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۵۰
۲۷	مسابقه استانی پانزدهمین دوره مسابقه قرآن جامعه کار و تلاش کشور - استان خراسان جنوبی (۱۹۳ نفر شرکت کننده)	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۱۰۰
۲۸	مسابقه استانی پانزدهمین دوره مسابقه قرآن جامعه کار و تلاش کشور - استان اردبیل (۴۸ نفر شرکت کننده)	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۵۰
۲۹	مسابقه استانی پانزدهمین دوره مسابقه قرآن جامعه کار و تلاش کشور - استان بوشهر (۳۷ نفر شرکت کننده)	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۵۰
۳۰	مسابقه استانی پانزدهمین دوره مسابقه قرآن جامعه کار و تلاش کشور - استان تهران (۳۷۹ نفر شرکت کننده)	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۱۵۰
۳۱	مسابقه استانی پانزدهمین دوره مسابقه قرآن جامعه کار و تلاش کشور - استان خوزستان (۸۳ نفر شرکت کننده)	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۸۰
۳۲	مسابقه استانی پانزدهمین دوره مسابقه قرآن جامعه کار و تلاش کشور - استان سمنان (۴۸ نفر شرکت کننده)	۱ مسابقه	تبلیغ و ترویج قرآن	۵۰

منبع: گزارش دستگاه

تعداد فعالیت:	۳۲ فعالیت
حوزه فعالیت:	تبلیغ
اعتبار فعالیت:	۳۸۵۵ میلیون ریال

وزارت نیرو

وزارت نیرو در سال ۱۴۰۰، سه عنوان فعالیت قرآنی گزارش نموده که برگزاری شانزدهمین جشنواره قرآن و نماز فرزندان همکاران، برگزاری دوره‌های آموزش و تفسیر قرآن اهم این برنامه‌ها است. از آنجایی که این وزارتخانه مأموریت تخصصی قرآنی ندارد و مخاطبان فعالیت‌های قرآنی وزارتخانه، کارکنان و خانواده‌های ایشان هستند غالباً در حوزه تبلیغ ترویج قرآن و آموزش عمومی قرآن فعالیت می‌کنند.

ردیف	عنوان فعالیت	کمیت	حوزه	اعتبار- میلیون ریال
۱	برگزاری شانزدهمین جشنواره قرآن و نماز ویژه فرزندان همکاران؛ با مشارکت ۵۰۰۰ نفر	۱ جشنواره	تبلیغ و ترویج قرآن	۱،۵۰۰
۲	برگزاری دوره‌های آموزش قرآن کریم	۱۵۰۰ دوره آموزشی	آموزش عمومی قرآن	۱،۰۰۰
۳	تفسیر قرآن کریم توسط ائمه جماعات	۱۵۰ جلسه تفسیر	تبلیغ و ترویج قرآن	۱،۰۰۰

منبع: گزارش دستگاه

تعداد فعالیت:	۳ فعالیت
حوزه فعالیت:	آموزش / تبلیغ
اعتبار فعالیت:	۳۵۰۰ میلیون ریال

خلاصه عملکرد
۵۰۰۰ جشنواره
۱۵۰۰ دوره آموزشی
۱۵۰ جلسه تفسیر

فصل دوم

جمع بندی و تحلیل

راهبردی عملکرد قرآنی

دستگاهها و نهادها

الف. ساختار

۱. تعداد عنوان فعالیت گزارش شده هر دستگاه

یکی از تفاوت‌های فرایند دریافت گزارش عملکرد قرآنی سال ۱۴۰۰ دستگاه‌ها نسبت به دو سال گذشته این است که در سال ۱۴۰۰ با توجه به مکانیزه شدن فرایند دریافت گزارش، برخی از دستگاه‌ها و نهادها اقدام به بارگذاری گزارش خود نکردند و قابل تأمل آن است که این کم‌کاری ناشی از تغییر روش گزارش‌گیری از کاغذی به فیزیکی است یا عوامل و مسائل دیگری دارد. البته یکی از نکات مثبت دریافت گزارش از طریق سامانه این بود که برای اولین بار همه دستگاه‌های تخصصی امور قرآنی کشور اقدام به بارگذاری گزارش خود نمودند.

در کتاب سال ۹۸ و ۹۹ به ترتیب ۴۰ و ۶۰ دستگاه گزارش ارسال نمودند ولی در سال ۱۴۰۰، ۲۴ دستگاه گزارش خود را بارگذاری نمودند. از نظر تعداد فعالیت، سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی با ۶۷ عنوان برنامه، جهاد دانشگاهی با ۴۴ عنوان برنامه، دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم و سازمان اوقاف و امور خیریه با ۴۳ عنوان برنامه، اتحادیه کشوری مؤسسات و تشکل‌های قرآن و عترت با ۴۱ عنوان و وزارت بهداشت با ۳۸ عنوان بیشترین تعداد عناوین فعالیت را در میان نهادها و دستگاه‌های تخصصی و غیرتخصصی را در سال ۱۴۰۰ داشته‌اند.

هر چند کمیّت و تکرار عنوان فعالیت الزاماً به معنای موفقیت در اجرای وظایف نیست و بعضاً مشاهده می‌شود که دستگاهی با یک یا دو عنوان برنامه، وظایف و مأموریت‌های خود را به شکل مطلوبی اجرا و گزارش نموده؛ لیکن تعداد و تنوع فعالیت قرآنی نیز در جای خود نشان‌دهنده اهتمام در تنوع بخشی و جذب مخاطب و اثرگذاری بیشتر می‌باشد.

برخی از دستگاه‌ها نیز به دلیل انحصار مأموریت در یک موضوع مشخص، در گزارش عملکرد خود نیز ارائه دهنده همان مأموریت مشخص می‌باشند. نمونه آنکه سازمان سنجش آموزش کشور در حوزه فعالیت‌های قرآنی کشور، دو مأموریت مشخص اجرای قانون اعطای مدرک کارشناسی و بالاتر به حافظان قرآن کریم و اجرای مصوبه ۲۹۹ شورای عالی انقلاب فرهنگی مبنی بر پذیرش بدون کنکور دو نفر از

کسانی که هر ساله در مسابقات بین المللی قرائت قرآن رتبه اول را کسب می کنند، را دارد که طی سه سال گذشته به صورت دقیق میزان تحقق این دو مصوبه و مأموریت را ارائه نموده است.

۲. تعداد عنوان فعالیت در حوزه های تخصصی

از مجموع ۵۲۰ عنوان برنامه گزارش شده دستگاهها و نهادهای کشور، ۲۷۵ عنوان برنامه، از جنس حوزه تبلیغی ترویجی قرآنی بوده اند. تعداد ۹۳ عنوان برنامه نیز در حوزه آموزش عمومی قرآن گزارش شده اند. ۶۵ عنوان برنامه از جنس حوزه پژوهش های قرآنی بوده اند و ۵۰ برنامه نیز در حوزه آموزش عالی قرآنی اجرا شده اند و نهایتاً ۶۰ برنامه در حوزه مدیریت امور قرآنی کشور محقق شده اند.

۳. هزینه گزارش شده برای هر یک از فعالیتها

هر ساله اعتبارات مستقیم و غیرمستقیمی برای انجام فعالیت های قرآنی تخصیص یافته یا هزینه می شود. بخشی از این هزینه ها مصرح است و در عنوان برنامه سالانه هر دستگاه ذکر می شود و برخی دیگر غیر مصرح و ذیل برخی فعالیتها مانند فعالیت های فرهنگی و روابط عمومی دستگاه انجام می شوند.

آنچه در این کتاب از میزان هزینه ها آمده، همه آنچه هر ساله برای فعالیت های قرآنی هزینه می شود نیست. زیرا علاوه بر اعتبارات غیرمصرح مذکور، تعدادی از دستگاهها گزارش عملکرد قرآنی خود را اعلام ننموده اند و برخی دیگر نیز که گزارش شان را ارائه نموده اند، بعضاً میزان هزینه کرد را ذکر نکرده اند.

بنابراین با نظر داشت نکات قبل بیشترین هزینه های اعلام شده، به ترتیب به دوره های آموزشی، حمایت از مؤسسات، توسعه ساختار و طرح های تبلیغی ترویجی اختصاص دارد و کمترین هزینه ها نیز به ترتیب در تولید خبر، وقف قرآنی، همایش و نشست و مطالعه قرآنی گزارش شده است.

برای سال ۱۴۰۰ در مجموع ۴۸۳۶ میلیارد تومان اعتبار توسط دستگاهها و نهادها برای فعالیت های قرآنی هزینه شده که عمده این اعتبار در حوزه تبلیغ و ترویج قرآن و آموزش عمومی قرآن انجام شده است.

ب. محتوا

در این قسمت فعالیت‌هایی که در بخش نخست به تفکیک هر دستگاه ارائه شد بر اساس حوزه‌های تخصصی آموزش عمومی قرآنی، پژوهش و آموزش عالی قرآنی و تبلیغی ترویجی قرآن کریم و سنجه‌های عملکرد و به تفکیک نوع فعالیت گونه‌شناسی و طبقه‌بندی شده است.

۱. حوزه آموزش عمومی قرآن

حوزه آموزش عمومی قرآن، علی‌رغم تنوع در جنس برنامه به منظور جمع و طبقه‌بندی، گزارش دستگاه‌ها ذیل ۳ عنوان برگزاری دوره‌های آموزشی، تربیت حافظان قرآن و برگزاری جلسات قرآنی ارائه شده‌اند.

پرتکرارترین برنامه‌های حوزه آموزش عمومی قرآن، اختصاص به برگزاری دوره‌های آموزش عمومی قرآن دارد. در سال ۱۴۰۰، برگزاری تعداد ۶۱۷۰۸ دوره آموزش عمومی قرآن گزارش شده است. برای برگزاری این تعداد دوره آموزشی، جمعاً حدود ۲۶ میلیارد تومان هزینه گزارش شده است. (لازم به ذکر است بخش عمده این دوره‌های آموزشی اختصاص به دوره‌هایی دارد که اداره کل قرآن، عترت و نماز وزارت آموزش و پرورش حمایت نموده و این تعداد به غیر از دوره‌های آموزش تخصصی و عالی قرآنی است که هر ساله در کشور برگزار می‌شود.)

در حوزه تربیت حافظ در سال ۱۴۰۰، به ۸۹۹۱ نفر مدرک حفظ کل قرآن اعطا شده یا موفق به حفظ کل شده‌اند و تربیت حدود دو هزار و دویست و پنجاه نفر جزء حفظ گزارش شده است. این آمار فقط شامل گزارش‌هایی است که دستگاه‌ها اعلام نموده‌اند و مسلماً آمار دقیق نیازمند دریافت و جمع‌آوری همه نهادها و دستگاه‌های دولتی و مردمی است که امید است ستاد راهبری حفظ قرآن کریم مستقر در سازمان اوقاف و امور خیریه گزارش جامعی در این خصوص ارائه نماید.

در سال ۱۴۰۰، اعطای حدود ۹۳۰ مدرک گزارش شده است که شامل مدارک تخصصی حفظ و قرائت و مدرسی و گواهینامه‌های مهارتی در رشته‌های مختلف حوزه آموزش عمومی قرآن می‌شود.

در حوزه آموزش عمومی قرآن، حدود ۶۵ میلیون نفر آموزش گزارش شده که عمده آن اختصاص به وزارت آموزش و پرورش است.

در حوزه آموزش عمومی قرآن ۹۴ عنوان فعالیت گزارش شده که اغلب به دوره‌های آموزش قرآن مدارس یا قرائت بعد از نماز اختصاص دارند.

در این حوزه حدود ۲ هزار میلیارد تومان اعتبار هزینه شده که بخش عمده آن اختصاص به تولید و پخش برنامه های تلویزیونی مختلف با محوریت قرآن در شبکه های تلویزیونی سراسری و استانی است. در سال ۱۴۰۰ بیشترین دوره های آموزشی قرآنی توسط وزارت آموزش و پرورش و سازمان اوقاف گزارش شده است.

از جمله فعالیت های شاخص در حوزه آموزش عمومی قرآن کریم در سال ۱۴۰۰ می توان به این موارد اشاره نمود:

- آموزش و توانمندسازی مربیان محافل خانگی قرآن کریم به میزان حدود ۳ هزار نفر آموزش توسط سازمان دارالقرآن الکریم
- پرداخت کمک هزینه تحصیلی به حدود ۳۵۰ دانشجوی حافظ و قاری قرآن کریم توسط سازمان اوقاف و امور خیریه
- حمایت از تربیت ۸۵۰ حافظ کل قرآن کریم توسط اتحادیه مؤسسات و تشکل های قرآنی کشور
- پیگیری تصویب شغل معلمی برخط (آنلاین) قرآن کریم توسط اتحادیه مؤسسات و تشکل های قرآنی کشور
- ساماندهی، ایجاد و تقویت ۷ هزار جلسه خانگی قرآن کریم توسط بنیاد فرهنگی خاتم‌الاولیا (ع)
- اجرای طرح بشارت (حفظ جز ۲۹ قرآن کریم) از طریق ۱۳ هزار دوره آموزشی توسط سازمان اوقاف و امور خیریه
- برگزاری جلسات جزءخوانی قرآن کریم ویژه دانش آموزان و فرهنگیان توسط وزارت آموزش و پرورش

۲. حوزه آموزش عالی قرآنی

برنامه های حوزه آموزش عالی قرآنی که به صورت گسترده و فراگیر برگزار می شود، مسئولیت اصلی تربیت نیروی انسانی مورد نیاز نظام توسعه فرهنگ قرآنی را بر عهده دارد. حجم گسترده برنامه های آموزش عالی قرآنی توسط وزارت علوم و ذیل دانشکده ها و گروه های علوم قرآن و حدیث انجام می شود. متأسفانه برای سال ۱۴۰۰ علی رغم پیگیری مکرر، گزارشی از این بابت ارائه نشد. مأموریت گرایمی مراکز آموزش عالی قرآنی کشور ذیل اهداف و نیازهای نظام توسعه فرهنگ قرآنی، مهمترین

دستاوردی است که دستیابی عاجل به آن رافع بسیاری از معضلات و موجب توفیقات آتی قرآنی کشور خواهد بود.

در سال ۱۴۰۰، در حوزه آموزش عالی، ۵۰ عنوان فعالیت گزارش شده که بیشتر این فعالیت‌ها اختصاص به دوره‌های تربیت مربی، نشست‌های تخصصی و اعطای مدرک تخصصی به حافظان و قاریان قرآن کریم دارد دارد. در این حوزه حدود ۸ و نیم میلیارد تومان اعتبار گزارش شده.

از جمله فعالیت‌های شاخص در حوزه آموزش عالی قرآنی در سال ۱۴۰۰ می‌توان به این موارد اشاره نمود:

- اعطای ۱۷۳ مدرک کارشناسی و بالاتر به حافظان قرآن کریم توسط سازمان سنجش آموزش کشور
- اعطای ۳۵۰ مدرک تخصصی به قاریان و مدرسان قرآن توسط شورای عالی قرآن صدا و سیما
- برگزاری نشست تخصصی استادان، قاریان و حافظان ممتاز قرآن- با حضور بیش از ۴۰۰ نفر توسط شورای عالی قرآن سازمان صدا و سیما
- برگزاری ۱۲ دوره آموزشی توسط مدرسه بین المللی قرآن و فرهنگ جهاد دانشگاهی
- برگزاری دوره های تخصصی ویژه تربیت و ارتقای استعداد های قرآنی توسط سازمان دارالقرآن الکریم
- اجرای طرح ارزیابی و اعطای ۸۰۹۶ مدرک تخصصی به حافظان قرآن کریم (دوره شانزدهم) توسط سازمان دارالقرآن الکریم
- برگزاری سومین نشست علمی - تخصصی «مرجعیت قرآن در علوم و معارف اسلامی» توسط سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی

۳. حوزه پژوهش‌های قرآنی

مراد از پژوهش‌های قرآنی، پژوهش‌هایی است که با هدف شناخت قرآن و معارف آن و وظایف فرد و جامعه نسبت به قرآن و چگونگی تحقق توسعه فرهنگ قرآنی در جامعه انجام می‌شود.

هر ساله حجم انبوه پژوهش قرآنی خصوصاً توسط نهادهای دانشگاهی و حوزوی انجام می‌شود که در این مجموعه صرفاً پژوهش‌هایی منعکس شده که به دبیرخانه ارسال شده‌اند. تعداد گسترده‌ای پایان‌نامه، پژوهش و مطالعه قرآنی توسط نهادهای حوزوی و دانشگاهی و سایر مراکز

پژوهشی کشور انجام می‌شود که تنها بخشی از آنها در این کتاب ارائه شده است. امید است در سال‌های آتی به منظور در اختیار قرار دادن اطلاعات جامع، با اهتمام نهادهای مذکور، گزارش کامل‌تری از پژوهش‌های قرآنی کشور ارائه شود.

برای سال ۱۴۰۰، در مجموع ۶۵ عنوان فعالیت و حدود ۴۲ میلیارد تومان هزینه‌کرد در حوزه پژوهش‌های قرآنی گزارش شده است.

انجام ۱۳۰۰ مطالعه و تولید اثر پژوهشی قرآنی، برگزاری ۱۰۴ نشست تخصصی، ایجاد ۲۱ ساختاری پژوهشی و انتشار ۳۰ شماره نشریه پژوهشی به عنوان مهمترین برنامه‌های پژوهشی ارائه شده است.

از جمله فعالیت‌های شاخص در حوزه پژوهش‌های قرآنی در سال ۱۴۰۰ می‌توان به این موارد اشاره نمود:

- برگزاری سلسله نشست‌های شناسایی نظام مسائل جامعه قرآنی توسط جهاد دانشگاهی
- برگزاری کنگره بین‌المللی مبانی قرآنی بیانیه گام دوم توسط جامعه المصطفی العالمیه
- تدوین نهایی منشور مرجعیت علمی قرآن کریم به همراه ۲۰۰ مورد مطالعات و اسناد پشتیبان آن توسط دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم

۴. حوزه تبلیغ و ترویج قرآن

در ادبیات نظام توسعه فرهنگ قرآنی، فعالیت‌های تبلیغی ترویجی قرآن کریم به فعالیت‌هایی اطلاق می‌شود که با به کارگیری دانش، روش و ابزارهای مختلف هنر و ارتباطات، به منظور گسترش توجه و اشتیاق نسبت به قرآن کریم و توسعه فرهنگ قرآنی در جامعه انجام می‌شود.

فعالیت‌های تبلیغی ترویجی قرآنی از نظر تنوع فعالیت، متنوع‌ترین حوزه فعالیت‌های قرآنی به شمار می‌رود و حجم وسیعی از فعالیت‌های قرآنی، نهادها و دستگاه‌ها به این حوزه اختصاص دارد. برگزاری مسابقات قرآنی، نمایشگاه، محافل قرآنی و برنامه‌های قرآنی رادیویی تلویزیونی برخی از مهمترین برنامه‌های قرآنی این حوزه به شمار می‌روند.

در سال ۱۴۰۰، ۲۷۵ عنوان فعالیت تبلیغی ترویجی قرآنی برگزار شد. از حیث کمیت، حدود نیمی از فعالیت‌های قرآنی کشور، تبلیغی ترویجی‌اند.

برای سال ۱۴۰۰، حدود دو هزار میلیارد تومان در حوزه فعالیت‌های تبلیغی ترویجی هزینه‌کرد گزارش شده که بخش اعظم آن اختصاص به تولید برنامه رادیویی، تلویزیونی قرآنی سراسری و استانی دارد.

برگزاری حدود ۸ هزار محفل انس با قرآن، تولید و پخش تولید حدود ۵۰ هزار ساعت برنامه رادیویی تلویزیونی مختلف با محوریت قرآن در شبکه های سراسری و استانی، ۷۸ هزار مورد توزیع و نشر مصحف و کتب قرآنی، تهیه تقریباً ۱۱۰ هزار خبر قرآنی، تولید بیش از ۱۶ هزار اثر قرآنی تبلیغی ترویجی، حدود ۴۰۰ مورد حمایت، حدود ۲۰۰ هزار نشر محتوای قرآنی به صورت مجازی، برگزاری بیش از ۶۹۰۰ مرحله مسابقه قرآنی، برپایی ۸۰ نمایشگاه قرآنی و ۱۲۹ جشنواره قرآنی برخی از مهمترین برنامه تبلیغی ترویجی قرآنی سال ۱۴۰۰ به شمار می‌روند.

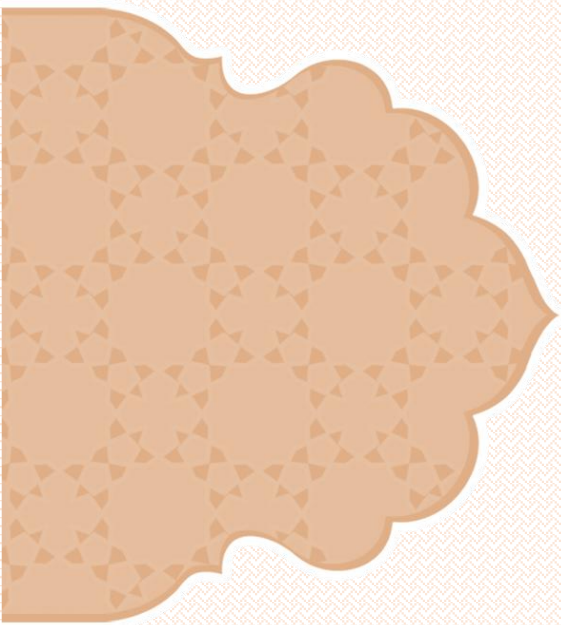
از جمله فعالیت‌های شاخص در حوزه فعالیت‌های تبلیغی ترویجی قرآن کریم در سال ۱۴۰۰ می‌توان به این موارد اشاره نمود:

- تولید حدود ۱۱۰ هزار محتوای رسانه‌ای قرآنی به زبان فارسی و غیرفارسی (خبر، گزارش، یادداشت، گفتگو) توسط جهاد دانشگاهی
- تولید و پخش حدود ۵۰ هزار ساعت برنامه های رادیویی تلویزیونی مختلف با محوریت قرآن در شبکه های سراسری و استانی
- پانزدهمین دوره مسابقات قرآن کریم جامعه کار و تلاش کشور توسط وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی
- برگزاری حدود ۱۵۰۰ محفل و مراسم قرآنی در مناسبت های دینی و انقلابی توسط سازمان دارالقرآن الکریم
- برگزاری سی و هشتمین دوره مسابقات بین المللی قرآن کریم (نیمه نهایی و نهایی) توسط سازمان اوقاف و امور خیریه
- شناسایی و احیاء ۱۴ موقوفه قرآنی از طریق پیگیری و تعاملات درون و برون سازمانی توسط سازمان اوقاف و امور خیریه
- برگزاری نمایشگاه آثار خوشنویسان ایرانی و پاکستانی در لاهور توسط سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی
- حمایت و تولید آثار و محصولات قرآن و عترت: تولید ۱۰۰۰ بسته اسباب بازی توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
- جشنواره ملی قرآن و عترت دانشگاه ها توسط نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه

گزارش کمی اهم فعالیتهای قرآنی در سال ۱۴۰۰

عنوان فعالیت
برگزاری ۱۵۰ نمایشگاه
انجام ۷۲۸۵ مرحله مسابقه
برگزاری ۲۱۰ جشنواره
تربیت یا اعطای مدرک حفظ کل قرآن به ۸۹۹۱ نفر
تولید ۱۸ هزار اثر قرآنی در حوزههای تبلیغی، آموزشی و پژوهشی
برگزاری ۶۱۷ هزار دوره آموزشی (عمدتاً در حوزه آموزش عمومی)
برگزاری ۹۴ هزار محفل انس با قرآن
تولید ۱۱۰ هزار خبر در حوزه فعالیتهای قرآنی
توزیع و نشر ۸۳ هزار مورد مصحف یا کتب قرآنی
تولید ۴۸ هزار ساعت برنامه تلویزیونی - رادیویی یا محوریت قرآن
انجام ۴۱ هزار مطالعه/ پژوهش یا تولید محتوای قرآنی
انتشار ۵۴۴ شماره نشریه قرآنی
۱۴۴ مورد مشارکت بین دستگاهی
۸۹۳ مورد ایجاد ساختار؛ اعم از نهاد، دفتر، کانون، کمیته، شورا و ...
برگزاری هزار جلسه تفسیر قرآن
اجرای ۳۶ طرح تبلیغی
برگزاری ۷۸۰ نشست (جلسه، نشست و ...) علمی، مدیریتی و ...
۱۲ هزار مورد حمایت از فعالیتهای قرآنی
۲۰۰ هزار برنامه نشر محتوای مجازی قرآنی
۹۳۰ مورد اعطای مدرک؛ اعم از مدارک تخصصی یا گواهینامههای مهارتی و ...
انجام ۷۳۰۰ مورد مشاوره قرآنی
۱۲۰۰ مورد تجهیز ساختارهای قرآنی
۹۰۰ مورد اعزام مبلغ قرآنی
۱۲ هزار مورد حمایت، ساماندهی و پایش جلسات خانگی قرآنی
۱۳۰ مورد نظارت بر فعالیتهای قرآنی

مجموع هزینههای اعلام شده در سال ۱۴۰۰:	۴۸۳۵ هزار میلیارد میلیون تومان
مجموع اعتبار هزینه شده در فعالیتهای قرآنی توسط وزارت آموزش و پرورش (بر اساس گزارش اعلامی)	۲۸۳۳ میلیارد تومان
مجموع اعتبار هزینه شده توسط سازمان صدا و سیما در حوزه تهیه و پخش برنامههای قرآنی (بر اساس گزارش اعلامی)	۱۸۶۲ میلیارد تومان
مجموع اعتبار هزینه شده توسط سایر دستگاهها و نهادها در حوزه برنامههای قرآنی (بر اساس گزارش اعلامی)	۱۴۰ میلیارد تومان

خاتمه

۱. فلسفه دریافت گزارش‌های دستگاه‌ها، علاوه بر یکسان‌سازی عناوین برنامه‌های دستگاه‌ها منطبق بر اسناد راهبردی توسعه فرهنگ قرآنی، توسعه جریان داده مکانیزه در حوزه برنامه‌ریزی و مدیریت فعالیت‌های قرآنی کشور است. گام نخست این برنامه، دریافت گزارش‌های ابتدایی از دستگاه‌های فعال قرآنی و پس از آن بارگذاری داده‌های دستگاه‌ها در سامانه مکانیزه و یکپارچه نظارت و ارزیابی دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی است. به عبارتی تجربه دو سال گذشته تدوین کتاب سال قرآن درس آموخته‌ای چه برای دبیرخانه و چه برای دستگاه‌ها در این حوزه شد تا بتوانیم زیرساخت داده فعالیت‌های قرآنی کشور را تأمین کنیم.

۲. غالب برنامه‌های قرآنی کشور، در سه الی چهار جنس برنامه شامل مسابقه قرآن، محفل قرآنی، دوره روخوانی قرآن و حفظ قرآن خلاصه می‌شود و با وجود ظرفیت گسترده فعالیت‌های قرآنی در حوزه‌های مختلف مانند هنر قرآنی، مطالعات و استارت‌آپ‌های قرآنی و ... معمولاً نوآوری و برنامه‌های خلاقانه و جریان‌ساز کمتر مشاهده می‌شود.

۳. بستر وسیع و واقعی فضای مجازی، خصوصاً در عصر کنونی گسترش فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات و شرایط اضطراری مانند شیوع ویروس یا آلودگی هوا، اقتضا می‌کند که ورود فعالیت‌های قرآنی در این بستر در حوزه‌های مختلف چشم‌گیرتر و جدی‌تر باشد. فضایی که هم خود موضوعیت دارد و هم مکملی برای فضای واقعی و بیرونی جامعه است. در میان برنامه‌های احصا شده، به جز چند دستگاه، آن هم به صورت ابتدایی و صرفاً نشر اطلاعات، از ظرفیت آموزه‌های قرآنی خصوصاً در حوزه تولید محتوای فضای مجازی استفاده کمتری شده است.

۴. تولید آثار و محصولات قرآنی ویژه کودک و نوجوان و پرهیز از واردات محصولات خارجی با وجود مشابه داخلی، خصوصاً در اجرای شعار مقام معظم رهبری در چند سال اخیر مبنی رونق تولید از ضروریاتی است که اهتمام خاصی به آن نشده است.

۵. بر پایه گزارش‌های دریافتی، بیشترین هزینه‌ها، به ترتیب اختصاص به دوره‌های آموزشی، حمایت از مؤسسات، توسعه ساختار و طرح‌های تبلیغی ترویجی دارد و کمترین هزینه‌ها نیز به ترتیب در تولید خبر، وقف قرآنی، همایش و نشست و مطالعه قرآنی اختصاص داشته است.

۶. میزان هزینه‌های عنوان شده در این گزارش‌ها، صرفاً هزینه‌هایی است که توسط دستگاهها ارائه شده و بخش عظیمی از هزینه‌های مستقیم و غیرمستقیم که سالانه در موضوع قرآن اختصاص می‌یابد در این گزارش لحاظ نشده است. مضاف بر اینکه در میان گزارش‌های دریافتی نیز تعداد بسیاری از برنامه‌ها بدون ذکر هزینه گزارش شده‌اند.

۷. در خصوص میزان تربیت حافظان قرآن، هر چند بسیاری از نهادهای مردمی و دولتی گزارش میزان فعالیت خود در این زمینه را گزارش نداده‌اند، ولی از نظر کمی تا نقطه مطلوب تربیت ده میلیون حافظ قرآن، فاصله بسیاری وجود دارد.

۸. در شاخص میزان جذب مخاطب نهادهایی چون سازمان صدا و سیما و وزارت آموزش و پرورش با توجه به حجم گسترده و فراگیر مخاطب توفیق بیشتری داشته‌اند.

۹. یکی از شاخص‌های کلیدی در ارزیابی فعالیت‌های قرآنی کشور، ابتدای فعالیت‌ها بر مطالعه و کار کارشناسی است که در این حوزه نهادهایی چون جهاد دانشگاهی، دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم و نهادهای قرآنی وابسته به دفتر توفیق بیشتری حاصل نموده‌اند.

۱۰. در شاخص استمرار، تداوم و نظم در اجرای برنامه‌ها نهادهایی مانند دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نهادهای قرآنی وابسته به دفتر، سازمان اوقاف و امور خیریه و سازمان صدا و سیما شرایط مناسبتری نسبت به بقیه نهادهای تخصصی امور قرآنی داشته‌اند.

۱۱. یکی از شاخص‌های ارزیابی گزارش‌های دریافتی میزان دقت در تدوین و تنظیم گزارش ارسالی به شورای توسعه فرهنگ قرآنی است. ذکر جزئیات اجرای برنامه‌ها، دقیق بودن عبارات و آمارهای ارائه شده،

ارسال به موقع متن گزارش مهمترین مؤلفه‌های ارزیابی این شاخص به شمار می‌روند که نهادهای تخصصی امور قرآنی به خصوص جهاد دانشگاهی، سازمان دارالقرآن الکریم و سازمان صدا و سیما در احراز این شاخص وضعیت قابل قبولی دارند.

۱۲. یکی از الزامات نظارت و ارزیابی دقیق فعالیت‌ها، ارائه مستندات لازم اجرای هر برنامه است. هر چند طی سه سال گذشته، دبیرخانه شورای توسعه فرهنگ قرآنی اصراری برالزام ارائه مستندات هر برنامه ننموده اما نهادهایی چون جهاد دانشگاهی، سازمان دارالقرآن الکریم، سازمان اوقاف و امور خیریه و سازمان صدا و سیما برخی مستندات اجرای برنامه‌های خود را نیز ارائه نموده‌اند. مراد از مستندات لازم اجرای برنامه، گزارش تصویری اجرای برنامه، گزارش تفصیلی اجرا، ارائه فراخوان، نتایج و داده‌هایی از این جنس است که تصویر کامل‌تر و جزئی‌تری از اجرای برنامه را ارائه نماید.

۱۳. یکی از نقاط ضعف عموم برنامه‌های قرآنی کشور ضعف در نظارت و ارزیابی درون و برون سازمانی برنامه‌های قرآنی است. لذا حجم وسیعی از برنامه‌های قرآنی، به شکل مشابه، کم مخاطب و تکراری برگزار می‌شود و کمتر شاهد روزآمدی و تناسب با مقتضیات زمانه در این گونه برنامه‌ها هستیم.

۱۴. از شاخصه‌های گزارش خوب، پیامدسنجی اجرای برنامه‌ها است. همه یا غالب گزارش‌ها به ارائه فرایندها و برنامه‌ها اکتفا شده و اشاره‌ای به پیامدها و آثار اجرای برنامه‌ها و مقایسه کمی و کیفی برنامه‌ها نسبت به سال‌های قبلی نمی‌شود.

ضمائم

الف. مصوبه یکسان‌سازی عناوین و محتوای برنامه‌ها و فعالیت‌های قرآنی دستگاه‌ها در لوایح بودجه سنواری با مفاد اسناد راهبردی منشور توسعه قرآنی

مصوب جلسه ۳ مورخ ۱۳۹۸/۸/۲۸ ستاد هماهنگی و راهبری نقشه مهندسی فرهنگی کشور

شماره ابلاغ: ۱۱۸۴۶۶ - تاریخ ابلاغ ۱۳۹۸/۹/۱۱

سازمان برنامه و بودجه کشور در اجرای مفاد بند یک شق (الف) ماده- واحده وظایف و ترکیب اعضای ستاد هماهنگی نقشه مهندسی فرهنگی کشور (مصوبه جلسه ۷۴۸ مورخ ۱۳۹۳/۳/۲۷ شورای عالی انقلاب فرهنگی و به منظور تسریع و شفاف‌سازی مراحل اجرای اسناد راهبردی منشور توسعه فرهنگ قرآنی، موظف است با هماهنگی شورای توسعه فرهنگ قرآنی نسبت به یکسان‌سازی عناوین و محتوای برنامه‌ها و فعالیت‌های قرآنی دستگاه‌ها در لوایح بودجه سنواری با مفاد اسناد راهبردی اقدام کند.

ب. خلاصه نتايج كتاب سال قرآن جمهوري اسلامي ايران
۱۳۹۸ و ۱۳۹۹

فعاليت‌هاي برجسته و شاخص سال ۹۸

سنگه	مقدار	عنوان فعاليت
جلد	۱۶۰,۰۰۰	چاپ و توزيع مصاحف و كتب
محفل	۵۶,۰۰۰	برگزاري محفل قرآني
دوره	۱۵,۰۰۰	برگزاري دوره آموزشي
دقيقه	۱۲,۰۰۰	توليد برنامه تلويزيوني
نفر	۹,۰۰۰	اعطاي مدرک حفظ و قرائت
جلسه	۶,۰۰۰	برگزاري جلسه قرآني
مؤسسه	۱,۴۰۰	حمایت از مؤسسه قرآني
مرحله	۱,۰۰۰	برگزاري مسابقه قرآني
مراسم	۱,۰۰۰	برگزاري مراسم تجليل از فعالان قرآني
نمايشگاه	۳۱۲	برگزاري نمايشگاه قرآني
موقوفه	۲۰۰	ايجاد يا مديريت موقوفه قرآني
نشست	۲۰۰	برگزاري نشست و همایش تخصصی قرآني
برنامه نظارتي	۱۷۰	نظارت و ارزيابي
اثر	۱۶۰	توليد اثر قرآني
خبر	۱۰۰,۰۰۰	توليد خبر قرآني
طرح	۸۰	اجراي طرح‌هاي تبليغي آموزشي قرآني
نفر جزء حفظ	۳,۰۰۰,۰۰۰	تربيت حافظ قرآن
نفر حفظ	۲,۰۰۰,۰۰۰	تربيت حافظ موضوعي قرآن

۴۶ ميليارد و ۸۶۶ ميليون تومان

مجموع هزينه‌هاي اعلام شده در سال ۹۸:

فعالیت‌های برجسته و شاخص سال ۹۹

عنوان فعالیت
برگزاری ۲۵۴ نمایشگاه
انجام ۱۸۷۴ مسابقه
برگزاری ۲۴ جشنواره
راه اندازی ۱۲ سامانه
آموزش ۱۸۱۴۰۰۰ نفر جزء حفظ قرآن
تولید ۴۹۲۴ اثر قرآنی
برگزاری ۱۴۶۰۳۳ دوره آموزشی
برگزاری ۸۲۱۷۸ محفل قرآنی
۱۷۲۶۳ دانشجو در حال تحصیل در رشته‌های قرآنی - همه مقاطع
۶۵ دانشگاه و مؤسسه آموزش عالی دارای رشته قرآنی
۲۷۵ دانشکده دارای رشته قرآنی
۴۹۶ رشته محل قرآنی
۴۰۴ عضو هیأت علمی در رشته‌های قرآنی
تولید ۹۸۱۷۵ خبر در حوزه فعالیت‌های قرآنی
توزیع و نشر ۶۹۲۸۸۲ مورد مصحف یا کتب قرآنی
تولید ۲۰۰۱۶۰۰ دقیقه برنامه تلویزیونی - رادیویی
انجام ۲۰۳۵۷۱۶ مورد ختم قرآن
انجام ۸۳۷ مطالعه / پژوهش
تهیه ۷۶ نشریه قرآنی
۱۳۲ مورد مشارکت بین دستگاهی
۱۸۲ مورد ایجاد ساختار؛ اعم از نهاد، دفتر، کانون، کمیته، شورا و ...
برگزاری ۱۱۷۴ جلسه تفسیر
اجرای ۱۶۲۴ طرح تبلیغی
برگزاری ۲۶۵۸ نشست (جلسه، نشست و ...)
۳۴۵۴ مورد حمایت
۱۱۴۷۴ برنامه نشر محتوای مجازی
۴۳۳۹۸ مورد اعطای مدرک؛ اعم از مدارک تخصصی یا گواهینامه‌های مهارتی و ...